

KOMUNITETI MUSLIMAN I SHQIPERISE

HISTORI E ISLAMIT

Tekst mësimor për shkollat e mesme fetare islame

KOMUNITETI MYSLIMAN I SHQIPËRISË

HISTORI E ISLAMIT

Tekst mësimor për shkollat e mesme fetare Islame

Përkthyes:

Dr. MITHAT HOXHA

STAMBOLL, 2013

Përpunimi kompjuterik

dhe kapakët: Mustafa KAYAN

Shtypur në Shtëpinë Botuese ERKAM

Tel.0090 212 671 07 07

Tirazhi : 2.000

Viti i Botimit: Stamboll, 2013

Ky tekst është përgatitur nga një komision pranë
Qendrës së Studimeve Shkencore Islamike
Stamboll

Komuniteti Mysliman i Shqipërisë

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

PJESA I

PROFETËT QË PËRMENDEN NË KURAN

[Nga Ademi (a.s.) te Ejubi (a.s.)]

PUNË PËRGATITORE

1. Studioni veçoritë e rrëfimeve të Kuranit mbi profetët.
2. Kërkoni të njihni personat për të cilët jepen të dhëna në Kuran, por që nuk thuhet se janë profetë.
3. Studioni rrëfimin mbi bijtë e Ademit (a.s.), Habil dhe Kabil.
4. Studioni krijimin e Ademit (a.s.).

PROFETËT QË PËRMENDEN NË KURAN

[Nga Shuaibi (a.s.) te Isai (a.s.)]

Hz. Ademi (a.s.)

Si njeriu i parë dhe profeti i parë, Hz. Ademi është krijuar nga dheu. Gjatë krijimit të Ademit, Allahu e kaloi dheun, lëndën e parë me të cilën e krijoi atë, nëpër disa faza shndërrimesh, e solli në gjendje të përshtatshme për t'i fryrë shpirt dhe, më në fund, i dha shpirt. Pastaj Allahu ia mësoi emrat dhe veçoritë e gjërave dhe i dha aftësinë për t'i njohur qeniet. Pas kësaj, u kërkoi engjëjve të binin në sexhde para Ademit. Të gjithë engjëjt iu përgjigjën kësaj kërkese dhe i bënë sexhde Ademit. Kurse shejtani (iblisi) nuk i bëri sexhde duke pretenduar se, meqë vetë ishte i krijuar nga zjarri, ishte epror ndaj Ademit të krijuar nga dheu. Atëherë Allahu i Lartë e përzuri shejtanin dhe e mallkoi.¹ Kurse shejtani i tha Allahut se, duke vënë kurthe në rrugën e drejtë të Tij, do t'i bënte njerëzit të lëkundur e dyshues, do t'ua tregonte gjërat e këqija si të bukura e të mira dhe do t'i shmangte ata nga rruga e drejtë. Allahu i Lartë bëri të ditur se shejtani nuk do të mund t'i shmangte njerëzit e sinqertë nga rruga e drejtë dhe se ata që do të bënin siç u thoshte shejtani, do t'i hidhte në xhehennem së bashku me shejtanin!²

Allahu i Lartë e krijoi Hz. Havanë si shoqe (bashkëshorte) të Ademit. I vendosi ata në xhennet dhe u tha: "O Adem! Ti dhe shoqja jote rrini këtu në xhennet dhe hani (nga të mirat e këtushme) sa të doni, por mos e prekni atë pemën atje, ndryshe i bëni padrejtësi vetes!"³ "Pa dyshim, ai (shejtani, djalli) është armiku juaj, yti dhe i shoqes tënde. Ruhuni të mos ju nxjerrë nga xhenneti se pastaj do të mundoheni, sepse vetëm këtu ti mund të rrih i zhveshur dhe mund të mos ndjesh uri. Ti këtu nuk do të ndjesh etje dhe nuk do të vuash nga të nxehtit!"⁴ Nuk dihet se për çfarë peme bëhet fjalë sepse Allahu nuk e ka përmendur emrin e saj. Ndërkaq, janë bërë komente të ndryshme rreth saj.

Shejtani që e pati kundërshtuar urdhrin e Allahut për t'i bërë sexhde Ademit, për ç'shkak që përzënë dhe mallkuar nga Allahu, ua bëri Ademit dhe të shoqes të

1 shih Kurani, Sad: 71-76.

2 shih Kurani, El-Hixhr: 43.

3 Kurani, El-Bekare: 35; El-A'raf: 9.

4 Kurani, Taha: 117-119.

keqen e parë në xhennet. Ai i mashtroi ata për ta ngrënë pemën e ndaluar. Kjo ngjarje tregohet kështu në Kuran: "Atëherë, për t'i bërë ata që të shihnin vendet e fshehta të trupit të tyre, i nxiti të hanin nga pema e ndaluar duke u thënë: "Zoti jua ndaloi këtë pemë vetëm që të mos bëheni engjëj ose të pavdekshëm. Me të vërtetë, unë po ju këshilloj për mirë!" Kur Ademi dhe Havaja e shijuan frutin e ndaluar, vendet e fshehta të trupit iu bënë të dukshme dhe ata filluan menjëherë t'i mbulonin me gjethe të xhennetit. Dhe Zoti u tha atyre: "A nuk jua ndalova unë atë pemën dhe a nuk ju thashë se shejtani është armiku juaj i hapur?" Ata i thanë: "Zoti ynë! Ne i bëmë padrejtësi vetes. Po qe se nuk të vjen keq për ne dhe nuk na fal, ne bëhemi ndër të humburit!"⁵ Atëherë Allahu u tha kështu: "Zbrisni nga xhenneti në botë si armiq të njëri-tjetrit. Dhe, kur t'ju vijë një libër udhëzimi prej meje, kush do të bëjë sipas fesë sime, nuk do të bjerë në rrugë të keqe dhe nuk do të bëhet fatkeq!"⁶ Kështu u caktua që Ademi, Havaja dhe brezat që do të rridhnin prej tyre të vendosehin në tokë, aty të vazhdonin të jetonin, të shtoheshin e të viheshin në provë.⁷

Pasi zbritën në tokë, Hz. Ademi dhe Hz. Havaja i shfaqën pendimin Allahut me fjalët që mësuat dhe iu lutën t'ua falte mëkatet. Dhe Allahu i Lartë i fali ata.

Fëmijët e lindur nga Ademi dhe Havaja u shtuan dhe formuan popullatat e para mbi tokë. Si profeti i parë, Hz. Ademi ua mësoi të bijve dhe të nipërve njohuritë e marra nga Allahu. Pas vdekjes së Hz. Ademit, si profetë u dërguan i biri, Shit, dhe, pas tij, Idrisi.

Hz. Idrisi (a.s.)

Eshtë nipi i Hz. Ademit në brez të gjashtë. Eshtë dërguar si profet pas Shit-it, emri i të cilit nuk përmendet në Kuran. Thuhet se ka jetuar në Babiloni (Mesopotami), zonë mes lumenjve Tigër dhe Euftrat, mes një populli të rrjedhur nga soji i Kabilit.

Në Kuran ka katër ajete për Idrisin (a.s.). Dy të parët janë kështu: "**Kujto edhe Idrisin. Ai ishte një profet i drejtë dhe atë e ngritëm në një vend të lartë.**"⁸ Kurse dy ajetet e tjerë janë kështu: "**Kujto edhe Ismailin, Idrisin dhe Dhulkiflin. Ata ishin durimtarë. Ata i morëm nën mëshirën tonë. Pa dyshim, ata ishin ndër të drejtët!**"⁹

5 Kurani, El-Araf: 20-23.

6 Kurani, Taha: 122-123.

7 shih Kurani, El-Bekare: 36-38.

8 Kurani, Merjem: 56-57.

9 Kurani, El-Enbija: 85-86.

Thuhet se Idrisi i janë zbritur 30 fletë. Sipas rivajetit përkatës, Idrisi është i pari që ka përdorur shkrimin, i pari që ka qepur dhe veshur rroba të qepura, i pari që është marrë me llogari, astronomi dhe historinë e shkuar. Para tij njerëzit visheshin me lëkura kafshësh. Thuhet, gjithashtu, se ka jetuar 360 vjet. Në lidhje me vdekjen e tij, disa dijetarë, duke u nisur nga shprehja e ajetit, "... Ne atë e ngritëm në një vend të lartë..."¹⁰, thonë se Idrisi është ngritur në qiell.

Hz. Nuhu (a.s.)

Nuhu është njëri prej profetëve të ngarkuar nga Allahu si udhërrëfyes për njerëzit. Populli i Nuhut që larguar nga rruga e drejtë e treguar nga profetët e mëparshëm dhe ishte kredhur në të këqija. Të fuqishmit shtypnin të dobët. Njerëzit të krijuar si qeniet më të përsosura dhe eprore të kësaj bote, u faleshin idhujve që i bënë me duart e veta. Në kushte të tilla e ngarkoi Allahu Hz. Nuhun me detyrën për t'i treguar popullit të tij rrugën e drejtë. Kjo përshkruhet kështu në Kuran:

"Pa dyshim, Ne e dërguam Nuhun si përfaqësues te populli i tij. Ai u tha atyre: "Unë jam një paralajmërues i hapur për ju. Mos iu falni tjetërkujt veç Allahut! Unë kam frikë nga ndëshkimi i një dite të dhimbshme për ju!"

Nuhu u përpoq shumë që populli i tij t'i besojë Allahut, ta adhurojë Atë dhe të ecë në rrugë të drejtë. Për 950 vjet me radhë i ftoi ata në fenë e vërtetë. Por shumë pak njerëz iu bindën. Kurse shumica, jo vetëm që s'iu bind, por u përpoq ta bënte atë të hiqte dorë nga kjo ftesë. Ata talleshin me Nuhun dhe i thoshin: "Ej, Nuh, na e sill ta shohim këtë ndëshkim që po na thua!" Dhe Nuhu iu lut Zotit: "Unë rashë i mundur! Më ndihmo mua!" Allahu ia pranoi lutjen Nuhut. Ai i njoftoi Nuhut se do t'i ndëshkonte mohuesit dhe e urdhëroi të ndërtonte një varkë. Vazhdimin Kurani e përshkruan kështu:

"E kur erdhi urdhri ynë dhe gufoi uji, i thamë Nuhut: "Ngarko nga një çift prej çdo krijese, familjen tënde dhe besimtarët përveç atyre për të cilët është marrë vendim!" Por shumë pak vetë kishin besuar. Dhe Nuhu tha: "Hipni në varkë!" Ajo ecën dhe ndalet me urdhër të Allahut. Pa dyshim, Zoti yt është shumë falës, shumë mëshirues!"¹¹

¹⁰ Kurani, Merjem: 57.

¹¹ Kurani, Hud: 40-41.

Pas shirave që ranë për ditë me radhë, tokën e mbuloi uji. Të bindurit, ata që u besonin fjalëve të Nuhut, hipën në varkë dhe shpëtuan, kurse të gjithë mohuesit, të cilët edhe talleshin me të duke i thënë t'ua sillte ndëshkimin për ta parë, u mbytën në ujë. Mes tyre ishin edhe gruaja dhe djali i Nuhut. Kur ujërat filluan ta mbulojnë vendin dhe varka, të notojë, Nuhu i tha të birit: **"O bir, eja me ne, mos rri me mohuesit!" Kurse i biri ia ktheu: "Unë do të ngjitem në kodër që do të më shpëtojë nga uji."** Nuhu i tha: **"Sot nuk do të ketë shpëtim nga ndëshkimi i Allahut për tjetërkënd veç atyre që i ka mëshiruar Ai!" Pastaj vala hyri mes tyre dhe i biri u mbyt bashkë me të tjerët!"**¹²

Për ta mësuar urtësinë e mbytyes së të birit, Nuhu iu drejtua Allahut: "Zoti im, djali im ishte pjesëtar i familjes sime, kurse premtimi yt është i drejtë dhe Ti je më i drejti i të drejtëve!" Allahu i Lartë iu përgjigj: "O Nuh, ai nuk ishte nga familja jote se kishte bërë një punë shumë të keqe, prandaj mos kërko nga unë një gjë që s'e di..." Me këtë përgjigje, Zoti ia bënte të ditur Nuhut se lidhja e gjakut s'kishte asnjë vlerë, edhe nëse bëhej fjalë për një profet. Kriteri i vetëm i lidhjes ishte besimi!

Pasi mohuesit u mbytën dhe u shkatërruan, shirat u ndërprejnë, uji u tërhoq dhe varka qëndroi në malin Xhudi. Nuhu me ata që ishin bashkë me të, zbritën shëndoshë e mirë nga varka. Njerëzit dhe kafshët e shpëtuar filluan të shumohen dhe të përhapen mbi tokë. Për këtë shkak, Nuhu quhet edhe **ati i dytë i njerëzimit**. Gjithashtu, ai është i **pari ndër profetët e vendosmërisë së lartë**.

Hz. Hudi (a.s.)

Hudi është profeti i dërguar për popullin ose fisin **Ad**. Fisi Ad është popullata e parë e vendosur në Gadishullin Arabik. Ata jetonin në zonën e quajtur Ahkaf. Vendbanimi i tyre që zgjatej gjer në Hadramevt dhe Jemen, ishte i pasur me ujë, gjelbërim dhe prodhime të ndryshme. Ndërsa mbi tokë rridhnin lumenj, gjelbëronin kopshtet e vreshtat dhe kullosnin tufat e bagëtive, nën tokë njerëzit kishin ndërtuar depo uji dhe pallate.¹³ Ndryshe nga të tjerët, atyre u ishte dhënë pasuri dhe fuqi. Qyteti i famshëm i tyre me emrin Irem ishte tregues i përparimit dhe fuqisë së tyre.

Allahu i dërgoi popullit të Adit si profet Hudin (a.s.). Edhe ai e ftoi popullin e tij të besonte te Allahu si Zoti i vetëm, t'i falej vetëm Atij dhe të hiqte dorë nga padrejtësitë, por hasi në kundërshtim dhe mohim.

¹² Kurani, Hud: 42-43.

¹³ shih Kurani, Esh-Shuara: 129.

Hu. Hudi ishte një njeri serioz i lidhur me sinqeritet pas rrugës së Allahut. Ai mendohej mirë dhe e peshonte fjalën para se ta thoshte. Ai nuk i kundërvihej të keqes me të keqe, por sillej butë. Prandaj populli e quante budalla dhe gënjeshtar. Pavarësisht nga këto, Hudi mjaftohej t'u thoshte njerëzve se nuk ishte budalla, por i dërguar nga Zoti tek ta për t'i paralajmëruar. Ai ua kujtoi atyre të mirat që u kishte dhënë Zoti dhe se duhet ta falënderonin Atë për to, duke i sqaruar veçanërisht se, si profet dhe këshillues, ai nuk priste ndonjë shpërblim prej tyre.

Por parësia e fisit këmbëngulën në të tyren dhe i thanë Hudit se do të vazhdonin t'u faleshin idhujve ashtu siç kishin bërë edhe etërit e tyre. Kur Hudi i paralajmëroi se do t'u vinte një ndëshkim i rëndë, ata i thanë me mendjemadhësi: "Ne s'kemi frikë nga ndëshkimi, a ka më të fuqishëm se ne?" Më në fund, Allahu i Lartë dërgoi mbi ta një erë përvëluese dhe një ciklon shumë të fuqishëm. Hu. Hudi dhe besimtarët shpëtuan, kurse mohuesit u shkatërruan.

Hz. Salihu (a.s.)

Si pjesëtar i fisit Themud, Hz. Salihu qe dërguar profet për fisin ose popullin Themud.

Pas vdekjes së Hz. Hudit, nipërit e Themudit u vendosën në veri të Gadishullit Arabik. Ata ndërtuan për vete pallate e vila. Ata u morën me gdhendjen artistike të gurit. Me gurë të gdhendur artistikisht, ata zbukuruan pallatet dhe vilat e tyre. Në shtëpitë mes vreshtave e kopshteve, themudët bënë një jetë të pasur e komode. Ndërkaq, në vend që ta falënderonin dhe adhuronin Zotin që u kishte dhënë aq të mira, ata e mohonin. Ambiciozë, krenarë e mendjemëdhenj, e patën harruar Allahun dhe jetën e pasme dhe qenë kredhur në kënaqësi e dëfrime. Me mëshirën e Tij të gjerë për robtë e vet, Allahu i Lartë u dërgoi themudëve njeriun e tyre, Salihun, që t'ua kujtonte përgjegjësinë dhe t'i paralajmëronte.

Dhe profeti Salih i ftoi themudët ta besonin Allahun, të ishin të drejtë, të sillëshin me drejtësi dhe ndershmëri. Ai i këshilloi kështu njerëzit e tij:

"O populli im! Adhurojeni Allahun se s'keni zot tjetër veç Tij! Ai ju krijoi prej toke dhe ju bëri të jetoni mbi tokë, prandaj kërkoni falje prej Tij dhe pendohuni, sepse Zoti im është shumë i afërt ndaj robve të Tij dhe ua pranon lutjet!"¹⁴

14 Kurani, Hud: 61.

Por populli themud nuk ia vuri veshin Salihut. Megjithëse Salihu u tha se ekzistonte jeta tjetër pas ringjalljes, ahireti, se atje do të jepnin llogari, se s'duhej të ndiqnin të këqinjët, njerëzit, veçanërisht parësia, e kundërshtuan, kurse me të varfërit dhe të dobëtit që iu bindën Salihut, u tallën. Ata e akuzuan Salihun se fliste marrëzira dhe thanë se "i kanë bërë magji, prandaj e pandeh veten për profet". Ata i kërkuan Salihut t'u tregonte një mrekulli që të provonte profetësinë e tij. Atëherë, Zoti u dërgoi atyre si mrekulli një deve mbarsë.

Ujin e qytetit do ta përdornin një ditë banorët e, një ditë, deveja. Kështu, njerëzit do të merrnin prej saj qumësht me shumicë. Salihu i paralajmëroi që kurrsesi të mos e preknin devenë, të mos e shqetësonin e të mos i bënin ndonjë të keqe se, përndryshe, do të ndëshkoheshin rëndë.

Por disa mohues që nuk e duronin dot devenë të dërguar Salihut si mrekulli, thurën një plan për ta vrarë devenë duke ia prerë këmbët dhe e zbatuan. Sikur të mos mjaftonte që po i kundërviheshin urdhrit të Zotit, ata filluan të talleshin me besimtarët duku u kërkuar t'u vinte ndëshkimi. Pas kësaj sfide të tyre, Hz. Salihu i lajmëroi ata se ndëshkimi do t'u vinte pas tri ditëve, mori me vete besimtarët dhe u largua nga qyteti. Pas tri ditëve, një tërmet i fuqishëm shoqëruar me një gjëmim të tmerrshëm, i rrafshoi përtokë të gjitha ndërtesat dhe të gjithë mohuesit vdiqën.

Jeta e fiseve apo popujve të tillë si Themudi është një shembull i hidhur dhe mësimdhënës për të kuptuar se njerëzit s'kanë asnjë lloj fuqie kundër fuqisë së Allahut. Këtë e pohojnë edhe ajetet si më poshtë:

"A nuk u arriti atyre lajmi mbi paraardhësit e tyre, si populli i Nuhut, Adit, Themudit, populli i Medjenit, mbi qytetet e tyre të kthyer përmbys? Profetët u patën sjellë atyre prova. Nuk u bëri Allahu padrejtësi, por qenë ata vetë që i sollën dëm vetes!"¹⁵

H. Ibrahim (a.s.)

H. Ibrahim është profeti i cilësuar nga Allahu halil, mik. Ai është ndër profetët e vendosmërisë së lartë.

Prejardhja e profetit Ibrahim mbështetet te Sam b. Nuhu. Nipërit e Nuhut që u vendosën në Irak, ngritën qytetin Babilon afër lumit Eufrat. Babiloni i periudhës së Ibrahimit ndodhej nën sundimin e shtetit asirian me kryeqendër qytetin Ninova, (sot qyteti Musul i Irakut).

Allahu e kishte dërguar Ibrahimin te populli i Babilonit, sepse ata u faleshin idhujve që i pranonin si simbole të shpirtit. Edhe pse Ibrahim u shpjegoi shumë herë me radhë babilonasve se idhujt nuk sjellin as dobi e as dëm, nuk i besuan as ata, as dhe i ati Azer.

Një ditë feste, siç e donte zakoni, babilonasit shpunë në tempull ushqime, ua vunë para idhujve dhe shkuan në vendin e festës. Ata deshën ta merrnin edhe Ibrahimin me vete, por ai s'pranoi.

Pasi festuesit u larguan, Ibrahim mori një sëpatë, shkoi në tempull dhe i bëri copë-copë të gjithë idhujt. Vetëm idhullin e madh nuk e preku. Kur mbaroi, ia vari në sup sëpatën dhe u largua.

Pas festës, si përherë, njerëzit u kthyen në tempull. Ata u shtangën kur i panë idhujt të copëtuar dhe u përpoqën ta mësonin se kush e kishte bërë atë punë. Ndërmend u shkoi i pari i riu Ibrahim. E thirrën dhe e pyetën:

"O Ibrahim, a ti ua bërë këtë të keqe zotave tanë?" Ibrahim iu përgjigj: "Ndoshta ua ka bërë i madhi i tyre! Po të kenë gojë, pyetini vetë ata t'ju tregojnë!"¹⁶

Para kësaj përgjigjeje, njerëzit u detyruan ta pranonin se idhujt nuk mund të flasin, nuk mund t'u bëjnë të tjerëve as dobi, as dëm. Atëherë, Ibrahim u tha:

15 Kurani, Et-Teube: 70.

16 Kurani, El-Enbija: 62-63.

"E, në është kështu, pse e lini Allahun dhe u faleni idhujve që s'ju bëjnë as dobi e as dëm? Sa keq për ju që u faleni atyre dhe sa keq për ata vetë! Akoma s'doni të vini mend?"¹⁷

Këto fjalë të Ibrahimit i zemëruan idhujtarët edhe më shumë. Sipas tyre, kjo sjellje s'duhej lënë pa u ndëshkuar. Ata e njoftuan sundimtarin Nemrud. Me pasurinë e madhe dhe sundimin që kishte, Nemrudi e mbante veten për zot.

Ibrahimi u paraqit te Nemrudi dhe e ftoi të besonte te feja e vërtetë, të hiqte dorë nga pretendimi për hyjnitet dhe të besonte në Allahun një, që jep vdekje dhe ringjall. Nemrudi i tha se edhe ai mund ta bënte këtë gjë. Ai urdhëroi të silleshin aty dy burra. njërin urdhëroi ta vrisnin dhe tjetrin, ta linin të lirë. Ibrahim i tha:

"Allahu e sjell diellin nga lindja. Pa të shohim, a mund ta sjellësh ti nga perëndimi?"¹⁸

Nemrudi s'diti ç'të thoshte. Meqë s'mundej të sillte ndonjë argument shkencor dhe logjik, për t'ia mbyllur gojën Ibrahimit, iu drejtua forcës së verbër dhe urdhëroi ta hidhnin në zjarr.

U ndez zjarri dhe Ibrahim i hodh aty me hobe. Por Allahu urdhëroi: **"O zjarr, bëhu i ftohtë dhe i padëmshëm për Ibrahimin!"¹⁹** Ibrahim nuk u dogj, ai doli prej flakëve shëndoshë e mirë. Populli që ndodhej aty si dëshmitar i kësaj ngjarjeje, u mahnit e u shtang. Megjithëkëtë, ata nuk i besuan fesë së vërtetë të sjellë prej tij.

Pas kësaj ngjarjeje, sipas urdhrit të Allahut, u largua për në hixhret (emigrim në shërbim të fesë) së bashku me të nipin Lut dhe vajzën e xhaxhait Sare. Ai kaloi nëpër Egjipt dhe në shumë vende të tjera dhe u vendos në Palestinë. Në fillim ai u martua me Saren, pastaj me skllaven Haxher që ia dhuruan në Egjipt. Nga Sareja i lindi djali Is'hak dhe, nga Haxheri, djali Ismail. Përsëri sipas urdhrit të Allahut, Ibrahim mori me vete gruan Haxher dhe të birin Ismail dhe shkoi në një vend të shkretëtë të quajtur Mekë, ku i la ata të dy dhe u kthye në qytetin Halil në afërsi të Jerusalemit, ku edhe vdiq.

Ibrahimi është ndër profetët që iu janë dërguar fletë. Në Kuran, Ibrahim cilësohet "hanif", që do të thotë "rob i Allahut, që i falet Atij në mënyrë të thjeshtë e të pastër" kurse ndjekësit e rrugës së tij, "kombi i Ibrahimit".

17 Kurani, El-Enbija: 66-67.

18 Kurani, El-Bekare: 258.

19 Kurani, El-Enbija: 69.

Hz. Ismaili (a.s.)

Ismaili është djali i madh i Ibrahimit me gruan Haxher. Ismaili ishte ende fëmijë gjiri kur i ati, Ibrahim, e çoi bashkë me t'ëmën nga Palestina në një zonë të thatë e të vetmuar të quajtur Mekë (Bekë) dhe i la atje. Para se të kthehej, Ibrahim u la pranë pak hurma dhe ujë.

Ndërsa Ibrahim u kishte kthyer shpinën dhe po ikte, Haxheri i thirri pas: "O Ibrahim, ku po shkon duke na lënë ne në këtë vend të thatë e të shkretë? A mos vallë Allahu të urdhëroi të na lësh këtu?" Ibrahim iu përgjigj: "Po, Allahu më urdhëroi!" Atëherë, Haxheri i tha: "Në është kështu, Allahu na mjafton neve, ai ka për të na mbrojtur!" Haxheri u mbështet te Allahu. Kur arriti në vendin e quajtur Senije, Ibrahim u kthye në drejtimin nga ndodhet sot Qabeja dhe u lut kështu: "Zoti ynë, një pjesë nga soji im e vendosa në një vend të thatë pranë shtëpisë tënde të shenjtë që ta falin namazin drejt, pra bëj që zemrat e disa njerëzve të kthehen drejt tyre dhe furnizojni me fruta që të falënderojnë!"²⁰

Nuk shkoi shumë dhe uji me hurmat që u la Ibrahim, u mbaruan. Fëmija nisi të qante nga etja, por përreth s'dukej asnjëri. Haxheri nisi të kërkojë ujë e shqetësuar. Ajo vrapoi disa herë mes kodrave Safa dhe Merve për të gjetur një pikë ujë. Ndërsa askush s'dukej rreth e rrotull, Haxheri pa nga larg se te vendi ku ndodhej i biri, kishte dalë ujë (burimi i sotëm Zemzem). Ajo pui vetë dhe i dha djalit.

Me daljen e ujit, lugina e Mekës u gjallërua. Pas një farë kohe, aty u vendos fisi nomad arab Xhurhumi. Ata e flisnin arabishten bukur. Prej tyre e mësoi Ismaili arabishten letrare.

Hz. Ibrahim vinte herë pas here për të parë të shoqen dhe të birin. Një radhë pa në ëndërr se po e bënte kurban të birin. Pasi ëndrra iu përsërit disa herë, Ibrahim e kuptoi se ky ishte një urdhër hyjnor dhe i tregoi për këtë të birit: "O bir, pashë në ëndërr se të bëra kurban. Ç'i thua kësaj?" Ismaili iu përgjigj: "O im atë, bëj siç je urdhëruar! Në dashtë Allahu, do të më shohësh durimtar!"²¹

Por Ibrahimit iu dha një dash i madh për ta bërë kurban.²² Kështu, Allahu ua shpërbleu Ibrahimit dhe Ismailit nënshtrimin e plotë ndaj vullnetit të Tij.

20 Kurani, Ibrahim: 37.

21 Kurani, Es-Saffat: 102.

22 Kurani, Es-Saffat: 107.

Kur Ismaili erdhi në moshë madhore, xhurhunitët e martuan me një vajzë të fisit të tyre.

Gjatë një vizite tjetër në Mekë, Allahu e urdhëroi Ibrahimin për ta ndërtuar Qaben. Në bazë të këtij urdhri, Ibrahim i me të birin Ismail e ndërtuan Qaben së bashku.²³

Pas vdekjes së të atit, Ismaili u ngarkua me detyrën e profetit për popullsinë e Hixhazit. Kjo tregohet kështu në Kuran: "Kujtoje në këtë libër edhe Ismailin! Ai ishte besnik në premtim dhe i dërguar. Ai e urdhëronte familjen për namaz dhe zeqat dhe ishte shumë i pëlqyeshëm te Zoti i tij!"²⁴

Siç rrëfëhet, Ismaili ka vdekur në Mekë dyzet vjet pas të atit.

Hz. Luti (a.s.)

Profeti Lut ishte farefis me profetin Ibrahim dhe njëri prej atyre që i besuan. Ai emigroi bashkë me Ibrahimin nga Harrani në Palestinë dhe u vendos aty. Pastaj Allahu e dërgoi atë me detyrën profetike të sodomazit, që banonin në një zonë pranë vendit ku banonte Luti.

Popullsia e Sodomit kryente mëkate dhe veprime të ulëta e imorale që s'i kishte bërë asnjë popull më parë. Ata ishin homoseksualë. Sado që u përpoq Luti për t'i sjellë në rrugë të drejtë, nuk ia arriti; ata vazhduan të vepronin si më parë. Edhe e shoqja ishte ndër ata që s'i bindeshin e s'i besonin.

Duke u tallur me Lutin dhe ata që i besonin, njerëzit i thoshin: "Po qe se s'gënjen, na e sill ta shohim atë ndëshkimin e Zotit tënd!" Përballë sjelljeve rebele të popullit të vet, Luti i kërkoi ndihmë Allahut: "**Zoti im, ndihmomë ndaj këtyre njerëzve të prishur!**"²⁵

Atëherë, Allahu i Lartë ngarkoi me detyrë disa engjëj për ta shkatërruar popullin që nuk u bindej këshillave dhe ftesës së Lutit. Kur erdhën engjëjt të shndërruar në djem të rinj, Luti u frikësua se mos populli i shqetësonte. Engjëjt thanë:

"O Lut!, Ne jemi të dërguar të Zotit tënd. Ata nuk mund të të prekin ty. Pasi të bëhet natë, merre familjen dhe largohu që këtu. Askush veç gruas tënde nga

23 Kurani, El-Bekare: 127.

24 Kurani, Merjem, 54-55

25 Kurani, El-Ankebut: 30.

njerëzit e tu të mos mbetet këtu, sepse ndëshkimi për të tjerët do ta përfshijë edhe atë. Ndëshkimi i premtuar për ta është koha e agimit. Agimi a nuk është afër?"²⁶

Kur, më në fund, erdhi ndëshkimi, u dëgjua një zhurmë e tmerrshme. Vendi u kthye përmby, kurse nga qielli reshuan mbi ta gurë të pjekur në zjarr. Kështu u ndëshkua ai popull për imoralitetet e tij. Nga ai ndëshkim i tmerrshëm shpëtuan vetëm ata që i besuan Lutit (a.s.).

Veçoria dalluese e profetit Lut është lufta që zhvilloi ai kundër homoseksualitetit. Mbeturinat e qyteteve të rrafshuara Sodom dhe Gomore na shpalosen para syve si prova mësimdhënëse. Deti i Lutit (Deti i Vdekur) që ndodhet brenda kufijve të Jordanisë së sotme dhe ka një nivel 392 m. nën nivelin e detit, na e shpalos në mënyrën më të qartë fatkeqësinë e rëndë të popullit të Lutit!

Hz. Is'haku (a.s.)

Është biri i Hz. Ibrahimit (a.s.) nga gruaja e tij Sare. Megjithëse Hz. Ibrahim i dhe e shoqja Sare ishit të moshuar, u lindi një djalë si favor prej Zotit. Djalin e quajtën Is'hak. Kjo ngjarje përshkruhet kështu në Kuran: "Edhe Ibrahimit i shkuan të dërguarit tanë me myzhde dhe i thanë: "Selam!" Edhe ai i përshëndeti me selam dhe nuk vonoi t'u sjellë një viç të pjekur. Por, kur pa se ata nuk po i zgjatnin duart për të marrë, iu dukën të pazakonshëm dhe u tremb. Ata i thanë: "Mos u frikëso, ne jemi dërguar te populli i Lutit!" Gruaja e Ibrahimit që rrinte në këmbë, qeshi dhe ne i dhamë lajmin e mirë asaj për Is'hakun dhe, pas tij, për të nipin, Jakubin. Ajo tha: "E mjera unë, si do të bëhemi me fëmijë unë dhe burri im në këtë moshë, kjo qenka punë për t'u çuditur!" Ata i thanë: "Si po çuditesh me vendimin e Zotit? Mëshira dhe bekimi i Allahut qofshin me ju! Pa dyshim, Ai është Hamid dhe Mexhid!"²⁷

Is'haku është lavdëruar edhe në Kuran: "**Kujto edhe robtë tanë të vendosur Ibrahim, Is'hak dhe Jakub! Ne i bëmë ata njerëz të sinqertë që mendojnë për ahiretin. Pa dyshim, ata janë për Ne njerëz të zgjedhur!**"²⁸

Pas vdekjes së të atit, Is'haku u dërgua si profet në zonën e Damaskut dhe Allahu e bëri atë një njeri të zgjedhur e të dobishëm.

²⁶ Kurani, Hud: 81.

²⁷ Kurani, Hud: 69-73.

²⁸ Kurani, Sad: 45-47.

"Ibrahimin e përgëzuar me Is'hakun si një prej profetëve të ardhshëm të mirë. Edhe atë, edhe Is'hakun i begatuam. Nga brezat e të dyve ka edhe prej atyre që kanë vepruar mirë, edhe prej atyre që i kanë bërë keq vetvetes!"²⁹

Hz. Is'haku pati dy fëmijë: Jakubin dhe Ajsin. Sipas rrëfimeve, Hz. Is'haku ka vdekur në moshën njëqind e gjashtëdhjetë vjeçare në Palestinën e sotme në afërsi të Jerusalemit dhe është varrosur pranë varrit të të atit Ibrahim në Halil.

Hz. Jakubi (a.s.)

Jakubi (a.s.) është biri i Is'hakut (a.s.) dhe nipi i Ibrahimit (a.s.). Emri tjetër i Jakubit është Izrael.³⁰ Me durimin dhe shpresën e tij, Jakubi ka qenë një profet shembullor. Ai u vu në provë me dhimbjen për fëmijën dhe me tradhtinë e fëmijës. Në Kuran, jeta e tij është treguar e ndërthurur me jetën e Jusufit (a.s.). Vëllezërit e kishin zili Jusufin, prandaj e hodhën në pus dhe e bindën të atin Jakub se e kishte ngrënë ujku. Kjo ngjarje e dëshpëroi shumë Jakubin. Kjo dhimbje për fëmijën dhe durimi që tregoi pas kësaj dhimbjeje nga e cila iu verbuan sytë, iu thinjën flokët dhe iu thye mesi, përshkruhen kështu në Kuran:

"... dhe tha me dëshpërim: "Ah, Jusufi im!.." Dhe e mbylli brenda dëshpërimin, nga pesha e të cilit iu verbuan sytë. Ata i thanë: "Vallahi, ti kështu do të sëmuresh ose do të vdesësh!" Kurse ai u tha: "Unë ia hap dëshpërimin dhe vuarjtjen time vetëm Zotit tim dhe di prej Tij gjërat që ju s'i dini!"

Jakubi nuk e preu shpresën dhe, pas shumë vitesh hidhërimi, e takoi Jusufin në Egjipt, ku kaloi një jetë të lumtur bashkë me të bijtë.

Kur e pa se i ishte afruar vdekja, i mblodhi të bijtë dhe i pyeti: "Bijtë e mi, kujt do t'i faleni pas meje?" Dhe ata i dhanë fjalën se do t'i faleshin vetëm Allahut!

Hz. Jusufi (a.s.)

Hz. Jusufi është biri i profetit Jakub. Prejardhja e tij zgjatet gjer te Hz. Ibrahim. Në Kuran ka një sure që mban emrin e tij. Nga 111 ajete që ka kjo sure, 98 (4-101) ajete flasin për Jusufin. Sipas rrëfimit të këtyre ajeteve, jeta e Hz. Jusufit është, në mënyrë të përmbledhur, kështu:

²⁹ Kurani, Es-Saffat: 112.

³⁰ Taberi, Tarih, I, 162.

Jusufi kishte njëmbëdhjetë vëllezër më të mëdhenj. Jusufi ishte shumë i bukur e i zgjuar. I ati e donte në mënyrë të veçantë, prandaj dhe të vëllezërit e kishin zili.

Një natë Jusufi pa në ëndërr sikur njëmbëdhjetë yje, dielli dhe hëna po i bënin sexhde. Të nesërmen Jusufi ia tregoi ëndrrën të atit. Ai e kuptoi se ëndrra ishte shenjë se Jusufi do të bëhej njeri i madh. Jakubi e paralajmëroi Jusufin që të mos ua tregonte ëndrrën të vëllezërve. Megjithëkëtë, ata e morën vesh ëndrrën dhe vendosën ta vrisnin Jusufin e ta hidhnin diku.

Me lejen e të atit, e morën Jusufin me vete për ta shëtitur dhe e çuan larg. E hodhën në një pus, ia përgjakën këmishën dhe i thanë të atit se e kishin ngrënë ujë.

Një karvan që po kalonte pranë pusit, e nxori të gjallë dhe e mori me vete për në Egjipt për ta shitur si skllav. Atë e bleu për një çmim të lirë ministri egjiptian i thesarit.

Gruaja e ministrit ia vuri syrin Jusufit dhe e ftoi në dhomën e saj. Por Jusufi nuk pranoi. Atëherë ajo shpifi për Jusufin, iu ankua të shoqit dhe bëri që Jusufi të hidhej në burg.

Jusufi mbeti në burg disa vjet. Në qelinë e tij ndodheshin edhe dy të rinj që ia tregonin ëndrrat dhe ai ua shpjegonte. Ndërkaq, të rinjtë panë se ëndrrat vërtetoheshin siç i shpjegonte Jusufi. Të rinjtë dolën nga burgu dhe, ndërkohë, mbreti i Egjiptit pa një ëndërr që askush nuk mundi t'ia shpjegonte. Njëri nga të rinjtë i çoi fjalë mbretit se ëndrrën mund ta shpjegonte Jusufi dhe shkoi në burg e ia tregoi.

Jusufi e shpjegoi ëndrrën kështu: Do të kishte shtatë vjet bollëk dhe, pastaj, shtatë vjet thatësi dhe zi buke. Ai tha se gjatë shtatë vjetëve të prodhimeve të mbara duhet të krijoheshin rezerva për vitet e zisë që do të vinin pas. Mbreti vendosi ta nxirrte nga burgu, por Jusufi nuk pranoi pa iu vërtetuar pafajësia. Mbreti i pyeti gratë. Gruaja që kishte shpifur për të, pohoi se Jusufi ishte i pafajshëm. Atëherë Jusufi doli nga burgu i pafajshëm. Mbreti ia ngarkoi thesarin Jusufit. Brenda një kohe të shkurtër, Jusufi filloi të merrej me ekonominë e të gjithë Egjiptit. Gjatë viteve të bollëkut, Jusufi mbledhi rezerva të mëdha që, kur erdhën vitet e zisë, filloi t'ia shpërndante popullit. Zija kishte përfshirë edhe Kenanin, ku jetonin i ati me të vëllezërit.

Edhe të vëllezërit shkuan në Egjipt për të blerë drithë. Herën e dytë Jusufi ua tregoi se kush ishte dhe i fali të vëllezërit. Ai u tha: "Sot nuk ka qortim për ju! Allahu ju ka falur! Ai është mëshiruesi më i madh!"³¹ Jusufi i thirri në Egjipt prindërit dhe të gjithë vëllezërit.

31 Kurani, Jusuf: 92.

Kur familja e Jusufit arriti në Egjipt, ai i uli të atin dhe t'ëmën në frona, kurse të njëmbëdhjetë vëllezërit ranë në gjunjë para tij. Dhe Jusufi tha:

"O im atë, ja tek e bëri të vërtetë Zoti ëndrrën që pashë atëherë! Pasi shejtani na hyri në mes dhe m'i bëri armiq vëllezërit, Zoti ynë më nxori mua nga burgu dhe juve ju sollli nga shkretëtira këtu. Pa dyshim, Zoti e favorizon atë që do. Ai di dhe vendos!"³²

Ja, kështu erdhën izraelitët (të bijtë e Izraelit, Jakubit) nga Palestina dhe u vendosën në Egjipt.

Jusufi iu lut Allahut të Lartë kështu: "Zoti ynë! Ti më mësove si t'i shpjegoj ëndrrat dhe Ti më dhe sundim! O krijuesi i qiejve e i tokës, Ti je mbrojtësi im në këtë botë dhe në jetën tjetër! Merrma shpirtin si mysliman dhe më bashko me të mirët!"³³

Historia e jetës së Jusufit mori në Kuran titullin "ahsenul kasas", "rrëfimi më i bukur". Për këtë rrëfim jete që përmban shumë ngjarje, Allahu i Lartë thotë: "Pa dyshim, në ngjarjen e Jusufit dhe të vëllezërve ka shumë mësim për ata që interesohen!"³⁴

Siç rrëfëhet, vendi ku është varrosur Jusufi ndodhet në Halilu'r-Rahman pranë Jeruzalemit, atje ku ndodhet edhe varri i Hz. Ibrahimit.

32 Kurani, Jusuf: 100.

33 Kurani, Jusuf: 101.

34 Kurani, Jusuf: 7.

Hz. Ejubi (a.s.)

Ejubi (a.s.) është një profet me prejardhje nga Ibrahim (a.s.). Në Kuran përmendet në gjashtë vende dhe paraqitet si model durimi. Ka jetuar në zonën Harran, ka patur pasuri të madhe, shumë djem e vajza dhe është dërguar te populli i vet për ta paralajmëruar. Profeti Ejub u vu para një prove nga Zoti, e humbi të gjithë pasurinë, i vdiqën të gjithë fëmijët, kurse vetë u sëmur nga një sëmundje e rëndë. Por ai kurrë nuk e humbi durimin dhe besnikërinë ndaj Zotit. Ai e fitoi provën e gjatë si dhe u shërua. Shërimi i tij përshkruhet kështu në Kuran: "Kujto dhe robin tonë Ejub. Ai i pati thënë Zotit të vet: "Pa dyshim, mua shejtani më dha dobësi dhe dhimbje!" Dhe Ne i thamë: "Përplase këmbën në tokë! Ja një ujë i ftohtë për t'u larë e për të pirë!" Me të vërtetë, Ejubi u tregua një rob i durueshëm. Ç'rob i mirë qe ai! Gjithmonë i drejtohej Allahut!"³⁵

Ejubi u la me atë ujë dhe piu sa u ngop. Ai e fitoi sërish shëndetin dhe bukurinë e tij të parë. Dhe atij iu falën shumë pasuri dhe fëmijë!

35 Kurani, Sad: 41-44.

Lexim letrar Krijimi i njeriut

Në Kuran, etapat e krijimit të njeriut përshkruhen kështu:

1. Etapa e dheut. **خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ**

"Allahu e krijoi Ademin prej dheu dhe pastaj i tha "bëhu" dhe ai u bë." (Al-i Imran: 59)

2. Etapa e baltës. **الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ**

"Çdo gjë që e ka krijuar, Allahu e ka krijuar në formën më të bukur dhe krijimin e njeriut e ka filluar nga balta." (Sexhde: 7)

3. Etapa e baltës ngjitëse. **إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ**

"Pa dyshim, Ne i krijuam ata (Ademin dhe brezin e tij) prej një balte ngjitëse." (Es-Saffat: 11)

4. Etapa e baltës ngjitëse të tharë (në ajër).

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ

"Pa dyshim, Ne e krijuam njeriun nga një baltë ngjitëse të formësuar, të tharë (në ajër)." (El-Hixhr: 26)

5. Etapa e baltës ngjitëse të pjekur në zjarr. **خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ صُلْبٍ حَمَإٍ مَسْنُونٍ كَالْفَخَّارِ**

"Pa dyshim, Allahu e krijoi njeriun prej diçkaje që i ngjet një balte ngjitëse të pjekur në zjarr." (Rahman: 14)

Kurse ecuria e krijimit të çdo njeriu pas Hz. Ademit nga fara e tij përmbledhet kështu në Kuran:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ * ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ. * ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا * ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

"Pastaj atë embrionin e bëmë një si gjë ngjitëse (vezë e fekonduar dhe ngjitëse). Pastaj e kthjem atë në një copë mishi të përtypur³⁶, që e bëmë pastaj eshtra dhe eshtrat i veshëm me mish. Pastaj e bëmë atë një krijim tjetër (njeri). I lartë është Allahu, më i miri krijues!" (Muminun: 14)

Shkenca e mjekësisë ka arritur ta mësojë këtë gjë vetëm në kohën tonë, kurse Kurani i ka përshkruar etapat e krijimit të njeriut që 14 shekuj më parë!

Në Kuran, Allahu i Lartë e fton njeriun të mendojë mbi aventurën e tij në këtë botë të ndryshimeve ciklike:

"Kujt i japim jetë të gjatë, ia kthejmë zhvillimin në të kundërt (ia pakësojmë fuqitë dhe ai, më në fund, bëhet plak dhe i dobët). A nuk po mendojnë!" (Jasin: 68)

"Eshtë Allahu që ju krijon të dobët e pastaj ju jep fuqi dhe që ju jep pastaj pleqëri e ju bën të dobët e të pafuqi. Ai krijon ç'të dëshirojë. Ai di me të drejtë dhe ka fuqi për çdo gjë!" (Rum: 54)

"Ju krijuam ju prej dheu, do t'ju kthejmë përsëri në dhé, pastaj, do t'ju nxjerrim edhe një herë prej aty!" (Taha: 55)

Këto ajete tregojnë se trupi i njeriut është në ndryshim të vazhdueshëm. Njeriu është jo vetëm i vdekshëm, por edhe i pajisur me aftësi dhe mundësi të përkohshme.

36 Shprehja "mish i përtypur" e ajetit është një mrekulli kur'anore e zbuluar në shekullin tonë. Në periudhën e tretë të krijimit të tij, njeriu paraqitet si një copë mishi e përtypur mbi të cilën duken gjurmët e dhëmbëve.

Meqë është i krijuar prej dheu, njeriu bart veçoritë e dheut, tokës. Herë-herë toka thahet, përcëllohet prej nxehtësie dhe vuan nga etja. Gjatë një stine të tërë i nënshtrohet të ftohtit të dimrit. Pastaj ringjallet me ngrohtësinë dhe shirat e pranverës duke shpalosur, me anë të mijëra ngjyrave, bukurive e harmonive, fuqinë hyjnore.

Njeriu ka një fat që i përngjet fatit të tokës. Nën vorbullat e pasionit për jetën, njeriu fryn si furtunat e rërës në shkretëtirë, duke e shkatërruar veten nën sundimin e egos. Por, nëse e kapërcen egon, arrin të përsoset dhe të meritojë mëshirën dhe begatinë hyjnore siç merr jetë toka nga shirat e pranverës. Pastaj, dhuntitë e fituara me një begati dhe bukuri pranverore, ua shpërndan, si një tokë pjellore, për hir të Zotit, atyre që ka përreth!

I krijuar prej dheu, trupi i vdekshëm i njeriut ushqehet prej dheu dhe, më në fund, shkrihet në dhe, pra kthehet në origjinë. Të gjithë elementët e pranishëm në dhe janë të pranishëm, në sasi të ndryshme, edhe në trupin e njeriut. Trupi i njeriut është, në të vërtetë, një pamje tjetër e dheut. Prandaj njeriu i parë, i krijuar prej dheu, u quajt "adem"³⁷

Në fakt, edhe brezi i Ademit është i krijuar prej dheu. Siç bartin dherat e pjesëve të ndryshme të sipërfaqes së tokës, veçori të ndryshme, edhe njerëzit kanë veçori të ndryshme fizike, natyrore dhe karakteri. Këtë të vërtetë, Profeti ynë e përshkruan kështu në një hadith:

"Allahu i Lartë e ka krijuar njeriun duke marrë nga një grusht dhé nga të gjitha anët e sipërfaqes së tokës. Prandaj, njerëzit kanë ardhur në këtë botë disa lëkurëkuq, disa lëkurëbardhë, disa lëkurëzinj, disa të tjerë me lëkurë me ngjyrë të përzier; gjithashtu, disa me karakter të butë, disa me karakter të ashpër, disa me shprehi të mira e disa me shprehi të këqija..." (Ebu Davud, Sunen, 16)

Siç dihet, në tokë ka shumë elementë, si: hekur, bakër, alumin, fosfor, kalcium, etj. Këta elementë përcaktojnë llojet e tokave sipas përqendrimit të mineraleve dhe raporteve të përzierjes së tyre dhe tokat

37 Fjala adem që rrjedh nga rrënja hebraishte "edem", do të thotë "dhe", baltë", "tokë".

na paraqiten të buta, të ashpra dhe me ngjyra të ndryshme, pjellore, jopjellore, të thata, etj.

Kjo shumëllojshmëri përbërjesh dhe cilësish vihet re edhe te njeriu që përbëhet prej toke. Ngjyra e lëkurës së njeriut përcaktohet sipas ngjyrave të tokës. Po kështu, si toka, disa njerëz janë të butë, disa të ashpër, disa me mendje pjellore, kurse disa, aq shterpë, sa nuk arrijnë të mësojnë dot gjë sado që të përpiqen!

PËRMBLEDHJE

1. Cilët janë profetët e vendosmërisë së lartë?
2. Te cili popull u dërgua Hudi (a.s.)? Cilat ishin veçoritë e atij populli?
3. Cilat janë veçoritë e mrekullive të dhëna Salihut (a.s.). Si u soll shoqëria ku jetonte ai ndaj mrekullive të tij?
4. Ku është ngritur qytetërimi babilonas? Shpjegoni veçoritë besimore të njerëzve që kanë jetuar në këtë qytetërim.
5. Shpjegoni ç'do të thotë shprehja "populli i Ibrahimit"?
6. Në ç'vende dhe pse ka udhëtuar Hz. Ibrahim gjatë jetës së tij?
7. Cila ngjarje u bë shkak për daljen e ujit të Zemzemit?
8. Jepni të dhëna mbi përpjekjet profetike të Lutit (a.s.) dhe mbi përbërjen morale të shoqërisë ku jetonte.
9. Cili është profeti i parë i dërguar te bijtë e Izraelit? Thoni emrat e profetëve të dërguar te bijtë e Izraelit.

PJESA II

PROFETËT QË PËRMENDEN NË KURAN

[Nga Shuaibi (a.s.) te Isai (a.s.)]

PUNË PËRGATITORE

1. Duke shqyrtuar hartën e Lindjes së Mesme, mësoni për çdo profet se brenda kufijve të cilit shtet jetoi.
2. Diskutoni se cilat mëkate dhe gabime nga ato që përshkruhen në Kuran për popujt e ndëshkuar me shkatërrim, bëhen edhe sot në shoqërinë tonë.
3. Kërkoni të mësoni se si shpifi populli i vet kundër Zekerias (a.s.) dhe se si e vrau atë.
4. Diskutoni pse nuk shkatërrohen sot popujt që bëjnë po ato faje që patën bërë popujt që u shkatërruan?

PROFETËT QË PËRMENDEN NË KURAN

[Nga Shuaibi (a.s.) te Isai (a.s.)]

Hz. Shuaibi (a.s.)

Shuaibi ishte një ligjërues dhe orator i madh, prandaj ai është quajtur “oratori i profetëve”. Ai u dërgua profet për popullsitë e Medjenit dhe Ejkes. Medjen dhe Ejke është emri i një zone të pyllëzuar në bregdetin e Detit të Kuq, pranë gjirit të Akabes.

Medjeni e ka marrë këtë emër nga fisi që ka jetuar aty. Edhe Shuaibi e ka prejardhjen nga Medjeni dhe Ibrahimimi (a.s.).

Shuaibi u përpoq t'ua ndriçonte mendjen njerëzve me fjalë dhe këshilla të bukura. Ai i ftoi ata t'i faleshin Allahut, t'i respektonin të drejtat e njeriut, të shmangeshin nga veprimet e dëmshme dhe të ecnin në këtë rrugë me durim. Por, pavarësisht nga të gjitha këshillat e tij, populli i Medjenit nuk i dëgjoi urdhrat e Allahut, vazhdoi me këmbëngulje të bëjë padrejtësi, të këqija e teprime, prandaj dhe e meritoi ndëshkimin.

Edhe popullsia e Ejkes që mashtronte në masë dhe peshim dhe që e mbante mashtrimin si bazë të tregtisë, i quajti gënjeshtarë të dërguarit e Zotit. Shuaibi u pati thënë atyre:

“A s'po keni frikë (nga ndëshkimi i Allahut)? Unë jam një i dërguar i besueshëm për tek ju. Kini frikë Allahun dhe bindmuni mua. Unë s'dua ndonjë shpërblim nga ju për këtë. Shpërblimin mua ma jep Zoti i botërave. Matni e peshoni saktë, mos u bëni nga ata që matin e peshojnë mangut. Mos ua cenoni njerëzve të drejtën. Mos shkaktoni trazira dhe kini frikë Allahun që ju ka krijuar ju dhe brezat para jush!”³⁸

Ejkelasit e kundërshtuan Shuaibin. Jo vetëm kaq. Ata e kërkuan ndëshkimin që u ra, më në fund, mbi krye. Kështu, popullsia e Medjenit u shkatërrua me anë të një tërmeti dhe gjëmimi të padurueshëm, kurse popullsia e Ejkes, me anë të një zjarri që reshoi nga një re që ata e pandehën si hije. Medjenin dhe Ejken i shkatërroi tregtia me mashtrim, adhurimi i idhujve, kundërshtimi dhe kërcënimi ndaj profetëve.

38 Kurani, Esh-Shuara: 176-184.

Hz. Musai (a.s.)

Musai (a.s.) është ndër profetët e dërguar për izraelitët pas Jusufit (a.s.). Ai është ndër profetët e vendosmërisë së lartë. Musai është biri i Imranit dhe prejardhja e tij zgjatet gjer te Ibrahimimi nëpërmjet Jakubit dhe Is'hakut.

Në kohën e Hz. Musait, në Egjipt jetonin popullsia vendase, koptët, dhe të bijtë e Izraelit (Jakubit), izraelitët, që kishin emigruar aty në kohën e Jusufit. Në atë kohë, izraelitët respektoheshin ngaqë Jusufi u kishte bërë të mira. Por më vonë izraelitët e humbën këtë respekt. Vendasit filluan t'u bëjnë të këqija të ardhurve nga soji i Jakubit. Edhe sundimtarët e Egjiptit filluan t'i trajtojnë izraelitët si qytetarë të dorës së dytë (shërbëtorë ose skllëvër).

Në këtë mes, faraoni pa një ëndërr. Orakulli që ia komentoj ëndërrën, i tha faraonit se nga izraelitët do të lindte një fëmijë që do ta rrëzonte nga fronit dhe do t'i jepte fund mbretërimit të tij. Në bazë të këtij komentimi, faraoni nisi t'i vriste të gjithë djemtë që u lindnin izraelitëve nga ajo ditë e pas. Atë vit lindi edhe Musai, i biri i Imranit.

E ëma e Musait mundi ta fshihte të birin për një farë kohe, por duke patur vazhdimisht frikë se mos edhe i biri e pësonte si djemtë e tjerë të izraelitëve, megjithatë pa e ditur se si do ta mbronte atë nga dhuna e faraonit. Ndërkaq, Allahu ia frymëzoi asaj mënyrën si të vepronte:

“... ti jepi gji atij dhe, kur të kesh frikë se mos e gjen gjë, lëshoje në Nil pa u trembur, se Ne do të ta kthejmë prapë atë...”³⁹

E ëma e Musait e futi atë në një arkë dhe e lëshoi në lumë dhe i tha të bijës ta ndiqte për të parë se ç'do të ndodhte me të. Ushtarët e faraonit e dalluan arkën, e nxorën nga lumi dhe ia çuan faraonit. Gruaja e faraonit tha se djalin mund ta adoptonin, duke penguar, kështu, vrasjen e tij. Pastaj kërkuan një mëndeshë për të. Por djali nuk e mori gjirin e asnjërës prej grave që sollën. Motra e madhe që e ndiqte fatin e të vëllait sipas porosisë së nënës, u tha njerëzve të pallatit se mund t'u gjente një grua që ta ushqente dhe mirëmbante fëmijën. Propozimi i vajzës u pranua. E ëma e djalit të cilën s'e njihje askush, shkoi në pallat dhe u vendos atje për ta ushqyer fëmijën dhe për t'u kujdesur për të. Kështu u realizua fjala që i kishte dhënë Allahu nënës së Musait.

Një ditë, kur Musai ishte rritur dhe bërë burrë, ndërsa po shëtiste nëpër qytet, pa një kipti dhe një izraelit që po ziheshin. Musai e goditi një herë kiptiun jo për ta

39 Kurani, El-Kasas: 7.

dëmtuar por vetëm për ta ndarë dhe larguar nga izraeliti. Mirëpo kiptiu vdiq. I dëshpëruar shumë nga ky përfundim i papritur për të, Musai i kërkoi Zotit falje. Kurse parësia e egjiptasve vendosën ta vrisnin Musain. Me ta marrë vesh këtë lajm, Musai u largua nga Egjipti dhe shkoi në Medjen.

Qyteti i Medjenit nuk ndodhej nën sundimin e faraonit. Mes medjenasve dhe Musait kishte lidhje fafëfisnie. Në Medjen Musain e ndihmoi profeti Shuaib. Musai hyri në shërbim të tij dhe, pas dhjetë vjet shërbimi, u martua me vajzën e Shuaibit. Më pas Musai u largua prej aty së bashku me familjen.

Ndërsa po shkonte udhës, Musai pa një zjarr në malin Sina. Ai i tha të shoqes ta priste aty dhe u nis për tek zjarri. Kur arriti në vend, Zoti i foli Musait. Zoti e ngarkoi Musain me detyrën e profetësisë dhe i dha dy mrekulli: një shkop që, kur e hidhte përdhe, kthehej në kuçedër dhe, dorën e djathtë ndriçuese që, kur e nxirrte nga gjoksi, shkëlqente si diell.

Në mënyrë të veçantë, Zoti e urdhëroi Musain të falte namaz dhe ta ftonte faraonin në rrugën e drejtë. Musai i kërkoi Zotit t'ia caktonte si ndihmës të vëllain, Harunin, me qëllim për ta kryer sa më mirë detyrën profetike. Zoti ia pranoi kërkesën.

Profeti Musa me të vëllanë, Harunin, shkuan në Egjipt, e ftuan faraonin ta besonte Allahun si Zot të vetëm dhe të mos u bënte padrejtësi izraelitëve. Por faraoni nuk u besoi atyre. Atëherë Musai i tregoi disa mrekulli, por faraoni i tha se ishin magji. Ai i kërkoi Musait të hynte në garë me magjistarët. Musai pranoi. Ditën e garës u mblohdën në një shesh populli, njerëzit e faraonit dhe magjistarët me të cilët Musai do të bënte garë. Magjistarët e faraonit i lëshuan përdhe copat e litarëve dhe lidhëseve që mbanin në duar. Ato u bënë gjarpërinj. Edhe Musai e hodhi përdhe shkopin me urdhër të Allahut. Shkopi i tij u bë kuçedër që i gëlltiti të gjithë gjarpërinjtë e magjistarëve të faraonit. Magjistarët ranë në sexhde dhe i besuan Allahut. Faraoni i kërcënoi, por ata nuk kthyen nga besimi. Me urdhër të faraonit, magjistarët i lidhën këmbë e duar dhe i ekzekutuan duke ua sharruar këmbët e duart kithi.

Faraoni dhe egjiptianët nuk besuan edhe pse Allahu, me dorë të Musait, tregoi disa mrekulli si një tufan, një epidemi karkalecash, një epidemi bretkosash, kthimin e ujit të lumit Nil në gjak, etj. Përkundrazi, në Egjipt u shtua shtypja ndaj Hz. Musait dhe besimtarëve. Atëherë Zoti i dha urdhër Musait që të largohej nga Egjipti së bashku me gjithë popullin e vet. Profeti Musa mblozhi izraelitët dhe u largua në errësirën e natës. Faraoni e mori vesh largimin dhe u nis me ushtri në ndjekje të tyre. Musai dhe izraelitët arritën në breg të Detit të Kuq. Para kishin detin, kurse pas, ushtrinë e faraonit. Zoti i tha Musait ta qëllonte detin me shkop. Në det u hap një udhë e lirë për kalim. Hz. Musai me njerëzit e tij kaluan dhe shpëtuan. Edhe

faraoni me ushtrinë e tij që i ndiqte, u futën në udhën e hapur. Kur patën hyrë të gjithë, ujërat u bashkuan dhe faraoni me ushtrinë e tij u mbyt. Në çastin kur po mbytej, faraoni shprehu besimin, por besimi i tij nuk u pranua.

Profeti Musa me izraelitët arritën në Sina. Musai i la ata aty nën amanetin e të vëllait dhe u ngjit në malin Tur. Atje agjëroi dyzet ditë dhe, në fund, iu dha libri i shenjtë Tora.

Kur u kthye te populli i vet, Musai pa se ata po i faleshin një viçi të florinjte të bërë prej Samiriut. Musai u zemërua shumë që populli i tij nuk e kishte dëgjuar Harunin dhe kishte hyrë në rrugë të shtrembër dhe u kërkoi njerëzve të bënin pendesë. Izraelitët e kuptuan se kishin bërë gabim, u penduan dhe i dhanë fjalën profetit Musa se do të vepronin sipas urdhrave të Torës. Zoti ua pranoi pendesën.

Më pas, Allahu i Lartë e urdhëroi Musanë të merrte të vëllanë dhe të gjithë izraelitët e t'i shpinte në faltoren e Jerusalemit. Duke mos e harruar dot poshtërimin që kishin pësuar në Egjiptin e faraonit, izraelitët nuk deshën të luftonin për të hyrë në Palestinë. Ata i lanë vetëm Musanë me Harunin duke pandehur se të mirat e Zotit do të vazhdonin përjetësisht. Profeti Musa ia la ndëshkimit të Allahut popullin e tij kundërshtues e mosmirënjohës. Allahu i dënoi izraelitët të mos hynin në Palestinë për dyzet vjet. Tani ata as mund të ktheheshin në Egjipt, as mund të hynin në Palestinë. Në këtë eksodin e tyre të parë, izraelitët vuajtën për dyzet vjet me radhë nën vapën dhe etjen e shkretëtirës duke u përsjellë andej-këtej pa plang e pa shtëpi. Izraelitët iu ankuan Musait. Allahu i tha Musait t'i binte rërës me shkop. Nga dymbëdhjetë vende shpërtheu ujë i bollshëm ku pinë izraelitët dhe e shuan etjen. Atyre iu dërguan edhe dhunti të tjera. Por izraelitët përsëri u treguan mosmirënjohës. Ata kërkuan të lejoheshin të hynin në qytet për të përfutur edhe nga të mirat e atjeshme. Zoti u dha leje, por tek ta bëri krye përsëri mosmirënjohja. Kështu, izraelitët u bënë një popull i ndëshkuar nga Zoti.

Musai (a.s.) vdiq pak më pas pa arritur ta fusë popullin e vet në Palestinë.

H. Haruni (a.s.)

Haruni (a.s.) është vëllai i madh i Hz. Musait (a.s.). Ai pati lindur para se faraoni të shihte atë ëndrrën dhe të fillonte t'i vriste fëmijët meshkuj të izraelitëve.

Hz. Musait iu dha profetësia duke u kthyer nga Medjeni. Allahu i Lartë i tha Musait: “Shko te faraoni se u tërbua dhe e teproi!” Musai iu lut: “Zoti im! Unë kam frikë se mos më nxjerrin gënjeshtar. Atëherë, zemra do të më ngushtohej, gjuha do të më zihej. Prandaj jepi profetësi edhe Harunit, jepmë mbështetje me anë të tij, bëje

atë bashkëpunëtor me mua...”⁴⁰ Zoti ia pranoi lutjen dhe i dha profetësi edhe Harunit. Haruni u ndodh pranë Musait gjatë gjithë kohës së përpjekjeve të Musait për ta bindur faraonin dhe largimit të izraelitëve nga shtypja dhe dhuna e faraonit.

Kur u thirr në malin Tur, Musai e la Harunin si zëvendës. Duke u larguar nga Egjipti, izraelitët kishin marrë me vete edhe të gjitha sendet prej ari e argjendi. Pas largimit të Musait, një person i quajtur Samiri, e mblodhi tërë arin e argjendin e izraelitëve, e shkriu dhe bëri një statujë viçi. Izraelitët, në zemrat e të cilëve flinte ende adhurimi për idhujt, nisën t’i faleshin statujës së viçit të artë. Haruni i këshilloi: “O fisi im! Ju po viheni në provë me këtë! Zoti juaj i vërtetë është Allahu mëshirues. Bindmuni mua!” Kurse izraelitët i thanë: “Ne do të vazhdojmë t’i falemi viçit të artë gjersa të kthehet Musai!” Kur u kthye dhe pa njerëzit e tij t’i faleshin statujës së viçit, Musai u dëshpërua shumë. Ai u zemërua me të vëllanë, të cilit i foli ashpër: “O Harun! Ç’të pengoi të ndërhyje kur i pe se ç’po bënin? Apo i dole kundër fjalës sime?”⁴¹ Dhe e kapi dhe e shkundi fort të vëllanë. Kur Haruni i tregoi se izraelitët nuk ia kishin dëgjuar fjalën, Musai e mësoi të vërtetën dhe e përzuri Samiriun, i cili e pagoi shumë rëndë punën që bëri. Ai vdiq pas një sëmundjeje të rëndë.

Haruni jetoi gjatë. Së bashku me Musanë, ai e këshilloi popullin e vet, përballoi mosmirënjohjen e tyre. Pjesa më e madhe e jetës së tij profetike kaloi së bashku me Musanë. Ai ndodhej pranë Musait edhe kur po shkonin së bashku me izraelitët për në Palestinë. Haruni vdiq para Musait, gjatë eksodit dyzetvjeçar në shkretëtirë.

Hz. Daudi (a.s.)

Pas vdekjes së Musait, izraelitët u drejtuan nga Jusha. Ai i nxori izraelitët nga shkretëtira dhe i vendosi në vendin e gjyshit të tyre. Ajo ishte zona e Kenanit, e konsideruar e shenjtë nga izraelitët dhe ku pati jetuar profeti Jakub.

Pas vdekjes së Musait, izraelitët zhvilluan një luftë kundër fisit Amalika të vendosur në rrethinat e Palestinës dhe u mundën. Ata e morën veten dhe deshën të luftonin përsëri kundër amalikasve. Zoti e përshkruan kështu këtë situatë: “Pas Musait, një grup izraelitësh i thanë profetit të tyre: “Na sill një sundimtar që të luftojmë në rrugën e Zotit!” Profeti u tha: “Kam frikë se, pasi lufta t’ju bëhet e detyrueshme, s’keni për të luftuar!” Ata ia kthyen: “Përse të mos luftojmë në rrugën e Zotit? Ne na përzunë nga vendi e nga fëmijët tanë!” Por, kur morën urdhër për të luftuar, me përjashtim të një pakice, u tërhoqën!”

40 Kurani, Esh-Shuara: 12-13.

41 Kurani, Taha: 90-93.

Kur profeti u tha se Zoti u kishte dërguar një sundimtar, ata i thanë: “Si mund të bëhet ai sundimtari ynë? Ne jemi më të denjë se ai për sundim! Ai s’ka as pasuri të shumtë!” Profeti u tha: “Allahu e zgjodhi atë ndër ju duke i dhënë më shumë dituri dhe pasuri. Allahu i jep pasuri kujt të dojë!”

Izraelitët kishin një arkë që e mbanin për të shenjtë. Emri i saj në Kuran është “Tabut”. Në përfundim të luftës me amalikasit, kjo arkë kishte rënë në duar të Goliathit. Izraelitët vuanin për këtë, por edhe e kundërshtonin sundimin e Talutit. Profeti u tha atyre: “Sundimi i Talutit do të thotë qetësi nga Zoti juaj për ju dhe sjellja nga engjëjt e Tabutit ku ndodhet trashëgimi i familjeve të Musait dhe Harunit. Po qe se bëheni besimtarë, do të shihni në këtë mësim dhe mrekulli!” Kur e futën sërish në dorë Tabutin, izraelitët morën zemër, u bashkuan dhe sulmuan drejt amalikasve. Taluti i këshilloi izraelitët: “Allahu i Lartë po ju vë në provë me një lumë. Ai që pi nga uji i atij lumi, s’është nga të mitë. Të mitë janë vetëm ata që do të pinë vetëm një grusht ujë!” Me përjashtim të shumë pak vetëve, izraelitët pinë nga uji i lumit. Pasi Taluti me besimtarët e kaluan lumin, thanë: “Ne s’kemi sot fuqi për t’i përballuar Goliathin me ushtri. Por ka shumë popuj në pakicë që e dinë se kanë për t’u takuar me Allahun, të cilët, me leje të Allahut, kanë dalë gjithmonë fitues mbi ata që kanë qenë në shumicë. Allahu është me ata që bëjnë durim!”⁴²

Ushtrinë e amalikasve e komandonte Xhaluti, Goliathi. Grupi i besimtarëve që u vu ballë për ballë me ushtrinë e Goliathit, u lut kështu: “Zoti ynë! Na jep durim dhe qëndresë, na i forco këmbët dhe na ndihmo përballë popullit mohues!”

Në ushtrinë e Talutit ndodhej edhe Daudi. Ai rridhte nga soji i Hz. Jakubit, pra, nga të bijtë e izraelit. Daudi ishte ende një djalë i ri. Por Daudi e vrau me hobe Goliathin, armikun e së drejtës dhe komandantin e një ushtrie të fuqishme. Në këtë ngjarje tregohet se si fitojnë besimtarët që i nënshtrohen Allahut ndaj mizorëve. Veçanërisht, këtu ka edhe urtësi të tjera që ka dashur Allahu të realizojë. Allahu deshë që pas Talutit, pushtetin ta merrte Daudi dhe ta bënte të birin Sulejman trashëgimtar të tij. Prandaj fuqia e Daudit doli në pah me vrasjen e Goliathit.

“Me lejen e Allahut, u shkaktuan atyre disfatë të menjëhershme. Daudi e vrau Xhalutin (Goliathin). Allahu i dha atij (Daudit) pushtet dhe urtësi. Dhe ia mësoi gjërat për të cilat ai i lutej.”⁴³

Me vrasjen e Goliathit, amalikasit u shkatërruan dhe u shpërndanë. Pas kësaj ngjarjeje, populli filloi të tregojë më shumë dashuri dhe respekt për Daudin.

42 Kurani, El-Bekare: 246-249.

43 Kurani, El-Bekare: 250-251.

Pas vdekjes së Talutit, vendin e tij e zuri Daudi (a.s.). Atij iu dha edhe profetësi, edhe sundim: "... dhe i bëmë malet dhe zogjtë t'i nënshtroheshin Daudit. Ata bënë tesbih bashkë me të. Ne kemi mundësi për këtë!" "Atë e patëm mësuar të bënte për ju mburoja për t'u mbrojtur nga furia e luftës. Por ju s'falënderoni!"⁴⁴

"Pa dyshim, Daudit i dhamë epërsi. O male, bëni tesbih bashkë me të, po ashtu edhe ju, o zogj! Dhe e bëmë hekurin të butë për të!" "Dhe u thamë: "Bëj mburoja dhe bëni ju punë të mira, sepse Unë ju shoh se ç'bëni!"⁴⁵

Rivajetet mbi Daudin bëjnë të ditur se Daudi kishte një zë shumë të bukur, se, kur niste të këndonte nga libri i Zeburit (psalmeve) që i ishte dhënë atij, zogjtë i mblidheshin përreth dhe e dëgjonin zogj e male bashkë. Si njëri prej katër librave të mëdhenj hyjnorë, Zeburi përbëhet nga njëqind e pesëdhjetë kapituj. Por ai nuk përmbante ligje, prandaj Daudi vepronte me ligjet e Musait.

Në burimet bibliografike hebraike thuhet se Daudi i binte një vegle muzikore si fyell apo flaut që përmendet me emrin mizmar. Në Kuran thuhet: "Edhe zogjtë e rrethonin dhe merrni pjesë në këngën e tij." "Ne e patëm fuqizuar sundimin e tij dhe i patëm dhënë urtësi dhe zë të bukur!"⁴⁶ Kurse në ajetin e 22-të të po kësaj sureje, Allahu ia ka treguar kështu Hz. Muhammedit një ngjarje të ndodhur në kohën e Hz. Daudit: "Ata kishin shkuar te Daudi, kurse ai ishte frikësuar. Mos u frikëso, - i kishin thënë ata, - ne jemi dy vetë që kërkojmë gjykim. Njëri nga ne ka prekur të drejtën e tjetrit. Tani ti gjyko mes nesh pa bërë padrejtësi dhe na trego mesin e rrugës (drejtësinë)!"

Siç tregon Kurani, ata ishin dy shokë. Njëri kishte nëntëdhjetë e nëntë dhen, kurse tjetri, një dele. I pari kërkon t'ia marrë vëllait edhe delen e vetme dhe midis tyre shkaktohet grindje. Vëllai i dytë e humb debatin me vëllanë e pasur dhe të dy i drejtohen Daudit. Ai dëgjon vetëm njërin dhe vendos vetëm sipas fjalëve të tij. Por pastaj e kupton se kjo ka qenë një provë e Zotit për të dhe, duke e kuptuar gabimin, i lutet Allahut për falje. Allahu e njofton se e ka falur dhe ia zbulon këto fjalë: "O Daud, Ne të bëmë sundimtar mbi tokë, prandaj vendos me drejtësi mes njerëzve, jo sipas qejfit, se pastaj të shmang nga rruga e Allahut dhe, për ata që shmangen nga rruga e Allahut ngaqë e harrojnë ditën e llogarisë, do të ketë një ndëshkim të vështirë!"⁴⁷

Në kohën e Daudit, izraelitët kanë jetuar periudhën më të shkëlqyer të tyre. Daudi e pushtoi Jerusalemin dhe e bëri kryeqytet.

44 Kurani, El-Enbija: 78, 80.

45 Kurani, Sebe: 10-11.

46 Kurani, Sad: 19-20.

47 Kurani, Sad: 26.

Daudi (a.s.) ishte edhe sundimtar, edhe profet. Kjo ishte një dhunti e veçantë për të. Ai i drejtoi izraelitët për dyzet vjet dhe pastaj u bashkua me Zotin e vet. Vendi e Daudit e zuri i biri, Sulejmani. Edhe atij iu dha detyrë profetike.

Sipas rivajetit të Abdullah b. Amrit, ai vetë ditën agjëronte, kurse natën falte namaz nafile. Kur e njoftuan Profetin për këtë, ai e thirri Abdullain dhe i tha kështu: “Një ditë agjëro e një ditë ha. Ky është agjërimi i Daudit!” Kurse sipas një rivajeti tjetër, Profeti e ka porositur kështu: “Agjërimi më i pëlqyeshëm për Allahun është agjërimi i Daudit. Ai një ditë agjëronte, një ditë hante. Edhe namazi më i pëlqyer për Allahun është namazi i Daudit. Ai flinte gjysmën e natës. Një të tretën e kalonte me namaz nafile.”⁴⁸

Hz. Sulejmani (a.s.)

Sulejmani (a.s.) është i biri i profetit Daud. Pas vdekjes së të atit, zuri vendin e tij edhe si sundimtar, edhe si profet i bijve të Izraelit.

Sulejmani ka qenë një profet me pasuri, pushtet dhe madhështi. Mbretëria e tij përfshinte Palestinën, Jordaninë dhe një pjesë të Sirisë së sotme. Ai është bërë i famshëm sa për fuqinë e sundimit, aq dhe për drejtësinë e tij. Ai pati siguruar për shtetasit e tij një jetë të sigurtë.

Në kohën e Sulejmanit izraelitët arritën zhvillimin shoqëror dhe qytetar më të madh. Vepra më e rëndësishme e Sulejmanit është faltorja në malin Sion. Në kohën e Daudit në atë vend kishte vetëm një çadër ku qe vendosur arka e Torës (Testamentit, Dhjatës së Vjetër). Nga faltorja e Sulejmanit ka mbetur vetëm një pjesë e mureve kryesore që çifutët e quajnë sot Muri i Vajtimit. Faltorja e Sulejmanit konsiderohet e shenjtë si nga çifutët, ashtu dhe nga krishterët dhe myslimanët.

Profeti Sulejman pati bërë shpenzime të mëdha veçanërisht për kryevendin e tij, Jerusalemin, ku pati ndërtuar një mur rrethues dhe faltoren e njohur të Jerusalemit. Së bashku me shumë dhunti të tjera, Sulejmanit i qe dhënë si mrekulli edhe aftësia për ta njohur gjuhën e zogjve. Atij i bindeshin xhindët dhe kafshët. Era frynte nga ta urdhëronte ai.

Në kohën e Sulejmanit, sundimtarja Belkize e Jemenit dhe populli i saj kishin filluar t'i faleshin diellit si zot. Kur e mori vesh një gjë të tillë, Sulejmani i shkroi asaj një letër që fillonte me emrin e Allahut Mëshirues e Bamirës, ku i thoshte se veprimi i tyre ishte i gabuar dhe e ftonë t'i falej Allahut si Zoti i vetëm. Ai i tregoi një

48 Muslim, Sijam, 183.

mrekulli Belkizes që i kishte shkuar për vizitë, duke sjellë në pallatin e tij fronin e saj brenda një kohe sa hap e mbyll sytë si dhe disa mrekulli të tjera. Belkizja u bë muslimane.

Në atë periudhë, mes popullit që përhapur bindja se xhindët njohin të fshehtë. Allahu realizoi një ndodhi shembullore me të cilën u kuptua se xhindët nuk e njihnin të fshehtë. Sulejmani vdiq në këmbë i mbështetur në bastunin e tij tek po u jepte urdhër xhindve. Ngjarja përshkruhet kështu në Kuran: “Kur e caktuam vdekjen e Sulejmanit, vetëm kur ai u shemb përdhe nga thyerja e bastunit të tij të ngrënë nga krimbi u kuptua se kishte vdekur. Po ta njihnin xhindët të fshehtë, nuk do të vazhdonin të shërbenin nën atë mundim të gjatë!”⁴⁹

Hz. Dhulkifli (a.s.)

Për profetin e ashtuquajtur Dhulkifl në Kuran flitet në dy vende, por emri i tij i vërtetë nuk dihet. Llagapi “dhulkifl” që do të thotë “me fat, me kësmet” tregon personalitetin e tij të lartë dhe nivelin në ahiret.

Sipas një rivajeti, Dhulkifli ka jetuar në Siri, i ka bërë thirrje popullit për ta besuar dhe adhuruar Allahun, për të bërë një jetë të nderhme dhe atje ka vdekur.⁵⁰

Pas parashtrimit të rrëfimit të Ejubit, Allahu i Lartë përmend dhe lavdëron disa profetë, ndër të cilët edhe Dhulkifli që i ka ftuar njerëzit në besimin te Allahu si Zoti i vetëm dhe që ka fituar dashurinë dhe lavdërimet e Tij. Dy ajetet ku përmendet Dhulkifli janë kështu:

“Ismaili, Idrisi dhe Dhulkifli kanë qenë durimtarë. Ne i rrethuan ata me mëshirën tonë. Pa dyshim, ata janë ndër njerëzit e mirë!”⁵¹

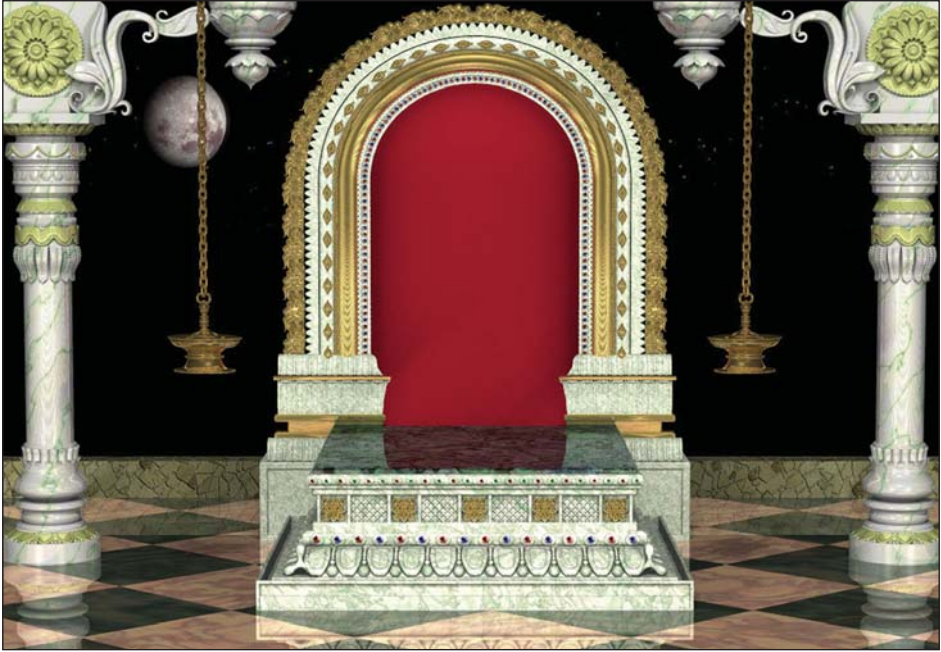
“Kujto edhe Ismailin, Eljesën dhe Dhulkiflin. Që të gjithë kanë qenë njerëz të mirë!”⁵²

49 Kurani, Sebe: 14.

50 Taberi, Tarih, I, 167.

51 Kurani, El-Enbija: 85, 86.

52 Kurani, Sad: 48.

Hz. Iljasi (a.s.)

Është një profet që përmendet në Kuran, që vjen pas Musait (a.s.) dhe që thuhet se e ka prejardhjen nga Haruni (a.s.).

Iljasi është dërguar profet për bijtë e Izraelit. Pas vdekjes së profetit Musa, klane të ndryshme izraelite u vendosën në rrethinat e Damaskut. Rrëfëhet se Iljasi (a.s.) është dërguar te fisi Benu Izrael i vendosur në qytetin Bek të zonës së Damaskut që me kohë kishte filluar ta kundërshtonte Allahun.

Për Iljasin flitet në Kuran në dy ajete të veçanta. Në njërin ajet, Iljasi përmendet së bashku me profetë të tjerë: **“... i mëshiruem edhe Zekerian, Jahjan, Isanë dhe Iljasin. Që të gjithë ishin ndër të mirët!”**⁵³ Kurse në suren tjetër ku flitet për Musanë dhe Harunin, përmendet shkurt edhe Iljasi: **“... Pa dyshim, edhe Iljasi ishte ndër të dërguarit!”**⁵⁴ Ky ajet tregon se edhe Iljasi ka qenë një ndër të dërguarit e Allahut. Ndërkaq, sipas disa autoriteteve Islame, Iljasi dhe Idrisi janë i njëjti person.⁵⁵

53 Kurani, El-Enbija: 85.

54 Kurani, Es-Saffat: 123.

55 Buhari, El-Enbija, 4.

Profeti Iljas (a.s.) i ka ftuar në fe njerëzit tek të cilët është dërguar. Ai u ka thënë: **“A nuk po druheni që po i kundërshtoni Allahut? A po i faleni idhullit Bal duke lënë Allahun, krijuesin më të mirë, Zotin tuaj e të etërve tuaj?”**⁵⁶ Bal-i ishte idhulli i posaçëm që adhuronte ai fis. Iljasi i ftonte njerëzit ta besonin Allahun e jo ta adhuronin idhullin Bal. Por izraelitët nuk i dëgjuan këshillat e Iljasit. Ata e përzunë Iljasin nga qyteti i tyre. Prandaj rrëfëhet se u ranë mbi krye fatkeqësi të ndryshme. Në Kuran thuhet: **“Ata e përgënjeshtruan Iljasin. Prandaj, me përjashtim të robve të Tij të sinqertë, Allahu do t'i dërgojë ata në xhehenem. Ne lamë për të një kujtim që ta dinë pasardhësit e tij. Dhe thamë: “Paqe Iljasit!” Pa dyshim, kështu i shpërblejmë ne të mirët, sepse ai ishte nga robtë tanë besimtarë!”**⁵⁷

Hz. Eljesa (a.s.)

Eljesa (a.s.), një nga profetët e dërguar për bijtë e Izraelit, në vegjëli ishte i sëmurë dhe nuk gjente dot shërim. E ëma plakë iu lut profetit Iljas që të lutej për shërimin e të birit. Iljasi u lut dhe Eljesa u shërua. Pas kësaj, ai i besoi Iljasit dhe e mësoi Torën prej tij, u bë ndjekës i tij. Kudo që shkonte Iljasi, bashkë me të ishte edhe Eljesa. Eljesa u caktua profet pas vdekjes së Iljasit. Emri i Eljesas përmendet në Kuran dy herë, në ajetin 86 të sures El-En'am dhe në ajetin 48 të sures Sad.

Hz. Junusi (a.s.)

Prejardhja e Junusit (a.s.), nëpërmjet Beniaminit, arrin te Jakubi (a.s.) dhe mbështetet te Ibrahim (a.s.). Emrin e Junusit mban sureja e dhjetë e Kuranit.

Në Kuran thuhet se Junusi është dërguar si ftues i besimit monoteist te një qytet me mbi njëqind mijë banorë: **“Dhe e dërguam atë si profet te njëqind mijë njerëz ose më shumë.”**⁵⁸

Thuhet se qyteti ku u dërgua ai profet është Ninova. Qyteti Ninova ose Nineva ndodhej në vendin ku sot ndodhet qyteti irakian Musul në breg të lumit Tigër. Banorët e Ninovës ishin mohues. Ata u faleshin idhujve. Junusi u dërgua tek ta për

56 Kurani, Es-Saffat: 124-126.

57 Kurani, Es-Saffat: 127-132.

58 Kurani, Es-Saffat: 147.

t'i larguar nga mohimi dhe idhujtaria dhe për t'i ftuar që t'i besonin ekzistencës dhe njësisë së Allahut.⁵⁹

Tridhjet e tre vjet me radhë e ftoi Junusi popullin e tij t'i besonte Allahut e të shpëtonte nga mohimi. Ai e kreu detyrën profetike, por vetëm dy vetë i besuan.⁶⁰ Kjo e rëndoi shumë Junusin dhe ai e braktisi popullin dhe u largua. Por ky veprim i bërë pa leje të Allahut ishte, njëkohësisht, braktisje e detyrës profetike. Prandaj Allahu e vu Junusin përballë shumë vështirësive. Junusi kishte hipur në një varkë për t'u larguar nga Ninova. Diku varka që në rrezik të mbytej, prandaj i duhej lehtësuar pesha. Për këtë, njëri prej udhëtarëve duhet të hidhej në ujë. U hodh shorti dhe i ra Junusit. Kurani e tregon kështu këtë: **“Në varkë hodhën short dhe Junusi humbi.”**⁶¹ Më e keqja, kur u hodh në ujë, Junusin e gëlltiti një peshk. Në thellësitë e errta të barkut të peshkut, Junusi e kuptoi fajin dhe e dënoi egon që e kishte shtyrë në veprimin e gabuar të braktisjes së detyrës profetike. Ai filloi të pendohej dhe t'i lutej Zotit: **“.. Allahu im, nuk ka zot tjetër veç Teje! Ti je i pastër prej të metave, Ti je i lartë, kurse unë i bëra padrejtësi vetes!”**⁶² Pas një pendese dhe lutjeje të tillë, Allahu e fali.⁶³ Pranimi i lutjes së Junusit dhe falja e Allahut përshkruhen kështu në Kuran:

“Dhe ia pranuar lutjen dhe e shpëtuan atë nga vështirësia. Ja, kështu i shpëtojmë Ne njerëzit nga ngushtica!”⁶⁴

“Po që se nuk do të ishte nga ata që e madhërojnë Zotin, do të mbetej aty gjer në ringjallje!”⁶⁵

“Dhe e lamë Ne atë në një vend pa drurë dhe bëmë të mbinte aty një kungull fletëgjerë që t'i bënte hije!”⁶⁶

Allahu, që e shpëtoi Junusin, edhe popullin e tij e vuri në rrugë të drejtë. Edhe ata, më në fund, i besuan Allahut. Allahu e ka lavdëruar popullin e Junusit që u penduan, hoqën dorë prej mohimit dhe i besuan Allahut.

59 Zemahshehri, el-Keshshaf, V, 126.

60 Ibni Ethir, El-Kamil, I, 360.

61 Kurani, Es-Saffat: 141.

62 Kurani, El-Enbija: 87.

63 Maverdi, en-Nuketu ve'l-Ujuni, Bejrut, III, 465.

64 Kurani, El-Enbija: 88.

65 Kurani, Es-Saffat: 143, 144.

66 Kurani, Es-Saffat: 145, 146.

“Nuk ka pasur vend që të mos ketë besuar pas ndëshkimit, por që s'i ka vlejtur më. Kurse populli i Junusit besuan para se t'u vinte ndëshkimi, prandaj Ne e hoqëm prej tyre dënimin turpërues të kësaj bote dhe i lejuam të jetojnë edhe për një kohë tjetër pas saj.”⁶⁷

Në jetën e Junusit (a.s.) ka shembuj mësimdhënës për ata që besojnë.

Hz. Zekerija (a.s.)

Prejardhja e Zekerijas kalon nëpërmjet Daudit tek Jakubi.⁶⁸ Zekerija ishte profeti i izraelitëve, dijetari erudit, kryetari dhe këshilltari i tyre. Duke theksuar se “Zekerija ka qenë marangos”⁶⁹, profeti Muhammed ka treguar se Zekerija jetonte me punën e duarve të veta.

Zekerija nuk pati fëmijë gjer në moshë të kaluar, por ai nuk e humbi kurrë shpresën dhe iu lut Zotit kështu për një fëmijë të dobishëm:

“Zoti im, kockat m'u dobësuan, flokët m'u zbardhën. Të gjitha lutjet m'u plotësuan, por kam frikë se, pas meje, të afërmit e mi nuk do të veprojnë drejt. Edhe gruaja ime është shterpë. O Zot, më fal një bir prej Teje që të jetë trashëgimtari i bijve të Izraelit (Jakubit). Dhe bëj që ai të fitojë pëlqimin Tënd!”⁷⁰

“Zoti im! Falmë mua prej Teje një brez të pastër!”⁷¹

Dhe Allahu që ka mundësi për çdo gjë, ia pranoi lutjen Zekerijas dhe i dha lajmin e bukur se do t'i falte një djalë:

“O Zekerija! Po të përgëzojmë ty për një djalë me emrin Jahja. Këtë emër nuk ia kemi dhënë askujt tjetër më parë!”⁷²

“Dhe, kur qëndroi në mihrab për të falur namaz, engjëjt i bënë zë kështu: “Dije se Allahu po të përgëzon me një djalë me emrin Jahja. Ai do ta vërtetojë

67 Kurani, Junus: 98.

68 Kurtubi, Ahkamu'l-Kuran, XI, 82.

69 Ahmed b. Hanbel, Musned, Egjipt, II, 405.

70 Kurani, Merjem: 4-6.

71 Kurani, Al-i Imran: 38.

72 Kurani, Merjem: 7.

një Fjalë (Isanë) të ardhur nga Allahu, do të bëhet zotëria i popullit të vet, do ta zotërojë egon dhe do të bëhet një ndër profetët e mirë!”⁷³

I gëzuar shumë për sihariqin e Allahut të Lartë, Zekerija tha: **“Zoti im! Jepmë, pra, mua një shenjë!”⁷⁴** Allahu i dha këtë përgjigje: **“Si shenjë, për tri ditë nuk do të flasësh dot me njerëzit veçse me shenja. Dhe kujtoje shumë Zotin tënd dhe falënderoje mëngjes e mbrëmje!”⁷⁵**

U bë ditë dhe Zekerijas iu zu gjuha. Atëherë ai doli jashtë dhe u tha njerëzve me shenja që **“ta përmendnin dhe lartësonin Allahun mëngjes e mbrëmje.”⁷⁶**

Kur erdhi koha, Zekerijas i lindi djali që e quajtën Jahja. Siç vërehet më lart, shumica e ajeteve lidhur me Zekerijan kanë përmbajtje lutjeje. Zekerija ishte një profet i madh që bënte lutje shumë, që i respektonte gjer në fund urdhrat dhe ndalimet e Allahut dhe jetonte i nënshtruar plotësisht ndaj Tij. Allahu e ka përmendur atë bashkë me profetët dëshmorë:

“Edhe Zekerijas, Jahjas, Isait dhe Iljasit u patëm treguar udhë. Të gjithë ishin ndër të mirët!”⁷⁷

Zekerija e kaloi jetën me adhurim. Në fund të jetës, izraelitët shpifën për të dhe e vranë.⁷⁸

Hz. Jahja (a.s.)

Jahja (a.s.) është i biri i Zekerijas (a.s.). Emrin ia ka dhënë Allahu. Allahu i Lartë urdhëron kështu në Kuran:

“O Zekerija! Po të përgëzojmë ty për një djalë me emrin Jahja. Këtë emër nuk ia kemi dhënë askujt tjetër më parë!”⁷⁹

Jahja (a.s.) ka lindur gjashtë muaj para Isait (a.s.). Është i fundit i profetëve që kanë vepruar me ligjin e Musait.

73 Kurani, Al-i Imran: 39.

74 Kurani, Merjem: 10.

75 Kurani, Al-i Imran: 41.

76 Kurani, Merjem: 11.

77 Kurani, El-En'am: 85.

78 Taberi, Tarih, II, 16.

79 Kurani, Merjem: 7.

Në Kuran bëhet e ditur se Jahja ka qenë qysh i vogël i pastër, i respektueshëm dhe adhures ndaj Zotit:

“Dhe i thamë atij (kur ishte i vogël): “O Jahja, mbaje fort Librin!” Dhe ia mësuam urtësinë (Teuratin, Torën) kur ishte ende fëmijë. Dhe e bëmë atë zemërbutë dhe të pastër nga mëkatet. Ai ishte shumë i bindur. Ai i respektonte shumë prindërit, nuk sillej keq e nuk i kundërshtonte. Paqe atij atë ditë që u suall në këtë botë, atë ditë që vdiq dhe atë ditë kur do të ngrihet nga varri!”⁸⁰

Allahu i Lartë ka treguar për vetitë e ndryshme të bukura të Jahjas (a.s.) dhe e ka përmendur atë me selam, me lutjen për paqe, ka pohuar se Jahja ndodhet nën mbrojtjen e Tij ditën e lindjes, ditën e vdekjes dhe ditën e ringjalljes. Ç'fat i madh të jesh nën paqen dhe qetësinë e mbrojtjes së Allahut në këto tri ditë të vetmisë dhe frikës së jashtëzakonshme të paevitueshme për çdo njeri! Në fakt, të jesh nën mbrojtjen e Allahut në këto tri ditë, do të thotë, të jesh gjithmonë nën mbrojtjen e Tij!⁸¹

Siç e pati urdhëruar Allahu, Jahja (a.s.) veproi në fillim në përputhje me Teuratin, pastaj me Ungjillin. Ai u përpoq që urdhrat e këtyre librave të shenjtë të zbatoheshin në jetë nga populli. Hz. Muhammedi (s.a.v.) është shprehur kështu për këtë përpjekje të Jahjas:

“Allahu i Lartë i pati dhënë Jahjas, të birit të Zekerijas, tri fjalë me të cilat të vepronte vetë dhe t'ua thoshte edhe izraelitëve që të vepronin me to. Ai u tha kështu izraelitëve: “Allahu i Lartë më urdhëroi mua tri fjalë që edhe të veproj vetë sipas tyre, edhe t’jua jap juve me urdhër që të veproni sipas tyre. *E para, **adhurojeni Allahun pa i bërë partner askënd dhe asgjë!*** Kjo i ngjet punës së atij skllavit që e kishte blerë dikush me flori, kurse skllavi ia jepte fitimin e punës së vet jo të zotit që e kishte blerë, por dikujt tjetër! A do ta pranoni ju një gjë të tillë? Pa dyshim, juve ju ka krijuar Allahu, prandaj Atij duhet t’i faleni e askujt tjetër! *E dyta, **Allahu ju ka urdhëruar të falni namaz.*** Kur të qëndroni në namaz, mos e ktheni kokën djathtas e majtas. S’ka dyshim se Allahu i Lartë i drejtohet vazhdimisht robit gjersa ai të mos e kthejë kokën në drejtime të tjera! *E treta, **Allahu ju ka urdhëruar të agjëroni.*** S’ka asnjë dyshim se, te Allahu, era e gojës së atij që agjëron është më e këndshme se aroma e miskut! *E katërta, **Allahu ju ka urdhëruar të jepni sadaka.*** Sadakaja është pretekst shpëtimi për ju siç është pretekst shpëtimi shpërblimi që jep një rob lufte për të shpëtuar nga vdekja ose robëria dhe për të fituar lirinë! *E pesta, **Allahu ju ka urdhëruar ta përmendni shumë Atë.*** Njeriu i ndjekur nga armiku strehohet brenda një kalaje të sigurtë dhe ashtu shpëton nga duart e armikut. Edhe njeriu, duke e

80 Kurani, Merjem: 12-15.

81 Sabuni, Safvetu't-Tefasir, II, 213.

përmendur shpesh Allahun, strehohet nën mbrojtjen e Allahut nga shejtani!⁸²

Siç duket në këtë hadith, besimi monoteist dhe adhurime të tilla si namazi, agjërimi, zeqati dhe zikri nuk janë të posaçme vetëm për ummetin, bashkësinë e Muhammedit. Ato janë adhurime të urdhëruara edhe për bashkësitë e mëparshme. Edhe Jahja, si i ati Zekerija, u vra nga populli i tij.

Hz. Isai (a.s.)

Si njëri prej profetëve të dërguar për bijtë e Izraelit, sipas historianëve perëndimorë, Isai (a.s.) ka lindur 4-5 vjet para fillimit të kalendarit gregorian.

E ëma e Hz. Isait është Merjemja. Hz. Merjemja ishte nga familja e Imranit që përmendet dhe lavdërohet në Kuran. Familjes së Imranit nuk i lindnin fëmijë. Gruaja e Imranit iu lut Zotit t'u jepte fëmijë dhe i premtoi se po t'ju jepte, do t'ia kushtonin fëmijën shërbimit të shtëpisë së shenjtë (të Jerusalemit). Dhe Zoti ua plotësoi dëshirën. Ata ia vunë fëmijës emrin Merjeme dhe ia kushtuan shërbimit të shtëpisë së shenjtë. Në atë kohë caktohej me short një person që ngarkohej me edukimin e fëmijës së kushtuar shërbimit të shtëpisë së shenjtë. Për edukimin e Merjemes i ra shorti Zekerijas (a.s.). Merjemja jetonte në një të ndarë të posaçme të tempullit. Aty ajo e kalonte jetën me adhurim. Në atë të ndarë i dërgoi Allahu asaj Xhebrailin në trajtë njeriu. Xhebraili i tha asaj se do të lindte një fëmijë pa baba. **“(Atëherë) Merjemja i tha: “Zoti im! Si mund të kem unë fëmijë kur s'më ka prekur dorë burri?” Allahu urdhëroi kështu: “Allahu krijon si të dojë. Kur do të krijojë diçka, Ai vetëm thotë “bëhu” dhe ajo menjëherë bëhet!”**⁸³ Xhebraili e njoftoi Merjemen për veçoritë e djalit që do t'i lindte dhe i tha se ai do të bëhej një profet që do të luftonte në rrugën e Zotit. Dhe e sqaroi se kjo ishte një mrekulli e Zotit, prandaj nuk duhet të shqetësohej.

E mbetur shtatzënë në mënyrë mrekullore, kur erdhi koha për të lindur, Merjemja u tërhoq në një skaj larg syve të njerëzve. Kur u muar vesh lajmi se Merjemja kishte lindur, të gjithë u çuditën. Disa e akuzuan atë për pandershmëri. Ajo i këshilloi ta pyesnin vetë fëmijën. **“Por ata i thanë: “Si mund të bisedojmë ne me një fëmijë djepi?”** Kurse fëmija u tha: **“Pa dyshim, unë jam një rob i Allahut. Ai më dha Libër dhe më bëri të dërguar. Ai më bëri të bekuar kudo që të ndodhem. Ai më urdhëroi që, sa të rroj, të fal namaz, të jap zeqat dhe të sillem**

82 Tirmidhi, Sunen, Emsal: 3.

83 Kurani, Al-i Imran: 47.

mirë me nënën time. Dhe më tha: “Paqe mbi ty ditën e lindjes, ditën e vdekjes dhe ditën e ringjalljes!”⁸⁴

Lindja e Isait në mënyrë mrekullore pa baba u bë me dëshirën e Allahut. Në fakt, për Zotin nuk ka ndonjë ndryshim krijimi mes mënyrës së krijimit të Ademit dhe krijimit të Isait. Kurani e shpjegon kështu këtë:

“Me të vërtetë, mënyra e ardhjes në botë të Isait pa baba është, për Allahun, njëlloj si mënyra e krijimit të Ademit. Allahu e krijoi Ademin prej dheu duke i thënë “bëhu” dhe ai u bë njeri!”⁸⁵

Merjemja (a.s.) e mori me vete Isain dhe u largua nga Jerusalemi. Ajo u kthye në Jerusalemin dymbëdhjetë vjet më vonë dhe u vendos në fshatin Nazaret. Në moshën tridhjetëvjeçare, Isait iu dha detyra profetike si i dërguar tek bijtë e Izraelit. Ndërkaq, izraelitët që e kishin korrigjuar dhe ndryshuar Torën (Teuratin, Testamentin e Vjetër), nuk ia vunë veshin dhe nuk i besuan Isait. Allahu i dha Isait shumë mrekulli që vërtetonin se ai ishte profet. Në Kuran bëhet fjalë për shumë mrekulli të Isait, si bërja e një zogu prej baltë dhe ngjallja e tij me të fryrë, ringjallja e të vdekurve, shërimi i të verbërve të lindur dhe i të sëmurëve me albinizëm, zbritja e një sofre me të ngrëna nga qielli⁸⁶, gjetja se çfarë hanë dhe çfarë fshehin apostujt nëpër shtëpi⁸⁷, etj.

Predikimet e para Isai (a.s.) i filloi në fshatin Nazaret në breg të liqenit Genasaret, pastaj shkoi në Jerusalemin. Izraelitët iu ankuan për Isanë sundimtarit të Jerusalemit. Izraelitët provuan shumë mënyra për t'i penguar Isanë dhe ndjekësit e tij dhe, më në fund, morën vendim për ta vranë. Por Allahu i prishi planet e tyre. Çifutët kapën një person që i ngjante Isait dhe e kryqëzuan dhe thanë: “E vramë Isain!”⁸⁸ Kurani e tregon si qëndron e vërteta:

“Por ata nuk e kryqëzuan, nuk e vranë Isain, por një të ngjashëm me të. Ata s'janë të një mendjeje për këtë. Ata s'kanë asnjë njohuri për këtë ngjarje. Vetëm se pandehin kot. Ata nuk e vranë Isain se Allahu e ngjiti në lartësinë e Tij. Allahu është sundues, i fuqishëm!”⁸⁹

Para se të ngjitej në qiell, Isai u pati dhënë këtë sihariq apostujve dhe gjithë

84 Kurani, Merjem: 23-33.

85 Kurani, Al-i Imran: 59.

86 shih Kurani, El-Maide: 110-115.

87 shih Kurani, Al-i Imran: 49.

88 shih Kurani, En-Nisa: 157.

89 Kurani, En-Nisa: 157-158.

njerëzimit:

“O bijtë e Izraelit! Pa dyshim, unë jam një i dërguar i Allahut te ju për ta vërtetuar Teuratin e dërguar para meje dhe për t’ju lajmëruar se pas meje do të vijë një i dërguar i quajtur Ahmed!”⁹⁰

Hz. Isait i është dhënë Ungjilli, njëri prej katër librave të mëdhenj. Ndërkaq, si Teurati, edhe Ungjilli nuk e kanë origjinalin e tyre; ata janë korrigjuar dhe ndryshuar nga dora e njerëzve. Prandaj, Kurani i zbritur për profetin e fundit, Hz. Muhammedin (a.s.), ka shfuqizuar konkluzionet dhe vendimet e Zeburit, Teuratit dhe Ungjillit.

90 Kurani, Saf: 6.

Lexim letrar

Veçoritë e rrëfimeve të Kuranit

Kurani e rrëfen historinë e popujve të shkuar herë gjerë e gjatë në një sure të vetme, herë në disa sure duke përdorur edhe stile të ndryshme, herë e përsërit të njëjtën ngjarje në sure të ndryshme dhe në mënyra të ndryshme. Të gjitha këto e kanë shkakun dhe urtësinë e tyre, që mund t'i përmbledhim si më poshtë.

Kurani tërheq vëmendjen mbi thelbin e ngjarjeve, pa u dhënë rëndësi elementëve vend dhe kohë dhe emrave të tyre, sepse hyrja në hollësi të panevojshme e mbyt çështjen në imtësira dhe e bën të vështirë për t'u kuptuar idenë dhe mësimin që duhet nxjerrë nga rrëfimi.

Kurani e trajton ngjarjen, sipas qëllimit të rrëfimit, vetëm në atë aspekt që përmban qëllimin e vënë. Meqë i jep përparësi pohimit të synimit fetar të rrëfimit, Kurani e tregon ngjarjen nga fillimi, mesi ose fundi pa marrë parasysh radhën historike të saj. Ai nuk e lë bashkëbiseduesin të kridhet dhe humbasë brenda ngjarjes, por ia tërheq vëmendjen me anë të pamjeve mësimdhënëse që lënë mbresa në ndjenjat duke realizuar orientimin e duhur fetar.

Në përgjithësi, rrëfimet e Kuranit fillojnë me një hyrje tërheqëse për bashkëbiseduesin. Ndërkaq, ngjarjet nuk paraqiten me shprehje të thata, përkundrazi, përdoren përshkrime konkrete plot gjallëri dhe lëvizje. Skenat më të rëndësishme shpalosen hapur duke ia lënë shumë hollësi përfytyrimit të bashkëbiseduesit. Për shembull, në suren Jusuf, ëndrra që sheh Jusufi dhe e tregon i ati, Jakubi, parashtrohet me një hyrje shumë tërheqëse dhe me përshkrime të gjalla e të figurshme: “Një herë e një kohë Jusufi i pati thënë të atit (Jakub): **“O im atë, pashë në ëndërr sikur njëmbëdhjetë yje, dielli dhe hëna po më bënin sexhde!”** Kurse i ati i tha: **“O bir, kujdes, mos ua trego ëndrrën vëllezërve se pastaj të ngrenë ndonjë kurth! Shejtani është armik i hapur i njeriut!”** (Kurani, Jusuf: 4-5.)

Njëra nga veçoritë e rrëfimeve të Kuranit është edhe përsëritja. Në Kuran, përsëritja ndjehet më shumë te rrëfimet. Në fakt, nuk bëhet fjalë për një përsëritje identike, por për një stil përsëritës që përmban çdo radhë hollësi të ndryshme. Shembull për këtë është përsëritja në shumë vende e faktit që Iblisi nuk i bëri sexhde Ademit, duke tërhequr vëmendjen në çdo ajet mbi shkaqe të ndryshme të këtij qëndrimi.

Përsëritja e Kuranit është paraqitja e qëllimit me anë të stileve të ndryshme. Prandaj nuk përsëriten ngjarje të zakonshme. Për shembull, nuk përsëriten lindja, rinia dhe martesja e Hz. Musait. Por veçori të rëndësishme për nga synimi i detyrës profetike, si përballja e Musait me farao-nin, gara me magjistarët dhe gjendja e fisit të harbuar izraelit përsëriten në shumë vende.

Nga ana tjetër, kur sillen bashkë informacione të përmendura në vende të ndryshme, vihet re një e tërë e përsosur.

Në rrëfimet përsëriten më shumë kuptimet dhe idetë. Qëllimi thelbësor i kësaj është të nguliten në shpirta synimet e larta dhe hyjnore. Njeriu e kupton më mirë një ngjarje kur ajo i përsëritet me anë të stileve dhe shprehjeve të ndryshme. Dhe kjo tregon se përsëritja zë vend në Librin e Allahut si një metodë hyjnore edukimi në përputhje me psikologjinë e njeriut.

Në përsëritjen e kuptimeve ka, disa herë hollësi, disa herë, përmbledhje. Kurani e përdor këtë për të komunikuar me mendje dhe nivele të ndryshme, sepse Kurani u drejtohet të gjitha niveleve kulturore njerëzore, nga më injoranti te më i dituri. Në këtë mënyrë, nga Kurani mund të përfitojë çdo shtresë e çdo klasë shoqërore sipas aftësive të saj konceptuese.

Kurse përsëritja e fjalëve dhe fjalive në Kuran bëhet për të arritur njërin prej elementëve të oratorisë dhe ligjërimit, siç është përforsimi i kuptimit dhe lënia e njeriut të habitur ose të tmerruar me qëllim për të ndikuar sa më shumë tek ai. Për shembull, përsëritja tri herë e fjalës “karia” në suren “Karia” ka për qëllim ta bëjë bashkëbiseduesin ta ndjejë thellë pamjen e tmerrshme të kiametit.

Nga ana tjetër, në suren Rahman, pasi radhiten njëra pas tjetrës të mirat e krijuara për njerëzit dhe xhindet, ajeti **“e cilën të mirë të Zotit tuaj po e mohoni”** përsëritet tridhjet e një herë për t'i shkundur njerëzit nga indiferentizmi, për t'i bërë ata të pohojnë mirësitë hyjnore e për t'u kujtuar detyrën e falënderimit ndaj Zotit!

Kurani është një udhëzues i rrugës së drejtë që fton për tek e vërteta, një libër lutjesh dhe zikri, ndërkaq që synimi i lutjes dhe zikrit del në pah më shumë me anë të përsëritjes.

PËRMBLEDHJE

1. Ku jetonte dhe ç'veçori kishte shoqëria ku Shuaibi (a.s.) u ngarkua me detyrën profetike?
2. Kush është familja Imran? Përcaktoni afërsinë e saj me Musain, Harunin dhe Zekerianë.
3. Kush janë koptët dhe izraelitët? Jepni të dhëna mbi ta.
4. Tregojini me radhë ngjarjet që jetoi dhe udhëtimet që bëri Musai (a.s.).
5. Tregoni përpjekjet e Musait (a.s.) me faraonin dhe popullin e vet.
6. Studioni shkaqet e mallkimit ndaj izraelitëve.
7. Kush janë Taluti dhe Xhaluti? Përse kanë luftuar?
8. Shpjegoni pse Daudi (a.s.) që i qe dhënë Zeburi, ka vendosur me anë të ligjit të Musait (a.s.)?
9. Jepni të dhëna mbi murin e vajtimit të çifutëve, veçanërisht për faltoren e Sollomonit.
10. Si ka vdekur Hz. Sulejmani? Shpjegoni shkaqet e vdekjes së tij.
11. Pse u hodh në det Junusi (a.s.)?
12. Tregoni përkushtimin e Hz. Merjemes për faltoren Aksa dhe jetën që bëri ajo atje.
13. Pse është ngritur Hz. Isai në qiell? Tregoni ngjarjet në lidhje me vrasjen e tij.
14. Gjjeni dhe përcaktoni lidhjet farefisnore mes profetëve që përshkruhen në Kuran.
15. Formoni një tablo të profetëve që përmenden në Kuran dhe popujve tek të cilët janë dërguar. Tregoni veçoritë themelore të popujve përkatës dhe shkaqet e shkatërrimit të popujve të shkatërruar.

PJESA III

PROFETËT DHE SHKAQET E DËRGIMIT TË TYRE

ÇËSHTJET

- I. Feja e vërtetë dhe njerëzit
- II. Shkaqet e dërgimit të profetëve

PUNË PËRGATITORE

1. Lexoni në përkthimin shqip disa ajete të Kuranit mbi popujt e shkuar.
2. Pse janë dërguar profetët? Mendoni për lidhjen mes qëllimit të krijimit të njeriut dhe dërgimit të profetëve.
3. Kërkoni të mësoni mbi njerëzit që kanë kundërshtuar profetët dhe shkaqet e kësaj.

A. FEJA E VËRTETË DHE NJERËZIT

Historia e jetës së njeriut mbi tokë filloi me Hz. Ademin. Ai është njeriu i parë dhe, si profet, ati i njerëzimit. Pas një jete të gjatë me Hz. Havanë, ai ua përcolli fëmijëve mesazhin hyjnor dhe ndërroi jetë.

Mesazhi hyjnor që paraqiti dhe la Hz. Ademi për të gjithë njerëzimin, ishte parimi themelor, **“nuk ka zot tjetër veç Allahut”**. Ky besim monoteist është një burim drite dhe jete i ofruar bijve të Ademit. Por ç'e do që, pas Hz. Ademit, njerëzit u kthyen në robër të dëshirave dhe pasioneve, u larguan nga besimi monoteist, ranë në politeizëm dhe mohim, për pasojë, ranë në kurthin e djallit. Kohë pas kohe, njerëzit u priren për ta nxirë diellin që lindte mbi ta dhe për t'i mohuar të dërguarit e Allahut. Veçanërisht, duke pasur frikë se mos i humbin interesat, nuk deshën t'i dëgjonin profetët dhe njerëzit e tjerë të ngarkuar me detyrën e kumtimit dhe u shkaktuan atyre mundime të papërfytyruara.

Njerëzit herë ngritën qytetërime dhe jetuan në famë e madhësi, herë e shtynë jetën si krijesa të ulëta e të mjera. Jeta e kësaj bote e vazhdoi rrjedhën e saj dhe pjesa e madhe e njerëzve vazhdoi të jetojë nga fillimi e gjer më sot si skllëvër të politizimit. Faqen e tokës e mbuloi shqetësimi, mjerimi, mundimi dhe dëshpërimi. U ngritën mbretëri mbi dhunën dhe padrejtësinë.

Kur njeriu e pa veten sadopak të fuqishëm, u soll në mënyrë të pamëshirshme ndaj individit tjetër të llojit të vet duke u përpjekur për ta asgjësuar atë. Ai u bëri vëllezërve të vet atë që nuk do ta bënë as kafshët më të egra. Për hir të vazhdimit të mbretërimit dhe pushtetit të vet, njeriu u përpoq t'i bënte të heshtnin gjuhët që bartnin mesazhet hyjnore, të vriste të dërguarit e bekuar që kishin sjellë ato mesazhe, t'i hidhte në zjarr besimtarët që u besonin atyre. Herë u përkul me adhurim para ambicjes dhe krenarisë së vet, herë para idhujve që i skaliti me duart e veta, herë para kolltuqeve të mbretërimit. Gjaku i parë i derdhur mbi tokë nga biri mëkatar i Hz. Ademit, Kabili, u shndërrua në lumë që vazhdoi të rrjedhë gjatë gjithë kohëve. Toka thithi gjakun e njerëzve të pafajshëm e të pambrojtur që s'kanë numërim!

Duke zgjedhur në vend të besimit monoteist, politeizmin dhe perversitetin, bashkësitë e Hz. Nuhut, Hudit, Salihut, Ibrahimit, Lutit, Shuajbit, Musait dhe Isait u groposën në errësirat e historisë. Besimtarët që u besuan atyre të dërguarve të

bekuar, u qëndruan torturave të papërfytyrueshme me qëllim për të fituar jetën e pasosur. Një pjesë e madhe e tyre dhanë jetën nën shpatë, në gropat me zjarr, nën sharrat dhe copëtuesit e eshtrave. Kjo do të thotë se në çdo periudhë të historisë, mbrojtësit e besimit monoteist, sikur të bartnin prush në duar, hoqën vuajtje e dhimbje. Përballë vetes gjetën gjithmonë të gjithë krenarët dhe të pamëshirshmit, djajtë dhe të djallëzuarit. Ata u përleshën me pushtetet dhe pasuritë e kësaj bote. Ata luftuan një kundër qindrave, mijërave. Revoltat e fisnikëve ndriçuan kohë më kohë fytyrën e nxirë të botës, por ç'e do që, si urtësi hyjnore, këto ndriçime qenë të shkurtra si ndriçimi i rrufeve. Edhe nëse ndikimi i trimave që luftuan për sundimin e të Vërtetës, vazhdoi gjatë, pushtetin e patën gjithmonë të shkurtër.

Bota jetoj sa e sa periudha përmbyesjesh. Sa e sa despotë dhe tiranë sunduan në të. Sa e sa luftëra u bënë e sa gjak u derdh. Faqja e tokës herë u rregullua e u stolis, herë u kthye në gërmadhë. Kur njeriu u tërbua dhe ngriti flamurin e dhunës, u asgjësua nga kamxhikët hyjnorë. Qytetet u fundosën nën tokë, shtetet u rrënuan. Sot, rrënojat e atyre qytetërimeve të vjetra rrinë në të katër skajet e botës. Ato vendbanime të shkreta na bëjnë zë e na thonë: “Ku janë tani të zotët e kësaj pasurie dhe mbretërimi që dikur sundonte mes një shkëlqimi syverbues? Vetëm me një klithmë u shuajtën e shkuan!..”

Në thelbin e njeriut vazhdon pa pushim lufta mes ndjenjave të mira dhe ndjenjave të këqija, mes arsyes dhe egos, mes të mirës e të keqes, mes hallallit dhe haramit. Kjo është, shkurt, lufta mes të Vërtetës dhe gënjeshtërisë. Dhe sa keq që shumë pak nga njerëzit munden ta fitojnë këtë luftë për të arritur pëlqimin hyjnor dhe xhennetin! Sa keq që numri i njerëzve që vazhdojnë të jetojnë duke i mbetur besnik librit hyjnor që u është dërguar dhe, kështu, e shpëtojnë nga humbja edhe jetën e tyre të kësaj bote e të jetës tjetër, janë shumë pak. Në përgjithësi, shumica e madhe, duke pandehur se kjo botë është e pafillim dhe e pafund, duke e harruar vdekjen që e shohin hapur, bëhen viktima të dëshirave dhe pasioneve të veta. Këto çaste indiferentizmi të njeriut janë aq shumë, sa Allahu, në sajë të mëshirës së vet, e paralajmëron vazhdimisht atë dhe, me çdo pretekst, e fton në rrugën e vet. Fjalët e çdo të dërguari të tij janë pothuaj të njëjta: **“O njerëz! Të gjithë keni ardhur nga Allahu dhe te Ai do të ktheheni. Atëherë, lëreni padrejtësinë dhe adhurojeni Atë. Ai di çdo gjë që bëni!”**

B. SHKAQET E DËRGIMIT TË PROFETËVE

Për t'i shpëtuar njerëzit nga injoranca, padrejtësia dhe dhuna, Allahu i Lartë ka zgjedhur mes tyre përfaqësues që i ka ngarkuar me përcjelljen e mesazhit hyjnor.

Përfaqësuesi ose i dërguari ia bën të njohur popullit të vet zbuluesin që i është dërguar dhe e paralajmëron duke e frikësuar me xhehennemin dhe duke e përgëzuar me xhennetin. Në ftesën e të dërguarit kurrsesi nuk ka gabim. Në fjalët e tij nuk mund të ketë kontradiktë, në sjelljet e tij nuk mund të ketë çudi. Ai ia bën të ditur ftesën të gjithë popullit dhe në mënyrë të hapur. Ai nuk frikësohet nga pushtetarët. Ai nuk kërkon ndonjë pagesë për ftesën që bën dhe thotë: “Shpërblimi im më vjen prej Zotit!” Asnjëri prej të dërguarve nuk ka ardhur në këtë detyrë me punën dhe përpjekjet e veta. Dërgesa, profetësia realizohet vetëm me dëshirën e Allahut. Për Allahun nuk vlejnjë kriteret tilla si pasuria, fuqia, forca dhe pushteti. Profeti është personi që Allahu e zgjedh mes njerëzve dhe e ngarkon me detyrë. Prandaj, është e natyrshe që profeti të ketë cilësi më të larta se të tjerët.

Në këtë mes, disa cilësi osetribute që janë të posaçme për profetët, mund t'i përmbledhim kështu:

1) Profetët karakterizohen me atributin *ismet*, pafajësi. Ata nuk bëjnë mëkate. Edhe po të bëjnë ndonjë gabim pa dashje, u tërhiqet vëmendja nga Allahu dhe korrigjohen.

2) Profetët janë të gjithë njerëz shumë të zgjuar, të mençur e të pjekur, gjë që shprehet me atributin *fetānet*, inteligjencë natyrale.

3) Profetët janë njerëz të besueshëm që e respektojnë çdo amanet dhe që e mbajnë fjalën. Ky atribut quhet *amanet*, besueshmëri.

4) Profetët karakterizohen edhe me atributin *sidk*, që do të thotë fjalëdrejtë dhe besnik.

5) Profetët kanë për detyrë kumtesën e fjalës hyjnore të zbuluar atyre ose, ndryshe, fesë së vërtetë, pa ndryshuar dhe harruar as gjënë më të vogël. Kumtesa quhet *teblig*.

Përfaqësuesit dhe të dërguarit e Allahut i kanë të gjitha këto cilësi dhe shfaqin hapur kumtesën ose ftesën e tyre. Fjalët që thonë, burojnë nga zbuluesi hyjnore.

Me anë të profetëve, njerëzve u kumtohet besimi monoteist që u siguron atyre lumturinë e kësaj bote e të jetës së pasme, ahiretit, si dhe parimet e këtij besimi. Nga njerëzit kërkohet të lidhen pas këtij besimi dhe të arrijnë nivelin e vërtetë të adhuruesit të Zotit. Profetët thonë se feja e Allahut është vetëm Islami. Çdokush duhet ta dijë se sado që të jetojnë gjatë, njerëzit më në fund do të vdesin dhe do të dalin para Allahut!

Këto fjalë të profetëve janë pritur pothuaj gjithmonë me kundërveprime, veça-

nërisht kanë shkaktuar kundërshtimin e parësisë së shoqërisë ku kanë jetuar. Eshhtë e vërtetë se kundërshtimi i mesazhit hyjnor ka qenë gjithmonë tipar i njerëzve që kanë bërë padrejtësi dhe i despotëve që kanë sunduar me forcë mbi njerëzit. Ata ose kanë pasur në dorë pushtetin, ose pasuri të mbledhur me fitime të padrejta duke shfrytëzuar punën e të tjerëve. Mendjemëdhenj e krenarë, ata u kanë thënë kështu profetëve:

“Ne shohim se ty të ndjekin njerëzit më të dobët të popullit. Pse nuk u vjen profetësia të pasurve dhe sundimtarëve si ne, por ty?”

Profetët kërkonin nga njerëzit vetëm ta besonin Allahun dhe ta adhuronin Atë. Si shpërblim për këtë, u premtonin xhennetin, u propozonin lumturinë e kësaj bote e të jetës së pasme, ahiretit. Megjithëse rruga e “tregtisë” që u tregonin njerëzve, ishte mjaft fitimprurëse, një pjesë e njerëzve e kundërshtonin këtë ftesë me një fanatizëm të verbër dhe guxim të pakuptueshëm.

Profetët nuk tërhiqeshin. Pavarësisht nga talljet, fyerjet, torturat dhe kundërvënja e jashtëzakonshme, e vazhdonin ftesën e tyre. Duke u folur njerëzve me fjalë të mira, urtësi, mëshirë dhe dhembshuri, duke treguar gjithë provat e duhura, duke shfaqur mrekulli, e vazhdonin përpjekjen e tyre me të gjithë zellin dhe vendosmërinë. Ata rezistonin gjer në fund, duronin gjer në fund. Pastaj zbriste ndëshkimi hyjnor për ta ndarë atë që kishte të drejtë nga i padrejti dhe në jetën e njeriut mbyllej edhe një faqe tjetër!

Pas kësaj hyrjeje të shkurtër, le të kalojmë në studimin e jetës së të dërguarit të fundit të Allahut, profetit tonë, Hz. Muhammed (s.a.v.) duke shqyrtuar, më parë, periudhën e injorancës dhe lindjen e idhujtarisë.

Lexim letrar

Çdo profet është një shpëtimtar, është një udhërrëfyes që e shpëton njeriun, qenien më të vyer të gjithësisë, nga rënia dhe humbja në llumin e kësaj bote. Në këtë botë ku jemi si të huaj, profetët na kanë treguar rrugët e ndriçuara e të parrezikshme siç u ndriçojnë rrugën fenerët anijeve në det.

Për ta kuptuar më mirë vendin dhe rëndësinë e profetëve në jetën tonë, disa herë, Profeti na e ka përshkruar veten në mënyrë metaforike. Kjo mënyrë rrëfimi e tregon atë se është shpëtimtari ynë përmes skenave të gjalla dhe emocionuese.

Ikni, të shpëtoni!

Arabët kishin një zakon të njohur. Personi që kërkonte t'i tregonte fisit se kishte sjellë një lajm shumë të rëndësishëm, i zhvishte rrobat dhe dilte para njerëzve lakuriq duke tërhequr vëmendjen e tyre. Këtë e bënin më shumë personat që merrnin lajmin se do të sulmoheshin nga armiku. Gjesti i zhveshjes tregonte në mënyrë të figurshme sikur ishin kapur dhe zhveshur nga armiku.

Duke përdorur këtë traditë arabe për të bërë të qartë vendin e tij si profet në jetën tonë dhe rëndësinë e parimeve jetëdhënëse që solli, Profeti ynë e rrëfen kështu pasionin e tij të madh për ta shpëtuar njerëzimin:

“Një herë, një njeri u bëri zë kështu njerëzve të fisit të vet: “O njerëz të fisit tim! E kam parë me këta dy sy ushtrinë armike që po vjen! Ja, unë jam një lajmëtar lakuriq! Ikni, të shpëtoni!” Një pjesë e njerëzve të fisit i besojnë dhe largohen natën. Pa rënë në panik, ikin dhe shpëtojnë. Kurse një pjesë tjetër nuk i besojnë dhe nuk lëvizin nga vendi. Afër mëngjesit ia beh ushtria armike, i vret të gjithë ç'gjen pa lënë asnjë të gjallë.

Ja, kështu është edhe puna e njerëzve që më binden mua dhe ndjekin fenë që solla unë, si dhe e njerëzve që më kundërshtojnë dhe e përgënjeshtronë të vërtetën që solla unë!” (Buhari, Rikak, 26, Itisam, 2; Muslim, Fezail, 16).

Me këtë rrëfim të gjallë që e vë njeriun në mendime të thella, Profeti kërkon të thotë kështu: “Njerëzit që veprojnë sipas parimeve që kam sjellë dhe i zbatojnë këshillat që jap unë, shpëtojnë. Ata nuk heqin keq në jetën e ahiretit. Kurse njerëzit që nuk më besojnë, që nuk e pranojnë fenë që kam sjellë unë, ashtu si njerëzit pa mend të atij fisi që nuk ua vënë veshin fjalëve të lajmëtarit lakuriq, bien në dorë të engjëjve ndëshkues, përfundojnë në xhehennem, duke e shkatërruar, kështu, jetën e vet të ahiretit!”

PËRMBLEDHJE

1. Pse ka ndodhur që, gjatë gjithë historisë, ka pasur njerëz që nuk u kanë besuar profetëve?
2. Thoni atributet e profetëve.
3. Shpjegoni urtësinë e dërgimit të profetëve.

PJESA IV

GADISHULLI ARABIK PARA ISLAMIT

ÇËSHTJET

- I. Bota dhe njerëzimi para profetit tonë
- II. Gjendja në gadishullin arabik
- III. Ngjarja e elefantit

PUNË PËRGATITORE

1. Studioni në një hartë të botës gjendjen e shteteve dhe njerëzve në shekullin kur erdhi Profeti ynë.
2. Shqyrtoni mbi hartë gjendjen gjeografike të Arabisë dhe diskutoni me shokët marrëdhëniet mes jetës shoqërore, ekonomike e politike të Arabisë së asaj kohe.
3. Shqyrtoni marrëdhëniet mes gjendjes kulturore e fetare.
4. A u faleshin idhujve arabët paganë? A ka pasur në të kaluarën dhe a ka edhe sot popuj të ngjashëm me arabët e asaj kohe?
5. Mësoni konceptet fe e vërtetë dhe bestytini (fe, besim i rremë e i kotë, paragjykim).
6. Lexojeni historinë e Mekës e të Qabes nga një libër ose enciklopedi.

A. BOTA DHE NJERËZIMI PARA PROFETIT TONË

Më parë është e nevojshme të njihet figura morale e shpirtërore e botës dhe njerëzimit para se Hz. Muhammedit t'i jepej detyra e profetësisë. Vetëm kështu mund ta kuptojmë se si e nxori i Dërguari i Allahut brenda një kohe të shkurtër njerëzimin nga gjendja e errësirës dhe prapësisë fetare, shpirtërore, ideore, shoqërore e politike.

Ishte fundi i shekullit VI të Erës së Re. Mbi njerëzimin rëndonte me tërë peshën e vet për t'ia zënë frymën, makthi i mohimit, prapësisë dhe imoralitetit. Atë kohë në botë kishte disa shtete të rëndësishme që binin në sy, si Bizanti, Irani, Egjipti, India, Aleksandria, Mesopotamia dhe Kina. Ndërtimin e tyre shoqëror dhe moral mund ta përmbledhim përgjithësisht kështu:

1. Nuk kishte një sistem besimor të drejtë. Të ndrydhur nën vuajtjet e ndërgjegjes për shkak të mosbesimit dhe bestytnive, njerëzit e asaj kohe qenë bërë si të marrë, qenë kthyer në turma të tërbuara që s'kuptojnë se ç'bëjnë. Ata u faleshin dukurive që zhvilloheshin në gjithësi dhe sendeve që ishin vepër e Fuqisë së Lartë. Të mjerët, yjet, zjarrin, gurët dhe dërrasat e pajetë i barazvlerësonin me Allahun duke i quajtur “zot” dhe u faleshin.

Në këtë gjendje të rëndë, bota kishte nevojë për një profet që t'i jepte njerëzimit besimin monoteist, besimin në ekzistencën dhe njësinë e Allahut, Zotit të vetëm të gjithësisë, t'i pastronte zemrat nga politeizmi dhe mohimi, dhe atë priste.

2. Njerëzit ishin ndarë në klasa. I shmangur nga kriteret hyjnore të vlerësimit, njerëzimi ishte ndarë në klasa, si i pasur-i varfër, i fuqishëm-i dobët, zotëri-skllav, etj. Mes të pasurve dhe të varfërve, mes pushtetarëve dhe popullit kishte një humnerë të thellë.

Atmosfera mes klasave ishte mjaft e tendosur. Për shkak të shtypjes, dhunës dhe padrejtësive të shtresave të larta, shtresat e poshtme ishin bërë si një fuçi baruti e gatshme për të shpërthyer.

E tillë ishte gjendja e **Iranit** të asaj dite. Si në shumë fise primitive, populli ishte ndarë në katër klasa ose kasta të veçuara krejtësisht nga njëra-tjetra. Tri klasat e para i përbënin priftërinjtë, gjykatësit, ushtarakët dhe nëpunësit, kurse klasën e katërt dhe të fundit, bujqit dhe zanatçinjtë.

Gjendja në **Perandorinë Romake të Lindjes** ose, e emërtuar ndryshe, **Bizant**, ishte edhe më e dhimbshme. Populli ishte ndarë në klasa. Klasën më të ulët e përbënin bujqit, të cilën nuk mund të pranoheshin në ushtri e nuk mund të bënin ndonjë lloj tregtie. Klasa tjetër ishte klasa taksapaguese që nuk zotëronte tokë. Bujkrobërit s'ishin gjë tjetër veçse mjete për të ushqyer e mbathur klasën e pasur.

Një historian e përshkruan me pak fjalë kështu gjendjen e rëndë të bizantit të asaj kohe: “Nuk ishte parë ndoshta në asnjë periudhë të historisë, si në kohën mes vdekjes së Justinianit dhe lindjes së Muhammedit (528-565), një shoqëri me moral aq të prishur sa shoqëria greko-romake dhe, në atë shoqëri, njerëz më të pavullnetshëm e më të zvetënuar se grekët dhe romakët!”

Në **Europë**, në dorën e aristokratëve, kalorësve, priftërinjve të pamëshirshëm dhe nën kthetrat e egra të mbretërve dhe barbarëve, populli s'kishte ndryshim prej një gjëje të pashpirt, prej një kafshe të pagojë. Merrej, kur të duhej e shitej kur të dëshirohej. I shituri bëhej skllav. Edhe në s'bëhej skllav, bëhej shërbëtor që nuk mund të largohej prej të zot. Askush s'kishte të drejtë të mos e pëlqente zotërinë ose ta zgjidhte. Shkurt, edhe në të gjitha shtetet jashtë Gadishullit Arabik, njerëzit ishin ndarë në klasa që e shihnin njëra-tjetrën me neveri, urrejtje dhe egërsi.

3. Skllavëria ishte bërë një institucion i pamënjanueshëm. Njeriu është një qenie e lartë dhe e denjë për respekt, por ky vlerësim mund të bëhet vetëm me anë të një besimi të vërtetë.

Njerëzit e asaj periudhe me zemrat të mangëta nga nderi i besimit ishin larg vetëdijes se njeriu është një qenie e nderuar dhe ishin bërë aq të egër, sa t'i blinin e t'i shisnin me para individët e tjerë të njëjtë në lloj e në vlerë me ta.

Të mjerët e quajtur skllavë, shiteshin në ankand si një mall çfarëdo!

4. Grindjet fetare s'kishin fund. Bindja monoteiste e kumtuar dhe sugjeruar nga Hz. Isai, ia pati lënë vendin bindjes trinite. Në vend të fesë së Hz. Isait që sajuar një fe krejt tjetër. Veçanërisht në Perandorinë Romake të Lindjes, në emër të fesë bëheshin padrejtësi dhe ushtrohej një dhunë e papërfytyrueshme.

Në Iran, ata që e tradhtonin ose e braktisnin fenë mazdeiste në fuqi, dënoheshin me vdekje në mënyrë të pamëshirshme. Ndër format e ekzekutimit të dënimit me vdekje, ishin nxjerrja e syve, kryqëzimi, groposja nën gurë, braktisja gjer në vdekje pa bukë e ujë, etj.

E përparuar në qytetërim me Konfucin, në vigjilje të lindjes së Profetit, Kina jetonte ditët më të tronditura të historisë së saj dhe ishte gati të shembej. Grindjet

mes vëllezërve s'kishin të mbaruar. Njerëzit ishin gati të përfytyeshin për shkak të bindjeve dhe dasive fetare.

Gjatë lindjes së Islamit, edhe Etiopia ziente nga grindjet mes vëllezërve.

5. Ishte përhapur imoraliteti. I mangët prej turpit dhe frikës, prej vlerave dhe virtyteve që rrjedhin prej besimit, njeriu sillej lirisht në mënyrë imorale, duke marrë nëpër këmbë nderin dhe dinjitetin.

Bixhozi, pijet dhe dëfrimi ishin ndër punët e përditshme. Ngjarjet e vrasjeve, përdhunimeve, grabitjeve dhe sulmeve që ndiqnin njëra-tjetrën, pothuajse e kishin fshirë nga faqja e dheut kuptimin e lartë e të shenjtë të njeriut dhe humanizmit.

Femra s'ishte më shumë se një send që shitej e blihej.

Një kohë e tillë egërsie, mohimi, politeizmi injorance dhe padrejtësie ishte periudha e fundit e shekullit VI dhe fillimit të shekullit VII. Në atë kohë sundonte me tërë forcën çdo lloj anarkie, mosbesimi, bestytnie e poshtërsie.

I mangët nga udhëzuesi shpirtëror, njerëzimi e përplaste kokën andej-këtej si uji që përplasat nëpër gurë dhe, në çdo përplasje humbte diçka nga zemra, shpirti, ndërgjegjja dhe dinjiteti. Të gjitha dyert njerëzore ku trokiste, i thoshin se s'mund t'i bëheshin shërim për vuajtjen dhe i mbylleshin në fytyrë.

Njerëzit që s'e njihnin Allahun, krijuesin e vërtetë, dhe që e kishin harruar qëllimin bazë të Tij të përvijuar me anë të profetëve, kishin marrë, pothuaj, pamjen e egërsirave. Njerëzimi kishte mbetur jetim. Gjithësia ishte në zi. Faqja e tokës dukej si një shesh funerali. Të gjithë, armiq të njëri-tjetrit, çdo gjë dukej pa kuptim, pa shpirt, pa qëllim. Klithmat e njeriut të mbetur pa udhëzuesin e vërtetë, e bënë qiellin të kumbonte, gjithësia, me molekulat dhe diejtë bashkë pothuaj qante për këtë gjendje të dhimbshme të njerëzimit.

Duhej të lindte Dielli i Lumturisë me të gjithë madhësitinë e tij në horizontin e njeriut që fytyra e njerëzimit të qeshte, që gjithësia me molekulat dhe diejt, me malet dhe gurët, me njerëzit dhe kafshët e saj të shpëtonte nga konsiderata e gjësë së kotë, të pakuptim e të paqëllim, që vendin e mosbesimit ta zinte besimi i pastër, vendin e padrejtësisë ta zinte drejtësia, vendin e shqetësimit ta zinte paqja e qetësia, vendin e injorancës ta zinte dija dhe vendin e ankthit, lumturia, që njeriu ta dinte se qëllimi bazë i krijimit ishte njohja e Zotit, besimi te Ai dhe adhurimi i Tij në mënyrë që të arrinte qetësinë dhe lumturinë e vërtetë!

B. GJENDJA NË GADISHULLIN ARABIK

Në Gadishullin Arabik që zinte një vend të rëndësishëm në hartën e botës për pozicionin e tij politik, gjeografik dhe tregtar, nuk kishte mbetur ndonjë gjë që ta dallonte atë nga vendet e tjera të botës. Edhe aty, me përjashtim të gjuhës dhe letërsisë, çdo gjë kishte dalë nga binarët, të gjitha institucionet ishin prishur.

1. Gjendja fetare

Në çështjen e besimit, Arabia, me tërë kuptimin e fjalës, përpëlitej në anarki. Edhe atje, bestytnitë vepronin lirisht.

Një pjesë njerëzish ishin plotësisht mohues. Ata nuk pranonin asgjë tjetër veç jetës së kësaj bote dhe, duke pandehur se jetonin sipas qejfit të tyre, thonin: **“Për ne nuk ka jetë tjetër veç jetës së kësaj bote, lindim dhe, pastaj, vdesim. S'ka gjë tjetër veç kohës që na bën të vdesim!”**⁹¹

Ndërkaq, kishte edhe arabë që besonin në Allahun dhe ditën e ringjalljes (ahiretit), por nuk pranonin se mund të kishte një profet nga radhët e njerëzve.

Kurani e përshkruan kështu gjendjen e këtyre lloj besimtarëve:

“Kur u ka ardhur ndonjë orientim, ata s'kanë bërë gjë tjetër veçse kanë thënë: “Mos vallë Allahu dërgoi si profet një njeri që i pengon njerëzit të besojnë?”⁹²

Kurse një pjesë tjetër arabësh e pranonin ekzistencën e Allahut dhe besonin, por nuk i pranonin jetën e pasme, ahiretin, ringjalljen pas vdekjes, ndëshkimin dhe shpërblimin në atë jetë.

Kurani flet për këtë grup njerëzish kështu:

“Harrojnë krijimin e vet dhe ngrihen të na japin shembull Ne dhe thonë: “Kush do t'i ringjallë kockat e kalbura?”⁹³

Kurse një pjesë arabësh u faleshin idhujve. Këta ishin shumica. Ata u faleshin idhujve që i kishin bërë vetë prej guri, druri ose edhe prej hallve dhe thonin:

“Ne u falem i atyre që të na afrojnë te Allahu!”⁹⁴

91 Kurani, El-Xhathije: 24.

92 Kurani, El-Isra: 94.

93 Kurani, Jasin: 78.

94 Kurani, Ez-Zumer: 3.

Po, shumica e arabëve u faleshin idhujve që i kishin bërë me duart e tyre prej guri, druri ose, disa herë, duke dalë në udhëtim, edhe prej hallve, i konsideronin të barabartë me Allahun dhe kishin rënë në një mjerim të tillë mendor sa të shpresonin ndihmë prej tyre. Qaben që është shtëpia e parë e tevhidit, besimit në një Zot të vetëm, mbi tokë, e kishin mbushur me 360 idhuj që i konsideronin zota përkrah Allahut dhe që shpresonin se do të ndërhnin pranë Allahut në favor të tyre.

Hz. Omeri (r.a.) i cili, pasi u nderua duke pranuar Islamin, u bë i famshëm për drejtësinë e tij, e tregon kështu një ngjarje të vetën lidhur me adhurimin e idhujve në periudhën paraIslamike të injorancës:

“Në periudhën e injorancës bënim dy punë që, kur i kujtoj, për njërën qaj, kurse për tjetrën qesh. Ajo që më bën të qaj është zakoni i groposjes për së gjalli të vajzave tona të vogla. Nuk e di se si mund ta bënim një gjë të tillë ndaj atyre krijesave të vogla të pafajshme që kishin nevojë për dhembshuri! Kur e kujtoj, zemra më copëtohet dhe nuk i përmbaj dot lotët!

Kurse ngjarja që më bën të qesh, lidhet me idhujt. Atëherë kishim idhuj nëpër shtëpi. Kur do të niseshim për udhëtim, bënim prej mielli ose hallve një idhull në pamje të tyre dhe e merrnim me vete. Gjatë rrugës e mbanim me respekt dhe i faleshim, por, po të zgjaste shumë rruga, të na zinte uria e të mos kishim gjë për të ngrënë, u ktheheshim idhujve që gjer aty i kishim respektuar dhe u ishim falur, dhe i hanim. A ka gjë më qesharake se kjo?

Kur e kujtoj këtë, e kuptoj se ç'gjëra të paarsyeshme kemi bërë në kohën e injorancës dhe më vjen për të qeshur!”

Krahas të gjitha këtyre, në Gadishullin Arabik haseshin edhe gjurmë të fesë monoteiste të Hz. Ibrahimit. Atyre që vepronin sipas gjurmëve të kësaj feje megjithë mosnjohjen e saj dhe kohës së gjatë që kishte kaluar në këtë mes, u thoshin “hanifë”, domethënë “të Ibrahimit”, sepse në Kuran, fjala “hanif” përdoret për Hz. Ibrahimin: “Ibrahimi s'qe as çifut e as krishter. Ai qe mysliman hanif.”

Këta njerëz të quajtur hanifë, e urrenin partnerizimin e Allahut; ata besonin në ekzistencën e Allahut si Zoti i vetëm i gjithësisë. Kështu, në një panair të organizuar për nder të njerërit prej idhujve, personat e quajtur Varaka bin Nevfel, Ubejdullah bin Xhahsh, Osman bin Huvejris dhe Zejd bin Amr e patën konsideruar poshtërim për vete respektimin dhe gjunjëzimin para idhujve duke e shpallur këtë hapur.

Idhujt. Amr bin Luhaj është i pari që pati sjellë idhull në Mekë. Gjatë një udhëtimi në Siri, ai shkoi në vendin e quajtur Maab, ku sheh se një fis nga origjina e Hz. Nuhut u falej idhujve. Amr bin Luhaj i pyet njerëzit e fisit se për ç'punë vlenin

idhujt dhe ata i thonë: “Ne kërkojmë ndihmë prej këtyre dhe na ndihmojnë, kërkojmë shi dhe na bie shi!”

Amri u kërkoi një idhull për ta çuar në Mekë. Ata ia pranuan kërkesën dhe i dhanë idhullin që i thoshin Hubel.

Amri e solli idhullin në Mekë dhe e nguli në një vend. Pastaj i nxiti njerëzit për t’iu falur. Të ndikuar nga nxitja e Amrit, njerëzit injorantë filluan t’i faleshin idhullit. Pas kësaj ngjarjeje, në Mekë filloi të përhapej idhujtaria. Çdo fis bëri idhullin e vet që filloi t’i falej e ta adhuronte.

Fiset u faleshin idhujve Lat, Menat, Uzza etj. u kërkonin ndihmë, u luteshin për shi, u kërkonin t’u jepnin fitore në luftë. Sipas bindjeve të tyre, njerëzit i shihnin këta trupa prej guri, druri, etj., pa jetë, pa shpirt, si simbole të aftë për t’ia përcjellë Allahut kërkesat dhe lutjet e tyre dhe për të ndërmjetësuar te Allahu në të mirë të tyre.

Nga ana tjetër, idhujt i përdornin si mjete për interesat e tyre politike e tregtare.

Por arabët e asaj kohe ishin aq të mangët nga gjykimi, sa të mos e kuptonin dot se ç’po bënin.

Ja, pra, i Dërguari i Allahut, Hz. Muhammedi (s.a.v.) vinte për t’i shpëtuar me dritën e dijes dhe orientimit hyjnor këta njerëz që, për nga besimi, ndodheshin nën errësirën e injorancës dhe bestytnisë. Ai do të merrte përsipër detyrën për t’u dhënë atyre dritë dhe qetësi.

2. Gjendja morale

Në periudhën paraIslame të injorancës, Gadishulli Arabik përjetonte edhe një mjerim të thellë moral. Pijet alkoolike, bixhozi, prostitucioni, gënjeshtria, vjedhja, padrejtësia, shkurt, gjithçka imorale sundonte në të katër anët e Gadishullit. I fuqishmi ishte, njëkohësisht, ai që kishte të drejtë, ai mund t’i detyronte të dobëtit të bënin si t’u thoshte. Njerëzit rënkonin nën peshën e dhunës dhe shiteshin në treg si ndonjë mall i zakonshëm.

Femra shitej e blihej si mall tregtie e zbavitjeje. Njerëzit fitonin para duke e nxitur, madje duke e detyruar femrën për prostitucion. Një grua mund të bashkëjetonte në të njëjtën kohë me disa burra. Një grua e tillë e reklamonte veten në publik duke vënë një shenjë në portën ose strehën e shtëpisë.

Njerka i lihej trashëgim nga babai djalit si dhe gjëra të tjera të shtëpisë.

Zakoni i groposjes së vajzave për së gjalli. Një pjesë e beduinëve arabë e quatin lindjen e vajzës si fatkeqësi, si turp. Prandaj, kur lindte vajzë, disa herë pa e marrë vesh askush lindjen, i ati e groposte foshnjën e porsalindur të gjallë ose e hidhte në pus. Shkak për këtë ata tregonin disa të vërteta të imagjinuara.

Ata thonin: “Do të vijë një ditë që këto të na e njollosin nderin ose të na sjellin varfëri. Fundja, do t'i kemi barrë për t'ua siguruar ushqimin!”

Disa herë, vetë nënat vinin njerëz për të hapur një gropë para se të vinte dita e lindjes dhe, nëse fëmija i lindur ishte vajzë, e hidhnin menjëherë në gropë dhe e mbulonin me dhé.

Kurani na tregon kështu për këtë zakon të shëmtuar e të egër të idhujtarëve:

“Kurse, kur u jepet lajmi se u ka lindur vajzë, u bëhet fytyra sterrë. Dhe e fshehin gjënë për të cilën janë lajmëruar. Dhe nuk e dinë, a ta lënë gjallë duke pranuar turpërimin, apo ta groposin në tokë? Shih ç'gjë të keqe mendojnë!”⁹⁵

Dikush që e kishte bërë një gjë të tillë në kohën e injorancës, më vonë, pasi kishte hyrë në Islam, ia pati treguar ngjarjen Profetit duke derdhur lot:

“O i Dërguari i Allahut, ne jemi njerëz që e kemi jetuar edhe kohën e injorancës. Ne u faleshim idhujve dhe i vrisnim vajzat. Edhe unë kam patur një vajzë. Kur e thërrisja, më vinte pranë tërë gëzim.

Një ditë, përsëri e pata thirrur. Erdhi me vrap dhe më ndoqi pas. E çova te një pus i yni që nuk e kishim shumë larg shtëpisë. E rrëmbeva për krahësh dhe e hodha në pus. Fjalët e fundit që ia dëgjova, qenë:

“O babë! O babë!”

Profeti nuk e pati mbajtur dot veten dhe pati qarë. Lotët e rrjedhur nga sytë e bekuar ia patën njomur mjekrën. Pastaj pati porositur:

“Pa dyshim, Allahu ua fal ato që keni bërë si zakone injorante, nuk ju kërkon llogari pasi të jeni bërë myslimanë!”

3. Përbërja politike

Në periudhën paraIslamike të injorancës, në Gadishullin Arabik, pjesa më e madhe e popullsisë bënte jetë nomade pa ndonjë rend shtetëror. Ata nuk kishin menduar të mblidheshin rreth një qeverie qendrore. Gadishulli Arabik nuk i njihte ligjet

95 Kurani, En-Nahl: 58-59.

qytetare e shoqërore, por ishte ndarë në fise. Fiset grindeshin vazhdimisht me njëri-tjetrin. Sulmin dhe grabitjen e kishin bërë, pothuaj, si një mjet jetese. I sulmonin fiset armike, ua rrëmbenin tufat e deveve, kurse gratë dhe fëmijët ua merrnin rob.

Prandaj, dhuna dhe padrejtësitë e dyanshme nuk mungonin kurrë, grindjet dhe përleshjet vazhdonin, i forti mund ta arrinte atë që dëshironte me sa ia lejonte forca. I forti dhe njeriu me pozitë shoqërore nuk jepte llogari për ato që bënte.

4. Gjuha dhe letërsia

Në prag të lindjes së Islamit, arabët kishin arritur kulmin në letërsi, shprehje dhe oratori. Poezia dhe poetika ishin gjithçka për ta, sepse poezia ishte i vetmi burim i besueshëm që ua përcillte jetën shoqërore, zakonet dhe bindjet e të parëve.

Poetët nderoheshin shumë në shoqëri. Ata quheshin si heronj. Arabët parapëlqenin më mirë t'u dilte një poet nga fisi se sa një trim. Sepse vetëm poeti mund t'ua përhapte në mënyrën më të bukur famën që ishte qëllimi i vetëm i tyre. siç frikësoheshin nga gjarpëri, druheshin dhe frikësoheshin nga satirat e poetëve.

Panairot tregtare që organizoheshin në kohë të caktuara, luanin rol të madh në zhvillimin e poezisë. Panairot ishin, njëkohësisht, si një festë letrare. Nëpër panairot organizoheshin konkurse poezie dhe oratorie. Poezia e zgjedhur fituese nga juria shkruhej me shkronja varaku në një copë bezeje të madhe që varej, pastaj, në murin e Qabes.

Kështu, në prag të daljes së Islamit, në Gadishullin Arabik, letërsia, shprehja dhe oratoria kishin arritur kulmin. Pothuajse një dorë e padukshme i përgatiste mendjet dhe shpirtrat për stilin mbinjerëzor të Kuranit!

C. NGJARJA E ELEFANTIT

Për ta përhapur krishterizmin në Gadishullin Arabik dhe për t'i bërë arabët që të hiqnin dorë nga vizita e Qabes, guvernatori i Mbretërisë së Abisinisë në Jemen, Ebrehe, kishte ndërtuar në qytetin Sana një kishë madhështore. Mirëpo asnjë arab nuk tregoi interesim për këtë kishë. Për më tepër, një arab i fisit Kinane, një natë, fëlliqi fshehtas brenda në kishë. Duke përdorur si pretekst këtë ngjarje, Ebrehe marshoi drejt Mekës me një ushtri të madhe për ta shembur Qaben. Arabët nuk kishin forca për t'iu kundërvënë kësaj ushtrie. Mekasit e zbrazën qytetin dhe u tërhoqën në malet përreth.

Ebrehe e ngriti fushimin në afërsi të Mekës. I dërgoi një përfaqësues

Abdylmuttalibit, kryetarit të fisit Kurejsh për ta lajmëruar se nuk kishte ardhur për të derdhur gjak, por vetëm për ta shembur Qaben. Në këtë mes, pararoja e ushtrisë së Ebrehesë kishte rrëmbyer tufat e bagëtive të mekasve dhe i kishte çuar në kamp. Aty ishin edhe njëqind devetë e Abdylmuttalibit. Abdylmuttalibi shkoi vetë te Ebreheja dhe i kërkoi t'ia kthente tufat e grabitura. Ebreheja i tha:

“Unë pandeha se erdhe për të m'u lutur që të mos e shemb Qaben, kurse po shoh se ti e paske pasur hallin te devetë! Kjo s'po më duket e hijshme për ty!”

Abdylmuttalibi iu përgjigj:

“Unë jam i zoti i deveve, ato kërkoi. Edhe Qabeja e ka të zotin e vet. Ai ka për ta mbrojtur Qaben!”

Pas kësaj përgjigjeje, Ebreheja i ktheu devetë e Abdylmuttalibit si dhe të gjitha bagëtitë dhe mallrat e grabitura të mekasve.

Siç tregohet në Kuran, Ebreheja nuk ia arriti dot qëllimit. Kur filloi sulmi, elefanti i madh, i quajtur Mahmud, bashkë me elefantët e tjerë që i kishin prirë edhe herë të tjera ushtrisë, nuk deshën kurrsesi të ecnin para. Krahas kësaj, nga qielli ia behën zogj tufa-tufa që mbanin në sqep dhe këmbë gurë të vegjël që i hodhën mbi ushtrinë. Një çast dhe ushtria e madhe e Ebrehesë u shpërbë. Një pjesë e madhe e ushtarëve mbetën të vdekur në vend. Edhe pjesa e ushtarëve që shpëtoi duke ikur së bashku me Ebrehenë në Sana, pa shkuar shumë, u sëmuren dhe vdiqën.

Nisur nga elefantët që i prinin ushtrisë, kësaj ngjarjeje në histori i thuhet “Ngjarja e Elefantit” dhe vitit, “Viti i Elefantit”.

Në suren Fil të Kuranit, kjo ngjarje përshkruhet kështu:

“Ti s'e di se ç'bëri Zoti yt me pronarët e elefantëve. A s'bëri që të dështojnë planet e tyre? Lëshoi mbi ta zogj tufa-tufa që i qëllonin me gurë prej argjile të ngurtësuar. Dhe i bëri ata si arë të lashtash të shkelur e të copëtuar!”⁹⁶

Lexim letrar

Salavati Sherif për Profetin

Salat do të thotë lutje për të mirë për Profetin tonë, Hz. Muhammedin (s.a.v.), duke përdorur një shprehje tipike të caktuar. Shumësi i fjalës salat është salavat. Sipas shumicës së dijetarëve tanë, e kemi vaxhib të bëjmë një herë në jetë salat dhe selam për Profetin. Zoti ynë i Lartë na urdhëron:

“Pa dyshim, Allahu dhe engjëjt e Tij bëjnë salat mbi të Dërguarin. Edhe ju bëni salat dhe selam me sinqeritet për të!”⁹⁷

Ky ajet është interpretuar përgjithësisht kështu: Salati i Allahut mbi të Dërguarin e Tij është mëshirë për të, tregon se Allahu është i kënaqur prej tij dhe se e lavdëron atë para engjëjve. Kurse salati i engjëjve është lutje dhe pendesë e engjëjve për të. Kurse salati i myslimanëve për Profetin është lutje dhe pendesë për të si dhe respekt për porosinë e tij.

Disa hadithe lidhur me salatin mbi Profetin, janë kështu:

“Kur ta dëgjoni muezinin që po këndon ezan, përsëritini fjalët e tij dhe, kur të mbarojë, bëni salat për mua, sepse kush bën një herë salat për mua, Allahu bën dhjetë herë salat (mëshirë) për të!”

“Më i denji për shefaatin (ndërrhyrjen për falje) tim në ditën e kiametit, është, ndër ju, ai që bën më shumë salat për mua!”⁹⁸

Profeti na ka mësuar salatet që duhen kënduar në namaz.⁹⁹ Këndimi i këtyre salateve në ndenjen e fundit në namaz është, sipas hanefitëve dhe malikitëve, sunnet, kurse sipas shafitëve dhe hanbelitëve, vaxhib (farz).

Thënia e salatis për Profetin edhe jashtë namazit në çdo rast të mundshëm, është mustehab. Veçanërisht është mustehab salati për Profetin kur

97 Kurani, El-Ahzab: 56.

98 Tirmidhi.

99 shih. Nesei, Ibn Maxhe, Xhamiu's-Sagir.

kujtohet emri i tij, kur bëhet lutje dhe në fund të lutjes, pas mbarimit të hatmes së Kuranit, duke iu përgjigjur thirrjes së muezinit, duke hyrë e duke dalë nga xhamia, pranë varrit të Profetit, duke filluar mbledhjen, mësimin, vaazin, në lidhjen e kurorës martesore dhe ceremoni të bekuara të tjera.

Forma më e shkurtër e salatit janë shprehjet “alejhi's-selam”, “sal'lallahu alejhi ve sel'lem”, “alejhi's-salatu ve's-selam”.

Kurse format e plota janë:

“Allahumme sal'li ala sejjidina Muhammedini'n-nebiji'l-ummijji ve ala alihi ve sahibihi ve sel'lim.”

“Allahumme sal'li ala sejjidina Muhammedini'l-ledhi xhae bi'l-hakki'l-mubin ve erseltehu rahmeten li'l-alemin.”

PËRMBLEDHJE

1. Jepni të dhëna të shkurtra mbi besimet në shtetet e botës para Profetit.
2. Jepni të dhëna mbi jetën shoqërore të njerëzve në ato shtete.
3. Përshkruani gjendjen morale në ato shtete.
4. Ç'mund të thoni për nevojat e njerëzve të asaj periudhe?
5. Në sa zona gjeografike ndahet Gadishulli Arabik?
6. Cilat janë qendrat e rëndësishme të Gadishullit Arabik?
7. Tregoni zonën e Hixhazit me linja e saj kryesore.
8. Tregoni vetitë e beduinëve dhe banorëve të ngulur.
9. Duke mbajtur parasysh jetën e beduinëve dhe banorëve të ngulur, jepni të dhëna mbi gjendjen politike të arabët e periudhës së injorancës.
10. Si dhe kur është shfaqur idhujtaria në Gadishullin Arabik?
11. Ç'është hanifizmi? Cilat janë besimet dhe mendimet e hanifëve?
12. A kishte krishterë dhe çifutë në Arabi në periudhën e injorancës?
13. Jepni të dhëna mbi gjendjen kulturore të arabëve paganë (të periudhës së injorancës).

PJESA V

JETA E PROFETIT MUHAMMED (A.S.) PARA PROFETËSISË

ÇËSHTJET

- A. Biografia e Profetit (a.s.)
- B. Periudha e fëminisë së Hz. Muhammedit (a.s.)
- C. Hz. Muhammedi (a.s.) pranë mëndeshës
- D. Vizita në Medine
- E. Periudha e rinisë së Hz. Muhammedit (a.s.)
- F. Pjesëmarrja në betejën fixhar
- G. Pjesëmarrja në mbledhjen hilfu'l-fudul
- H. Periudha martesore e Hz. Muhammedit (a.s.)
- I. Gjykimi në meremetimin e Qabes

PUNË PËRGATITORE

1. Ç'libra keni lexuar gjer tani mbi jetën e Profetit? Diskutoni me shokët njohuritë që ju kanë mbetur ndërmend.
2. A i dini emrat e profetëve që përmenden në Kuran? Kërkoni t'i mësoni.
3. Pse ka rëndësi njohja e Profetit me të gjitha anët e tij? Pse ka rëndësi njohja e mirë e jetës dhe personalitetit të tij?
4. Ç'vepra ka në shtëpinë tuaj dhe te të afërmit tuaj mbi jetën e Profetit? Hidhuni një sy atyre!
5. Përpiquni të përfitoni nga njohuritë e më të mëdhenjve mbi Profetin.

A. BIOGRAFIA E PROFETIT

Në terminologjinë përkatëse përdoret termi *sijer*, një fjalë arabishte, që është shumësi i fjalës *siret*. Kuptimi leksikor i fjalës *siret* është *qëndrim, sjellje, portret moral i personit*.

Kurse termi *Sijeru'n-Nebi* emërton shkencën e biobibliografisë së profetit Muhammed (a.s.) që studion në të gjitha aspektet jetën 63-vjeçare të tij. Ndërkaq, përsa u përket përshkrimit të thënieve dhe sjelljeve të Profetit, kjo shkencë është si degë e shkencës së Hadithit. Veç kësaj, *Sijeru'Nebi* ka lidhje me të gjitha shkencat Islame duke shërbyer si themel për to.

Po s'u njoh mirë jeta e Profetit, nuk mund të njihet dhe kuptohet plotësisht dhe drejt feja jonë. Po kështu, nuk mund të kuptohen si duhet shkenca të tilla si Tefsiri, Fikhu dhe Hadithi, që përbëjnë themelin e Islamit. Ndodh kështu, sepse Profeti edhe i ka kumtuar parimet e fesë së dërguar atij, edhe i ka zbatuar ato në një mënyrë që të jetë shembull për myslimanët. Me këtë aspekt, jeta e tij është forma e jetuar e parimeve të Islamit. Të gjithë myslimanët janë të detyruar ta marrin shembull atë. Me të vërtetë, në një ajet, Allahu i Lartë urdhëron:

“Pa dyshim, te i Dërguari janë shembujt më të mirë për ata që shpresojnë ta takojnë Allahun, ta arrijnë ditën e ahiretit dhe për ata që e përmendin shumë Allahun!”¹⁰⁰

B. PERIUDHA E FËMINISË SË HZ. MUHAMMEDIT (A.S.)

1. Lindja

H.z. Muhammedi (a.s.) lindi afër mëngjesit të ditës së hënë më 12 Rebiulevvel (20 prill 571 e.r.) të Vitit të Elefantit 571 vjet pas Krishtit, në shtëpinë e lënë trashëgim prej të atit në lagjen e të bijve Hashim në lindje të Mekës. Ngjarja e Elefantit që arabët e merrnin për fillim kalendari, pati ndodhur 52 ditë para se të lindte Profeti.

100 Kurani, El-Ahzab: 21.

Atyre që e pyetën të gjyshin Abdylmuttalib për emrin e të nipit gjatë gostisë që dha për lindjen e tij, ai iu përgjigj kështu:

*“E quajta **Muhammed**. Dëshiroj që Zoti në qiell e njerëzit në tokë ta kujtojnë atë për të mirë!”*

*Edhe e ëma tha emrin **Ahmed**.*

Muhammed do të thotë i *përlavdëruar*, kurse *Ahmed* do të thotë *lavdërues* (dhe falënderues i Zotit). Historianët Islamë thonë se natën kur lindi Profeti ndodhën disa dukuri të jashtëzakonshme. Atë natë janë shembur 14 shtylla të pallatit të sundimtarit të Iranit, Kisra, në qytetin Medajin, është shuar zjarri njëmijëvjeçar i adhuruesve të zjarrit të Iranit, liqeni Taberije është thithur nga toka, ka shpërthyer nga ujërat përroi Semave i tharë që prej një mijë vjetësh, dijetari Mudiban i adhuruesve të zjarrit ka parë një ëndërr të frikshme, idhujt e Qabes janë parë përmbys. Me të vërtetë, me ardhjen e tij në botë si profet, zjarri i injorancës dhe mohimit që sundonte në botë, u shua, idhujtaria u shemb, shtypja dhe padrejtësia morën fund!

2. Prejardhja

I ati i Profetit është **Abdullahi**, i biri i Abdylmuttalibit, kurse e ëma, **Amineja**, e bija e Vehbit. I ati Abdullah rrjedh nga dega e të bijve Hashim të fisit Kurejsh, kurse e ëma Amine rrjedh nga dega e të bijve Dhuhre. Prejardhja e të dy prindërve të Profetit bashkohet disa degë më lart dhe që të dy janë mekas.

Profeti rrjedh nga brezi i Ismailit, djalit të madh të profetit Ibrahim. Prejardhja gjenealogjike e Profetit njihet pa shkëputje gjer te paraardhësi Adnan.

Prejardhja e Profetit është një varg gjenealogjik shumë i pastër dhe i nderuar. Në një hadith, Profeti ka thënë:

“Unë u përcolla nga brezi më i pastër i të bijve Adem duke u zgjedhur nga koha në kohë (nga brezi në brez, nga familja në familje) dhe, në fund, dola nga familja e të bijve Hashim!”

Në një hadith tjetër, kjo përzgjedhje është treguar kështu:

“Allahu ka zgjedhur nga bijtë e Ibrahimit, Ismailin, nga të bijtë e Ismailit, të bijtë Kinane, nga të bijtë Kinane, Kurejshët, nga Kurejshët, të bijtë Hashim dhe, nga të bijtë Hashim, mua!”

Kurse në një hadith tjetër, Profeti ka thënë kështu:

“Allahu më nxori mua nga ati dhe babai dhe nëna ime duke më kaluar vazhdimisht nga palca e kurrizit e baballarëve të dobishëm në mitrën e nënave të pastra. Në prejardhjen time nga Ademi te prindërit e mi, nuk ka ndodhur ndonjë bashkim i pakurorëzuar!”

Rreth dy muaj para lindjes së Profetit, i ati Abdullah që po kthehej nga udhëtimi për në Siri, u sëmur në Jethrib (Medine) dhe vdiq në moshën 25-vjeçare. U varros po aty, në Jethrib. Profeti trashëgoi prej të atit pesë deve, një tufë dhen, shtëpinë ku lindi dhe skllaven etiopiane Ummu Ejmen të mbiquajtur Bereke.

C. HZ. MUHAMMEDI (A.S.) PRANË MËNDESHËS

Në fillim, këtij fëmije-dritë i dha gji e ëma **Amine**. Pastaj, meqë t'ëmës nuk i mjaftonte qumështi, i dha gji libertja (skllavja e çliruar) **Thuvejbe** e të ungjit Ebu Leheb. Por mëndesha e përhershme, pra, ajo që i dha gji më gjatë dhe rregullisht Profetit, ka qenë **Halimja** e të bijve Sa'd të fisit Hevazin.

Meqë klima e Mekës ishte e rëndë, mekasit ua jepnin fëmijët e porsalindur mëndeshave që vinin nga shkretëtira. Në klimën e shkretëtirës, fëmijët edhe rriteshin më të shëndetshëm e të bëshëm, edhe mësonin arabishten e kulluar. Mëndeshat që vinin në Mekë për të kërkuar fëmijë gjiri, përgjithësisht përpiqeshin të merrnin fëmijë nga familje të pasura. Kurse Muhammedi i vogël ishte jetim! Atë radhë kishin ardhur në Mekë për këtë qëllim disa gra të të bijve Sa'd nga fisi Hevazin. Gruaja me emrin Halime kishte mbetur pas për shkak se udhëtonte me një gomar të dobët. Prandaj dhe nuk gjeti dot fëmijë nga familje e pasur dhe u detyrua ta merrte Muhammedin jetim.

Në kthim, gomari i dobët i Halimesë që mbante në prehër Muhammedin, u bë kafsha më e shpejtë e karvanit. Kurse, kur shkuan në shtëpi, deveja e vetme që milnin, filloi të jepte qumësht që i mjaftonte tërë familjes. Në ditët në vazhdim, ndërsa kafshët e familjeve të tjera ktheheshin nga kullota të uritura, dhentë dhe dhitë e Halimes ktheheshin me barkun plot. Hz. Muhammedi kishte sjellë bollëk dhe begati në shtëpinë e Halimes dhe të të shoqit, Harith. Muhammedi që e donin shumë të gjithë në familje, thithte vetëm njërin gji, kurse tjetrin ia linte fëmijës së Halimes.

Megjithëse në fillim Halimja pati menduar se nuk do të kishte fitim nga mëkimi i një fëmije jetim, më pas pa se fëmija i solli shtëpisë së saj mbarësi dhe begati, prandaj edhe e deshi atë më shumë se fëmijët e vet. Për t'u kujdesur për Muhammedin, Halimen e pati ndihmuar e bija, **Shejma**, që ishte bërë, tashmë, motër gjiri e tij.

Profeti ndenji në këtë familje katër vjet. Kështu, vitet e para të fëmijërisë i kaloi me vëllezërit dhe motrat e gjirit. Ai doli me ta nëpër fushë. Në njërin prej shëtitjeve, dy engjëj ia hapën gjoksin, ia nxorrën jashtë dhe ia pastruan zemrën që ia futën përsëri në vend. Të frikësuar prej këtyre ngjarjeve të jashtëzakonshme që mund t'ia rrezikonin jetën, Halimja dhe i shoqi e sollën Muhammedin në Mekë dhe ia dorëzuan së ëmës Amine.

Në vitet e mëpasme, Hz. Muhammedi qe interesuar vazhdimisht për nënën dhe vëllezërit e motrat e qumështit. Sa herë që e pati vizituar Halimja, ai e pati pritur me ngrohtësi dhe respekt duke e thirrur “nënë” dhe duke ia shtruar rrobën e trupit asaj për t'u ulur.

D. VIZITA NË MEDINE

Nga katër gjer në gjashtë vjeç, Hz. Muhammedi qëndroi pranë së ëmës Amine, duke u rritur me përkëdheljet dhe dhembshurinë e saj. Kur u bë gjashtë vjeç, shkoi në Medine bashkë me nënën dhe shërbëtoren e tyre besnike, Ummu Ejmenin, për ta vizituar varrin e të atit. Ata ndenjen në Medine një muaj si miq te të afërmit e tyre, të bijtë Nexhar. Në kthim, në fshatin Ebva 23 milje në jug të Medines, Amineja u sëmur dhe vdiq. Në moshën gjashtëvjeçare, Muhammedi mbeti jetim edhe nga e ëma. Në prag të vdekjes, duke e parë të birin me sytë, ku lexohej qartë kjo dhimbje, e ëma e shtrëngoi të birin e vetëm në gji dhe tha këto fjalë:

“Çdo gjë e re do të vjetërohet, çdo njeri do të vdesë e shkojë;

Edhe unë do të vdes, por për këtë s'vuaj,

Se po lë pas dikë që do të ma bëjë emrin të pavdekshëm...”

Pas vdekjes së t'ëmës, Ummu Ejmen u kthye në Mekë dhe ia dorëzoi fëmijën gjyshit Abdulmuttalib.

Nga mosha gjashtë vjeç gjer në tetë vjeç, për fëmijën u kujdes i gjyshi Abdylmuttalib. Ai ishte një plak mbi të tetëdhjetat. Ai vdiq kur Profeti u bë tetëvjeç. Kur po vdiste, Muhammedin ia la të ungit Ebu Talib, që ta rriste bashkë me dhjetë djemtë e tij.

Shumë vite më pas, gjatë kthimit nga Paqja e Hudejbijes, Profeti e vizitoi varrin e nënës dhe qau mbi të. Ai ka thënë për këtë ngjarje, kështu:

“Qava duke kujtuar dhembshurinë e nënës për mua!”

E. PERIUDHA E RINISË SË HZ. MUHAMMEDIT (A.S.)

1. Kujdestaria e Ebu Talibit

Mosha prej tetë gjer në njëzet e pesë e Profetit quhet “periudha e rinisë”. Gjatë kësaj periudhe, Profeti ka qëndruar pranë të ungit Ebu Talib, nën kujdestarinë dhe mbrojtjen e tij.

Ebu Talib ishte një njeri i zgjuar dhe bujar. Megjithëse s'ishte i pasur, respektohej nga të gjithë për fisnikërinë dhe bujarinë e tij. Ai e donte shumë të nipin Muhammed dhe e mbante gjithmonë pranë.

2. Udhëtimet

a. Udhëtimi për në Siri

Meqë klima e Mekës s'ishte e përshtatshme për bujqësi, mekasit merreshin me tregti dhe i mësonin edhe fëmijët që të vegjël me tregti. Verës shkonin me karvane tregtie në Siri, kurse dimrit, në Jemen. Si të tjerët, edhe Ebu Talibi bënte tregti me karvane. Një radhë, Hz. Muhammedit i erdhi zor të ndahej nga i ungi, prandaj i kërkoi që ta merrte edhe atë me vete. Ebu Talibi nuk ia prishi të nipit që e donte shumë dhe e mori në karvanin me të cilin do të nisej. Atëherë Profeti ishte ende dymbëdhjetë vjeç.

Në qytetin Busra (Damasku i vjetër) që ndodhej rreth 90 km. në jug të Damaskut, jetonte një murg krishter i quajtur Bahira. Megjithëse kurrë nuk interesohej për karvanet që hynin e dilnin në qytet, karvanin ku ndodhej Hz. Muhammedi e priti dhe u dha një darkë të gjithë pjesëmarrësve. Me ç'kishte mësuar nga librat që kishte lexuar, Bahira e njohu Profetin nga fytyra duke e parashikuar të ardhmen e fëmijës që kishte përpara. Ai bisedoi me të dhe i bëri pyetje. Përgjigjet që mori ia fuqizuan opinionin. Ai mendoi se udhëtimi që po bënin ishte i rrezikshëm për fëmijën. Bahira i foli Ebu Talibit:

“Ky fëmijë do të bëhet profeti i fundit. Mes çifutëve të Sirisë ka orakuj që i njohin shenjat dhe karakteristikat e tij. Po e njohën, kam frikë se mund t'i bëjnë keq. Mos e çoni këtë fëmijë në Damask!”

Ebu Talibi hoqi dorë nga udhëtimi për në Damask. Shiti e bleu aty ku ndodheshin dhe u kthye.

Ardhja dhe karakteristikat e profetit të ardhshëm ishin njoftuar në Teurat dhe Ungjill. Prandaj, dijetarët çifutë dhe krishterë i njohnin shenjat dhe karakteristikat e

tij. Në veprën es-Sunen të Tirmidhiut, që është një ndër gjashtë librat e besueshëm të hadithit, të quajtur “Kutubi Sitte”, përcillet se dijetari çifut Abdullah ibn Selami që u bë mysliman pas hixhretit, ka thënë se “në Teurat janë karakteristikat e Hz. Muhammedit (a.s.) dhe Hz. Isait (a.s.)”.

Një pretendim qesharak. Këtë takim të Hz. Muhammedit 12-vjeçar me murgun Bahira, disa autorë krishterë kanë dashur ta paraqesin si fitore të krishterizmit dhe kanë pretenduar se nga ky murg i pati mësuar ai të gjitha parimet e fesë.

Ky pretendim është tejet i pabazë e qesharak. Është e pamundur që një fëmijë 12-vjeçar t'i mësojë parimet e një feje të tillë të përsosur si Islami gjatë një takimi prej vetëm disa orësh. Po t'i dinte murgu këto parime, i përhapte vetë. Po qe se në atë takim të bërë në prani të të tjerëve do të ishte diskutuar një gjë e tillë, fjalët do të përhapeshin gojë më gojë. Dhe, kur Profeti do ta shpallte profetësinë, a nuk do të thoshin njerëzit se “këto janë fjalët e Bahirës”? Për më tepër, Islami hodhi poshtë plotësisht besimin trinitist të krishterëve dhe solli besimin monoteist (tevhid). Siç shihet, ky pretendim i pathemeltë e i shëmtuar s'është gjë tjetër veçse një shpifje.

Në mënyrë të veçantë, bëhet e ditur se murgu Bahira qe ndarë nga krishterët e tjerë dhe qe vendosur në manastirin e Busrës pikërisht pse i dinte karakteristikat e profetit të ri që pritej të vinte. Murgu Bahira kërkoi të mbrohej Hz. Muhammedi, sepse ishte një njeri që nuk e pranonte politeizmin dhe besimin trinitist dhe sepse i pa shenjat e Profetit të ardhshëm. Ndërkaq, ne nuk pretendojmë se një fëmijë nëntë apo dymbëdhjetëvjeçar ka mësuar ca gjëra nga krishteri Bahira dhe në shpirt i ka mbirë shpresa e profetësisë. Fundja, as që është nevoja për këtë. Allahu i Lartë po e përgatiste hap pas hapi përfaqësuesin e tij të fundit dhe më të madhin për detyrën e profetësisë dhe po e mbronte ndaj çdo ndikimi ose dëmtimi të jashtëm. S'ishte nevoja as për ndërhyrjen e Bahiras, as të ndonjë tjetri. Është një hadith i përcjellë nga Ibni Esiri që tregon se i Dërguari i Allahut është mbrojtur nga Allahu edhe në fëmijëri, edhe në rini. Në këtë hadith, Profeti ka thënë kështu:

“Vetëm dy herë kam tentuar të marr pjesë në bëmat e njerëzve në kohën e injorancës. Dhe që të dy herët Allahu ka hyrë mes meje dhe tyre duke më larguar. Pastaj, gjersa Allahu më nderoi me profetësinë, nuk e pata përsëritur një gjë të tillë. Një natë, djalit që po ruante dhentë bashkë me mua në anët e sipërme të Mekës, i thashë: “A po m'i sheh edhe dhentë e mia që të shkoj në Mekë për të dëgjuar përrallat e netëve, siç bëjnë të gjithë të rinjtë?” “Shko, se t'i ruaj!” – Më tha djali. Dhe unë u nisa. Kur arrita në shtëpinë e parë në hyrje të Mekës, dëgjova një muzikë. Ç'është kjo” – I pyeta njerëzit. “Dasma e filanit dhe filanes” – Më thanë. Dhe u ula të dëgjoj. Mirëpo,

me t'u ulur, Allahu m'i kishte zënë veshët se s'dëgjova gjë dhe fjeta mu aty gjer sa më zgjoi të nxehtët e diellit. U ktheva te shoku dhe ia tregova ç'më kishte ngjarë. Një natë tjetër përsëri i mora leje shokut, hyra në Mekë dhe më ndodhën po ato që më kishin ndodhur natën e kaluar. Pastaj nuk bëra kurrë një gjë si kjo!”

Edhe në një hadith të përcjellë nga Buhariu bëhet e ditur se, para profetësisë, Hz. Muhammedi nuk ka ngrënë nga mishi i kafshëve të therura në emër të idhujve. Ai kurrë nuk ka marrë pjesë në dasmat dhe festat e politeistëve, nuk i ka respektuar idhujt, nuk ka gënjyer dhe nuk është përsjellur jashtë i zhveshur.

Tregohet një ngjarje që ka të bëjë me mbulimin dhe që tregon se si është mbrojtur Profeti nga mëkatet para profetësisë. Profeti e ka treguar kështu këtë ngjarje që Suhejli thotë se ka ndodhur gjatë meremetimit të Qabes nga kurejshët:

“E pashë veten mes fëmijëve të kurejshve. Ata bartnin gurë për një lojë të tyre. Edhe unë u bashkova me ta dhe fillova të mbaj gurë. Të gjithë ishim zhveshur sepse fundin e rrobës e kishim ngritur lart në sup që të mos na vrisnin gurët. Dikush që nuk e pashë dot, më goditi me një gjë dhe më tha: “Mbulohu!” Dhe unë u mbulova. Pastaj vazhdova të mbaj gurë në sup pa përdorur ndonjë gjë të butë mbi të!”

Një ngjarje e ngjashme me këtë ka ndodhur për herë të dytë gjatë ndërtimit të Qabes. Me kërkesën e të ungjit Abbas, Profeti e pati hequr rrobën për të mbajtur gurë dhe i kishte rënë të fiktë në vend. Kur ishte ngritur dhe e kishte pyetur i ungji se ç'i kishte ngjarë, i kishte thënë:

“Më erdhi nga qielli një zë që më urdhëroi: “O Muhammed, lidhe rrobën!”

Me këto ngjarje, është e qartë se Allahu e ka mbrojtur të Dërguarin e Tij nga mëkatet dhe punët e këqija, sepse ai qe zgjedhur dhe edukuar nga Allahu. Ai ishte udhëzuesi dhe prijësi i ardhshëm i njerëzimit. Pa dyshim, duhej që për një detyrë të tillë të shenjtë dhe për një përgjegjësi të tillë, Hz. Muhammedi duhej mbrojtur dhe përgatitur me një edukim të shëndoshë.

Eshtë bërë e ditur se, pas udhëtimit për në Siri me të ungjin Ebu Talib, Hz. Muhammedi pati bërë një udhëtim edhe në Bahrejn-Umman me të ungjin Zubejr. Sipas shpjegimit të Ibnul Xhevziut, në këtë udhëtim Hz. Muhammedi ishte dymbëdhjetë vjeç.

b. Udhëtimi për në Jemen

Në moshën 17 vjeç, Profeti pati bërë edhe një udhëtim për në Jemen me një karvan tregtar së bashku me të ungjët Zubejr dhe Abbas.

F. PJESËMARRJA NË BETEJËN FIXHAR

Para Islamit, luftërat e brendshme (civile) mes arabëve nuk mungonin kurrë, me përjashtim gjatë katër muajve të quajtur “eshhuru urum”, gjatë të cilëve lufta quhej e ndaluar, haram dhe mëkat. Po qe se në këta katër muaj (Dhulkade, Dhulhixhe, Muharrem, Rexheb) ndodhte ndonjë luftim, mbiquhej *fixhar*, *mëkatar*.

Lufta e filluar mes fiseve Kurejsh dhe Hevazin për një çështje gjaku, pati vazhduar katër vjet dhe, meqë pati vazhduar edhe në muajt kur qe e ndaluar derdhja e gjakut, qe quajtur “lufta fixhar”.

Në këtë luftë pati marrë pjesë edhe Hz. Muhammedi së bashku me të ungjit, por as pati qëlluar njeri, as pati derdhur gjak. Ai vetëm pati mbledhur shigjetat e hedhura nga ana tjetër për t'ua dhënë të ungjve që luftonin.

G. PJESËMARRJA NË MBLEDHJEN HILFU'L-FUDUL

Gjatë Luftës Fixhar që vazhdoi gjatë, në Mekë u prish rregulli dhe qetësia, nuk mbeti siguri jete dhe pasurie. Edhe malli i sjellë prej të huajve nga jashtë, grabitej.

Asi, biri i Vailit, kishte grabitur tërë mallin e një tregtari jemenas, pra, kishte vënë dorë mbi mallin e tjetrit pa të drejtë. Tregtari jemenas u ngjit në malin Ebu Kubejs dhe u bëri thirrje për ndihmë të gjitha fiseve. Atëherë, ungi i Profetit, Zubejr, thirri të gjithë parësinë e kurejshve. Iu përgjigjën të bijtë Hashim, të bijtë Zuhre, të bijtë Esed, të bijtë Temim dhe të bijtë Abduluzza që u mblodhën në shtëpinë e Abdullah b. Xhudanit nga të bijtë Temim. Ata vendosën “ta ndalonin padrejtësinë dhe dhunën dhe të mos bënëin padrejtësi ndaj askujt, qoftë ai vendas ose i huaj”. Pastaj ia morën Asit mallin që ia kishte grabitur jemenasit dhe ia kthyen pronarit. Ata rivendosën rregullin dhe qetësinë në Mekë.

Kjo mbledhje dhe kjo shoqatë e ngritur sipas vendimit të saj u quajt “Hilfu'l-Fudul”, “Përbetimi i (pesë) Dinjitarëve”, sepse fjala *hilf* do të thotë *betim*, *përbetim* dhe *fudul*, *dinjitar*.

Më parë, dy vetë nga fisi Xhurhumi dhe një tjetër i quajtur Fudajl nga fisi Katura që ndodheshin, në atë mes, në Mekë, ishin betuar që të mos lejonin që në qytet të bëhej ndonjë padrejtësi ose të ushtrohej dhunë. Meqë edhe parësia kurejshe u mblodhën dhe vendosën për të njëjtat shkaqe, mbledhja e tyre u quajt, në analogji me të parën, “Hilfu'l-Fudul”.

Profeti ishte njëzet vjeç kur mori pjesë në këtë mbledhje si anëtar së bashku me të ungjit. Kjo ngjarje është shprehje e faktit se Profeti kishte mendime të pjekura qysh në moshë të re, se i urrente dhunën dhe padrejtësinë dhe se qysh atëherë gëzonte një respekt dhe konsideratë të madhe mes fisit.

Gjithsesi, personi që ishte model i dhembshurisë dhe mëshirës, edhe para se t'i jepej profetësia do të vraponte në ndihmë të viktimës dhe do të merrte pjesë në përpjekjet që bëheshin në këtë drejtim, sepse ai ishte dërguar për ta plotësuar moralin e bukur!

Me të vërtetë, edhe pasi iu dha detyra e profetësisë, Profeti e pati shprehur kënaqësinë që dikur kishte marrë pjesë në këtë mbledhje:

“Edhe unë mora pjesë në betimin e bërë në shtëpinë e Abdullah bin Xhudasë. Për mua, ai betim është më i gëzueshëm se zotërimi i deveve të kuqe. Edhe në kohën e Islamit po të isha ftuar në një mbledhje të tillë, do të kisha marrë pjesë!”

Shkëndjat e gëzimit të ndezura me këtë marrëveshje kuptohen nga shprehjet me të cilat Profeti flet për të. Është shenjë e myslimanit që e ka kuptuar shpirtin e Islamit, i cili urdhëron për të mirë dhe e ndalon të keqen dhe që mbetet në kufirin e përvijuar nga Allahu, që t'u kundërvihet të gjithë mizorëve sado që të jenë dhe të marrë pjesë pranë të dëmtuarit dhe viktimës sado i dobët që të jetë ai!

H. PERIUDHA MARTESORE E HZ. MUHAMMEDIT (A.S.)

1. Jeta tregtare

Ashtu si të gjithë mekasit, edhe Hz. Muhammedi bënte tregti së bashku me të ungjin. Ai qe njohur si njeri i drejtë edhe në vegjëli, edhe në marrëdhëniet tregtare në rini. Nuk qe parë kurrë të mos e mbante fjalën, të gënjente, të bënte një gjë që do t'u shkaktonte dëm të tjerëve, të ngacmonte ose fyente kënd; drejtësia dhe ndershmëria e tij ishte bërë legjendare. Prandaj, mekasit e mbiqajtën *Emin*, i *Besueshmi*. Hatixheja, një nga gratë kurejshe të pasura që mësoi mbi moralin e lartë të tij, i propozoi ortakëri në tregti duke e vënë ajo kapitalin. Kështu nisi ortakëria tregtare mes Hz. Muhammedit (a.s.) dhe zonjës Hatixhe.

Hatixheja, vajza e Huvejlidit nga dega e të bijve Esed të fisit Kurejsh, ishte një zonjë e bukur dhe e pasur në të dyzetat, e zgjuar, e mençur, fisnike dhe e nderuar. Kishte bërë dy martesë dhe ishte e ve. Shumë nga parësia e kurejshve e patën

kërkuar, por ajo s'që martuar me asnjërin prej tyre. Ajo bënte ortakëri tregtare me njerëz që u besonte dhe kështu e shtonte pasurinë. Për moralin e lartë dhe bujarinë e saj, para Islamit ishte mbiquajtur “Tahire” (e Pastër) dhe, pas Islamit, “Hatixhetu'l-Kubra” (Hatixheja e Lartë).

Hatixheja e dërgoi Hz. Muhammedin me një karvan tregtar për në Siri, duke i dhënë për shërbim, skllavin e saj, Mejsere. Por Hz. Muhammedi nuk shkoi gjer në Damask. Ai i shiti mallrat në Busra dhe u kthye. Edhe murgu Nestura që pati zënë këmbën e Bahiras pas vdekjes së tij, nuk e kishte parë me vend që Muhammedi të shkonte në Damask.

Pas afro tre muajsh, Hz. Muhammedi u kthye me një fitim shumë më të madh se ç'pritej. Hz. Hatixheja mbeti e mahnitur para besueshmërisë, ndershmërisë dhe zellit të këtij njeriu të madh. Pas kësaj, disa persona ndërmjetësuan dhe u vendos martesë mes tyre. Hz. Muhammedi ishte 25 vjeç, kurse Hz. Hatixheja, 40 vjeç.

Kurora u lidh në shtëpinë e Hz. Hatixhesë nga Nevfeli, i biri i Varakas dhe djalë xhaxhai i saj. Përfaqësuesit e çiftit, Ebu Talibi dhe Varaka e morën fjalën dhe theksuan vetitë e larta të të dy familjeve. Në fakt, prejardhja e Hz. Muhammedit dhe Hz. Hatixhesë bashkohen te Kusajji. Hz. Hatixhesë iu dhanë si shpërblim kurore, 20 deve femra. Pas lidhjes së kurorës, devetë u therën dhe u shtrua një gosti për të ftuarit.

Pas martesës, Hz. Muhammedi kaloi në shtëpinë e Hz. Hatixhesë. Ata ngritën një fole familjare të lumtur e shembullore. Hz. Hatixheja ishte e lidhur pas Hz. Muhammedit me një dashuri dhe respekt të thellë. Si para profetësisë, ashtu dhe pas saj, Hz. Hatixheja u bë ndihmësja më e madhe e tij. Ajo e tregoi se ishte një zonjë me një shpirt të madh e të pashoq.

Edhe Hz. Muhammedi ishte shumë i kënaqur prej saj. Megjithëse në atë kohë poligamia ishte zakon, megjithëse pati marrë shumë propozime dhe megjithëse me të kishte një ndryshim të madh në moshë, ai s'u martua krahas saj dhe pas vdekjes e kujtoi gjithmonë për të mirë.

2. Fëmijët e Profetit

Profeti pati gjashtë fëmijë me Hz. Hatixhenë, dy djem e katër vajza. Emrat e tyre, me radhë, janë: **Kasem, Zejneb, Rukije, Ummu Gulsum, Fatime, Abdullah**. Meqë të arabët ishte zakon që ati të thirrej me emrin e djalit të parë, Hz. Muhammedi u mbiquajti “Ebu'l-Kasem”. Kasemi dhe Abdullai vdiqën në moshë të vogël. Vajzat u rritën, por, përveç Fatimesë, të gjitha vdiqën para të atit. Kurse Fatimja jetoi vetëm gjashtë muaj pas të atit.

Vajzën më të madhe, Zejnebin, Profeti e martoi me Ebu'l-Asin. Meqë s'ishte bërë mysliman, Ebu'l-Asi nuk i pati dhënë leje Zejnebit që të emigronte. Ai ra rob në betejën e Bedrit. U la i lirë me kusht që ta dërgonte Zejnebin në Medine. Edhe ai shkoi në Medine më vonë, pasi u bë mysliman dhe e mori sërish Zejnebin.

Rukijen dhe Ummu Gulsumin i pati martuar me djemtë e të ungjit Ebu Leheb, Utben dhe Utejben. Për shkak të armiqësisë që ushqeu kundër Profetit pas Islamit, Ebu Lehebi u bëri presion djemve që t'i ndanin gratë. Pas ndarjes, Profeti e martoi Rukijen me Hz. Osmanin dhe, pas vdekjes së Rukijes, në vend të saj, kurorëzoi Ummu Gulsumin. Nisur nga kjo, Hz. Osmani u quajt **“Dhi'n-En-Nurejn”** (i të dy Dritave).

Vajzën më të vogël, Fatimenë, Profeti e martoi me Hz. Aliun. Hasani dhe Hyseni janë fëmijët e Hz. Fatimesë. Brezi i Hz. Muhammedit vazhdoi me Hz. Fatimenë.

Profeti pati edhe një djalë me emrin Ibrahim nga e shoqja egjiptiane me emrin Marie, i cili i vdiq në vitin e dhjetë të hixhretit, pa bërë ende dy vjeç.

I. GJYKIMI NË MEREMETIMIN E QABES (605 e.r.)

E ndërtuar prej Hz. Ibrahimit dhe Hz. Ismailit, Qabeja pati pësuar, gjatë kohëve, shumë dëmtime nga shirat dhe përmytjet, prandaj duhet të meremetohej.

Kurejshët vendosën ta shembin Qaben për ta ngritur përsëri. U mblodhën ndihma dhe u siguruan materialet e duhura. Muret u shembën gjer në themelet e bëra nga Hz. Ibrahim dhe nisi ngritja e tyre nga fillimi. Por, kur erdhi puna për ta vënë në vend Gurin e Zi (Haxheru'l-Esved), filloi mosmarrëveshja. Guri i Zi ishte një gur i vendosur në një skaj të murit të Qabes dhe shënonte pikën ku fillonte tavafi me puthjen e tij.

Të gjitha degët fisnore të kurejshve kërkonin që t'u takonte atyre nderi për ta vënë Gurin e Zi në vend. Mosmarrëveshja dhe grindja vazhdoi katër ditë dhe ishte gati për t'u derdhur gjak kur më i moshuari i kurejshve, Ebu Umejje ose Huzejfe b. Mugire propozoi që “të zbatohet vendimi i një arbitri mes tyre që do të ishte njeriu i parë që do të hynte, pas atij çasti, nga porta e Qabes”. Propozimi u pranua. Nga porta u fut i pari Hz. Muhammedi që s'dinte asgjë për marrëveshjen. Aq u gëzuan njerëzit, sa filluan të thërrisnin: “Emini, Emini, jemi dakord për gjykimin e tij!..” Dhe ia treguan Hz. Muhammedit si qëndronte puna.

Hz. Muhammedi shtriu përtokë një copë. E vendosi Gurin e Zi mbi të dhe u tha përfaqësuesve të çdo familjeje ta kapte copën në njërin cep. Të gjithë së bashku e çuan gurin në vendin ku do të vendosej. Aty gurin e mori Hz. Muhammedi dhe e vendosi në vend. Kjo zgjidhje i la të kënaqur të gjithë. Kështu, u parandalua një fat-keqësi e madhe.

Kjo ngjarje tregon, krahas zgjuarësisë dhe mençurisë së Hz. Muhammedit, edhe besimin dhe konsideratën e pafund të mekasve ndaj tij. Hz. Muhammedi ishte 35 vjeç.

Hz. Muhammedi mori pjesë edhe vetë në meremetimin e Qabes, mbajti gurë dhe iu plagosën supet.

Lexim letrar

Një natë

Katërbëdhjetë shekuj më parë ishte një natë si kjo përsëri,
 Kur nga rëra, në të katërbëdhjetën e muajit, doli një jetim!
 S'kishin parë sytë të varfër si ai;
 Kurse kishte mijëra vjet që e prisnin të vijë!
 Nga do ta shikonin? S'e shihnin dot, natyrisht;
 E para, vendi ku doli në shkretëtirë, ish vendi më i fshehtë;
 Nga ana tjetër, vendet e zhvilluara të botës në ato kohë
 Ishin në krizë, më keq se tani!
 Njerëzit i kishin kaluar në egërsi çakenjtë,
 Njeriun e dobët e hanin të vëllezërit!
 Anarkia kishte rrethuar gjithë botën anembanë,
 Sëmundja e sotme e copëtimit të Lindjes ishte epidemi!

Ndërkaq, jetimi ishte rritur, ishte bërë dyzet,
 Kur këmbët e përgjakura që shëtisnin kokëve, ranë në ujë!
 Ai i pafajshmi e shpëtoi njerëzimin me një frymë!
 Sundimtarët e Bizantit dhe Iranit i shtriu me një goditje për tokë!
 I dobëti dhe i pafuqishmi që shtypeshin sa mund, gjetën jetë.
 Ngordhi dhuna që asgjësimin s'e shkonte as ndërmend.
 Ai ishte mëshirë; sheriati, ligji i tij që e ndante të mirën nga e keqja,
 I hapi kanatet mbi vatrën e atij që donte drejtësi.
 Ç'të ketë bota, janë gjithë ç'i ka dhënë ai;
 Shoqëria dhe individi i janë borxhlinj atij!
 Atij të pafajshmit gjithë bota i ka detyrim...
 O Zot, na bashko ditën e ringjalljes me këtë besim!

Mehmet Akif Ersoj

Lexim letrar

A mos do ta shkatërrosh veten?

Ftesa e Profetit ishte pasion. Dëshira për ta bërë Islamin të dashur për këdo i digjej flakë-flakë. Zemra e gjerë e Diellit të Mëshirës kërkonte që çdokush ta gjente rrugën e drejtë, të arrinte xhennetin, të shpëtonte prej vuajtjes së përjetshme. Aq shumë e dëshironte këtë dhe aq shumë përpiqej që njerëzit të mos i kundërviheshin Islamit, saqë Allahu i Lartë ia tërhoqi vëmendjen:

“A mos vallë do ta shkatërrosh veten pse s'do të mund të besojnë ata?” (Kurani, Esh-Shuara, 26:3)

Ky paralajmërim hyjnor i kujtoi atij se vetëm ata që janë shënuar si fatmirë në pafillimshmëri, do ta gjejnë rrugën e drejtë, kurse ata që kanë zgjedhur fatkeqësinë, nuk do të mund të shpëtojnë dhe e bëri të kuptojë se po qe se do të duhej që të gjithë njerëzit të bëheshin myslimanë, kjo mund të arrihej lehtë me një mrekulli nga qielli dhe atëherë çdo njeri do të hynte në rrugë të drejtë. Domethënë se i Zoti i gjithësisë kështu dëshironte. Dhe vetëm Ai e dinte pse duhej të ndodhte kështu!

Megjithëkëtë, Profeti që ishte pasqyrë e mëshirës dhe dhembshurisë së pafundme të Zotit, për ç'shkak dhe i ishte thënë se “ishte dërguar si mëshirë për botët”, digjej nga brenda për ta shpëtuar këdo, në radhë të parë të afërmit, fisin, pastaj, më tej, gjithë njerëzimin. Kur shihte se fisi i tij rezizonte kundër ftesës së tij, ndodhte që zemërohej me ta dhe thoshte:

“Ç'pandehin kurejshët? Beto hem në Allahun se edhe sikur të mbetem vetëm, ose do ta përhap këtë fe, ose do të vdes për të!”

Profeti po kthehej nga një luftë. Pasi fali dy reqate namaz në faltore, shkoi në shtëpinë e vajzës së dashur Fatime. Kështu bënte gjithmonë. Në fillim shihte dhe përqafonte të bijën, pastaj shkonte në shtëpinë e vet. Duke ia puthur të atit fytyrën dhe sytë, Fatimja nisi të qajë.

“Pse qan, bija ime?” – E pyeti Profeti.

“O im atë, të qenka zbehur ngjyra trëndafilí e fytyrës, të qenkan vjetëruar rrobat...” – Iu ankua e bija.

“Mos qaj, moj bijë, - ia ktheu Profeti. – Allahu i Lartë i dha tyt eti një detyrë. Edhe sikur të duan, edhe sikur të mos duan njerëzit, kjo fe do të përhapet në të gjitha skajet e botës ku jetojnë njerëz! Detyra ime është ta siguroj këtë gjë!”

Eshtë kjo vendosmëri dhe ky zell i Profetit, krahas ndihmës së Allahut, që e çoi atë në sukses, kjo vendosmëri dhe ky zell që përfshin gjithë njerëzimin. Urdhri i Zotit u realizua. Islami hyri kudo ku lind dhe perëndon dielli. Në çdo vend, myslimanët fituan, kurse mohimi humbi dhe u poshtërua!

PËRMBLEDHJE

1. Jepni të dhëna mbi shkencën e biografisë së Profetit dhe rëndësinë e saj.
2. Ku dhe kur lindi Hz. Muhammedi (a.s.)? Jepni të dhëna mbi prejardhjen dhe fisin e tij.
3. Jepni të dhëna mbi lindjen dhe dhënien e emrit të tij.
4. Tregoni se si e mori Muhammedin e vogël mëndesha.
5. Jepni të dhëna mbi fëmijërinë e Hz. Muhammedit.
6. Pranë kujt jetoi Hz. Muhammedi nga lindja gjersa i erdhi profetësia?
7. Në ç'moshë dhe bashkë me cilin i bëri Hz. Muhammedi udhëtime në Siri dhe Jemen?
8. A përjetoi ndonjë ngjarje të rëndësishme Hz. Muhammedi gjatë këtyre udhëtimeve? Tregoni për ngjarjen me murgun Bahira.
9. A mund ta tregoni me shembuj se Profeti ynë ka qenë nën mbrojtjen hyjnore qysh në moshë të vogël?
10. Ç'është Lufta Fixhar? Ç'ka bërë Profeti gjatë kësaj lufte?
11. Me ç'qëllim qe formuar Hilfu'l-Fudul? Ç'pati menduar Profeti për këtë shoqatë?
12. Jepni të dhëna mbi veprimtarinë tregtare të Profetit.
13. Jepni të dhëna mbi ortakërinë tregtare të Profetit me Hz. Hatixhenë dhe martesën mes tyre.
14. Tregoni ç'dini për fëmijët e Profetit.
15. Tregoni për gjykimin e Profetit në çështjen e vendosjes në vend të Gurit të Zi.

PJESA VI

VITET E PARA TË PROFETËSISË SË HZ. MUHAMMEDIT

ÇËSHTJET

- A. Zbulesa e parë dhe ftesa në Islam
- B. Sjelljet e politeistëve mekas ndaj myslimanëve
- C. Emigrimi në Etiopi
- D. Hz. Hamzai dhe Hz. Omeri behën myslimanë
- E. Politeistët shpallin bojkotimin
- F. Viti i dëshpërimit (vdekja e Ebu Talibit dhe Hz. Hatixhes, udhëtimi në Taif)
- G. Ftesa e fiseve në Islam dhe besëlidhjet e Akabes
- H. Mrekullia Isra-Miraxh
- I. Emigrimi në Medine

PUNË PËRGATITORE

1. Si u është dhënë detyra e profetësisë Hz. Musait dhe profetëve të tjerë?
2. Gjeni në Kuran disa ajete në lidhje me kumtimin (teblig) në Islam dhe mësoni kuptimin e tyre.
3. Kërkoni të mësoni periudhat e vështira dhe rezultatet e tyre në jetën e njerëzve besimtarë të popujve të kaluar.

A. ZBULESA E PARË DHE FTESA NË ISLAM

1. Veçimi në Hira

Që në kohë të hershme, hanifët, besimtarët besnikë të monoteizmit të Hz. Ibrahimit, dhe zahidët, sofitët ose asketët e Mekës, në muajin Rexhep veçoheshin në vetmi. Secili tërhiqej në një kënd të malit Hira 3 milje (një orë më këmbë) në lindje të Mekës dhe kridhej në meditim.

Afër të dyzetave, edhe në zemrën e Hz. Muhammedit (a.s.) u shfaq një dëshirë për vetmi. Edhe ai nisi të tërhiqej në një shpellë në malin Hira, të rrinte me ditë të tëra aty dhe t'i falej Zotit duke medituar për fuqinë dhe madhësitinë e Tij të pafundme. Kur shkonte, merrte me vete edhe ushqime. Kur i mbaroheshin ushqimet, kthehej në shtëpi dhe, pastaj, shkonte përsëri në mal. Kështu, Zoti e përgatiste atë për detyrën e madhe. Kohë pas kohe, në vesh i vinte një zë që i thoshte “ti je i dërguari i Allahut”, por përreth s'ishihte dot asgjë.

2. Ardhja e vahjit ose zbulesës së parë

Koncepti *vahj* shpreh mënyrat e komunikimit të Allahut me profetët.¹⁰¹ Ndërkaq, Allahu i ka komunikuar profetit Muhammed me këto mënyra:

- a) me anë të ëndrrave të vërteta;
- b) me anë të frymëzimit;
- c) me anë të zbulimit të fjalës së tij nëpërmjet engjëllit Xhebrail në trajtë njeriut ose në trajtën e tij origjinale;
- d) me anë të tingujve, tringëllimeve dhe zhurmave;
- e) me anë të një zëri si pas një perdeje.

¹⁰¹ Ndërsa kuptimi i përgjithshëm i fjalës arabishte vahj është komunikim, kuptim, ky, që është përdorur edhe në rastin konkret për të emërtuar mënyrat e ndryshme të komunikimit të Allahut për profetin Muhammed, kuptimi specifik i saj, me anë të të cilit emërtohet Fjala e Allahut, Kurani, i komunikuar Profetit me ndërmjetësimin e engjëllit Xhebrail, është zbulim, zbulesë (angl. revelation). Kurani i është komunikuar Profetit kur ka qenë zgjuar dhe krejtësisht i vetëdijshëm. Me anë të Xhebrailit, fjala e Allahut është kthyer nga një nivel i papërceptueshëm për njeriun, në një nivel të përceptueshëm, pra, i është zbuluar, i është bërë e kapshme Profetit. Ndërkaq, as Xhebraili, as Profeti nuk u kanë bërë as edhe ndryshimin më të vogël fjalëve të Allahut. Prandaj Allahu garanton në Kuran (El-Hixhr: 9) vetëm ruajtjen e Fjalës së Tij, Kuranit. (Përkthyesi).

Vahji i parë i erdhi Profetit kur ishte 40 vjeç. Periudha e profetësisë, e filluar në këtë mënyrë, vazhdoi 23 vjet, nga të cilat, 13 vjet në Mekë dhe 10 vjet në Medine.

Profeti ishte dalluar mes fisit për moralin e tij të bukur. Drejtësia, ndershmëria, mbajtja e fjalës, ndjenja e turpit, bujaria dhe serioziteti kishin bërë që të fitonte miratimin dhe vlerësimin e të gjithëve. Nisur nga këto, kurejshët e kishin mbiquajtur *el-Emin*, *i Besueshmi*. Çdo njeri që kishte një gjë për ta ruajtur, ia linte në amanet atij. Ai kurrë nuk u ishte falur idhujve, nuk kishte ngrënë nga mishi i therur në emër të idhujve, nuk kishte pirë pije alkoolike, nuk kishte luajtur bixhoz. Ai nuk kishte marrë pjesë në dëfrimet e njohura të periudhës së injorancës dhe në festat e organizuara për idhujt. Siç kishte ndodhur me të gjithë profetët, Zoti e kishte mbrojtur atë qysh në fëmijëri nga sjelljet e këqija.

Profeti ynë i dashur largohej nga perversitetet e paganizmit dhe injorancës. Ai përpieq ta kuptonte krijimin e gjithësisë, urtësinë e të mirës dhe të së keqes. Veçanërisht pas moshës 35 vjeç, tërhiqej në vetmi në shpellën e malit Hira ku mendonte për këto gjerë e gjatë. Edhe hanifët, ndjekësit e traditës monoteiste të profetit Ibrahim të Mekës tërhiqeshin në vetmi në malin Hira në disa muaj të caktuar. Pak para se t'i vinte vahji i parë, Profeti nisi të shihte disa ëndrra besnike. Çdo gjë që shihte në ëndërr, i dilte e vërtetë. Këto ëndrra e përgatitën mirë zemrën e tij. Nga ana e Allahut, atij iu bë më e pëlqyeshme të veçohej për të mbetur i vetëm. Ai e merrte me vete ushqimin dhe e kalonte në shpellë muajin e Ramazanit. Në shtëpi kthehej vetëm për të marrë ushqim.

Ishte muaji i Ramazanit të vitit 610, kur qe veçuar përsëri në shpellën e malit Hira. Atë muaj, afër mëngjesit të natës së 27 (nata e Kadrit), engjëlli i vahjit, Xhebraili, i solli vahjin e parë. Kjo ndodhi kështu. Ndërsa Profeti ishte zhytur në meditim, iu shfaq Xhebraili dhe i tha:

“Lexo!”

“Nuk di të lexoj!” – iu përgjigj Profeti i emocionuar. Xhebraili e kapi, e shtrëngoi fort dhe i tha përsëri:

“Lexo!”

Profeti përsëri iu përgjigj:

“Nuk di të lexoj!”

Xhebraili e kapi përsëri, e shtrëngoi dhe e urdhëroi të lexonte. Pas përgjigjes së tretë të Profetit, Xhebraili i komunikoi pesë ajetet e para të sures “Alak”:

“Lexo me emrin e Zotit tënd krijues që e krijoi njeriun prej një cope gjaku të mpiksuar. Lexo që Zoti yt është bujar. Ai e mësoi njeriun të shkruante me kalem. Ia mësoi ato që s'i dinte!”

Kështu erdhi vahji i parë. Siç shihet, urdhri i parë që i dha Allahu tërë njerëzimit nëpërmjet të dërguarit të Tij të fundit, ishte “Lexo!” Kjo tregon për rëndësinë që i jep feja jonë leximit dhe mësimi.

Nën ndikimin e vahjit të parë, Profetin e rrëmbeu frika dhe emocioni. Ai u kthye në shtëpi i shqetësuar.

Sa e pa, Hz. Hatixheja, bashkëshortja e tij besnike, e kuptoi se ishte shumë i shqetësuar dhe e pyeti:

“O Muhammed, ç'të ka ndodhur? Ku ishe? Dërgova edhe shërbëtorë për të të kërkuar!”

Tërë frikë dhe emocion, ia tregoi të gjitha ç'i kishin ndodhur. Hz. Hatixheja që e kishte dëgjuar me vëmendje, i tha:

“Mos ki frikë! Beto hem në Allahun se Ai kurrë nuk do të të lërë vetëm e nuk do të të turpërojë ty, sepse ti kujdesesh për të afërmit, ua kryen punët atyre që s'kanë fuqi, i ndihmon nevojtarët, i gostit miqtë dhe përpiqesh në rrugë të drejtë!”

Pastaj Hz. Hatixheja e çoi Profetin te biri i të ungjijt, Varaka, që ishte hanif dhe e njihnte mirë ungjillin. Pasi e dëgjoi tregimin e Hz. Muhammedit, Varaka plak i tha:

“Eh, sikur të isha i ri kur të të përzënë prej vendit, që të të ndihmoja!”

Profeti e pyeti me habi:

“A do të më përzënë prej vendit?”

Varaka iu përgjigj:

“Po, nuk ka asnjë të dërguar që t'i ketë ardhur vahji, që të mos jetë përballur me armiqësi e të mos jetë përzënë nga vendi!”

Pas kësaj, vahji u ndërpre për ca kohë. Kjo kohë e ndërprerjes së vahjit quhet “fetretu vahj”, “mungesa e vahjit”.

3. Ftesa në Islam dhe myslimanët e parë

Profetët janë persona të zgjedhur nga Allahu mes njerëzve për t'u njoftuar atyre urdhrat e Tij. *Përfaqësuesit me mision* fetar të dërguar nga Allahu te njerëzit

me një fe të re dhe libër të ri, quhen **resul**, kurse personat që i ftojnë njerëzit në fenë e sjellë nga resulët, quhen **nebi**, *thirrës, ftues*. Kështu, resulët janë edhe nebi. Profeti ynë, Hz. Muhammedi (a.s.) është edhe resul, i dërguar me fe dhe libër të ri, edhe nebi, ftues.¹⁰²

Ndërprerja e vahjit e pati dëshpëruar shumë Hz. Muhammedin (a.s.). Më në fund, një ditë, tek po shkonte rrugës, ai dëgjoji një zë. Kur ktheu sytë nga qielli, pa engjëllin që i pati sjellë vahjin e parë. Përsëri u frikësua dhe nisi të dridhej. U kthye menjëherë në shtëpi, u shtri dhe u mbulua. Por Xhebraili i solli ajetet e para të sures El-Mudeththir që fillojnë ftesën në Islam:

“O ti i mbuluar! Ngrihu dhe paralajmëroji njerëzit. Dhe lartësoje emrin e Zotit tënd. Dhe mbaje pastër rrobën. Dhe largohu prej gjërave të ndyra e të shëmtuara!”¹⁰³

Me këtë sure, Profetit iu dha detyra e dërgesës profetike dhe filloi ftesa në Islam. Menjëherë, Profeti nisi t’ua kumtojë urdhrat e Allahut njerëzve që u besonte.

Gjersa erdhi urdhri për ta bërë ftesën hapur, Profeti vazhdoi të ftonte në Islam fshehtazi, gjë që zgjati tre vjet. Profeti e dinte se ftesa e hapur e kurejshve që i adhuronin verbërisht idhujt dhe ishin shumë të lidhur pas tyre, do të shkaktonte tron-ditje tek ta, prandaj ua tërhiqte vëmendjen shpesh atyre që e kishin pranuan Islamin, që ta mbanin shumë të fshehtë këtë gjë. Meqë ftesa e fshehtë u bëhej njerëzve individualisht, quhet ftesë individuale.

4. Falja e parë në Islam

Në Islam, pas besimit te Allahu, adhurimi i parë i bërë farz, detyrim, është namazi. Pas zbritjes së ajeteve të para të sures El-Mudeththir me anë të vahjit të dytë, për t’i treguar Profetit, në një rrafshinë sipër Mekës, Xhebraili mori abdest. Pastaj mori edhe Profeti.

Pastaj Xhebraili drejtoi faljen e namazit dhe Profeti mësoi se si falet namazi. Ky namaz i parë falej në dy kohë.

Kur u kthye në shtëpi, Profeti ia mësoi Hz. Hatixhesë si merrej abdest e si falej namaz. Pastaj të dy u falën si xhemaat.

102 Në traditën tonë fetare, krahas fjalës profet, që është përdorur më dendur dhe që ka emërtuar edhe resulët, edhe nebinjtë, është përdorur edhe fjala persishte pejgamber që do të thotë lajmëtar.

103 Kurani, El-Mudeththir: 1-5.

5. Myslimanët e parë

Personi i parë që i besoi Hz. Muhammedit (s.a.s) dhe që fali për herë të parë namaz me të, është Hz. Hatixheja. Pastaj u bënë myslimanë i biri i adoptuar, Zejdi biri i Harithesë, dhe djali i të ungjit, Aliu.

a) Hz. Aliu pranon Islamin

Ebu Talibi e pati mbajtur Hz. Muhammedin në shtëpi nga 8 gjer në 25 vjeç dhe e pati dashur më shumë se fëmijët e vet. Pas martesës, Hz. Muhammedi shkoi në shtëpinë e të shoqes, Hz. Hatixhe, dhe filloi të jetonte në mirëqenie materiale. Familja e Ebu Talibit ishte e madhe. Për t'ia lehtësuar sadopak barrën Ebu Talibit, Hz. Muhammedi e mori Aliun në shtëpinë e Hz. Hatixhesë.

Kur i pa të dy duke falur namaz, Aliu i pyeti se ç'ishte ajo që po bënin. Profeti i tregoi për Islamin dhe Aliu e pranoi. Ai ishte ende një fëmijë dhjetë vjeç.

b) Hz. Ebu Bekri bëhet mysliman

Miku më i afërt dhe më i sinqertë i Profetit, Ebu Bekri, biri i Ebu Kuhafes, i përkiste familjes të bijtë Tejm të fisit Kurejsh. Prejardhja e tij nga ana e të dy prindërve bashkohej me prejardhjen e Profetit të Murre-ja.

Hz. Ebu Bekri gëzonte një konsideratë të madhe mes kurejshve në Mekë. Ai ishte një tregtar i pasur e i ndershëm. Nisur nga besimi dhe sinqeriteti mes tyre, Profeti e ftoi në Islam Hz. Ebu Bekrin si të parin njeri jashtë familjes. Edhe Hz. Ebu Bekri, në kohën e injorancës, nuk pati vënë në gojë pije e nuk i pati adhuruar idhujt. Me hyrjen e tij në Islam, Profeti siguroi një mbështetje të fuqishme. Me zellin dhe shembullin personal të Hz. Ebu Bekrit, u bënë myslimanë personalitete të rëndësishëm të Mekës, si Osman b. Affan, Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebi Vakkas, Zubejr b. Avvam, Talha b. Ubejdullah. Tetë vetët e bërë myslimanë pas Hz. Hatixhesë u quajtën **“myslimanët e parë”**.

6. Fillimi i ftesës së hapur (613-614)

Profeti i ftoi njerëzit fshehtas për tre vjet me radhë. Ai u foli për Islamin vetëm njerëzve që u besonte shumë. Edhe ata që e kishin pranuar fenë e vërtetë, ua sugjerorin atë në fshehtësi njerëzve më të besuar të tyre. Gjatë tre vjetëve, numri i myslimanëve mezi arriti në 30. Këta faleshin fshehtas nëpër shtëpi.

Profeti u urdhërua ta kumtonte Islamin hapur në vitin e katërt të profetësisë (614 e.r.), me anë të ajetit:

“Shpalle atë për të cilën je urdhëruar dhe mos i vështro idhujtarët!”¹⁰⁴
Atëherë, Profeti nisi t'i ftonte hapur njerëzit në Islam. Ai shkante në Qabe dhe i lexonte me zë ajetet që i ishin zbritur.

“O njerëz! Pa dyshim, unë jam tek ju të gjithë i dërguari i Allahut që sundon në qiej e në tokë, që ringjall dhe jep vdekje dhe veç të cilit nuk ka zot tjetër! Besojini, pra, Allahut dhe të dërguarit të Tij të pamësuar, i cili i beson Allahut, dhe bëni siç ju thotë ai që ta gjeni udhën e drejtë!..”¹⁰⁵

Pas fillimit të ftesës, për t'u takuar më lehtë me popullin, Profeti u bart në shtëpinë e **Erkamit** që ndodhej në një pozicion të përshtatshëm mes kodrave Safa dhe Merve. Shumë vetë, meqë kjo shtëpi u nderua me Islamin, e mbiquajtën “**Daru'l-Islam**”, me kuptimin *porta ose shtëpia e Islamit*.

7. Ftesa e njerëzve të afërt

Pasi zbriti ajeti, “**në fillim frikëso (me ndëshkimin e Allahut) njerëzit e tu më të afërt**”¹⁰⁶, Profeti doli në kodrën Safa dhe u bëri zë të gjitha familjeve me të cilat kishte afërsi gjaku:

“O të bijtë *Abdylmuttalib*, o të bijtë *Abdimenaf*, o të bijtë *Dhuhre!*..” *Mbasi u mblodhën të gjithë, i pyeti:*

“O *kurejshë*, po t'ju them se në rrëzë të këtij mali ose në atë luginë po vjen armiku që do t'ju sulmojë, a më besoni?”

Të gjithë iu përgjigjën me një gojë:

“Po, të besojmë sepse s'të kemi dëgjuar kurrë të gënjesh, ti nuk gënjen!..”

Atëherë, Profeti u tha:

“E, pra, unë po ju paralajmëroj se keni para një ditë ndëshkimi të rëndë dhe se ata që nuk i besojnë Allahut dhe nuk e adhurojnë Atë, do të ndëshkohen. Beto hem se nuk ka zot tjetër të denjë për adhurim veç Allahut! Kurse unë jam profeti i dërguar nga Allahu për ju e për gjithë njerëzit...”

O *kurejshë!* Ju do të vdisni sikur të binit në gjumë dhe do të ringjalleni sikur të ngriheshit nga gjumi! Dhe do të jepni llogari për të gjitha ç'keni bërë në këtë botë. Do

104 Kurani, El-Hixhr: 94.

105 Kurani, El-A'raf: 214.

106 Kurani, Esh-Shuara: 214.

të merrni shpërblim për të mirat dhe do të ndëshkoheni për të këqijat! Shpërblimi është xhenneti i përjetshëm dhe ndëshkimi, xhehennemi...”¹⁰⁷

Nuk pati ndonjë kundërshtim të përgjithshëm për këto fjalë të Profetit, vetëm Ebu Lehebi ia theu zemrën Profetit me këto fjalë të ashpra:

“Qofsh i shkatërruar! A për këtë na paske thirrur?..” Për shkak të këtyre fjalëve të tij, zbriti sureja:

“Tu thafshin të dy duart Ebu Lehebit! Dhe i janë tharë! Nuk i sollën dobi pasuria dhe fitimet! Do të digjet ai në një zjarr që flakëron, ashtu dhe gruaja e tij si drubartëse me një litar të lidhur për qafe!”¹⁰⁸

B. SJELLJET E POLITEISTËVE MEKAS NDAJ MYSLIMANËVE

Me fillimin e përhapjes së Islamit në Mekë, popullsia e Mekës u nda më dysh: myslimanët dhe politeistët idhujtarë që s'e pranonin Islamin.

Sjelljet e politeistëve ndaj myslimanëve kaluan në disa faza: tallje, fyerje, tortura, prerja e marrëdhënieve (bojkotim), përzënie nga vendi dhe vrasje (politikë dhune).

1. Periudha e talljeve dhe fyerjeve

Në fillim u duk sikur kurejshët nuk i dhanë rëndësi profetësisë së Hz. Muhammedit. Meqë myslimanët nuk flisnin kundër idhujve, nuk nxorën zë ndaj ftesës së tij. Vetëm se kur e shihnin Profetin, talleshin duke thënë: “Ja ai që pretendon se i ka zbritur lajm nga qielli!...” I nënvleftësonin myslimanët dhe talleshin me ta. Kështu, filloi periudha e talljeve.

Kurani na njofton për këtë:

“Mëkatarët i përqeshnin ata që besuan dhe, kur besimtarët kalonin pranë tyre, ia bënë me sy njëri-tjetrit dhe, kur ktheheshin në familjet e veta, ktheheshin të kënaqur. Kur i shihnin myslimanët, thonin: “Me të vërtetë, këta janë të humbur!”¹⁰⁹

¹⁰⁷ Buhari, 3/191 dhe 4/161.

¹⁰⁸ Kurani, Leheb: 1-5.

¹⁰⁹ Kurani, Mutaffifin: 29-32.

Kur zbriti ajeti mbi idhujt, që u thoshte idhujtarëve, **“edhe ju, edhe idhujt që i adhuroni duke lënë Allahun, jeni, pa dyshim, dru zjarri për xhehennem...”**¹¹⁰, politeistët u zemëruan shumë. Ata u bënë armiq të myslimanëve dhe nisën t'i fyenin. Kështu, nisi periudha e fyerjeve.

Kurejshët kishin dobi nga adhurimi i idhujve, sepse Meka ishte bërë qendër e idhujtarëve. Meka mbushej çdo ditë plot me ata që vinin për t'iu falur idhujve në Qabe e rreth saj, kështu që kurejshët fitonin edhe para, edhe nderim. Po të përhapej Islami, jo vetëm këto interesa do të humbnin, por edhe fiset e tjera mund të bëheshin armiq të kurejshve. Mbi të gjitha, myslimanët i quanin të gjithë të barabartë, pa parë prejardhje, fisnikëri, pasuri. Prandaj, parësia kurejshe e pa Islamit të rrezikshëm për interesat e veta dhe përdorën çdo mundësi për ta parandaluar përhapjen e tij.

2. Periudha e torturave

a) Kurejshët i drejtohen Ebu Talibit

Një delegacion i formuar nga paria kurejshe, si: Utbe b. Rabia, Shejbe b. Rabia, Ebu Xhehl, Ebu Sufjan, Velid b. Mugire, As b. Vail dhe As b. Hisham, shkuan te kryetari i të bijve Hashim dhe i thanë:

“Biri i vëllait tënd na i fyen zotat, na e ul fenë, ne na quan kokëtrashë, kurse etërit tanë, të humbur. Ose të heqë dorë nga kjo gjë, ose ti hiq dorë nga mbrojtja e tij që të merremi ne me të!..”

Ebu Talibi i mori me të mirë. Por, më pas, kur panë se Hz. Muhammedi po vazhdonte si më parë, shkuan prapë te Ebu Talibi dhe e kërcënuan:

“Nuk na mbeti më durim! Ç'të bëhet, le të bëhet, njëra palë të shkatërrohet e tjetra të shpëtojë!”

Ebu Talibi e pa se gjendja ishte delikate. Ai nuk mund t'u kundërvihej gjithë kurejshve. E thirri të nipin dhe i tha:

“Shiko, o bir, nuk është mirë të shtiesh ngatërresa mes fisit. Ti vepro sipas fesë tënde, por mos ua shaj idhujt, mos u thuaj atyre të humbur. Edhe veten tënde mbroje, edhe mua. Mos më ngarko mua një barrë që s'mund ta mbaj!..”

Profeti u dëshpërua. Tani as i ungji s'do ta mbronte dot. Myslimanët ishin të pakët në numër e të dobët. Me sytë e bekuar, që iu përplotën, i tha:

110 Kurani, El-Enbija: 98.

“O im ungi! Betohem në Allahun që edhe sikur të më vënë diellin në dorën e djathtë, dhe hënën në të majtën, unë s’heq dorë nga kjo çështje!..”

Dhe u ngrit të shkonte. Duke mos e duruar dot preken e të nipit, Ebu Talibi i tha:

“O biri i tim vëllai! Fol ç’të duash se betohem që nuk do të të lë pa mbrojtje sido që të vijë puna!”

Pastaj, Ebu Talibi i mblodhi të bijtë Hashim, u tregoi si qëndronte puna dhe, në emër të nderit të familjes, u kërkoi ta mbronin Hz. Muhammedin përballë kurejshve. Të gjithë pjesëtarët e familjes Hashim, myslimanë apo jo, pranuan përveç Ebu Lehebit.

b) Kurejshët i drejtohen Hz. Muhammedit

Pasi s’morën ndonjë rezultat nga ndërhyrjet te Ebu Talibi, të parët e kurejshve u takuan me vetë Muhammedin. Dhe i thanë:

“O Muhammed! Si prejardhje dhe nder, ti je më i lartë se të gjithë ne. Por ti bërë atë që s’e ka bërë asnjë arab gjer më sot, na fute përçarjen, na vure kundër njëri-tjetrit. Po qe se kërkon të bëhesh i pasur, të bëjmë më të pasurin e fisit. Po deshe të bëhesh kryetar, të bëjmë kryetarin e fisit. Po deshe të martohesh, të martojmë me femrat më të bukura e fisnike të kurejshve. Po qe se të kanë kapur xhindet, të të gjejmë shërim. Jemi gati të bëjmë çdo sakrificë për ty. Hiq dorë nga kjo çështje, mos na e prish rregullin!”

I Dërguari i Allahut iu përgjigj:

“Unë s’dëshiroj asgjë nga ato që thoni ju. Zoti më dërgoi përfaqësues te ju dhe më zbriti libër. Unë po ju përcjell urdhrat e Zotit. Po të besoni, do të bëheni të lumtur në këtë e në atë botë. Po të mohoni, do të pres deri sa Zoti të vendosë mes jush dhe meje. Hiqni dorë nga adhurimi i idhujve dhe faljuni vetëm Allahut!..”

“Kur Mekën tonë nuk e qeverisin dot 360 idhuj, si e qeveris Allahu i vetëm tërë botën?” – Thanë kurejshët dhe u larguan.

“Mohuesit u habitën që kishte ardhur një i dërguar nga mesi i tyre. “Ky është një magjistar gënjeshtar”, - thanë ata. “A mendon ai t’i bëjë të gjithë zotat një Zot? Kjo është një gjë shumë e çuditshme!”¹¹¹

111 Kurani, Sad: 4-5.

c) Mundimet që hoqën myslimanët e parë

Pasi s'nxorën gjë nga takimet me Ebu Talibin dhe Profetin, politeistët nisën t'i mundojnë dhe torturojnë myslimanët.

Ata nuk kapeshin pas personave si Ebu Bekri dhe Osmani që u përkisnin familjeve të njohura e të fuqishme, kurse ndaj myslimanëve të vetëm e të varfër, sidomos shërbëtorëve dhe skllëvërve, përdorën mundime dhe tortura të egra që s'ishin parë e dëgjuar. Nga këta qenë Ebu Fuhejke, Habbab, Bilal, Suhajb, Ammar, Jasir dhe Sumejje.

Safvan b. Umejje vinte njerëz për ditë që ta lidhnin për këmbësh skllavin e tij, Ebu Fuhejke, dhe ta tërhiqnin zvarrë mbi rërën dhe gurët e nxehtë.

Habbabin që ishte kovaç, e shtrinë mbi prush, i vunë mbi gjoks një gur të rëndë dhe e lanë ashtu të përpëlitej gjersa të shuhej prushi.

Të atin e Ammarit, Jasirin, e lidhën për këmbësh pas dy deveve me drejtime të kundërta gjersa e shqyen. Duke mos e duruar dot këtë torturim dhe vrasje të të shoq-it, Sumejja i shau politeistët. Edhe ajo vdiq nga një shigjetë e hedhur nga Ebu Xhehli.

Umejje b. Halef ngarkonte njerëz që e shtrinin skllavin e vet, etiopianin Bilal, mbi rërën e nxehtë, i vinin mbi gjoks një gur të rëndë dhe e linin ashtu me orë të tëra duke e munduar që ta fyente Profetin dhe ta braktiste Islamin. Një ditë e patën lidhur dhe ua patën dhënë fëmijëve që ta shëtisnin nëpër rrugët e Mekës duke u tallur me të. Pastaj e patën shtrirë sërish mbi rërën e nxehtë. Me lëkurën e djegur dhe tërë plagë, gjysëm i asfiksuar, Bilali pëshpëriste *ehad, ehad* (Zoti është një, Zoti është një)!

Ammari, të cilit ia vranë prindërit egërsisht, duke mos i duruar dot torturat, i tha fjalët që deshën politeistët dhe, kur e liruan, shkoi me vrap duke qarë te Profeti dhe ia tregoi si kishte ndodhur. Profeti i tha: *“Po të të mundojnë përsëri, thuaji prapë ato fjalë që të shpëtosh!”*

Pas kësaj ngjarjeje, u zbrit ajeti:

“Përveç atyre që e kanë zemrën plot besim por janë të detyruar të mohojnë, për ata që, pasi kanë besuar, e mohojnë Allahun duke ia hapur gjoksin mohimit, ka një ndëshkim të madh nga Allahu, për ata është mundimi i madh!”¹¹²

Hz. Ebu Bekri pati çliruar, duke i blerë kundrejt një shume të madhe nga pronarët e tyre politeistë, shtatë skllëvër myslimanë meshkuj e femra për t'i shpëtuar nga torturat. Ndër ta ishte edhe muezini i Profetit, Bilali.

112 Kurani, En-Nahl: 106.

Meqë druheshin nga hashimitët dhe meqë Profeti ndodhej nën mbrojtjen e Ebu Talibit, politeistët në fillim nuk e preknin personin e Profetit, por pastaj nisën t'i thoshin "i marrë, falltar, poet magjistar", etj. Më në fund, sa herë që gjenin rast, edhe atë nisën ta fyejnë, ta mundojnë e ta torturojnë. Shtronin ferra në rrugën nga kalonte, i hidhnin pislleqe mbi trup, para derës së shtëpisë, ia lyenin derën e shtëpisë me gjak dhe gjëra të fëlliqura. Një herë, kur po falte namaz në Qabe, Ukbe b. Ebi Muajt iu hodh sipër për ta mbytur, por e shpëtoi Ebu Bekri.

Kështu, erdhi një ditë që të këqijat e politeistëve të bëheshin të padurueshme. Myslimanët e kishin të vështirë të vazhdonin të banonin në Mekë.

C. EMIGRIMI NË ETIOPI

"Me të vërtetë, ata që emigruan pasi hoqën mundime të mëdha, do t'i vendosim në një vend të mirë edhe në këtë botë, por shpërblimi i ahiretit është më i madh..."¹¹³

a) Ata që emigruan për herë të parë në Etiopi (615 e.r.)

Mundimet që u bënin politeistët myslimanëve ishin bërë të padurueshme. Myslimanët nuk mund t'i bënin adhurimet lirisht. Prandaj Profeti u dha leje mysli-manëve të emigrojnë në Etiopi.

Myslimanët emigruan në Etiopi dy herë. Herën e parë, në vitin e pestë të periudhës mekase të profetësisë (615 e.r.), emigruan 16 myslimanë, ndër të cilët 12 burra e 4 gra. Ata dolën grupe-grupe nga Meka në muajin Rexhep dhe u takuan të gjithë bashkë në bregun e Detit të Kuq. Ata nuk kishin ndonjë kryetar. Aty morën me qera një gjemi dhe kaluan në Etiopi. Mes tyre ishin edhe persona të njohur, si: Hz. Osmani, e shoqja, Rukije, Zubejr b. Avvam, Abdurrahman b. Avf dhe Abdullah b. Mesud.

b) Emigrimi i dytë në Etiopi (616 e.r.)

Emigrantët e parë ndodheshin në Etiopi, kur Profeti ua këndoi politeistëve suren En-Nexhm në Qabe. Kur mbaroi këndimi, meqë në fund të sures ndodhej ajeti i sexhdes, Profeti i bëri sexhde Allahut. Bashkë me Profetin, bënë sexhde edhe politeistët, por me qëllim tjetër, sepse në ajetet 19 dhe 20 të kësaj sureje për-

113 Kurani, En-Nahl: 41.

mendeshin emrat e idhujve të tyre, Lat, Uzza dhe Menat. Kjo ngjarje u bë shkak që të përhapej fjala se “mekasit u bënë që të gjithë myslimanë”! Pastaj kjo fjalë u përhap gjer në Etiopi dhe myslimanët që kishin emigruar atje, u kthyen pasi kishin qëndruar tre muaj. Myslimanët e kthyer u penduan. Dhuna dhe mundimet e politeistëve mbi myslimanët ishin rënduar edhe më shumë. Prandaj, në vitin e 7 të periudhës mekase të profetësisë (616 e.r.), 90 myslimanë, ndër të cilët, 77 burra e 13 gra, emigruan për herë të dytë në Etiopi. Në emigrimin e dytë, karvanin e emigrantëve e kryesonte vëllai i madh i Hz. Aliut, Xhafer Tajari.

c) Debati mes përfaqësuesve të kurejshve dhe Xhaferit

Emigrimi i myslimanëve në Etiopi i vuri në mendime politeistët. Ata u frikësuan se mos Islami përhapej jashtë Mekës. Ata dërguan si përfaqësues me dhurata te sundimtari i Etiopisë, Nexhashi Ashame, Amr b. Asin me Abdullah b. Ebi Rabianë me kërkesën për t'ua dorëzuar atyre emigrantët që t'i kthenin në Mekë. Nexhashiu i ballafaqoi emigrantët myslimanë me përfaqësuesit e Kurejshve. Ai i pyeti myslimanët:

“Kurejshët kanë dërguar përfaqësues që kërkojnë të ktheheni pas; ç'thoni?”

Kryetari i myslimanëve, Xhaferi, u ngrit në këmbë dhe iu drejtua Nexhashiut:

“O sundimtar, pyeti ata, a mos jemi ne skllëvër të tyre?”

Në emër të përfaqësuesve kurejshë, përgjigjej Amr b. Asi:

“Jo, të gjithë janë të lirë!”

“A u kemi ndonjë borxh atyre?”

“Jo, s'kemi gjë për të marrë nga asnjëri prej tyre!”

“Që të na marrin me vete, duhet të kemi vuarë ndonjërin prej tyre! A kështu është?”

“Jo, s'kemi ndonjë ankesë apo kërkesë të tillë!”

“Atëherë, ç'duan prej nesh?” – Pyeti së fundi Xhaferi.

Amri u përgjigj:

“Këta u larguan nga feja e etërve tanë, na i fyen zotat, ua prishën besimin të rinjve, futën përçarjen mes nesh!”

Përballë këtij pretendimi, Xhaferi tha:

“O sundimtar, ne ishim një fis injorant. U faleshim idhujve që i bënim prej guri dhe druri. I groposnim të gjallë vajzat dhe hanim kufomat e kafshëve të ngordhura. Ne pinim, luanim bixhoz, bënim prostitucion dhe çdo lloj imoraliteti tjetër. Nuk njihnim ç’është e drejta dhe ligji. Të fuqishmit i shtypnin të dobëtit, pasanikët rronin në kurriz të të varfërve.

Zoti dëshiroi të futeshim në rrugë të drejtë. Ai dërgoi si profet një njeri nga mesi ynë, për prejardhjen fisnike, virtytet, ndershmërinë e të cilit askush nuk mund të thotë ndonjë fjalë të keqe. Ai na shpëtoi nga poshtërimi i adhurimit të idhujve. Ai na e bëri të njohur Allahun, Zotin e vetëm dhe na ftoi t’i faleshim vetëm Atij. Ai na largoi nga të gjitha imoralitetet dhe na mësoi të themi të drejtën, të ruajmë amanetin, të respektojmë të drejtat e farefisit, të shkojmë mirë me fqinjët dhe na ndaloi të gënjëm, të hamë mall jetimi, të bëjmë padrejtësi.

Ne i besuam atij dhe e pranuan fenë e vërtetë që na tregoi ai. Për këtë arsye pësuam fyerjet dhe mundimet e fisit. Por nuk u kthyem nga feja. Kur jeta na u bë e padurueshme, erdhëm dhe u strehuam nën mbrojtjen tuaj...”

Pastaj Xhaferi këndoi ajete nga Kurani mbi Hz. Isanë dhe Hz. Merjemen:

“Merjemja e mori fëmijën dhe shkoi te fisi i saj. Ata i thanë: “O Merjeme, ke bërë një punë të turpshme! O motra e Harunit, yt atë nuk qe njeri i keq, as nëna jote nuk qe e pandershme!..” Merjemja bëri shenjë nga fëmija që ta pyesnin atë. Ata i thanë: “Si t’i flasim fëmijës në djep?” Kurse fëmija (Isai) u tha: “Unë jam rob i Allahut, mua më dha libër dhe më bëri profet. Ai më bëri të bekuar kudo që të jem dhe më urdhëroi të fal namaz, të jap zeqat sa të jem gjallë dhe të sillem mirë me nënën time, nuk më bëri kryelartë e të pasjellshëm. Paqja është mbi mua ditën kur linda, ditën kur të vdes dhe ditën kur të ringjallem”.

Ja, kjo është fjala e vërtetë mbi Isain, birin e Merjemes, për të cilin ata dyshojnë!”¹¹⁴

Pasi i dëgjoi këto fjalë, sundimtari i Etiopisë tha:

“Betohem në Zotin se këto fjalë janë prej të njëjtit burim me fjalët që i kanë ardhur Isait!”

Dhe e hodhi poshtë kërkesën e përfaqësuesve kurejshë.

Të nesërmen, Amri doli para Nexhashiut dhe deshi ta nxiste:

“Ata thonë fjalë të pahijshme për Jezuin!”

114 Kurani, Merjem, 27-34.

Kundër këtij pretendimi, Xhaferi tha:

“Për Isain ne themi vetëm ç’na ka njoftuar Zoti në Kuran!”

Dhe, pastaj, këndoi ajetin:

“Isai mesih, biri i Merjemes, është vetëm i dërguar i Allahut, ishte fjalë e Tij drejtuar Merjemes dhe ishte shpirt nga Ai...”¹¹⁵

Pas kësaj, Nexhashiu mori nga trualli një fije dhe tha:

“Mes thënieve të Jezuit dhe thënieve tuaja nuk ka ndryshim as sa kjo fije. Ju përgëzoi juve dhe profetin tuaj! Dëshmoj se ai person është profet i vërtetë. Për atë ka paralajmëruar Jezui!”

Pastaj iu drejtua përfaqësuesve të kurejshve duke ua kthyer prapë dhuratat:

“Dhuratat e fisit që përgënjeshtrojnë profetin e vet, s’kanë ç’më duhen mua!”

Myslimanët qëndruan në Etiopi në siguri. Një pjesë e tyre, pas emigrimit të myslimanëve në Medine, u kthyen në Medine në vitin 622 e.r., kurse një pjesë ndenjën aty gjër në paqen e Hudejbijes (628 e.r.). Karvani i fundit i tyre prej 16 vetësh u kthye në Medine në vitin 628 e.r., gjatë fitores së Hajberit.

D. HZ. HAMZAI DHE HZ. OMERI BEHËN MYSLIMANË

1. Hz. Hamzai bëhet mysliman

Hz. Hamzai është ndër ungjërit e Profetit. Veç kësaj, ai është edhe vëlla qumështi me të sepse ka pirë gjë nga Thuvejbe. Hz. Hamzai u bë mysliman në vitin 6 të periudhës mekase të profetësisë (616 e.r.).

Një ditë, kur Profeti po rrinte në kodrën Safa, i kaloi pranë Ebu Xhehli. Ai e fyti Profetin me fjalë të shëmtuara. Profeti nuk iu përgjigj fare.

Atë ditë, Hamzai kishte dalë për gjah. Në kthim, një skllave ia tregoi ngjarjen. Hamzai s’ishte bërë ende mysliman. Por ai nuk e duroi dot fyerjen që i ishte bërë të nipit dhe u nis menjëherë për atje ku mblidheshin kurejshët. Kur arriti, e pyeti me zemërim Ebu Xhehlin: “A ti je që e ke fyer birin e vëllait tim?” Dhe e qëllloi në kokë me hark duke i hapur plagë. Ebu Xhehli nuk nxori zë nga frika se mos Hamzai

¹¹⁵ Kurani, En-Nisa: 171.

bëhej mysliman. Pasi ia mori hakun të nipit, Hamzai shkoi te ai për ta qetësuar. Profeti i tha Hamzait se do të qetësohej dhe kënaqej vetëm po të bëhej mysliman. Atëherë, Hamzai tha Fjalën e Dëshmisë dhe u bë mysliman.

Hz. Hamzai ishte shumë i fortë, i guximshëm e syapatrembur. Tri ditë pas tij u bë mysliman edhe Hz. Omeri. Hyrja e këtyre dy vetëve në Islam u bë mbështetje e madhe për myslimanët.

2. Hz. Omeri bëhet mysliman

Pranimi i Islamit nga Hamzai i gëzoi shumë myslimanët, por i shqetësoi shumë politeistët. Parësia e kurejshve u mblodh në Daru'n-Nedve. Mendimi i përgjithshëm i tyre ishte: “Çdo ditë që kalon, myslimanët fuqizohen edhe më shumë, prandaj, po nuk i gjetëm një zgjidhje kësaj pune, në të ardhmen do të na dalin para rreziqe të papërballueshme...” Politeistët bënë propozime të ndryshme. Ebu Xhehli tha:

“Nuk ka zgjidhje tjetër veçse të vritet Muhammedi. Atij që do ta vrasë, t'i japim kaq e kaq deve dhe florinj!”

Omeri u ngrit në këmbë dhe tha për vete me krenari dhe vendosmëri:

“Këtë punë e bën vetëm i biri i Hattabit!”

Omeri u nis mes duartrokitjeve. Në rrugë hasi me Nuajmin, të birin e Abdullait. Nuajmi e pyeti:

“Për ku kështu. o Omer?”

“Për ta zhdukur Muhammedin që ka futur përçarjen mes arabëve!” – iu përgjigj Omeri. Nuajmi ia priti:

“Ja ke hyrë një pune shumë të vështirë, o Omer! Myslimanët sillen rreth Muhammedit pa e lënë kënd t'i afrohet. Ta zëmë se e vrave, a të lënë të gjallë të bijtë Hashim ty pastaj?”

Omeri u nxeh keq me këto fjalë. Ai e pyeti ashpër Nuajmin:

“A mos je edhe ti njëri prej tyre?”

“Para se të më shohësh mua, shih të afërmit e tu! – Ia priti Nuajmi. – Jot motër Fatime me të katër kunat, Saidin, u bënë myslimanë!”

Omeri nuk e besoi aspak, megjithatë, për ta hequr dyshimin që i lindi, e ndërroi rrugën dhe shkoi te shtëpia e të katër kunatit. Brenda po këndonin Kuran. Omeri i dëgjoi dhe i ra derës sa do ta thyente.

Njerëzit brenda u shqetësuan. Ata e njihnin armiqtë e Omerin ndaj Islamit. E fshehën menjëherë fletën e Kuranit dhe e hapën derën. Omeri i pyeti me të bërtitur:

“Ç’ishte ajo që po këndonit?”

“Asgjë!” – U përgjigj për të gjithë i kunati.

“Ashtu, ë?” – Tha Omeri dhe iu vërsul të kunatit dhe ia dha një shpullë të rëndë në fytyrë së motrës që u hyri në mes. Me fytyrën të përgjakur, e motra i foli:

“Ki frikë Allahun, Omer! Dije se unë dhe im shoq u bëmë myslimanë, jemi krenarë për këtë dhe nga ti s’kemi frikë! Edhe sikur të na vrasësh, nuk kthejmë nga besimi!..”

Dhe tha Fjalën e Dëshmisë!

Fytyra e gjakosur e të motrës, qëndrimi dhe fjalët e saj e lëkundën Omerin. Zemra nisi t’i zbutej, pothuajse po pendohej. U ul në vend atje ku ishte.

“Pa më sillni atë që po këndonit!” – Tha ai. E motra ia dha fletën e Kuranit. Aty ishin ajetet e para të sureve Ta-Ha ose Hadid. Omeri nisi të këndonte me interesim të madh:

“Allahun e përmendin me madhërim gjithçka ndodhen në qiej e në tokë. Ai është i gjithëfuqishmi, i urti. Sundimi i qiejve e i tokës i përket Atij. Ai ringjall dhe vdes dhe Ai ka mundësi për çdo gjë. Ai ekziston para çdo gjëje dhe do të ekzistojë pafundësisht. Ekzistenca e Tij është e dukshme, kurse cilësia e saj, e fshehtë. Ai di çdo gjë!”¹¹⁶

Omeri u zhyt në mendime të thella. Kuptimi i lartë i Fjalës së Allahut dhe rrjedhshmëria e saj e kishin prekur në zemër. Ai mendoi: “Gjërat në qiej e në tokë janë të Allahut, jo të idhujve tanë!..”

“Më çoni te i Dërguari i Allahut!” – Tha Omeri. Në atë kohë, Profeti ndodhej te shtëpia e Erkamit në zonën e kodrës Safa.

Myslimanët që e panë Omerin të vinte i armatosur, u shqetësuan. Vetëm Hamzai tha i qetë:

“S’ka pse të shqetësoheni! Po të vijë për të mirë, shumë mirë, ndryshe, e merr atë që i duhet!..”

116 Kurani, Hadid. 1-3.

Dy vetë e mbërthyen Omerin në të djathtë e në të majtë dhe e çuan para Profetit. Omeri u ul në gjunjë para tij dhe tha Fjalën e Dëshmisë. Nga gëzimi, të gjithë të pranishmit bënë tekbir: “Allahu Ekber, Allahu është më i Madhi!” Tekbiri i shqiptuar me zë të lartë nga dhjetra veta, kumboi nga maja Safa nëpër gjithë Mekën.

Omeri pyeti:

“Sa veta jemi?”

“Bashkë me ty u bëmë dyzet!” – Iu përgjigjën myslimanët.

“Pse rrimë, atëherë? – Ua ktheu Omeri. – Le të dalim menjëherë e të shkojmë në Qabe!”

Të gjithë myslimanët u nisën së bashku për në Qabe.

Kurejshët prisnin me ankth përfundimin e vajtjes së Omerit. Kur panë se myslimanët po shkonin në grup drejt Qabes, thanë:

“Ja, Omeri i ka vënë të gjithë para e po i sjell!..”

Kur u afruan, Omeri u tha kurejshve:

“Kush më njeh mua, le të më dëgjojë, kush s'më njeh, le të më njohë: unë jam Omeri, biri i Hattabit!”

Dhe tha Fjalën e Dëshmisë. Kurejshët u hutuan. Secili ia mbathi në një anë!

Për herë të parë, myslimanët u vunë në radhë dhe falën namaz të gjithë së bashku në Qabe!

Pasi Hamzai dhe Omeri u bënë myslimanë, përhapja e Islamit u përshpejtua. Ndërsa në gjashtë vjetët e parë, numri i tyre mezi arriti në 40, pas një viti u bënë mëse 300, nga të cilët, 90 emigruan në Etiopi.

E. POLITEISTËT SHPALLIN BOJKOTIMIN

1. Prerja e të gjitha marrëdhënieve dhe izolimi i myslimanëve (616 e.r.)

Politeistët e Mekës bënë gjithçka që mundën për ta shuar dritën e Islamit. Ata provuan të gjitha llojet e talljeve, fyerjeve, mundimeve e torturave, por shtimin e vazhdueshëm të numrit të myslimanëve nuk mundën ta pengonin.

Në muajin muharrem të vitit të 7 të periudhës mekase të profetësisë (616 e.r.), dzyzet vetë nga parësia e politeistëve kurejshë u mblodhën nën kryesinë e Ebu Xhehlit dhe morën vendim të mos bëjnë tregti me të bijtë Hashim, të mos japin e marrin vajzë, të mos takohen dhe, në përgjithësi, të presin të gjitha marrëdhëniet ekonomike e shoqërore me ta. Vendimin e shkruan mbi një beze, vunë vulat e tyre mbi të dhe e varën brenda në Qabe. Kështu, shpresuan që, duke i mërztur myslimanët gjer në padurim, ta detyrojnë Profetin t'u dorëzohet. Ata u betuan se se nuk do të bëjnë asnjë veprim në kundërshtim me vendimin e marrë dhe se do t'i zbatojnë vendimet e tij pa bërë asnjë lëshim.¹¹⁷

Pas këtij vendimi, myslimanët u mblodhën për të banuar dhe jetuar në lagjen e Ebu Talibit së bashku me hashimitët. Megjithëse ishte hashimit, Ebu Lehebi u largua nga lagja e hashimitëve për të banuar dhe jetuar me politeistët. Kurse Ebu Talibi, megjithëse s'ishte mysliman, u bë kryetari i tyre. Edhe Profeti, i cili kishte tre vjet që banonte në shtëpinë e Erkamit, u bart në lagjen e Ebu Talibit. Myslimanët qëndruan tre vjet të izoluar në këtë lagje (616-619).

a) Ditë të hidhura

Gjatë këtyre tre vjetëve izolimi, myslimanët vuajtën shumë. Nga mungesa e ushqimeve, shpesh hëngrën gjethe pemësh. Disa fëmijë vdiqën nga të pangrënët. Ebu Xhehli kontrollonte natë e ditë hyrje-daljet në lagjen e Ebu Talibit për të mos lejuar futjen e ushqimeve. Askush me përjashtim të njerëzve guximtarë si Hamzai dhe Omeri nuk mund të dilte në treg. Myslimanët përpiqeshin t'i siguronin ushqimet në katër muajt kur ndalohej derdhja e gjakut (dhilkade, dhilhxhe, muharrem, rexhep). Edhe Profeti, gjatë këtyre katër muajve mundej ta kryente detyrën e kumtesës veçanërisht me ata që hynin në Mekë nga jashtë. Gjatë këtyre tre vjetëve izolimi, myslimanët u detyruan të përballonin mungesa dhe vështirësi të jashtëzakonshme, por nuk u dhanë. Kurejshët nuk nxorën dot asnjë përfundim nga kjo.

b) Grisja e marrëveshjes së bojkotimit

Gjendja e hidhur e myslimanëve nisi, më në fund, t'i shqetësojë edhe disa persona të matur nga politeistët. Hisham b. Amr, Zuhejr b. Ebi Umejje, Mutim b. Adj, Ebul Bahteri, Zem'a b. Esved dhe Adij b. Kays u morën vesh mes tyre për ta prishur marrëveshjen dhe vendimin për izolimin dhe bojkotimin e myslimanëve. Ata shkuan në Qabe kur aty ishin mbledhur të gjithë kurejshët. Në emër të tyre, Zuhejri tha:

¹¹⁷ Buhari, II, 158.

“O kurejshë, kjo që po bëjmë ne, nuk i ka hije njeriut. Nuk është punë e matur që, ndërsa ne përfitojmë nga çdo gjë, hashimitët që janë pjesë e fisit tonë, të lihen pa ngrënë. Ky vendim duhet prishur! Betoem se nuk do të largohem që këtu pa u grisur ky vendim mizor!”

Ebu Xhehli u përpoq t'ia priste fjalën Zuhejrit, por s'mundi sepse të tjerët e përkrahën Zuhejrin.

Në të vërtetë, Profeti pati thënë se copën me vendimin të varur brenda Qabes e kishin ngrënë krimbat e drurit. Prandaj, Ebu Talibi që, në këtë mes po rrinte i ulur në një skaj, ndërhyri:

“Shkoni e shihni. Po qe se fjala e tim nipi nuk del e drejtë, unë do të pajtohem me vendimin tuaj. Por, po të dalë e drejtë, edhe ju duhet t'i jepni fund kësaj padrejtësie!”

Kjo fjalë u përhap në të gjithë Mekën. Me të vërtetë, kur politeistët e hoqën bezen për ta grisur, panë se të gjitha shkrimet ishin ngrënë nga krimbat. Kështu, në vitin e dhjetë të periudhës mekase të profetësisë, myslimanët shpëtuan nga ky bojkotim i rëndë.

F. VITI I DËSHPËRIMIT (VDEKJA E EBU TALIBIT DHE HZ. HATIXHES, UDHËTIMI NË TAIF)

1. Dy hidhërime të mëdha

a) Vdekja e Ebu Talibit dhe e Hz. Hatixhesë

Myslimanët u gëzuan që shpëtuan nga izolimi. Ata filluan t'i harrojnë shqetësimet që hoqën. Por gëzimi i tyre nuk vazhdoi gjatë. Tetë muaj pas heqjes së izolimit, pësuan dy humbje të mëdha. Në muajin shevval të vitit të dhjetë të periudhës mekase të profetësisë, në fillim vdiq Ebu Talibi, kurse tri ditë më pas, Hz. Hatixheja.

Ebu Talibi nuk ishte bërë mysliman, por ishte i lidhur gjer në fund pas Hz. Muhammedit (a.s.). E donte shumë atë, prandaj edhe e mbronte nga të këqijat e politeistëve duke pranuar të bënte çdo lloj sakrifice për këtë. Edhe kur po vdiste, i porositi të bijtë Hashim “t'i mbeteshin besnikë atij, të mos i dilnin fjale dhe të bënin çdo sakrificë për të”.

H. Hatixheja ishte shoku i vuajtjeve i tij, një shok jete i dhimbshëm. E qetësonte atë edhe në çastet më të vështira, duke iu bërë mbështetje me të gjithë qenien e saj.

Profeti u dëshpërua shumë për humbjen e dy njerëzve të tij të dashur, mbështetjes më të madhe të tij. Prandaj viti i dhjetë i periudhës mekase të profetësisë u quajt “senetul huzn”, “viti i dëshpërimit”.

b) Ashpërsimi i qëndrimit të politeistëve ndaj personit të Profetit

Sa qe gjallë Ebu Talibi, politeistët nuk e preknin shumë personin e Profetit, por pas vdekjes së tij, filluan t'i bënë çdo lloj të keqeje. Një herë, ndërsa Profeti po falte namaz pranë Qabes, Ukbe b. Ebi Muajt, me nxitjen e Ebu Xhehlit, i hodhi sipër organet e brendshme të një deveje të porsatherur kur ai kishte rënë në sexhde dhe vetëm pasi erdhi e bija Fatime e ia pastroi, mundi ta ngrinte kokën. Pasi e mbaroi namazin, Profeti u lut: “Allahu im, t'i paça lënë Ty kurejshët!” Pastaj, duke i përmendur emër për emër ata që ndodheshin aty, Ebu Xhehlin, Utbe b. Rabianë, Shejbe b. Rabianë, Velid b. Ukben b. Ebi Muajtin dhe Umejje b. Halefin, u lut: “Allahu im, t'i paça lënë ty këta!” Pastaj, në luftën e Bedrit, të gjithë këta u vranë dhe u hodhën në një gropë!¹¹⁸

2. Udhëtimi në Taif (620 e.r.)

a) Pritja që i bënë Profetit në Taif

Dhuna e kurejshve ishte bërë e padurueshme. Prandaj, në muajin shevval të vitit të dhjetë të profetësisë, Profeti u nis për në Taif duke marrë me vete birin e adoptuar, Zejd b. Harise. Ai do t'i ftonte taifasit në Islam.

Në Taif jetonte fisi Sakijf, idhujtar dhe politeist. Gjatë afro dhjetë ditëve, Profeti u përpoq t'u tregonte atyre ç'është Islami dhe u takua me parësinë e tyre. Pavarësisht nga përpjekjet e tij, jo vetëm që asnjë taifas s'u bë mysliman, por e tallën dhe e fyen duke i thënë se “a s'kishte mbetur njeri tjetër veç tij për t'u bërë profet” dhe e përzunë me fjalët: “Shko ku të duash, veç largohu nga vendi ynë!” Pastaj, ndërsa Profeti po largohej nga Taifi, një tufë rrugaçësh e ndiqte duke e qëlluar me gurë. Profetit iu bënë këmbët gjak, kurse Zejdi që e mbronte me trup, mori shumë goditje dhe u plagos në shumë vende. Atë ditë Profeti përjetoi vuajtjet më të rënda të jetës së tij!

Më në fund, Profeti shpëtoi nga përndjekja e turmës, duke u futur në vreshtën e të bijve Rabia, Utbe dhe Shejbe. Aty, nën hijen e një pjergulle, ngriti duart për lutje dhe tha kështu:

¹¹⁸ El-Buhari, 1/65.

“Vetëm ty po ta parashtroj dobësinë time dhe poshtërimin që pësova para një fisi! O më mëshiruesi i mëshiruesve, Ti je Zoti i të pashpresëve që s'kanë ku kapen, Ti je Ai që s'ke për të më lënë në duar të armiqtë, që s'ke për të më lënë pa miq!

Zoti im, po që se nuk je i zemëruar me mua, nuk më shqetësojnë të këqijat që hoqa, por bujaria jote është aq e gjerë sa të më ruash edhe prej këtyre!

O Zot, strehohem tek Ti nga ndëshkimi yt, nga mbetja në vetmi, tek drita jote që ndriçon errësirat, që i vë në drejtpeshim punët e kësaj e të asaj bote! Gjithë fuqia është në dorën tënde!”¹¹⁹

Siç shihet, me gjithë fyerjet dhe mundimet që iu bënë, Profeti nuk mallkoi. Ai nuk mallkoi dhe nuk kërkoi shkatërrimin e taifasve as kur iu dha mundësia për këtë gjë.

Gjatë rrugës, në vendin e quajtur “Karn”, dy konaqe larg Mekës, Profetin e takoi Xhebraili. Ai i tha:

“O i Dërguari i Allahut, Allahu i dëgjoj fjalët që të thanë dhe gjërat që të bënë njerëzit e këtij fisi dhe të dërgoi engjëllin e maleve që mund ta urdhërosh për ç'të duash kundër tyre...”

Engjëlli i maleve i dha selam Profetit dhe i tha:

“O Muhammed, jam nën urdhrat e tua! Po të duash t'i shtyp taifasit politeistë nën peshën e këtyre dy maleve, më thuaj!”

Por i Dërguari i Allahut (a.s.) iu përgjigj:

“Jo, nuk dua shkatërrimin e tyre, por i lutem Allahut që prej këtyre idhujtarëve të nxjerrë një brez që të mos njohë zot tjetër veç Tij e që ta adhurojë vetëm Atë!..”¹²⁰

Të bijtë Rabia e panë se në ç'gjendje të dëshpëruar ndodhej Profeti. Ata i dërguan një veshul rrush me anë të skllavit të tyre krishter Addas. Profeti tha “bismil'lah” dhe nisi të hante. I çuditur, Addasi ndërhyri:

“Njerëzit e këtushëm nuk e dinë këtë fjalë!”

“Nga je ti?” – E pyeti Profeti.

“Nga Ninova jam, - i tha Addasi, - jam krishter”.

“Pra, qenke nga vendi i vëllait tim, profetit Junus!” – I tha Profeti.

119 Zadud-Mead, 2/123-124.

120 shih. El-Buhari, 4/83.

“Ku e di ti Junusin?” – E pyeti Addasi.

“Junusi është vëllai im. Edhe ai ka qenë profet si unë!” – Iu përgjigj Profeti.

Pastaj Profeti i foli Addasit për Islamin. Dhe Addasi u bë mysliman.

Profeti nuk e linte detyrën e tij profetike edhe në çastet më të rënda!

b) Kthimi në Mekë

Profeti e kishte të pamundur të futej në Mekë pa mbrojtjen e dikujt. Fundja, prandaj kishte shkuar në Taif, se e kishte në rrezik jetën në Mekë. Prandaj, u ngjiti në malin Hira dhe i çoi fjalë Mutimit nga të bijtë Adijj, i cili ishte një njeri shumë i respektuar ndër kurejshët. Pastaj Profeti u fut në Mekë natën nën mbrojtjen e tij. Shkoi në fillim në Qabe ku bëri tavaf dhe fali dy reqate namaz dhe pastaj në shtëpinë e vet. Sipas zakoneve arabe, personi që kishte marrë nën mbrojtje dikë, ishte i detyruar ta mbronte. Kështu, të bijtë e Mutimit, të armatosur, e rrethuan Qaben. Ata siguruan lëvizjen e lirë të Profetit që nga hyrja në Mekë e gjersa u fut në shtëpi (620 e.r.).

G. FTESA E FISEVE NË ISLAM DHE BESËLIDHJET E AKABES

1. Ftesa e fiseve në Islam

Profeti shkoi në Taif në muajin shevval. Në kthim, kishte hyrë muaji dhilkade, një ndër katër muajt kur ishte e ndaluar të derdhej gjak, dhe kishte filluar, kështu, stina e haxhit.

Në stinën e haxhit, Profeti shkonte në panaiuret e Ukazit, Mexhennes, Dhulmexhazit, etj., pranë Mekës. Atje takohej me fiset e tjera arabe, u këndonte Kuran dhe përpiqej ta kumtonte fenë e vërtetë.

Parësinë e kurejshve e zuri frika se mos Islami përhapej në fiset e tjera jashtë Mekës. Ata kërkuan mënyra veprimi për t'i çuar kot përpjekjet e Profetit, për ta parandaluar që fiset e tjera t'u jepnin vlerë fjalëve të tij. Ata menduan: “Ç't'u themi fiseve të tjera për Muhammedin?” Për këtë, kërkuan ndihmë nga Velidi, i biri i Mugires, që e vlerësonin si personin që merrte vendimet më të drejta.

Velidi ishte një plak i zgjuar, i pasur e i nderuar që njihnte të gjitha llojet e poezisë, nga mendimet dhe njohuritë e të cilit kishin përfituar shumë poetë e oratorë. Ai u takua me Profetin, dëgjoji Kuran prej tij dhe bëri këtë vlerësim për të:

“Unë i njoh të gjitha llojet e poezisë. Ato që dëgjova nga Muhammedi, nuk janë poezi. Pra, ai nuk mund të quhet poet. Por ato nuk janë as prozë. Kurse bukuria dhe oratoria e atyre fjalëve nuk gjendet në asnjë fjalë.

Muhammedit nuk mund t'i themi as magjistar ose falltar, sepse fjalët e tij s'kanë lidhje me magjinë ose fallin. Nuk mund të quhet as i marrë ose i çmendur, sepse askush nuk do t'ju besonte për këtë. Fjalët që thotë ai, nuk mund t'i thotë jo një i marrë, por as njeriu më i mençur! Muhammedin nuk mund ta quani as magjistar, sepse ai nuk fryn, nuk lidh nyje, nuk bën asgjë që të quhet magji...”

“Po ç'të themi, atëherë, për të?” – Pyetën politeistët.

“Nuk e di se ç'të thoni, por asnjëra nga fjalët që i ngjisni, nuk i shkon atij. Askënd nuk mund ta bindni me këto fjalë!..”

Por, të nesërmen, Velidi tha:

“Më e përshtatshme është t'i thoni “magjistar”, sepse fjalët e tij e ndajnë vëllanë prej vëllait, fusin përçarje mes të afërmve. Thojini “magjistar!”

Kurani e përshkruan kështu qëndrimin e Velidit:

“... sepse ai u mendua e u mat dhe si u mendua e u mat që i daltë shpirti! Pastaj pa, i vrenjti vetullat, e vari surratin. Pastaj u kthye e u mbajt me të madh. Dhe tha: “Ky është vetëm një magji e mësuar. Ky Kuran është vetëm një fjalë njerëzore!”¹²¹

Kështu, politeistët kurejshë vendosën ta quanin “magjistar”. Me kë të takohej e bisedonte ai, takoheshin e bisedonin edhe ata pas tij duke u thënë njerëzve:

“Mos e dëgjoni atë, mos u mashtroni nga fjalët e tij. Ai është magjistar që e ndan vëllanë nga vëllai...”

Por asnjë përpjekje e politeistëve nuk do ta pengonte dot përhapjen e Islamit!

“Ata duan ta shuajnë dritën e Islamit me fjalë, por Allahu do ta plotësojë dritën e Tij edhe sikur të mos duan mohuesit!”¹²²

121 Kurani, Muddethir: 18-25.

122 Kurani, Et-Teube: 32.

2. Besëlidhjet e Akabes (Dhilhixhe, 621 dhe 622 e.r.)

a) Bisedimet e Akabes

Një ditë, në stinën e haxhit, ndërsa vërtitej mes grupeve të pjesëtarëve të fiseve të ardhur në Mekë për ta vizituar Qaben dhe idhujt që ndodheshin aty, për t'u folur për Islamin, për t'u kënduar Kuran dhe për t'i ftuar në Islam, Profeti takoi një grup prej gjashtë vetësh në kodrën e quajtur "Akabe" mes Mekës dhe Minas. Profeti bisedoi me ta. U foli për Islamin dhe i ftoi të bëheshin myslimanë.

Kishte kohë që në Medine, fiset arabe politeiste Evs dhe Hazrexh nuk shkonin mirë me çifutët ndjekës të librit. Sa herë që mes tyre të dilte ndonjë grindje apo zënie, çifutët u thonin kështu politeistëve Evs dhe Hazreç:

"Së shpejti ka për të ardhur një profet që ne do ta ndjekim dhe do të fuqizohemi. Atëherë do të marrim shpagim ndaj jush!" Medinasit dëgjonin shpesh nga pleqtë se së shpejti do të vinte një profet. Kur Hz. Muhammedi (a.s.) i ftoi ata në fenë e re, panë nga njëri-tjetri dhe thanë: "Ja, ky është profeti që presin çifutët dhe për të cilin flasin pleqtë! Le t'u dalim para çifutëve!.." Dhe thanë Fjalën e Dëshmisë e u bënë myslimanë.

Kjo ngjarje e ndodhur në muajin dhilhixhe të vitit të dhjetë të periudhës mekase të profetësisë (620 e.r.), quhet "Takimi i parë i Akabes", kurse gjashtë vetët që e pranuan Islamin aty, quhen "**myslimanët e parë medinas**".

Takimet dhe bisedimet mes Profetit dhe medinasve në kodrën Akabe gjatë stinës së Haxhit u zhvilluan tri herë, në vitet 10, 11 dhe 12 të periudhës mekase të Profetësisë. Në takimin e dytë e të tretë u lidhën edhe marrëveshje të quajtura "biat", "besëlidhje". Kështu, në Akabe u bënë tre takime dhe dy besëlidhje.

b) Besëlidhja e parë e Akabes (Dhilhixhe, 621 e.r.)

Gjashtë medinasit që u takuan me Profetin në Akabe dhe u bënë myslimanë, në mbarim të stinës së haxhit u kthyen në Medine. Ata u treguan të afërmve gjithçka kishin parë e dëgjuar, u thanë se ishin bërë myslimanë dhe nisën ta përhapin Islamin.

Një vit më pas, në stinën e haxhit, erdhën nga Medineja në Mekë për t'u takuar me Profetin, 12 myslimanë, nga të cilët, 10 të fisit Hazrexh dhe 2 të fisit Evs. Ndër ta ishin edhe 5 vetë nga ata që kishin qenë një vit më parë në takimin e parë të Akabes. Të parë kishin përsëri Esadin, të birin e Zurares. Të dymbëdhjetë vetët i dhanë fjalën Profetit se "**nuk do të njihnin zot tjetër veç Allahut, nuk do të grabisnin, nuk do të bënin prostitucion, nuk do t'i vrisnin vajzat e vogla, nuk do të shpifnin**

dhe do t'u bindeshin vazhdimisht Allahut dhe të dërguarit të Tij". Ata i dhanë besën Profetit duke i tokur duart me të.

Pas kësaj besëlidhjeje, myslimanët medinas u kthyen në vendin e tyre për t'u përpjekur për përhapjen e Islamit. Bashkë me ta, Profeti dërgoi në Medine Musab b. Umejrin si mësues të Kuranit dhe fesë.

Musabi qëndroi si mik në shtëpinë e Esad b. Zurares nga fisi Hazrexh, kryetar i grupit që lidhën besën në Akabe. Ai shkante në shtëpinë e secilit prej pjesëtarëve të fiseve Evs dhe Hazrexh që ishin bërë myslimanë, u mësonte atyre Kuranin dhe fenë dhe, duke i bërë për vete me moralin e tij të lartë, bukurinë dhe delikatesën e sjeljes, i afronte dhe i lidhte njerëzit pas Islamit.

Me zellin dhe përpjekjet e Esad b. Zurares dhe Musab b. Umejrit, numri i myslimanëve në Medine rritej me shpejtësi. Vetëm prijësit e fisit Evxh, Sad b. Muazi dhe Usejd b. Hudajri nuk e kishin pranuar ende Islamin. Një ditë, ndërsa Esadi me Musabin po u flisnin për Islamin myslimanëve të grumbulluar rreth tyre, u afrua Usejdi që kishte për qëllim t'i pengonte. Ai u foli:

“Ç'kërkoni të bëni ju? Ju po e shmangni popullin nga rruga e etërve...”

Musabi iu suall me shumë delikatesë. I këndoi Kuran, i foli shkurt për Islamin. Usejdi mbeti i prekur nga Kurani. “Ç'gjë e bukur kjo!..” – Tha ai dhe u bë mysliman.

Pastaj Usejdi u tha të pranishmëve t'u dërgonte Sad b. Muazin. Po ta pranonte edhe ai Islamin, në atë vend nuk do të mbetej më njeri pa u bërë mysliman.

Sadi nuk ishte aspak i kënaqur me përhapjen e Islamit në Medine. Ai shkoi tërë zemërim te Esadi dhe Musabi. Ai i foli ashpër Esadit:

“O Esad, po të mos ishin lidhjet farefisnore mes meje dhe teje, nuk do të heshtja kaq lehtë para punës tënde që po na fut farën e përçarjes!..”

Musabi u soll me të me shumë butësi dhe delikatesë. Ai i foli për Islamin. I këndoi Kuran. Si përfundim, edhe Sad b. Muazi u largua që atje si mysliman. Nën ndikimin e këtyre dy prijësve, mes fiseve Evs dhe Hazrexh pothuajse s'mbeti njeri pa u bërë mysliman.

Musabi e njoftoi Profetin për këto zhvillime të kënaqshme në Medine dhe myslimanët u gëzuan shumë. Prandaj, ky u quajt “Senetu'l-Ibtihaxh”, “Viti i Gëzimit”.

c) Besëlidhja e dytë e Akabes (Dhilhixhe, 622 e.r.)

Në vitin e 12 të periudhës mekase të profetësisë, në stinën e haxhit, mes vizitorëve medinas ishin edhe 75 myslimanë, nga të cilët, 73 burra e 2 gra. Këta u

takuan fshehtas me Profetin në kodrën Akabe pas haxhit, në mesnatën e dytë të ejjami teshrikut. Për të mos tërhequr vëmendjen, ata u mblodhën aty duke shkuar individualisht dhe nga rrugë të ndryshme. Mes tyre ishte edhe kushëriri medinas i Profetit, Zejd b. Halidi nga fisi Nexhar, i njohur më vonë si Ebu Ejub el-Ensariu.

Profeti shkoi në mbledhje së bashku me të ungjin Abbas. Abbasi nuk ishte bërë ende mysliman. Por ai ishte i lidhur gjer në fund pas të nipit. Sipas zakoneve arabe, ai e pati marrë nën mbrojtje Profetin pas vdekjes së Ebu Talibit. Prandaj i pari foli ai:

“O hazrexhë dhe evxhë! Edhe ju e dini se Muhammedi ka tek ne një vend të lartë. Ne e kemi mbrojtur gjer tani atë nga armiqtë dhe do të vazhdojmë ta mbrojmë. Por ju tani po e ftoni atë në Medine për të qëndruar aty. Edhe ai vetë e dëshiron këtë gjë. Po të jeni në gjendje ta mbronni atë nga armiqtë, merreni, po e dorëzuar, më mirë të hiqni dorë nga kjo punë që tani!”

Pasi e dëgjuan Abbasin, medinasit iu drejtuan Profetit:

“O i Dërguari i Allahut, fol edhe ti! Nga ne e ke marrë besën për hir të Allahut! Ne jemi gati!”

Pasi këndoi pak Kuran, Profeti tha:

“Kërkoj nga ju të më jepni fjalën se nuk do të lini asgjë mangut nga feja edhe kur të jeni të gëzuar, edhe kur të jeni të hidhëruar, se nuk do të druheni nga asnjë për ta çuar të drejtën në vend, se, kur të vi në vendin tuaj, do të më mbronni siç mbronni gratë dhe fëmijët tuaj!”

Medinasi Esad b. Zurare tha:

“O i Dërguari i Allahut, ne erdhëm këtu për të të dhënë besën ty. Ne do të bëjmë si të na urdhërosh ti! Do të të mbrojmë më shumë se ç’mbrojmë fëmijët e familjet tona! Ne do ta mbajmë fjalën. Allahu na e sjelltë mbarë!”

Medinasit e pyetën Profetin:

“O i Dërguari i Allahut, ç’na jepet po të vdesim në këtë rrugë?”

“Shpërblim me xhennet në ahiret!” – U tha Profeti.

“Atëherë, na e jep dorën!” – I thanë ata. Pastaj, duke i dhënë dorën Profetit, i dhanë besën se, “po të duhej, do të vdisnin për Islamin”.

Në këtë takim u vendos edhe emgrimi i Profetit dhe myslimanëve në Medine. Pas mbarimit të takimit, myslimanët u kthyen përsëri veç e veç dhe në rrugë të ndryshme.

Besëlidhjen e dytë të Akabes, kurejshët e morën vesh vetëm pasi myslimanët mekas u larguan për në Medinë!

H. MREKULLIA ISRA-MIRAXH (Rexhep, 621 e.r.)

a) Miraxhi i Hz. Muhammedit (a.s.)

Pas besëlidhjes së dytë të Akabes, natën e 27 të muajit rexhep të vitit të 11 të periudhës mekase të profetësisë, 19 muaj para hixhretit, ndodhi mrekullia **“El-Isra dhe Miraxh”** e profetit Muhammed.

El-Isra do të thotë *ecje dhe udhëtim natën, kurse miraxh do të thotë ngjitje, lartësim si dhe mjet ngjitjeje, lartësimi*. Kjo mrekulli e madhe ndodhi në një pjesë të natës dhe u quajt **“El-Isra dhe Miraxh”**, sepse profeti Muhammed udhëtoi (u bart) nga Qabeja në xhaminë Aksa dhe pastaj u ngjit në lartësitë qiellore dhe në pozita të larta.

Në ajetin e parë të sures El-Isra të Kuranit thuhet:

“E lartë është fama e Allahut që e çoi në një pjesë të natës robin e Tij, Muhammed, nga Mesxhidi Haram në Mesxhidi Aksa, rrethinën e së cilës e kemi bekuar, për t’ia treguar atij disa nga argumentet tona. Me të vërtetë, Ai dëgjon dhe sheh!”

El-Isra-ja, domethënë udhëtimi natën i Profetit nga Qabeja në Mekë për në tempullin Aksa në Jerusalem, vërtetohet me anë të ajetit të mësipërm. Kurse miraxhin ose ngjitjen qiellore për në pozitat e larta e mësojmë nga hadithet profetike autentike (sahih) të përcjella nga Profeti. Përmbajtja e tyre e përmbledhur është kështu:¹²³

Një natë, ndërsa ndodhej në pjesën e quajtur **“Hatim”** të Qabes, i Dërguari i Allahut (a.s.) ka hipur në një kafshë shale të quajtur **“Burak”**, të sjellë nga Xhebraili, dhe ka shkuar në tempullin Aksa të Jerusalemit ku ka falur namaz. Pastaj i ka hipur mjetit të quajtur **“Miraxh”** dhe është ngjitur në qiej. Në qiellin e parë është takuar me Hz. Ademin, në qiellin e dytë, me Hz. Jahjanë dhe Hz. Isanë, në qiellin e tretë, me Hz. Jusufin, në qiellin e katërt, me Hz. Idrisin, në qiellin e pestë, me Hz. Harunin, në qiellin e gjashtë, me Hz. Musanë dhe, në qiellin e shtatë, me Hz.

123 shih. Buhari, 1/91-93 dhe 4/247-250.

Ibrahimin. Secili nga këta i ka dhënë selam Profetit, e ka përgëzuar dhe ia ka uruar udhëtimin me fjalët “mirë se erdhe, vëlla i mirë (salih)!”

Pastaj, Profeti është ngjitur në Sidretul Munteha. Atje dëgjohej gërvima e kalemave që shkruanin kadhënë dhe kaderin. Përtej Sidretul Muntehasë ishte një botë e papërshekrueshme. Xhebraili nuk ka vazhduar dot përtej. Ai i ka thënë kështu Profetit: “Këtu është kufiri im; edhe sikur sa maja e gishtit të shkoj më tej, digjem!..”

Në miraxh, Zoti i tregoi Profetit shumë botë. Ai ia zbuloi gjërat robit të Tij, drejtpërdrejt, pa pengesë. Profetit iu dhanë tre gjëra:

* Pesë kohë namaz farz.

* Dy ajetet e fundit të sures El-Bekare.

* Lajmi i mirë se ata nga ummeti që nuk bëjnë shirk, pra, nuk i bëjnë partner Allahut, nuk njohin zot tjetër veç Allahut, do të shkojnë në xhennet.

Para miraxhit faleshin dy kohë namaze: në mëngjes dhe në mbrëmje. Kur patën zbritur ajetet që urdhëronin, **“O ti i mbuluar, ngrihu dhe trembi me një ndëshkim të rëndë dhe lartësoje emrin e Zotit tënd (në namaz me tekbir)...”**¹²⁴,

124 Kurani, Muddethir, 1-3.

Profeti ka marrë abdest dhe ka falur namaz sipas përshkrimit të Xhebrailit. Ky namaz i parë i falur sipas përshkrimit të Xhebrailit, ka ndodhur në mëngjes. Po atë ditë, Profeti së bashku me Hz. Hatixhenë kanë falur namaz me xhemaat në mbrëmje. Të nesërmen, në këtë xhemaat ka marrë pjesë edhe Hz. Aliu, pastaj, Hz. Ebu Bekri dhe Zejd b. Haritheja. Kështu, duke filluar qysh nga dhënia e profetësisë gjer në miraxh kur u bënë farz pesë kohë namaz, i Dërguari i Allahut (a.s.) dhe myslimanët kanë falur dy kohë namaze në ditë: në mëngjes e në mbrëmje.

Pas këtyre dy kohëve namaz, me anë të ajeteve të para të sures Muzzemmil është bërë farz “namazi i natës”. Myslimanët falnin namaz natën gjersa u enjtëshin këmbët. Pasi vazhdoi një vit, detyrimi i tij u hoq me anë të ajetit të fundit të të njëjtës sure (Muzzemmil, 20) dhe u bë namaz nafile (tatavvu). Me vendosjen e namazit farz të pesë kohëve në miraxh, namazet e tjera u shfuqizuan. Kurse detyrimi i namazit të natës vazhdoi vetëm për Profetin, si diçka e posaçme vetëm për të.

b) Qëndrimi i politeistëve ndaj mrekullisë së miraxhit

Të nesërmen e miraxhit, në mëngjes, Profeti tregoi për miraxhin dhe për ato që pa atje. Besimtarët e vërtetuan dhe e uruan Profetin. Kurse politeistët e mohuan. Ata thanë se është e pamundur të shkohet e të vihet nga Jerusalemi brenda një nate. Mes tyre kishte që kishin shkuar në Jerusalem dhe e kishin parë tempullin Aksa. Ata e mbytën në pyetje Profetin: “Sa dyer ka tempulli Aksa? Si është kjo pjesë e saj? Po kjo pjesë?” Etj.

Më vonë, Profeti e pati treguar kështu këtë çështje:

“Kurejshët më bënë pyetje për vendin ku kisha kaluar dhe faloren Aksa, pyetje për gjëra të tilla që as u pata kushtuar vëmendje natën e israsë. Atëherë, Zoti e hoqi largësinë mes meje dhe faloresh dhe unë iu përgjigja pyetjeve duke parë atje prej vendit ku ndodhesha.”¹²⁵

Duke mos ditur si të vepronin, politeistët vrapuan te Hz. Ebu Bekri. Ata i thanë: “Muhammedi thotë se mbrëmë ka shkuar në Jerusalem, është ngjitur në qiej dhe është kthyer prapë këtu. A mos ke për ta besuar këtë?” Pa u lëkundur aspak, Ebu Bekri u tha:

“Po qe se e ka thënë ai, i besoj. Unë e vërtetoj atë për çështje më të rëndësishme se kjo. Ai thotë se i vjen vahji nga qiejt ditën apo natën dhe unë i besoj...”

Prej kësaj përgjigjeje, Ebu Bekri u mbiquajt “**Siddik**”, “Vërtetuesi”, “Besniku”.

¹²⁵ Buhari, 4/248; Muslim, 1/157.

Sipas shumicës së dijetarëve sunnitë, ngjarjet isra dhe miraxh kanë ndodhur në të njëjtën natë duke marrë Profeti pjesë në to edhe shpirtërisht, edhe trupërisht dhe duke qenë i zgjuar dhe i vetëdijshëm. Ka edhe dijetarë që thonë se isra dhe miraxhi kanë ndodhur në netë të veçanta, në gjendje ëndrre dhe ku Profeti ka marrë pjesë vetëm shpirtërisht, por numri i këtyre është i pakët.

c) Konkluzionet e legalizuara në miraxh

Në Kuran, gjatë përshkrimit të situatës më të lartë të miraxhit, thuhet:

“Iu afrua (Zotit të vet) sa dy harqe (dy kut) ose më afër. Allahu ia zbuloi atë çast robit të vet atë që ia zbuloi...”¹²⁶

Nga këto ajete kuptohet se në miraxh Profetit iu bënë të njohura shumë dijeni dhe të fshehta.

Në ajetin e 80 të sures El-Isra ku përshkruhen miraxhi nga kreu në fund dhe konkluzionet e legalizuara në miraxh, Profetit i thuhet të lutet si më poshtë duke aluduar se së shpejti do t'i jepet leje për hixhret, emigrim:

“Zoti im, më ço me nder në një vend të mirë dhe më nxirr prej aty me paqe...”

Kurse në ajetin e 81 aludohet se së shpejti Islami do të dalë fitues mbi mohimin dhe se, si përfundim, Meka do të çlirohet nga Profeti dhe Qabeja do të pastrohet nga idhujt:

“Dhe thuaj: “Erdhi e vërteta, humbi gënjeshtria!” Vërtet, gënjeshtria gjithmonë ka qenë e humbur!”

Në ajetet 23-29 po të kësaj sureje përmbahen konkluzionet që përbëjnë themelin e fesë:

Zoti yt ka dhënë urdhër të prerë që të mos adhuroni tjetër veç Tij dhe të silleni mirë me prindërit. Po qe se njëri prej tyre ose të dy pleqërojnë pranë teje, mos u thuaj atyre as “of”, mos i qorto, po folu me fjalë të ëmbla. Dhe shtrije krahu ndaj tyre me përulësi dhe mëshirë dhe ltu: “Zoti im! Mëshiroji ata siç më rritën mua me dashuri dhe mëshirë!”

Zoti juaj e di më mirë se kushdo atë që keni në zemër. Nëse keni qëllime të mira, Ai i fal ata që pendohen.

¹²⁶ Kurani, En-Nexhm: 9-10.

Jepu të afërmve të drejtën që u takon, po kështu edhe të varfërve, të mbeturve në rrugë, por mos shpenzo tepër e pa vend, sepse ata që shpërdorjnë janë shokë me djallin dhe djalli është shumë mosmirënjohës ndaj Zotit!

E nëse detyrohesh t'u kthesh shpinën atyre për të kërkuar mëshirën që shprenon prej Zotit tënd, të paktën folu me të butë!

Dhe mos i lidh duart pas qafe si koprrac dhe as mos i lësho krejt se, ndryshe, mbetesh duarthatë dhe pendohesh.

Pa dyshim, Zoti yt ia shton furnizimin atij që do dhe ia kufizon atij që do. Ai i sheh robtë e vet dhe di gjithçka për ta!

Mos i mbytni fëmijët nga frika e varfërisë se jemi Ne që jua sigurojmë ushqimin edhe juve, edhe atyre. Pa dyshim, mbytja e tyre është mëkat i madh!

Dhe mos iu afroni zinasë (adulterit) se ajo është me të vërtetë një punë e shëmtuar dhe një rrugë shumë e keqe.

Mos vrisni njeri pa të drejtë. Ne i kemi dhënë një të drejtë kujdestarit të të vrrarit pa të drejtë. Por edhe ai të mos e teprojë gjersa e kemi ndihmuar.

Mos e përdorni pasurinë e jetimit veçse me qëllim të mirë gjersa ai të arrijë moshën e pjekurisë. Silleni në vend fjalën e dhënë sepse në fjalën e dhënë ka përgjegjësi.

Matni dhe peshoni me drejtësi. Kështu është më e dobishme dhe kjo ka përfundim të mirë.

Mos u merr me atë që s'e di, sepse veshi, syri dhe zemra kanë përgjegjësi për këtë.

Dhe mos ec duke u mburrur, sepse as tokën nuk mund ta çash, as me malet nuk mund të matesh. Të gjitha këto janë, për Allahun, gjëra të papëlqyeshme.

Këto janë urtësi që Zoti t'i bëri të ditura ty. Kurrë mos bëj zot tjetër veç Allahut, ndryshe hidhesh në xhehennem i qortuar e i përzënë!¹²⁷

Urdhrat hyjnorë në këto ajete mund të përmbliidhen kështu:

- 1) Mos adhuroni tjetërkënd veç Allahut.
- 2) Silluni mirë me prindërit.
- 3) Jepuni të drejtën farefisit, të varfërve, udhëtarëve.

127 Kurani, El-Isra: 23-39.

- 4) Mos u bëni as koprracë, as dorëlëshuar.
- 5) Mos i vrisni fëmijët.
- 6) Mos bëni zina (adulter, prostitucion, imoralitet).
- 7) Mos vrisni pa të drejtë.
- 8) Mos e përdorni pasurinë e jetimit veçse për ta shtuar.
- 9) Mbajeni fjalën e dhënë.
- 10) Matni dhe peshoni me drejtësi.
- 11) Mos u kapni pas gjësë që nuk e dini.
- 12) Mos ecni me krenari, tregohuni të thjeshtë.

I. EMIGRIMI NË MEDINE

“Zoti im, më ço me nder në një vend të mirë dhe më nxirr prej aty me paqe...”¹²⁸

1. El-Hixhreti ose emigrimi i myslimanëve në Medine

El-Hixhret do të thotë shtegtim, emigrim nga një vend në një vend tjetër. Për shkak të padrejtësive, dhunës dhe mizorive të politeistëve, myslimanëve u ishte bërë i paduruar banimi në Mekë. Prandaj, në besëlidhjen e dytë të Akabes, që vendosur edhe emigrimi për në Medine i Profetit dhe myslimanëve. I Dërguari i Allahut (a.s.) u dha leje myslimanëve për të emigruar, duke u thënë: “Mua m'u njoftua se vendi ku do të emigroni ju është një vend me hurma mes dy guroveve”.¹²⁹ Besëlidhja e dytë e Akabes që bërë në Dhilhixhe, muajin e fundit të vitit të 12 të profetësisë. Emigrimi për në Medine filloi në Muharrem, muajin e parë të vitit të 13 të profetësisë (korrik 622 e.r.). I pari që ka emigruar është Ebu Seleme, i biri i Abdylesedit nga të bijtë Mahzum dhe i fundit, ungji i Profetit, Abbasi.

Myslimanët mekas të cilët, gjer në kohën kur u çlirua Meka, emigruan në Medine për çështjen e fesë dhe me leje të Profetit duke lënë në Mekë shtëpinë, mallin e pasurinë, familjen, fisin, të afërmit, shkurt, çdo gjë, u quajtën *muhaxhirë*, njerëz që bëjnë hixhret. Kështu, hixhreti merrte kuptimin specifik të emigrimit për

¹²⁸ Kurani, El-Isra: 80.

¹²⁹ El-Buhari, 4/255.

çështjen e fesë. Kurse *myslimanët medinas* që i pritën ata duke i ndihmuar me të gjitha mundësitë që kishin, u quajtën *ensarë*, ndihmëtarë. Muhaxhirët dhe ensarët janë lavdëruar shumë në Kuran me raste të ndryshme.

Në muajt muharrem dhe sefer, *myslimanët* emigruan së bashku me familjet. Ata u larguan nga Meka fshehurazi në grupe të vegjël me nga dy-tre vetë. Emigrantët mekas u vendosën në fshatrat në periferinë e Medines, të quajtur Avali.

Hz. Omeri nuk u largua fshehurazi. E ngjeshi shpatën, e bëri Qaben tavaf. Pastaj u bë gati për të ikur. Ai i sfidoi politeistët mu në shesh të Mekës:

“Ja, unë po shkoj në Medine! Kush kërkon ta bëjë të ëmën ta vajtojë, ta lërë gruan të vejë dhe fëmijët jetimë, le të më bjerë pas!..”

Hz. Omeri pati emigruar afro 15 ditë para Profetit.

Brenda një kohe të shkurtër, pothuajse të gjithë *myslimanët* mekas emigruan në Medine. Profeti kishte mbajtur në Mekë vetëm Hz. Ebu Bekrin dhe Hz. Aliun. Kur Ebu Bekri i kërkoi leje për të emigruar, Profeti i tha: “*Mos u nxito! Allahu do të japë ty një shok të dobishëm...*”¹³⁰ Në Mekë nuk pati mbetur tjetërkush veç atyre që familjet i kishin mbyllur brenda si dënim për besimin, dhe skllëverit me skllavet. Profeti ndodhej i vetëm para armiqve!

2. El-Hixhreti i Profetit (a.s.)

a) Vendimi i frikshëm i Darun Nedves

Me bisedimet në Akabe, Islami kishte filluar të përhapej në Medine. Politeistët i kishte gjetur ajo që ia kishin pasur frikën. Tani edhe *myslimanët* e Mekës ishin shpërngulur në Medine. Politeistët mekas mendonin se, po të shkonte edhe Muhammedi atje e të vihej në krye të *myslimanëve*, për ta mund të mbyllej rruga tregtare e Sirisë. Ata qenë sjellë shumë keq me *myslimanët*, i kishin munduar ata me mënyra të padëgjua. Tani *myslimanët* mund të bashkoheshin me medinasit, të fuqizoheshin dhe, pastaj, të merrnin shpagim. Në të vërtetë, prej kohësh, mekasit dhe medinasit nuk shkonin mirë me njëri-tjetrin, sepse mekasit rridhnin nga adnanitët, kurse medinasit, nga kahtanitët.

Duke e kuptuar se çështja ishte bërë shumë serioze, politeistët mekas u mblodhën në Darun Nedve për të vendosur se si duhet të veprojnë. Në mbledhje ndodheshin pothuaj të gjithë parësia e Mekës, si Ebu Xhehl, Ebu Sufjan, Ebul

130 El-Buhari, 4/255.

Bahteri, Utbe b. Rabia, Xhubejr b. Mutim, Nadr b. Harith, Umejje b. Halef, Hakim b. Hizam, etj. Ata dhanë mendime të ndryshme për parandalimin e rrezikut Islam.

Njëri prej tyre, Ebul Bahteriu tha:

“Ta lidhim Muhammedin, ta mbyllim në një vend të izoluar nga të gjitha anët dhe ta lëmë aty gjersa të vdesë.”

Hishami i biri i Amrit, propozoi:

“Ta hipim në një deve, ta nxjerrim nga Meka e ta çojmë shumë larg që këtej.”

Kurse Ebu Xhehli bëri një propozim tjetër:

“Të zgjedhim një përfaqësues për çdo degë të kurejshve. Ata do ta sulmojnë Muhammedin të gjithë së bashku për ta vrarë, me qëllim që të mos akuzohet një person i caktuar për vrasjen, por gjaku t’u ngarkohet të gjithë kurejshve. Hashimitët nuk do të dalin dot kundër të gjithë kurejshve, pra nuk do të hapin një çështje gjaku. Ata do të pranojnë pamundësinë e dëmshpërblimit. Kështu mbyllet kjo punë!”

Propozimi i Ebu Xhehlit u pranua njëzëri. Kurse propozimet e tjera nuk u pranuan. U grumbulluan menjëherë 40 vetë të betuar nga kurejshët.

Mbledhja e politeistëve në Darun Nedve dhe planet e tyre përmbliidhen kështu në ajetin e 30 të sures El-Enfal:

“Kujto kur mohuesit ngrinin kurthe për të të mbyllur, për të të dëbuar ose për të të vrarë. Ata bënë plane, kurse Allahu i asgjësonte. Allahu është më i miri i asgjësuesve të kurtheve e dredhive!”

b) Politeistët rrethojnë shtëpinë e Profetit (a.s.)

Xhebraili (a.s.) e njoftoi Profetin për këtë plan të tmerrshëm të politeistëve dhe i tha: “Sonte nuk do të flesh në shtratin ku fle zakonisht, do të ikësh prej shtëpie...” Kështu, edhe Profeti iu dha leja për të emigruar. Profeti thirri Aliun dhe e porositi:

“Unë po shkoj në Medine. Ti sonte fli në shtratin tim dhe mbulohu me hirkën time. Politeistët duhet të pandehin se unë po fle. Mos u jep mundësi të kuptojnë gjë. Në mëngjes, jepua këto gjëra të zotërve dhe eja!”

Kur u err, kriminelët e zgjedhur të kurejshve e rrethuan shtëpinë. Do ta godisnin Profetin të gjithë menjëherë kur të dilte në mëngjes nga shtëpia. Hz. Aliu u shtri në shtratin e Profetit. Kurse Profeti mori një grusht rërë dhe e hodhi mbi politeistët që kishin rrethuar shtëpinë. Kokrrat e rërës i kishin qëlluar të gjithë politeistët që kishin rënë në gjumë të thellë. Profeti kaloi mes tyre duke kënduar pjesën e sures

Jasin nga kreu gjer te ajeti i nëntë ku thuhet: **“Ne ngritëm një pengesë para dhe prapa tyre dhe ua zumë sytë. Ata nuk mund të shohin...”** Politeistët pandehnin se Hz. Muhammedi (a.s.) ishte në shtrat. Por, kur në mëngjes panë Hz. Aliun të ngrihej nga shtrati, ngrinë pa ditur ç’të bënin. Ata u bënë si të çmendur. Menjëherë filluan kërkimet nga të gjitha anët, e kthyen përmbys Mekën, por Profeti s’ishte.

Politeistët shpallën se atij që kapte Muhammedin, do t’i jepeshin 100 deve. Me të dëgjuar këtë çmim, të gjithë njerëzit e këqinj u përhapën në kërkim brenda e jashtë Mekës. Pas largimit nga shtëpia, Profeti bëri Qaben tavaf. Ai iu drejtua Mekës me këto fjalë: “O Mekë, ti je vendi më i dobishëm në botë dhe më i dashuri për mua. Nuk do të isha ndarë nga ty po të mos më detyronin!” Pastaj, në vapën e drekës, arriti në shtëpinë e Ebu Bekrit, të cilin e njoftoi se, me lejen e Allahut, do të emigronin së bashku. Me sytë tërë lot, Ebu Bekri i bëri shenjë nga dy devetë e racës që kishte katër muaj që i ushqente brenda:

“Merr kë të dëshirosh, o i Dërguari i Allahut!”

Profeti e zgjodhi njërën, e pagoi dhe e mori.

Ushqimi i rrugës i përgatitur për të Dërguarin e Allahut dhe Ebu Bekrin, u fut në një trastë. Vajza e Ebu Bekrit, Esmaja, e ndau për mes qemerin e belit dhe me njërën copë lidhi trastën e bukës. Nisur nga ky gjest i saj, ajo u mbiquajt “zatu'n-nitakajn”, “personi i dy qemerëve”.

c) Fshehja në shpellë

Pasi u bë natë, të dy dolën nga dritarja e prapme e shtëpisë. I hoqën këpucët dhe, duke shkelur mbi majat e gishtërinjve, kaluan nëpër rrugë të heshtura drejt jugut të Mekës dhe arritën në shpellën në majë të malit Thevr, ku qëndruan të fshehur tri ditë, nga nata e të premtes gjer ditën e diel.

I biri i Ebu Bekrit, Abdullahu, shkante natën në shpellë për t’u treguar se ç’ndodhte në Mekë dhe largohej pa zbardhur. Kurse skllavi Amr b. Fuhejre që kulloste dhentë, në mbrëmje e afronte tufën te shpella dhe u çonte qumësht.

Duke ndjekur gjurmët, kërkuesit arritën, më në fund, gjer te hyrja e shpellës. Zhurma e këmbëve dhe bisedat e tyre dëgjoheshin brenda. Kur ngriti kokën, Ebu Bekri pa këmbët e tyre dhe i tha Profetit me emocion:

“O i Dërguari i Allahut, po të përkulen për të parë, do të na vënë re!..”

Profeti e qetësoi:

“Mos ki frikë, ndihma e Allahut është me ne!”¹³¹ A frikësohen dy shokë udhëtarë kur i treti me ta është Allahu?”¹³²

Kur ndjekësit nuk ishin ngjitur ende në shpellë, në hyrje të saj një merimangë kishte thurur pezhishkën, kurse një çift pëllumbash të bardhë kishte bërë folenë ku kishte lënë vezët. Kurejshët që i panë këto, menduan se do të ishte marrëzi të shihnin brenda shpellës, prandaj u kthyen.¹³³

Kërkimi i kurejshve vazhdoi tri ditë. Kur Profeti dhe Ebu Bekri ndodheshin ende në Mekë, pajtuan për kallauz Abdullah b. Urajkitin, një person që s'ishte bërë ende mysliman, por që ishte shumë i besueshëm, dhe ia dorëzuan atij devetë. Ai i çoi devetë në shpellë të dielën në mëngjes. Në njërën hipën Profeti me Ebu Bekrin, kurse në tjetrën, kallauzi me skllavin e Ebu Bekrit, Amr b. Fuhejre. Ata zgjodhën rrugën e bregdetit duke u futur, herë pas here, në thellësi të tokës për të ngatërruar gjurmët.

Në këtë mes, për kapjen e Profetit, politeistët vunë si çmim 100 deve dhe kërkuesit u derdhën rrugëve.

Edhe Thuraka b. Malik ishte në kërkim të tyre për të marrë shpërblimin prej njëqind devesh. Më në fund, i arriti. Por kali i zu në thumb dhe e rrëzoi. Thuraka u ngrit, i hipi kalit dhe u nis përsëri për t'i kapur. Përsëri, pikërisht kur do t'i kapte, kalit iu ngulën këmbët e para në rërë. Thurakën e zuri frika dhe paniku. Ai nisi të pendohej. I bëri zë Profetit dhe i kërkoi të falur. I dha fjalën se do të kthehej dhe do t'i pengonte edhe të tjerët duke i orientuar në anë të tjera. Ndërkaq, i kërkoi Profetit një vërtetim mirësjelljeje për ta përdorur kur Islami të fuqizohej. Ebu Bekri e shkroi vërtetimin. Thuraka e mbajti fjalën. U kthye pas dhe i bëri ndjekësit e tjerë që t'i humbnin gjurmët e Profetit.

Profeti dhe ata që e shoqëronin, rrugën për në Medine që mbante 13 ditë me të ecurën e deveve, e bënë për tetë ditë dhe arritën në Kuba ditën e hënë më 12 Rebiulevvel (23 shtator 622 e.r.).

Pastaj ata takuan një karvan tregtar që po kthehej nga Siria për në Mekë. Një ndër tetë myslimanët e parë, Zubejr b. Avvam, që ndodhej në karvan, u veshi Profetit dhe Ebu Bekrit nga një rrobë të bardhë dhe i njoftoi se medinasit po i prisnin me padurim.

131 Kurani, Et-Teube: 40.

132 El-Buhari, 4/263.

133 Zadu'l-Mead, 2/137.

Në Medine s'ishite dëgjuar se Profeti ishte nisur për rrugë. Prandaj, çdo mëngjes, medinasit dilnin e prisnin jashtë qytetit ardhjen e Profetit. Po kështu dolën edhe ditën e hënë më 12 Rebiulevvel (23 shtator 622) dhe pritën gjersa zuri vapa e drekës dhe u kthyen. Në këtë mes, një çifut që kishte hipur mbi kullën e lartë të shtëpisë së vet për një punë, vuri re se nga larg po vinte një karvan njerëzish veshur me të bardha dhe u thirri medinasve me zë të lartë:

“Po vijnë, po vijnë ata që po prisni ju!”

3. Arritja në Medine

a) Profeti (a.s.) në Kuba

Medinasit u armatosën menjëherë dhe u derdhën në rrugë me një gëzim feste. Me Profetin u takuan në fshatin Kuba një orë larg Medines. Aty Profeti bujti si mik për pesëmbëdhjetë netë te familja e Amr b. Avfit. Aty Profeti ndërtoi xhaminë e Kubas që, sipas shprehjes së Kuranit, “u ngrit mbi devocionin”, dhe fali namaz.

Tri ditë pas Profetit arriti në Kuba Hz. Aliu që kishte dalë në rrugë i vetëm dhe kishte udhëtuar natën e ishte fshehur ditën.

b) Namazi i parë i xhumasë dhe hutbeja e parë

14 ditë më pas, një ditë të premte, Profeti (a.s.) hipi në deve dhe u nis për në Medine mes një shpure të madhe të përbërë prej atyre që kishin ardhur ta prisnin. Në rrugë e sipër, në vendin e quajtur Oazi Ranuna që u përkiste të bijve Salim b. Avf, e zuri dreka. Aty Profeti fali namazin e parë të xhumasë dhe mbajti dy hutbe një pas një.

Në hutben e parë, pasi lavdëroi dhe falënderoi Allahun, Profeti tha:

“O njerëz! Pendohuni para Allahut para se të vdisni, vraponi pas punëve të mira sa e keni në dorë! Forcojeni lidhjen me Allahun duke e përmendur shumë Atë, duke dhënë sadaka fshehur dhe hapur! Po të bëni kështu, gjeni të mira, ndihmë, dhe i fitoni prapë ato që keni humbur!

Dijeni se, në këtë muaj të këtij viti, sot, në këtë vend, Zoti e bëri detyrim për ju namazin e xhumasë gjer në kiamet. Sa të jem gjallë unë ose pas meje, kush e lë pa falur këtë namaz megjithëse ekziston një imam – i drejtë a i padrejtë – për shkak se e shih pa rëndësi ose se e mohon, Allahu mos i sjell të mbarësi në asnjë punë! Dijeni se as namazi, as zeqati, as agjërimi dhe as ndonjë e mirë tjetër e një njeriu të tillë nuk vlen po qe se nuk pendohet. Vetëm se, atij që pendohet, Allahu ia pranon pendimin!¹³⁴

134 Ibni Maxhe, es-Sunen, 1/343.

O njerëz! Përgatisni ushqime për vete për jetën tjetër dhe dërgojini që më parë. Të gjithë do të vdisni dhe do ta leni tufën pa çoban. Pastaj Zoti juaj do t'ju pyesë drejtpërdrejt, pa ndërmjetësinë e ndonjë përkthyesi apo pa pasur ndonjë pengesë në mes:

“A nuk erdhi i dërguari im për të të dhënë lajm ty? Unë të pata dhënë pasuri, të pata ndihmuar. Ç'dërgove ti prej atyre gjërave për ahiret?”

Njeriu do të shohë djathtas e majtas e nuk do të dallojë dot asgjë. Pastaj do të shohë para dhe do të dallojë xhehennemin. Atëherë, ai që ka mundësi të japë vetëm një gjysmë hurme, le ta japë për ta ruajtur veten nga zjarri! Kush nuk ka mundësi as kaq, le ta shpëtojë veten me një fjalë të mirë! Sepse për një të mirë jepet shpërblim 10 gjer në 700 fish. Paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi ju!

Pasi e mbaroi hutben e parë, Profeti vazhdoi hutben e dytë ku tha:

“Falënderimi i takon vetëm Allahut! Vetëm atë e falënderojmë dhe ndihmën vetëm prej Tij e kërkojmë! Te Allahu mbështetemi nga e keqja e vetvetes dhe e punëve tona të këqija! Askush nuk mund ta shmangë atë që e vë Allahu në rrugë të drejtë dhe askush nuk mund ta drejtojë atë që Allahu e shmang nga rruga e drejtë!

Dëshmoj se s'ka zot tjetër veç Allahut! Ai është një, Ai s'ka shok e s'ka të ngjarë!

Më e bukura e fjalëve është Libri i Allahut (Kurani). Ka shpëtuar ai që Allahu ia stolis zemrën me Kuran, që, pas mohimit, e fut në Islam, ai që e pëlqen Kuranin para fjalëve të tjera.

Duajeni atë që do Allahu! Duajeni Allahun me gjithë zemër! Mos u mërzitni nga Fjala e Allahut, Kurani, dhe nga përsëritja e tij!

Mos e ngurtësoni zemrën para Fjalës së Allahut!

Mos i bëni partner Allahut në adhurimin ndaj Tij. Druhuni prej Tij ashtu siç duhet. Punët e mira që bëni, vërtetojini me gojë. Duajeni njëri-tjetrin me mëshirën dhe dhembshurinë e Allahut. Paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi ju!

c) Pritja e Profetit në Medine

Pas namazit të xhumasë, Profeti u nis drejt Medines. Medineja jetonte ditën më të shënuar të historisë së saj. Në atmosferën e një gëzimi feste, medinasit i kishin mbushur të dy anët e rrugës nga Kuba në Medine. Gratë thonin vjersha, fëmijët bërtisnin “erdhi i Dërguari i Allahut, erdhi i Dërguari i Allahut”, vajzat e vogla i binin defit dhe këndonin. Kurrë s'ishte gëzuar kaq shumë populli i Medines!

Çdo njeri dëshironte ta priste Profetin si mik në shtëpinë e vet. Njerëzit përpiqeshin ta ndalonin devenë duke e ftuar Profetin: «O i Dërguari i Allahut, urdhëroni tek ne!» Kurse Profeti e kishte lënë të lirë devenë për të mos e prekur askënd.

Profeti u thoshte njerëzve që e ftonin:

“Ju lëreni të lirë devenë, ajo shkon ku e kanë urdhëruar!” Më në fund, deveja u ul në parcelën e lirë që u përkiste dy jetimëve dhe ku më vonë do të ndërtohej xhamia profetike, por Profeti nuk zbriti. Deveja u ngrit prapë dhe, pasi eci pak, u kthye sërish në atë vend, u ul dhe s'lëvizi më. Duke zbritur, Profeti i pyeti të pranishmit:

“Cila është shtëpia më e afërt?”

“Shtëpia ime, o i Dërguari i Allahut, ja porta, urdhëro, mirë se erdhe!” – E ftoi Halidi i biri i Zejdit.

d) Në shtëpinë e Ebu Ejub el-Ensariut

Profeti zbriti nga deveja. Ebu Ejub Halid b. Zejd en-Nexhari el-Hazrexhiu e shkarkoi barrën dhe e futi në shtëpi. Profeti u bë mik në shtëpinë e tij. Ebu Ejubi i shërbeu shumë mirë Profetit. Profeti banonte në katin e poshtëm të shtëpisë. Ebu Ejubit nuk i pëlqeu kjo dhe e luti Profetin të ngjitej lart, kurse ai me familjen do të banonin poshtë. Profeti i tha: “O Ebu Ejub, është më e përshtatshme që ata që rrinë pranë meje dhe ata që vijnë tek unë, të qëndrojnë në katin e poshtëm!”

Ebu Ejub el-Ensariu nuk ishte i pasur. Por ai ndjente një gëzim të madh që po e nderonte të Dërguarin e Allahut në shtëpinë e vet. Ai i jepte rëndësi të madhe që po bëhej i denjë për këtë nder që po ia falte Zoti, për dashurinë ndaj të Dërguarit të Allahut që nuk mund të fitohej me asnjë rrugë tjetër veçse me shërbimin ndaj tij!

Ebu Ejubi tregon kështu për ato ditë: “E përgatisnim gjellën e darkës dhe ia zbrisnim poshtë të Dërguarit të Allahut. Ai banonte poshtë e ne, sipër. Një herë, na u thye shtamba me ujë. duke pasur frikë se mos uji rrjedh poshtë dhe e shqetëson të Dërguarin e Allahut, unë dhe Ummu Ejub morëm jorganin e vetëm prej kadifeje që kishim, dhe me të e thamë ujin!”

4. Rëndësia e hixhretit në historinë e Islamit

El-Hixhreti ose emigrimi nga atdheu në shërbim të fesë është fati i përbashkët i profetëve. Edhe profeti ynë i dashur, ashtu si profetit para tij, u detyrua nga fisi i tij

të emigrojë. Emigrimi për në Medine i Profetit dhe i myslimanëve mekas, shokë të tij të çështjes së besimit, është bërë një prej pikave kthesë jo vetëm të historisë Islame, por edhe asaj botërore. Kjo ngjarje e madhe është fillimi i shpëtimit të myslimanëve mekas, muhaxhirëve, nga të këqijat e fisit të vet, politeistëve mekas, si dhe fillimi i transformimit që kreu Islami. El-Hixhreti ndërroi edhe statusin shoqëror të myslimanëve. Ai u dha myslimanëve pavarësinë politike. Ai i shpëtoi muhaxhirët nga gjendja e të qenit pakicë e shtypur për shkak të besimit.

Brenda një viti pas hixhretit, me rregullimet juridike të kryera nga Profeti, u ngrit një shtet më vete. Ky shtet drejtohej nga vetë Profeti. Disfata që pësuan politeistët mekas, armiqtë më të mëdhenj të Islamit, në betejën e Bedrit ende në vitin e dytë të hixhretit, nxirrte në shesh qartazi rëndësinë e realitetit të hixhretit. Si pikakthesë më e rëndësishme e historisë Islame, 17 vjet më pas, në mbledhjen ku kontraktohej kalifati i Hz. Omerit, data 1 Muharrem (16 korrik 622) e vitit kur emigroi Profeti u pranua si fillimi i kalendarit hixhri ose hënor.

Profeti emigroi më 12 Rebiulevvel të vitit të 13 të profetësisë (23 shtator 622). Kjo datë ishte, në të njëjtën kohë, përvjetori i 53 –të i lindjes së tij.

Me hixhretin që mbyllur periudha 13-vjeçare mekase e profetësisë dhe pati filluar periudha 10-vjeçare medinase.

Lexim letrar Torturimi

Një fyerje e rëndë që iu bë Profetit e pati mbytur në lot vajzën e tij, Fatime. Një ditë, Profeti po falte namaz në Qabe. Si çdo herë, kreu i mohimit, Ebu Xhehli, mendoi një lojë tjetër për ta fyer Profetin, për t'u tallur me të dhe për ta ngritur lart moralin e njerëzve të paskrupullt që e ndiqnin atë në këto lloj veprimesh të ulëta. Ai u tha njerëzve të tij që ishin gati për të kryer çdo lloj pune të ndyrë: "Në filan vend kanë therur një deve dhe të brendshmet ia kanë hedhur mënjanë. Shkoni e i merrni ato që t'ia hedhim sipër këtij njeriu që ulet e ngrihet sikur po falet, e të dëfrehemi ca!".

Ukbe bin Ebi Muajt që i kishte pasion këto punë, shkoi me vrap atje, ku i thanë, i sollti të brendshmet e devesë dhe, sa ra Profeti në sexhde, ia hodhi mbi qafë e supe.

Për shkak të ndyrësirave që i ishin hedhur sipër, Profeti nuk po e ngrinte kokën nga sexhdeja ose nuk mundej ta ngrinte. Ebu Xhehli dhe shokët e tij po shkuleshin së qeshuri!

Fatimeja, të cilën e kishin lajmëruar për ngjarjen, erdhi me vrap. Kjo vajzë e vogël që në kohën e hixhretit i mbushi dymbëdhjetë vjeç, atë ditë ishte një fëmijë. Megjithëkëtë, kur e pa të atin në atë gjendje, u fry si dallgë e shpërtheu si vullkan. I kapi ndyrësitë dhe ia hodhi atij që e kishte bërë këtë punë. Ajo u foli ashpër atyre burrave të paturpshëm që ende qeshnin. U tha ç'i erdhi për goje. Zemërimi i Fatimes dhe veprimet e saj energjike i bënë njerëzit të heshtin.

Profeti u ngrit ngadalë nga sexhdeja. I hapi duart për lutje dhe tha:

“Zoti im! Po t'i lë Ty këta kurejshë!”

Ata që gjer aty gajaseshin së qeshuri, kur i dëgjuan këto fjalë, u prenë. Sepse në traditë e dinin se lutjet e bëra aty pranoheshin.

Pastaj Profeti i përmendi emër për emër **7 personat** që ndodheshin aty. Shumica e tyre u vranë dhe shkuan në xhehennem në luftën e Bedrit,

kurse kufomat iu hodhën në një gropë të thellë të quajtur **Kalibu Bedr**. Madje kufoma e njërit ishte copëtuar aq shumë sa s'dinin nga ta kapnin. Në luftën e Bedrit mori pjesë edhe ai që e kreu këtë punë të ndyrë, **Ukbe b. Ebi Muajt**, por në atë kohë nuk e mori dot dënimin e merituar. Ai u kap më vonë, u lidh dhe u ekzekutua i lidhur me prerje koke.

Para se ta ekzekutonin, pra, para se ta zinte rrugën e xhehennemit, e pyeti Profetin:

“A vetëm mua më gjete mes të gjithë kurejshve për të më vrarë?”

“Po!” – Iu përgjigj Profeti, i cili ia kujtoi edhe poshtërsitë e tjera që kishte bërë. Siç dihet, një herë tjetër, ndërsa Profeti po falte namaz, ai qe përpjekur t'ia përdridhte rrobën rreth qafës. Atëherë Profetin e pati shpëtuat nga duart e këtij të poshtri, Ebu Bekri që ishte ndodhur aty afër dhe kishte ardhur me një vrap sapo e kishte dëgjuar ngjarjen.

PËRMBLEDHJE

1. Jepni të dhëna mbi veçimin e Profetit në Hira dhe mbi moralin e tij para profetësisë.
2. Thoni llojet e vahjit.
3. Në ç'moshë, kur dhe si i pati ardhur vahji Profetit?
4. Ç'do të thotë "fetretu vahj" (ndërprerja e vahjit)?
5. Ç'ndryshime ka mes nebiut dhe rezultatit?
6. Kur dhe me ç'urdhër i është dhënë Profetit detyra e profetësisë, me të cilën filloi ftesa në Islam?
7. Sa kohë ka vazhduar ftesa e fshehtë (individuale)? Cila është veçoria e kësaj ftese?
8. Duke dhënë njohuri mbi myslimanët e parë, shpjegoni rolin e shtëpisë së Erkamit në ftesën në Islam.
9. Kur dhe me ç'urdhër ka filluar ftesa e hapur?
10. Cilat kanë qenë kundërveprimet e para të politeistëve ndaj ftesës së hapur?
11. Shpjegoni konceptet mumin (besimtar), mushrik (politeist) dhe qafir (mohues).
12. Ç'fyerje u kanë bërë politeistët Profetit dhe myslimanëve?
13. Jepni të dhëna mbi kërkesat e politeistëve ndaj Ebu Talibit dhe myslimanëve.
14. Shpjegoni shkurt llojet e torturave ndaj myslimanëve dhe qëndrimin e tyre.

15. Pse janë bërë emigrimet në Etiopi? Jepni të dhëna mbi përfundimet e tyre.
16. Ç'mënyra përdorën politeistët për t'i kthyer mbrapsht emigrantët e Etiopisë? A patën rezultat?
17. Tregoni si u bënë myslimanë Hz. Hamzai dhe Hz. Omeri.
18. Tregoni me shembuj se si ndikoi në përhapjen e Islamit pranimi i tij nga Hz. Hamzai dhe Hz. Omeri.
19. Mes ç'vitesh i patën prerë politeistët marrëdhëniet me myslimanët dhe si patën kaluar ato vite?
20. Ç'ndikime patën shkaktuar vdekjet e Ebu Talibit dhe Hz. Hatixhesë?
21. Jepni të dhëna mbi përdorimin e dhunës nga politeistët.
22. Jepni të dhëna mbi përfundimet e udhëtimit të Profetit në Taif.
23. Shpjegoni konceptet isra dhe miraxh. Tregojeni shkurt ngjarjen e miraxhit.
24. Jepni të dhëna mbi tre dhuratat e mëdha të miraxhit dhe namazin.
25. Numëroni një pjesë të konkluzioneve hyjnore të njoftuara në miraxh.
26. Me kë u bënë besëlidhjet e Akabes? Ç'vendime u morën në besëlidhjet e parë e të dytë të Akabes?
27. Shpjegoni rolin e besëlidhjeve të Akabes në përhapjen e Islamit.
28. Cilat janë shkaqet që përgatitën hixhretin?
29. Kur ka filluar hixhreti i myslimanëve në Medine?
30. Kur dhe me kë ka emigruar Profeti?

31. Tregoni masat që morën politeistët për ta kapur Profetin.
32. Kur dhe ku e ka falur Profeti namazin e parë të xhumasë?
33. Tregoni shkurt çështjet për të cilat tërhoqi vëmendjen Profeti në hutben e xhumasë së parë.
34. Tregoni si u prit Profeti në Medine dhe si u vendos si mik në shtëpinë e Ebu Ejubit.
35. Tregoni rëndësinë historike të hixhretit.

PJESA VII

VITI I PARË NË MEDINE

ÇËSHTJET

- A. Gjendja shoqërore e politike në Medine
- B. Ndërtimi i faltores profetike
- C. Vëllazëria mes ensarëve dhe muhaxhirëve
- D. Bashkëqytetaria mes myslimaneve dhe çifutëve
- E. Martesa e Profetit me Hz. Aishen
- F. Përcaktimi i formës së ezanit
- G. Rreziqet që i prisnin myslimanët në Medine
- H. Numërimi i parë i popullsisë në Medine

PUNË PËRGATITORE

1. Mblidhni të dhëna mbi konceptin hixhret dhe mbi hixhretet e profetëve.
2. Mblidhni të dhëna mbi qytetin e Medines dhe studioni gjendjen e sotme të faltores profetike.
3. Gjeni dhe lexoni në shqip ajetet që tregojnë për ndihmën që u dhanë myslimanët medinas muhaxhirëve.
4. Cilat janë shkaqet që Islami e vuri vëllazërinë fetare mbi vëllazërinë e gjakut?
5. A keni menduar mbi kuptimin e ezanit? Ai i dini kuptimet e shprehjeve të ezanit? Ç'qëndrim duhet mbajtur ndaj thirrjes së muezinit?

A. GJENDJA SHOQËRORE E POLITIKE NË MEDINE

Medineja është ndër qytetet e zonës së Hixhazit. Ajo ndodhet në veri të Mekës. Ka klimë të mirë, ka kopshte me hurma dhe vreshta, tokën e ka të përshtatshme për bujqësi. Para hixhretit të Profetit, qyteti quhej *Jethrib*. Pas hixhretit u quajt *Medinetun Nebi* (Qyteti i Profetit) dhe *Medinetun Resulullah* (Qyteti i të Dërguarit të Allahut). Më vonë qyteti filloi të thirrej thjesht Medine dhe ashtu mbeti. Ndërkaq, vazhdon të thirret edhe *Medinetu Munevvere* (Qyteti i Ndrirshëm), që është një apelativ i pëlqyer, kurse emri i vjetër *Jethrib* është harruar krejtësisht.

a) Popullsia

Fiset Evs dhe Hazrexh. Para hixhretit, në Medine jetonin dy fise arabe vëllezër të quajtur *Evs* dhe *Hazrexh* dhe tre fise çifute. Arabët *Evs* dhe *Hazrexh* kishin ardhur aty nga Jemeni pas përmbytjes së madhe të quajtur *Sejlu* Arim.

Në fillim, në qytet zotëronin çifutët. Më pas, epërsia kaloi në anë të arabëve, mirëpo mes këtyre dy fiseve filluan luftëra të pandërprera që vazhduan gjer në hyrjen e fesë Islame aty.

Para Islamit, edhe arabët *Evs* dhe *Hazrexh* u faleshin idhujve. Por ata kishin dëgjuar nga çifutët e tyre se së shpejti kishte për të ardhur një profet. Kjo dijeni e lehtësoi pranimin e Islamit prej tyre. Jo vetëm kaq. Ndër të gjithë arabët e Gadishullit, fiset *Evs* dhe *Hazrexh* e përkrahën të parët Hz. Muhammedin. Me emigrimin e Profetit në Medine, mosmarrëveshjet mes tyre morën fund krejtësisht.

Pas hixhretit, myslimanët e Medines përbëheshin nga dy grupe: muhaxhirët, myslimanët që kishin emigruar nga Meka, dhe ensarët, ndihmësit, myslimanët medinas *Evs* dhe *Hazrexh* që i pranuan myslimanët mekas si vëllezër dhe i ndihmuan me të gjitha mundësitë. Duke lënë në Mekë gjithë pasurinë dhe të afërmit, myslimanët mekas kishin emigruar për hir dhe në shërbim të fesë.

Për të krijuar një ide të drejtë e të plotë mbi qytetin e *Jethribit* që Zoti e zgjodhi si vend emigrimi për të Dërguarin e Tij dhe që u bë qendra prej nga ftesa Islame u përhap në të gjithë botën dhe djepi i parë i unitetit Islam, duhet të njohim gjendjen e tij shoqërore, qytetare dhe ekonomike, afërsinë e fiseve të atyshme ndaj njëri-tjetrit, përbërjen shoqërore-ekonomike të qendrës çifute të atyshme, forcat luftarake dhe gjendjen e vërtetë të atij qyteti të begatshëm e të pasur. Në kundërshtim me Mekën që kishte një karakter të vetëm dhe një fe të përbashkët, *Jethribi* ishte qyteti ku bashkëjetonin fe, kultura dhe popullata të ndryshme.

Çifutët. Sipas pikëpamjes së pranuar nën dritën e historisë, shumica e çifutëve kishin ardhur në Gadishullin Arabik, veçanërisht në Medine, në shekullin I e.r.

Në Medine kishte tre fise çifute: Kajnuka, Nadir, Kurejza. Numri i i përgjithshëm i anëtarëve të tyre e kalonte dymijëshin.

Kajnukasit njiheshin si luftëtarë dhe numëroheshin gjer në 700 burra. Po kaq ishin edhe Nadirët. Kurse Kurejzat kishin 700-900 burra.

Mes këtyre tre fiseve kishte marrëdhënie të ndera. Mes tyre ndodhnin shpesh përlëshje me armë. Kurani flet kështu mbi armiqtë mes çifutëve:

“... patëm marrë zotim nga ju që të mos derdhni gjakun e njëri-tjetrit, të mos e dëboni njëri-tjetrin... Por pastaj filluat të vriteni mes njëri-tjetrit dhe të bashkëpunoni për t'i dëbuar disa të tjerë nga vendi. Ndërsa dëbimi i tyre është i ndaluar, po të bien rob tek ju, duhet t'i lironi me shpërblim. Apo e besoni një pjesë të librit dhe pjesën tjetër e mohoni. Ndëshkimi i atyre që veprojnë kështu, është poshtërim në këtë botë dhe hedhje në vuajtjet më të rënda në ditën e gjykimit. Allahu nuk është indiferent ndaj bëmave tuaja!”¹³⁵

Çifutët jetonin në fshatrat dhe lagjet e tyre. Ata kishin kalatë dhe kështjellat e veta.

Çifutët nuk kishin ngritur dot një pushtet të vetin. Ata jetonin të pavarur nën mbrojtjen e kryetarëve të fiseve të ndryshme, të cilëve u paguanin tatime vjetore për t'i mbrojtur në përgjithësi, veçanërisht nga dhuna e arabëve. Ata e mbanin shpresën të marrëveshjet që kishin lidhur me ta. Çdo prijës çifut kishte një aleat ndër beduinët dhe kryetarët e fiseve arabe.

Çifutët e paraqisnin veten si kompetentë në dituri, fe dhe legjislacion. Ata kishin shkolla ku mësonin konkluzionet dhe urdhrat fetare, historinë, tregimet për profetët e tyre. Ata kishin edhe vende dhe mjedise të posaçme ku kryenin detyrat fetare. Atyre u thonin «el-Midras».

Çifutët kishin edhe mjedise ku mblidheshin për të diskutuar çështje materiale e shpirtërore. Ata kishin ligjet dhe rregullat e tyre. Një pjesë e këtyre ishin marrë nga librat, kurse një pjesë tjetër i kishin hartuar vetë dijetarët dhe orakujt e tyre. Ata kishin festat e tyre si dhe ditët e posaçme të agjërimit si ashuret.

Shumica e shërbimeve që u bënin joçifutëve mbështetej në marrëdhëniet tregtare të pengut dhe kamatës. Këtë e bënte të mundur struktura bujqësore e zonës ku

135 Kurani, El-Bekare: 84-85.

jetonin dhe vepronin, sepse bujqit ishin të detyruar të merrnin hua gjer në kohën e vjeljes së prodhimit. Lënia peng nuk prekte vetëm mallin. Peng kundrejt huasë së marrë dhe kamatës liheshin edhe gratë dhe fëmijët.

Çifutët u fuqizuan shumë ekonomikisht pasi u bënë zotër të fushave ekonomike brenda dhe jashtë Medines. Ata filluan të sundojnë në mënyrë të tepruar në treg dhe të spekulojnë në favor të interesave të veta.

Shumica e madhe e popullsisë ndjente neveri ndaj çifutëve që ishin bërë të pasur me anë të kamatës, gjë që arabët e urrenin jashtë mase.

Marrëdhëniet e çifutëve me fiset arabe Evs dhe Hazrexh që banonin në qytet, mbështeteshin në interesa personale dhe fitimin material. Po t'u interesonte, çifutët përpiqeshin të shkaktonin konflikt të armatosur mes këtyre dy fiseve. Kjo duket në shumë konflikte të armatosura që i patën dobësuar rëndë fiset Evs dhe Hazrexh. E rëndësishme për çifutët ishte të mbanin në duar jetën ekonomike të Medines. Thëniet e tyre mbi profetin e pritur i nxitën fiset Evs dhe Hazrexh për të hyrë në Islam.

Gjuha që përdornin zakonisht çifutët, ishte arabishtja, por jo një arabishte e pastër, sepse përzienin në të fjalë hebraishte. Ata nuk e kishin braktisur krejt hebraishten. Atë e përdornin në lutjet dhe mësimet.

Në lidhje me fenë dhe propagandën fetare, Dr. Izrael thotë kështu: “Pa dyshim, po qe se çifutët do të vendosnin ta merrnin në duart e veta përhapjen e fesë së tyre, do të mund ta përhapnin zotërimin e tyre fetar mes arabëve gjersa të arrinin në një pozitë më eprorë se ajo në të cilën ndodheshin. Por, siç dihet, hebraizmi nuk i ka detyruar çifutët (hebrejët) për t'i tërhequr popujt e tjerë joçifutë në fenë e vet. Për më tepër, për disa shkaqe, çifutëve u është ndaluar ftesa fetare.

b) Gjendja fetare dhe niveli shoqëror

Arabët ndiqnin kurejshët. Edhe populli i Mekës, në çështjet e fesë dhe besimit, shihte si model për t'u ndjekur fisin Kurejsh. Arabët adhuronin idhujt të cilëve u faleshin popullsia kurejshe dhe e Hixhazit të nënshtuar ndaj idhujtarisë që sundonte në Gadishullin Arabik. Ndërkaq, disa nga idhujt vlerësoheshin më shumë. Për shembull, Menati ishte idhulli i popullit të Medines. Ndaj këtij idhulli që ishte më i vjetri, fiset Evs dhe Hazrexh interesoheshin më shumë, thernin kurban për të dhe i bënë telbije duke e trajtuar si zot, pra, duke rënë në politeizëm. Menati ndodhej në vijën e bregdetit, mes Mekës dhe Medines, në një drejtim me malin Kadid. Medinasit kishin idhuj edhe në shtëpi, por kjo s'ishte aq e përhapur sa në Mekë.

Medinasit kishin dy ditë feste kur luanin e dëfrenin. Kur Profeti erdhi në Medine, u tha atyre: *“Allahu i ndërroi dy festat tuaja me më të dobishme me to, me Bajramet (festat) e Ramazanit dhe kurbanit.”*¹³⁶

c) Gjendja qytetare dhe ekonomike

Nga kushtet natyrore, qyteti i Jethribit ishte një truall bujqësor. Burimi më i madh ekonomik i popullsisë ishin bujqësia, vreshtaria dhe kopshtaria. Prodhimet kryesore ishin hurmat dhe rrushi. Në Medine kishte kopshtije me hurma, vreshta, ara të lashtash dhe perimore. Veçanërisht në kohët me thatësi, hurma plotësonte një pjesë të madhe të nevojave ushqimore të popullsisë dhe luante rolin e parasë që populli e përdorte kur kishte nevojë. Në jetën e tyre, hurma ishte burimi i shumë gjërave të dobishme. Arabët e përdornin hurmën si ushqim për vete e për kafshët, si lëndë ndërtimi, arti e djegieje. Ekzistonin disa lloje hurmash të Medines. Ata kishin një përvojë shumëvjeçare në prodhimin dhe përmirësimin e varieteteve të saj me anë të metodës së shartimit, etj.

Por kjo s'do të thotë se në Medine nuk zhvillohej veprimtari tregtare, megjithëkëtë, jo aq e zhvilluar, e përhapur dhe e fuqishme sa në Mekë, sepse burimi i jetesës për banorët e Mekës dhe luginës së saj ku s'kishte ujë dhe nuk mbillej gjë, ishte tregtia dhe udhëtimet verore e dimërore.

Në Medine kishte edhe disa degë artizanati me të cilat merreshin, në përgjithësi, çifutët. Ka mundësi që ato t'i kishin mësuar dhe sjellë nga Jemeni. Degët e artit ku ata ishin specialistë, i vazhduan gjer në kohët më të vona.

I gjithë fisi Kajnuka merrej me artizanat. Ata ishin bërë popullsia çifute më e pasur e Jethribit. Në shtëpi kishin shumë mall dhe një sasi sendesh stolie prej ari e argjendi.

Medineja kishte tokë pjellore. Trualli i saj ishte i veshur me bimësi. Ajo kishte shumë oaze që jo vetëm ishin burime natyrore ujore, por edhe ujëmbledhës të reshjeve. Kështu, tokat e Medines ishin të ujtitshme. Shumë i njohur ishte oazi Akik ku bëheshin edhe shëtitje. Nëntoka e Medines ishte përgjithësisht e pasur me ujëra nëntokësore. Pothuajse kudo mund të hapej pus. Kopshtet, perimoret, etj. kishin pusët e veta. Kopshtet apo pemëtoret me burim uji të vetën dhe të rrethuara me mure quheshin “el-Hait”. Shumë puse ishin bërë të njohura për ujin e bollshëm e të ëmbël. Gjithashtu kishte edhe kanale ujitëse.

¹³⁶ Buhari, Muslim.

Të lashtat kryesore ishin elbi dhe gruri. Kishte shumë edhe perime dhe bimësi të gjelbër. Në punimin e tokës, kultivimin e bimëve dhe tregtinë e prodhimeve përdoshin mënyra të ndryshme ortakërie dhe qiraje të quajtura muzabene, muhakale, muhabere, muaveme, etj.¹³⁷

Një pjesë të këtyre marrëdhënieve Islami i pranoi, një pjesë i ndaloi, kurse një pjesë tjetër i përmirësoi. Siç e kemi shpjeguar që më parë, njësia e monedhës që përdorej në Mekë dhe Medine ishte një. Meqë burimi i jetesës së popullsisë medinase mbështetej në të lashtat dhe frutat, Medineja kishte më shumë nevojë se Meka për mjete peshimi dhe matjeje. Mjetet e matjes që përdoshin në Medine quheshin mud, sa, vesk, kurse peshoret dhe njësitë e peshimit, dirhem, sikaf, danik, kirat, ritl, kantar, nevvat, ukijje.

Megjithëse ishte një vend pjellor, Medineja i sillte një pjesë prodhimesh ushqimore nga jashtë, si miellin e grurit të cilësisë së parë, gjalpin dhe mjaltin nga Siria. Siç kuptohet nga zakonet dhe historia e tyre, çifutët ishin në çdo qytet më të pasur se arabët, kurse arabët, si beduinë që ishin, nuk mendonin shumë të nesërmen, pra dhe nuk grumbullonin mall. Në mënyrë të veçantë, arabët e kishin qejf gostinë dhe gostitjen. Ata mbeteshin të detyruar të merrnin hua nga çifutët. Në shumicën e rasteve, çifutët jepnin hua me kamatë dhe peng.

Medinasit kishin si pasuri deve, lopë dhe tufa të imtash. Devetë i përdornin për ujitje. Medinasit kishin edhe kuaj, ndonëse më pak se mekasit. Kuajt i përdornin për luftë. Beni Sulejm ishte bërë i njohur për kuajt që kishte. Ata i sillnin kuajt nga jashtë.

Në Medine kishte disa tregje. Më i rëndësishmi prej tyre ishte tregu Beni Kajnuka, qendra e tregtimit të sendeve prej ari e argjendi. Ishte edhe tregu Bezzaz ku shiteshin copa të endura me pambuk dhe mëndafsh, jastëkë me ngjyra dhe perde me figura. Në Medine tregtoheshin edhe produkte aromatike, zhivë dhe erëza. Medinasit përdornin forma të ndryshme shitblerjeje. Islami i pranoi disa prej tyre, kurse disa të tjera i ndaloi.

Edhe nga fiset Evs dhe Hazrexh kishte pak persona që merreshin me kamatë.

Jeta në Medine ishte e zhvilluar. Popullsia kishte natyrë të urtë. Shtëpitë ishin me kate. Disa shtëpi ishin me kopshte. Në disa shtëpi kishte edhe karrige. Përdoshin gota qelqi ose guri dhe llamba të ndryshme. Trastat dhe koshat përdoshin në bujqësi dhe

¹³⁷ Muzabene, muhakale, muhabere, muaveme, etj., janë mënyra të njohura pothuajse në të gjithë popujt, edhe në popullin tonë: shitblerje e prodhimit që në arë, dhënia e tokës me qira, punimi i tokës me të tretë ose të katërt, ortakëri toke, fare, etj.

në punët shtëpiake. Në shtëpitë e të pasurve, veçanërisht të çifutëve, kishte shumë plaçka, pajisje e orendi, sende të çmuara prej margaritari të Jemenit, prej ari e argjendi. Gratë merreshin me tjerrje dhe endje. Ndër artizanatet njiheshin dhe ushtroheshin rrobaqepësia, regjia e lëkurëve, ndërtimi i shtëpive, derdhja e tullave dhe gdhendja e gurit.

Siç shihet, Profeti dhe myslimanët mekas kishin emigruar nga një qytet në një qytet tjetër shumë më të zhvilluar, por edhe të komplikuar e me probleme të ndryshme me të cilat Profetit do t'i duhej t'i përballonte. Në Medine kishte fe, mjedise dhe kultura të ndryshme. Prandaj, askush tjetër veç Profetit që kishte mbështetje hyjnore e që përfaqësonte urtësinë, dallimin e të drejtës nga e shtrembra, mundësinë e bashkëjetesës mes forcave të ndryshme të kundërta dhe dashurinë, nuk do të mundej ta zotëronte situatën dhe të krijonte një unitet shtetëror-administrativ të mbështetur në parimet e një feje të vetme.

Allahu i Lartë thotë kështu në Kuran:

“Po qe se duan të të mashtrojnë, dije se Allahu të mjafton ty. Ai të fuqizoi ty me ndihmën e vet dhe me besimtarët dhe Ai i bashkoi zemrat e tyre. Ti vetë s'do të mund t'ua bashkoje zemrat edhe sikur të jepje, për këtë, gjithë pasuritë e tokës. Por Allahu i afroi me njëri-tjetrin dhe i bashkoi ata sepse Ai është i gjithëfuqishëm, i urtë!”¹³⁸

B. NDËRTIMI I FALTORES PROFETIKE

Faltorja apo xhamia e dytë që ndërtoi Profeti në Medine është Faltorja Profetike e ngritur mbi truallin ku u ul deveja e tij kur hyri për herë të parë në qytet. Trualli ishte pronë e dy jetimëve. Të gëzuar që mbi truallin e tyre do të ngrihej faltorja e Profetit, jetimët deshën ta dhurojnë, por Profeti nuk e pranoi dhuratën dhe ua pagoi. U hoqën varret e politeistëve që ndodheshin në atë truall, u prenë drurët, vendi u sheshua dhe u përgatit për ndërtim. Për ndërtimin e faltores punoi edhe Profeti vetë. Muhaxhirët dhe ensarët punonin me dëshirë e gëzim.

Themelet e ndërtesës u hodhën prej guri, kurse muret u bënë prej qerpiçi. Për lëndë druri u përdor hurmaja. Edhe mbulesa iu bë prej degësh hurmaje. Trualli i ndërtesës u shtrua me çakëll dhe rërë. Kjo ndërtesë modeste e tregonte në mënyrë të gjallë thjeshtësinë e fesë Islame. Lartësia e tavanit ishte pak më e madhe se shtati i njeriut. Ndërtesa kishte një mihrab dhe tri dyer. Në anë të ndërtesës, ngjitur me të, u

138 Kurani, El-Enfal: 62-63.

ndërtuan edhe dy dhoma për Profetin. Ndërtimi mbaroi në 7 muaj. Më pas, për Profetin u ndërtuan edhe shtatë dhoma të tjera.

Faltorja ishte orientuar drejt Faltores Aksa të Jeruzalemit. Në muajin rexhep të vitit të dytë të hixhretit, kur orientimi i faljes u ndryshua, edhe mihrabi dhe dera kryesore e faltores u ndryshuan. Gjithashtu, në faltore nuk kishte minber, prandaj Profeti i mbante hutbet në këmbë. Me këmbënguljen e sahabeve, në vendin ku mbahej hutbeja, u vendos një trung hurme për t'u ulur Profeti. Kurse në vitin e 8 të hixhretit u ngrit një minber me tri shkallare, ku filluan të mbaheshin hutbet.

Në avlli të faltores dhe ngjitur me të ishte ndërtuar një sofat me strehë degësh hurme. Aty rrinin myslimanët e varfër që s'ishin të martuar e s'kishin familje, prandaj edhe u mbiquajtën “ashabu suffe”, “shokët e sofatit”. Ndërsa myslimanët e tjerë merreshin me punët e tyre të përditshme, ata e kalonin gjithë kohën pranë Profetit, në bisedat e tij, ose përpiqeshin ta mësonin fenë me të gjitha hollësitë e saj. Profeti ishte mësuesi dhe drejtuesi i kësaj shkolle, nxënësit e së cilës kishin për klasë faltoren dhe, për shtrat, sofatin. Me kalimin e kohës, në mësimet e Profetit filluan të marrin pjesë, gjatë ditës edhe të tjerë, numri i të cilëve erdhi duke u shtuar. Pastaj, Profeti caktoi edhe mësues të tjerë për të dhënë mësim aty. Kështu, sofati u bë edhe shkolla ku u përgatitën mësues të fesë që Profeti i dërgonte, pastaj, si mësues feje pranë fiseve që hynin në Islam.

Faltorja ose xhamia që luajti rolin kryesor në themelimin e vëllazërimit Islam, në vitet e para të Islamit ishte, jo vetëm një mjedis faljeje e adhurimi, por edhe mjedisi ku zhvilloheshin diskutime mbi të gjitha çështjet fetare, shkencore, politike, administrative e ushtarake. Myslimanët që faleshin aty sup më sup me Profetin, përsëri, po aty dhe me po atë sinqeritet, i diskutonin problemet e tyre me Profetin dhe mësonin prej tij të gjitha njohuritë që i jepnin drejtim jetës së tyre.

C. VËLLAZËRIA MES ENSARËVE DHE MUHAXHIRËVE

Duke lënë çdo gjë në Mekë për hir të fesë dhe në shërbim të saj, myslimanët mekas kishin emigruar në Medine dhe ishin bërë muhaxhirë. Ndërkaq, myslimanët medinas, ensarët, duke i vënë ata mbi veten, u kishin dhënë çdo lloj ndihme, u kishin plotësuar atyre të gjitha kërkesat. Mirëpo muhaxhirët dëshpëroheshin se u bëheshin barrë ensarëve, se nuk fitonin vetë.

Për ta larguar dëshpërimin e muhaxhirëve, për ta forcuar dashurinë dhe sinqeritetin mes muhaxhirëve dhe ensarëve dhe për të parandaluar çdo shenjë

përçarjeje, në muajin e shtatë të hixhretit, Profeti i mblodhi muhaxhirët dhe ensarët në shtëpinë e Enes ibni Malikut. Në atë mbledhje u themelua vëllazëria mes muhaxhirëve dhe ensarëve duke u mbështetur në vëllazërinë e një ensari me një muhaxhir. Kështu, u krijuan rreth 90 (apo 360) vëllazëri. Secili ensar mori në shtëpinë e vet të vëllanë muhaxhir, duke e bërë bashkëpjesëtar të mallit dhe pasurisë së vet. Ensarët i thanë kështu Profetit:

“O i Dërguari i Allahut, na i ndaj kopshtet e hurmave me vëllzërit muhaxhirë!”

Profeti u tha:

“Jo, pronësia është e juaja. Por do të punoni së bashku me vëllzërit muhaxhirë dhe do ta ndani prodhimin.”

Të dy palët e pranuan dhe u lidhën aq shumë sa u bënë trashëgimtarë të njëri-tjetrit para familjarëve.

Vëllazëria e ngritur nga Profeti mes ensarëve dhe muhaxhirëve të caktuar u zgjerua më pas me ajetin **“besimtarët janë vëllazër”**¹³⁹. Por konkluzioni juridik i kësaj vëllazërie në lidhje me çështjen e trashëgimisë u hoq pas luftës së Bedrit me anë të ajeteve të mëposhtme: **“... sipas librit të Allahut, farefisi i gjakut janë më të afërt (në trashëgim) se besimtarët dhe muhaxhirët...”**¹⁴⁰ dhe **“... farefisi ka më përparësi ndaj njëri-tjetrit (sesa ensarët dhe muhaxhirët)...”**¹⁴¹

Pasi nisën të punonin dhe të bënin tregti, muhaxhirët shpëtuan nga ditët e para plot shqetësim. Pastaj, pasi përfituan edhe nga plaçka e luftës së Bedrit, ata s'kishin më nevojë për ndihmën e ensarëve.

D. BASHKËQYTETARIA MES MYSLIMANËVE DHE ÇIFUTËVE

Me vëllazërinë e ngritur mes muhaxhirëve dhe ensarëve, Profeti kishte fuqizuar unitetin Islam. Brenda një kohe të shkurtër pas kësaj, ai bëri një marrëveshje bashkëqytetarie mes myslimanëve dhe tre fiseve çifute që jetonin në lagjet e tyre në qytet. Kështu, të gjithë popullsinë e qytetit, Profeti e bashkoi në një unitet politik. Ai siguroi mbrojtjen e përbashkët ndaj çdo lloj sulmi armik nga jashtë.

¹³⁹ Kurani, El-Huxhurat: 10.

¹⁴⁰ Kurani, El-Ahzab: 6.

¹⁴¹ Kurani, El-Enfal: 75.

Në këtë marrëveshje bashkëqytetarie të lidhur me çifutët dhe të konsideruar si kushtetuta e parë e qytet-shtetit Islam të Medines, përcaktoheshin të drejtat dhe përgjegjësitë e dy palëve dhe kufijtë e qytetit-shtet. Në krye të këtij shteti qëndronte Profeti.

Nenet kryesore të marrëveshjes janë këto:

1. Pjesëmarrësit në marrëveshje janë popullata të pavarura.
2. Politeistëve kurejshë nuk do t'u jepet mbrojtje.
3. Palët nuk do t'i japin askujt ndihmë në dëm të një pale të caktuar.
4. Qyteti i Medines do të mbrohet së bashku ndaj sulmeve të armiqve.
5. Ndalohet lufta dhe gjakderdhja brenda qytetit.
6. Çifutët janë të lirë ta ruajnë dhe ta ushtrojnë fenë e tyre.
7. Të gjitha mosmarrëveshjet që mund të lindin, do të zgjidhen nga ana e Hz. Muhammedit.

E. MARTESA E PROFETIT ME HZ. AISHEN

Pas vdekjes së Hz. Hatixhesë, brenda një viti, Profeti që martuar me Hz. Sevdën dhe, pak pas kësaj, që fejuar me Aishenë, të bijën e Hz. Bekrit. Martesa me Hz. Aishenë u bë në Medine. Me këtë martesë, Profeti u lidh me mikun e tij besnik, Ebu Bekrin, edhe me lidhje krushqie.

Profeti e donte shumë Hz. Aishenë. Në dhomën e saj i kaloi ai ditët e sëmundjes para vdekjes, aty vdiq dhe po aty u varros.

Me zgjuarsinë e saj të shkëlqyer, Hz. Aisheja ka qenë ndër dijetaret më të mëdha ndër sahabet. Shumica e konkluzioneve lidhur me femrën mbështeten në hadithet e përcjella prej saj. Si një juriste e madhe, ajo radhitet ndër sahabet që kanë përcjellë më shumë hadithe. Ajo i ka kryer shërbime të mëdha Islamit.

F. PËRCAKTIMI I FORMËS SË EZANIT

Ndërtimi i faltores profetike kishte përfunduar. Tani namazet faleshin aty nën drejtimin e Profetit. Por mbledhja e myslimanëve në kohët e namazit ishte e vështirë. Që të mundnin të arrinin në faltore në kohë, myslimanëve duhej t'u jepej një shenjë. Profeti e diskutoi këtë gjë me shokët. U bënë propozime të ndryshme për

lajmërimin e kohës së namazit, si: ngritje flamuri, ndezje zjarri në një vend të lartë, rënie borie, rënie këmbanash, etj. Të gjitha këto propozime u hodhën poshtë nga Profeti ose se nuk vlenin për të gjithë, siç ishte ngritja e flamurit ose ndezja e zjarrit për ata që ishin në gjumë, brenda, etj., ose se ishin zakone të zoroastrianëve, krishterëve dhe çifutëve, si rënia e borive ose këmbanave. Disa propozuan që koha e namazit të lajmërohej me zë të lartë. Kjo mënyrë u pranua përkohësisht. Zezaku etiopian Bilal filloi t'i lajmërojë kohët e namazit me zë të lartë.

Pak pas këtij diskutimi, ensari Abdullah b. Zejdi pa një ëndërr. Në ëndërr atij ia kishin mësuar ezanin siç është sot. Ai shkoi me vrap te Profeti dhe ia tregoi ëndrrën. Profeti i tha se ëndrra e tij ishte e vërtetë dhe e porositi kështu:

“Mësoja edhe Bilalit që ta këndoje ai se e ka zërin më të fortë se tëndin!”

Bilali e këndoi ezanin siç ia mësuan. Hz. Omeri që e dëgjoi, shkoi me vrap te Profeti dhe i tha se të njëjtat fjalë i kishte mësuar në ëndërr. Ndërkaq, ezani i ishte komunikuar Profetit me anë të vahjit.

“Këtë radhë ta kaloi vahji!” – I tha ai Hz. Omerit.

Ezani është një nga shenjat më të rëndësishme të Islamit. Është një sunnet i fortë në nivelin e vaxhibit. Në fillim i qe komunikuar Abdullah b. Zejdit në ëndërr, pastaj Profetit me anë të vahjit, zbulesës hyjnore.

G. RREZIQET QË I PRISNIN MYSLIMANËT NË MEDINE

Me emigrimin në Medine myslimanët nuk ranë në qetësi. Nga një anë, rreziqet dhe armiqtë iu shtuan edhe më shumë. Para hixhretit kishin të bënin vetëm me një armik: politeistët e Mekës. Kurse pas hixhretit u duhej të përballeshin me tre armiq: politeistët idhujtarë, hipokritët dhe hezitantët, çifutët.

1. Politeistët idhujtarë

Mekasit që nxirrnin fitime të mëdha nga vizita e fiseve arabe që vinin për të vizituar Qaben dhe idhujt, i lidhnin interesat e tyre materiale me idhujtarinë, prandaj iu bënë armiq Islamit dhe përdorën të gjitha mundësitë dhe mjetet për t'i asgjësuar myslimanët. Edhe atyre nuk u interesoi që myslimanët të përhapeshin në Medinen që ndodhej në rrugën tregtare të Sirisë, prandaj nuk i lanë të qetë myslimanët as pas emigrimit dhe morën të gjitha masat për t'i zhdukur pa u forcuar ende.

2. Hipokritët dhe hezitantët

Në Mekë nuk kishte hipokrizi, dyfytërsi, sepse myslimanët nuk ishin në fuqi, nuk kishin mundësi materiale dhe forcë. Çdo njeri që hynte në Islam e vinte veten përballë rreziqeve dhe dëmeve të politeistëve, nxiste ndaj vetes armiqësi. Ai që nuk kishte bindje dhe vendosmëri dhe nuk ishte gati ta hidhte veten dhe të ardhmen në rrezik, nuk bëhej mysliman. Kurse politeistët ishin të fuqishëm. Këtë gjendje, Kurani e përshkruan kështu:

“Kujtoni kur ishit në pakicë dhe kishit frikë se mos ju rrëmbenin, kur Allahu ju strehoi, ju ndihmoi dhe ju furnizoi me të mira, që të falënderoni!”¹⁴²

Kur Islami kaloi në Medine, kur Profeti dhe myslimanët u vendosën aty, kur Islami filloi të përhapej e të lartësohej dhe kur shoqëria Islame filloi të formohej me të gjithë elementët e saj, gjendja ndryshoi dhe filloi të shfaqej hipokrizia.

Para hixhretit ishte vendosur që si kryetar i fisit Hazreth të zgjidhej Abdullah b. Ubejj b. Selul. Madje përkrahësit i kishin përgatitur edhe një kurorë. Përhapja e shpejtë e Islamit në Medine dhe emigrimi i Profetit u bënë pengesë për kurorëzimin e Abdullait. Prandaj ai dhe përkrahësit e tij u armiqësuan ndaj Islamit. Ndërkaq, që të mund të luftonin më me efektivitet kundër Islamit, u bënë myslimanë sa për dukje. Kështu lindi grupimi i munafikëve, hipokritëve dhe hezitantëve.¹⁴³

Njerëzit me zemrën të sëmurë, njerëzit që e kishin syrin të udhëheqja dhe ata që ishin të pafuqishëm ndaj kësaj feje që përparonte, iu bënë armiq asaj. Islami ua prishi atyre planet dhe interesat materiale, i fali Medines një nder tjetër, formoi një komunitet të ri të përbërë prej ensarëve dhe muhaxhirëve të lidhur me njëri-tjetrin si vëllezër. Këta njerëz ia kushtuan veten të Dërguarit të Allahut që e donin më shumë se jetën, familjet dhe pasurinë e vet. Prandaj zemrat e hipokritëve dhe hezitantëve u mbushën me smirë dhe urrejtje. Ata filluan t'i ngrenë kurthe të Dërguarit të Allahut, të thurin një sërë planesh dhe të presin realizimin e tyre në ditët dhe kohët e ardhshme.

Mes shoqërisë Islame kishte marrë formë një front armik. Myslmanët duhej të ndodheshin vazhdimisht të zgjuar ndaj këtij rreziku. Hipokritët dhe hezitantët ishin më të rrezikshëm se armiqtë e hapur të Islamit. Prandaj Kurani bën fjalë mbi ta në shumë vende duke ua zbuluar mbulesën e fytyrës.

¹⁴² Kurani, El-Enfal: 26.

¹⁴³ Termi "munafik" emërton, në historinë Islame, jo vetëm hipokritët, dyfytërsit, pra, armiqtë e maskuar të Islamit, por edhe ata që, ndonëse nuk ushqenin ndjenja armiqësore ndaj Islamit, ishin bërë myslimanë për oportunitet ose për interesa të ngushta, pra dhe hezitonin, hapur ose fshehur, të zbatonin kërkesat dhe urdhrat e Islamit si fe apo të shoqërisë Islame.

Profeti i njihte ata por nuk ua përplaste syve të vërtetën. Politeistët mekas bashkë me çifutët e Medines i nxisnin vazhdimisht hipokritët kundër myslimanëve dhe, duke bërë marrëveshje me fiset politeiste arabe rreth Medines, përgatiteshin ta sulmonin Medinen. Ata madje i kërcënuan hipokritët me anë të një letre drejtuar Abdullah b. Ubejit, ku i shkruanin:

“Ju e lejuat Muhammedin të strehohet në vendin tuaj. Po qe se s'e vrisni, s'na e dorëzoni neve ose s'e përzeni nga Medineja, do ta sulmojmë Medinen për t'ju vrarë të gjithëve, për t'ju marrë rob dhe për t'jua përdhunuar gratë!” Një radhë, për t'i trembur medinasit dhe për t'i bërë hipokritët të heqin dorë nga ndihma ndaj myslimanëve, dërguan një çetë nën komandën e Kurz b. Xhabirit që u grabiti medinasve tufat me bagëti që kullosnin në mera.

3. Çifutët

Islami binte në kundërshtim edhe me interesat e çifutëve që, duke nxitur armiqësinë midis fiseve Evs dhe Hazrexh, kishin arritur një pozitë sunduese ekonomike në Medine. Për t'i parandaluar rreziqet që mund t'i vinin prej këtyre, Profeti bëri me fiset çifute marrëveshje të veçanta. Por ata nuk u qëndronin besnikë marrëveshjeve dhe bashkëpunonin me kurejshët dhe elementë të tjerë armiq të myslimanëve.

Megjithëse të afërt me Islamin dhe myslimanët në fe, çifutët filluan të afrohen me politeistët mekas dhe të bëhen armiq të myslimanëve. Megjithëse lidhur me hollësitë, çifutët mendonin ndryshe, ata u besonin profetësisë dhe ringjalljes. Eshhtë e vërtetë se çifutët e dobësuan pak këtë besim gjatë eksodit të gjatë dhe nën ndikimin e fiseve dhe popullsive pagane e politeiste me të cilët patën fqinjësi, por çifutët qenë më pranë me myslimanët në unitetin e Zotit dhe atributet e Tij.

Pasi u bë udhëheqës politik, Profeti e përballoi drejtësisht këtë situatë të ngatërruar e të vështirë për t'u zgjidhur. Ai iu shmang gjërave që mund të shkaktonin armiqësinë dhe zemërimin e çifutëve, por edhe pa u përpjekur kurrë për t'i lajkatuat ata, sepse ai qe ngarkuar me detyrën profetike për t'i thënë gjërat hapur, për ta ndarë të drejtën nga e shtrembra, për ta kundërshtuar intrigën dhe perversitetin. Ai ishte i ngarkuar me përgjegjësinë për t'i ftuar në Islam të gjithë fiset dhe popujt, ndër të cilët, edhe çifutët dhe krishterët. Kjo ishte rruga profetike, rruga e drejtë që kishin ndjekur dhe profetët e tjerë para tij.

Si njësi njësi etnokulturore, çifutët ishin njerëz koprracë e smirëzinj që nuk ua donin të mirën të tjerëve. Fakti që profeti i fundit nuk doli prej tyre, ua shtoi shumë

smirën kundër myslimanëve. Veçanërisht, Kurani kishte filluar t'i kritikonte besimet e shtrembra, moralin e keq dhe zakonet e shëmtuara të çifutëve. Kurani tregonte me radhë për ta se si i kishin vrarë profetët e vet, se si kishin shkarë nga rruga dhe kishin filluar të shpifnin kundër Zotit, se si ishin shumë të dhënë pas mallit e pasurisë, se si e përdornin kamatën, se si vinin dorë mbi mallin e njerëzve, se si e kishin ndryshuar Teuratin, se sa të dhënë ishin pas kësaj bote, dhe përpiqej t'i ruante myslimanët që të mos u ngjanin atyre.

Ky qëndrim ndaj sistemit besimor, jetës dhe moralit të çifutëve ishte shkaku më i madh që çifutët u kundërviheshin Islamit dhe myslimanëve. Prandaj ata e ndryshuan qëndrimin ndaj myslimanëve duke shpallur armiqësinë e tyre të hapur ose të fshehtë ndaj Islamit. Po qe se mësimet e të Dërguarit të Allahut do të kufizoheshin vetëm në hapjen e luftës kundër idhujtarisë dhe ai nuk do t'u bënte thirrje çifutëve për t'ia njohur profetësinë, mes myslimanëve dhe çifutëve nuk do të ndodhte një kundërvënie e tillë. Çifutët nuk e pranuan profetësinë e Hz. Muhammedit pikërisht si rrjedhojë e kësaj kundërvënieje. Po të mos ishte kjo kundërvënie, çifutët do t'i prisnin mësimet e Profetit plot miratim dhe respekt dhe do ta mbështesnin e ndihmonin Islamin me jetën dhe pasurinë e tyre gjersa të merrte fund idhujtaria.

Ndërkaq, këtë do ta bënin me kusht që të mos prekeshin ata vetë dhe feja e tyre, që të mos detyroheshin ata ta njihnin profetësinë e re, sepse mendimi hebraik nuk e pranonte nënshtrimin ndaj diçkaje që do ta largonte nga feja e vet dhe ekzistencën e një profeti jashtë të bijve të El-Israelit.

Fakti që disa dijetarë çifutë si Abdullah b. Selami u bënë myslimanë, e shtoi shumë urrejtjen dhe zemërimin e çifutëve, sepse Abdullah b. Selami kishte një pozitë të lartë tek ta dhe nuk prisnin që një njeri si ai të bëhej mysliman.

Çifutët nuk u mjaftuan duke i bërë opozitë Islamit dhe duke ndenjtur larg tij. Përkundrazi, i parapëlqyen dhe i vlerësuan idhujtarët më lart se myslimanët, të cilët, ashtu si dhe çifutët, adhuronin një Zot të vetëm. Qëndrimi i arsyeshëm që pritej nga çifutët ishte që, kur t'u duhej të bënin një zgjedhje mes besimit politeist të kurejshve dhe fesë së kumtuar prej Hz. Muhammedit, të dëshmonin se Islami është epror ndaj idhujtarisë edhe sikur të ndodheshin në opozicion me myslimanët.

Kur çifutët shkonin në Mekë, politeistët mekas i pyesnin: "O bijtë e El-Israelit, ju jeni ndjekësit e parë të Librit dhe keni dijeni për çështjet ku ne biem në kundërshtim me myslimanët. Na thoni, feja jonë është më e lartë, apo feja e tyre?" Çifutët u përgjigjeshin: "Feja juaj është më e dobishme dhe ju jeni më pranë së vërtetës se ta!"

Për këtë e ka fjalën ajeti i mëposhtëm që thotë:

“A nuk i vure re ata që u është dhënë pjesë nga Libri? U besojnë idhujve dhe të shtrembrës, pastaj, për mohuesit, thonë: “Këta janë në rrugë më të drejtë se ata që i besojnë Allahut!”¹⁴⁴

Po të shqyrtohet struktura shoqërore e Medines, kuptohet se myslimanët nuk kanë qenë në siguri as pasi emigruan në Medine. Prandaj Profeti mori të gjitha masat për mbrojtjen e Medines. Ai lidhi pakte mossulmimi me çifutët dhe polit-eistët arabë rreth Medines. Duke e patrulluar vazhdimisht zonën përreth me njësite të vogla të armatosura, ai vuri nën kontroll lëvizjet e armikut. Ai e mbylli rrugën e mekasve për në Siri. Në qytetin e Medines u vu shërbimi i rojes së natës me myslimanë për t'u mbrojtur nga ndonjë sulm nate.

H. NUMËRIMI I PARË I POPULLSISË NË MEDINE

Për të qenë i përgatitur për të marrë masa ndaj rreziqeve që mund t'i kërcënoheshin Medines, Profeti deshi të njihej saktësisht numri i myslimanëve. Prandaj, qysh në vitin e parë të hixhretit, ai bëri numërimin e parë të popullsisë, në përfundim të të cilit, doli se në Medine jetonin rreth 1500 myslimanë. Edhe në vitet e mëpastajme, para fushatave ushtarake, Profeti pati bërë numërim të forcave.

144 Kurani, En-Nisa: 51.

Lexim letrar

Biri im!

Profeti ynë që u shfaqte dhembshuri e dashuri të gjithë fëmijëve, ushqente një dashuri të veçantë për fëmijët e myslimanëve medinas. Dashurinë që ndjente për ata njerëz vetëmohues që i kishin pritur atë dhe shokët e tij aq ngrohtë dhe kishin ndarë me ta çdo gjë që kishin, Profeti e shfaqte ndaj fëmijëve të tyre më bujarisht. Në krye të tyre ishte, pa dyshim, Enes b. Malik.

Ja, ky është sunneti im!

Duke iu drejtuar me fjalët "ja bunejje" (o i vogël, vogëlushi im, o bir, biri im) Enesi që i rrinte nën urdhër nga mëngjesi në mbrëmje, Profeti ia mësonte edukatën Islame. Për shembull, ai ia kujtonte Enesit se, kur të hynte në shtëpi, t'i përshëndeste me selam njerëzit e shtëpisë:

"Biri im! Kur të shkosh në shtëpi, jep selam! Kështu, edhe ti, edhe pjesëtarët e familjes begatoheni!"

Ashtu vepronte edhe vetë. Kur zëri i tij i ëmbël që u jepte prehje zemrave, thoshte përshëndetjen e Allahut, u jepte një kënaqësi të thellë dëgjuesve.

Çdokush ka kujtime nga fëmijëria e vet kur, së bashku me shokët apo vetë ka bërë veprime që s'duheshin bërë. Edhe Enesi që kur filloi të shërbente pranë Profetit, ishte ende një fëmijë nëntëvjeçar, duhet ta ketë kthyer kokën djathtas e majtas në namaz dhe Profeti ia ka kujtuar mjaft ëmbël këtë të metë:

"Biri im! Kur fal namaz, mos shih djathtas e majtas, se kjo ia fshin të gjithë dobitë namazit. Por po që se nuk e mban dot veten dhe të duhet patjetër të shikosh, shih në namazet nafile, jo në ato farz!" (Tirmidhi, Xhuma, 59.)

Profeti që këshillonte për ta parë këdo me sy të mirë, për të kaluar mirë me të tjerët, për të mos ushqyer smirë, urrejtje dhe neveri ndaj të tjerëve, i tha Enesit:

"Biri im! Nëse mundesh, përpigu që nga mëngjesi në mbrëmje dhe nga mbrëmja në mëngjes të mos ushqesh urrejtje ndaj askujt!"

Dhe vazhdoi:

"Biri im, ja, ky është sunneti im! Kush e mban gjallë sunnetin tim, do të thotë se më do mua dhe kush më do mua, do të jetë së bashku me mua në xhennet!" (Tirmidhi, Ilm, 16.)

Këto dy këshilla të lidhura me njëra-tjetrën janë dy elementë themelore që formojnë personalitetin e myslimanit. Myslimani kurrë nuk urren e kurrë nuk mban zemërim. Ai nuk e shkregon me sëmundjen e urrejtjes zemrën që duhet ta ketë të gjerë sa oqeanet, që duhet të ketë vend për çdo njeri. Sepse urrejtja është një sëmundje moralo-shpirtërore që nuk rri në vend, por prodhon sëmundje të tjera. Njeriun që e zë kjo sëmundje, e sheh vëllanë mysliman si armik, gëzohet kur ai pëson ndonjë dëm dhe, jo vetëm që nuk tregohet i gatshëm për t'u pajtuar me të, por e përfol pas shpine, duke i shtuar mëkatet e veta gjithnjë e më shumë. Urrejtja e nxjerr njeriun nga feja. Prandaj e ka këshilluar Profeti Enesin se shmangia nga urrejtja është sunneti i tij, se s'duhet t'i japë vend kurrë në zemër kësaj sëmundjeje!

Elementi i dytë që e bën myslimanin mysliman, është jetesa në përshatje me sunnetin e Profetit, sepse Profeti është komenti i gjallë i Kuranit. E thënë më qartë, Profeti është një Kuran i gjallë që jeton, merr frymë dhe flet. Nuk mund të jetohet sipas Kuranit pa u njohur dhe pa u zbatuar sunneti i tij. Prandaj, për t'i shpëtuar fëmijë tanë nga të qenit ushqim për divin e quajtur "botë", duhet t'ua mësojmë atyre sunnetin e Profetit dhe t'i bëjmë të jetojnë sipas tij. Kështu, t'u sigurojmë atyre që edhe në këtë botë të bëhen të lumtur në kuptimin e vërtetë të fjalës, edhe në jetën tjetër të jenë së bashku me Profetin.

Kur ishte i vogël, Enesi kishte dy tufa flokësh që i vareshin në të dy anët e kokës. Një ditë kur Profeti shkoi në shtëpinë e Enesit, i cili më vonë

do të kujtohej si "Shërbyesi i Profetit", ia fërkoj kokën dhe u lut për të, u tha njerëzve të shtëpisë: "Prejani këto tufa flokësh!" Me këtë porosi ai tha se lënia e flokëve është zakon i çifutëve. (Ebu Davud, Tereccul, 15)

Profeti i jepte shumë rëndësi që një fëmijë që po fillonte të fitonte personalitet, të mos u ngjante të huajve, veçanërisht çifutëve dhe krishterëve në mënyrë që të formonte një karakter të shëndoshë myslimani. Ndërsa dëshironte që myslimani të ishte i thjeshtë e kokulur, si personalitet dëshironte të ishte i lirë dhe kryelartë si selvitë!

PËRMBLEDHJE

1. Jepni të dhëna mbi gjendjen shoqërore e politike në Medine para Islamit.
2. Tregoni për gjendjen qytetare dhe ekonomike në Medine.
3. Shpjegoni konceptet "muhaxhir" dhe "ensar".
4. Tregoni ndërtimin e faltores profetike.
5. Jepni të dhëna mbi sofatin dhe shokët e sofatit.
6. Ç'probleme zgjidhi vëllazëria mes ensarëve dhe muhaxhirëve?
7. Cilat janë kushtet kryesore të marrëveshjes së bashkëqytetarisë mes myslimanëve dhe çifutëve?
8. Jepni të dhëna mbi martesën e Profetit me Hz. Aishenë.
9. Si u caktua ezani?
10. Shpjegoni rreziqet me të cilat u përballën myslimanët në Medine pas hixhretit.
11. Tregoni shkaqet e shfaqjes së hipokritëve dhe hezitantëve.
12. Tregoni shkaqet e armiqësisë së çifutëve ndaj Islamit.
13. Jepni të dhëna mbi numërimin e parë të popullsisë.

PJESA VIII NGJARJET E VITEVE II-IV TË HIXHRETIT

ÇËSHTJET

- A. Ngjarjet e vitit II-të Hixhretit
- B. Ngjarjet e vitit III-të Hixhretit
- C. Ngjarjet e vitit IV-të Hixhretit

PUNË PËRGATITORE

1. Kërkoni të mësoni për xihadin dhe ndryshimin e xihadit prej luftërave të tjera.
2. Lexojeni në shqip ajetin 34 të sures Haxh që jep leje për xihad.
3. Lexojeni me vëmendje suren El-Enfal.
4. Lexoni ajetet e sures Al-i Imran që bëjnë fjalë për luftën e Uhudit.
5. Lexojeni përkthimin shqip të sures El-Ahzab.

A. NGJARJET E VITIT II TË HIXHRETIT

1. Dhënia e lejes për xhihad

Në kuptim të gjerë, **xhihad** quhet çdo lloj përpjekjeje e luftime për ta bërë të njohur Islamin dhe për ta përhapur atë. Por në ditët tona fjala xhihad përdoret më shumë për të emërtuar luftën e shenjtë për përhapjen e fesë. Xhihadi ose lufta në rrugën e Allahut është një prej urdhrave më të rëndësishëm të Islamit. Lufta dhe përpjekja me zemër, gjuhë, dorë dhe pasuri për përhapjen e fesë është farz i njëjtë, individual, nga i cili nuk përjashtohet askush. Çdo mysliman është i ngarkuar ta kryejë këtë detyrë. Kurse xhihadi në kuptimin e luftës së shenjtë është farz kifaje (me përjashtim), i varur nga kushtet.

Në periudhën e Mekës, Allahu i Lartë nuk pati dhënë leje për xhihad të armatosur. Atëherë Profeti urdhërohej të ftonte në fe me këshillë të mirë, fjalë të butë dhe nxitje; në ajetet e zbritura kërkoheshin që të gjitha të këqijat që u bëheshin myslimanëve të përballoheshin me qetësi dhe durim. Shokëve që kërkonin t'u përgjigjeshin me shpatë të këqijave të politeistëve, Profeti u thoshte se ende nuk u ishte dhënë leje për të luftuar me armë.

Një vit pas hixhretit në Medine, u dha leje vetëm për luftë mbrojtëse ndaj politeistëve mekas. Ajeti që e jepte këtë leje, thoshte kështu:

“Besimtarëve të sulmuar nga armiku iu dha leje për të luftuar. Pa dyshim, Allahu ka fuqi t'i ndihmojë besimtarët të cilët u dëbuan pa të drejtë nga shtëpitë vetëm pse thanë “Allahu është Zoti ynë!”¹⁴⁵

Pasi fiset idhujtare hynë në bashkëpunim me politeistët e Mekës, Allahu urdhëroi luftën kundër të gjithë politeistëve. Ajeti përkatës është kështu:

“Luftojini të gjithë idhujtarët pa dallim siç ju luftojnë ata pa dallim dhe dizeni se Allahu është me ata që ruhen nga mëkatet!”¹⁴⁶

Kështu, për myslimanët bëhej farz (detyrim) xhihadi kundër të gjithë jomyslimanëve që i sulmonin.

145 Kurani, Haxh: 39-40.

146 Kurani, Et-Teube: 36.

2. Ekspeditat dhe fitoret e para

Pasi Profeti emigroi në Medine, fiset jomyslimane përreth, me politeistët mekas në krye, nuk deshën t'i lënë të qetë myslimanët. Prandaj myslimanëve iu desh që, gjatë gjithë periudhës dhjetëvjeçare të Medines, të zhvillojnë shumë luftëra kundër politeistëve dhe armiqve të tjerë. Profeti nuk mori pjesë në të gjitha luftërat. Në historinë dhe terminologjinë e Islamit, fushatat luftarake ku ka marrë pjesë Profeti, janë quajtur *gaza*, *gazve*, ose luftë e shenjtë, kurse fushatat luftarake të komanduara nga një sahabë i caktuar nga Profeti, janë quajtur *serije* ose ekspedita luftarake.

a) Ekspeditat e para

Duke bashkëpunuar në mënyrë të fshehtë me çifutët dhe hipokritët e Medines, politeistët bënin plane të ndryshme për ta vrarë Profetin dhe, kështu, për ta asgjësuar Islamin. I njoftuar për këtë, në fund të vitit të parë të hixhretit, Profeti filloi të dërgojë ekspedita përreth dhe jashtë Medines. Me anë të këtyre ekspeditave, Profeti synonte të informohej në kohë mbi ndonjë sulm të mundshëm të politeistëve kundër Medines, t'u mbyllte atyre rrugën tregtare të Sirisë, veçanërisht të bënte paqe me fiset përreth Medines.

Ekspeditat e para të dërguara nga Profeti janë këto:

Ekspedita nën komandën e Hz. Hamzait. Profeti organizoi një njësit luftarak prej 30 muhaxhirësh dhe në krye të tij vuri si komandant të ungjin Hamza. Atij i dha një flamur të bardhë. Ky është flamuri i parë në Islam. Detyra e këtij njësi ishte ta pengonte karvanin tregtar kurejsh që kthehej nga Siria. Njësi i Hamzait u takua me karvanin, por parësia e fiseve të zonës hyri në mes dhe njësi u kthye pa bërë ndonjë përpjekje.

Ekspedita e Ubejde b. Harithit. Në muajin shevval, Ubejde u dërgua në krye të 80 muhaxhirëve në ndjekje të një karvani kurejsh. Edhe kjo ekspeditë nuk bëri luftime.

b) Fushatat e para ushtarake (gazve)

Siç u tha edhe më lart, fushatat ushtarake ku Profeti mori pjesë dhe komandoi, janë quajtur *gaza* ose *gazve* me kuptimin *luftë e shenjtë*. Fushata e parë e Profetit është fushata e kryer me një njësi prej 60 luftëtarësh në fshatin Ebva. Kjo fushatë ka ndodhur në fillim të muajit safer të vitit të dytë të hixhretit. Brenda atij viti janë kryer edhe fushatat në Buvat, Ushejre, Bedri i Vogël dhe Bedri i Madh. **Fushata e Bedrit të Madh** ose, siç njihet shkurt, **lufta e Bedrit**, është lufta e parë e përgjakur mes myslimanëve dhe politeistëve mekas.

3. Ndërrimi i kibles

Në periudhën e Mekës, Profeti me sahabet faleshin duke u kthyer në drejtim të faltores Aksa të Jerusalemit, sepse ajo ishte orientimi i myslimanëve. Edhe faltoret e Kuba-s e të Profetit në Medine u ndërtuan të orientuara nga faltorja Aksa që vazhdoi të jetë kiblja ose orientimi i myslimanëve edhe 16 muaj pas hixhretit.

Ndërkaq, Profeti dëshironte që si kible të ishte Qabeja dhe, për këtë, i lutej Allahut vazhdimisht. Atij nuk i pëlqente që, kur falej, Qabeja t'i mbetej pas. Më në fund, në fillim të muajit shaban të vitit të dytë të hixhretit, tek po drejtonte namazin në faltoren e bijve Seleme në një lagje periferike të Medines, Profetit iu zbrit ajeti që urdhëronte ndërrimin e kibles. Ndërsa ishte duke drejtuar faljen, Profeti u kthye menjëherë në drejtim të Qabes. Edhe xhemaati u kthye pas tij. Reqati i tretë e i katërt u falën të orientuar nga Qabeja. Ajeti që urdhëroi ndërrimin e kibles, thotë kështu:

“Ne shohim se ti e kthen fytyrën dhe pret lajm nga qielli, por Ne do të të kthejmë nga një drejtim që ty do të të pëlqejë. Prej sot e tutje ktheje fytyrën nga Qabeja. Dhe, ku të jeni, kthejeni fytyrën nga ajo!”¹⁴⁷

Sot, faltorja që iu ndërrua kibleja njihet si “Mesxhidu Kibletej” (Faltorja e dy Kibleve) dhe vizitohet.

4. Ngjarja Batni En-Nahle

Në muajin rexhep të vitit të dytë të hixhretit, Profeti nxori një njësit luftarak prej tetë vetësh nën komandën e Abdullah b. Xhahshit. Siç kishte ndodhur gjer atë ditë, pjesëtarët e këtij njësi ishin që të gjithë muhaxhirë.

Profeti i dha komandantit të ekspeditës, Abdullah b. Xhahshit, një letër të mbyllur duke e urdhëruar që të marshonte në drejtim të Mekës, dy ditë më pas ta hapte letrën dhe të vepronte sipas udhëzimeve të saj.

Pas dy ditësh marshimi, Abdullai e hapi letrën. Aty ai urdhërohej të marshonte gjer në zonën Batni En-Nahle që ndodhej mes Taifit dhe Mekës, të njihej me gjendjen e politeistëve dhe të raportonte. Në mënyrë të veçantë, Profeti i shkruante Abdullait që të mos e detyronte askënd nga shokët për të marrë pjesë në këtë detyrë të rrezikshme, por t'i linte të lirë të vendosnin vetë. Asnjë nga shokët nuk u veçua.

147 Kurani, El-Bekare: 144.

Ndërkaq, duke shkuar për në Batni En-Nahle, dy nga shokët që kishin humbur devetë, u veçuan për t'i kërkuar ato, por nuk u bashkuan më me njësitin. Ata u kthyen më vonë në Medine.

Pasi arriti në Batni En-Nahle, njësi i takua me një karvan tregtar kurejsh. Njëri nga pjesëtarët e njësitit u dallua nga tregtarët politeistë. Abdullahi me shokët u lëkundën për ta sulmuar apo jo karvanin. Më në fund, vendosën ta sulmojnë. Njëri nga pjesëtarët e njësitit vrau politeistin Amr b. Hadrami. Ky është politeisti i parë i vrarë nga myslimanët. Dy tregtarët e tjerë u kapën robër dhe, bashkë me karvanin, u morën me vete për në Medine.

Profeti u tha Abdullait dhe anëtarëve të tjerë të njësitit: *“Unë nuk ju pata thënë juve të luftoni në muajin e ndaluar!”* I dëshpëruar për ç'kishte ndodhur, Profeti urdhëroi që karvani dhe robërit të mos prekeshin. Abdullahi me shokët u penduan thellë. Të gjithë e dënuan veprimin e tyre. Kurse politeistët e Mekës dhe çifutët filluan ta turbullojnë situatën duke thënë: *“Muhammedi e quajti hallall muajin e ndaluar!”*

Në këtë mes, zbriti një ajet që i shpëtoi myslimanët nga shqetësimi:

“Të pyesin ty për muajin e ndaluar për luftë. Thuaju: “Lufta në këtë muaj është mëkat i madh, por pengimi nga rruga e Allahut dhe mohimi i Tij, pengimi nga vizita e Qabes dhe nxjerrja e njerëzve prej atje janë mëkate më të mëdha. Intriga është më e keqe se vrasja.” Politeistët luftojnë vazhdimisht kundër jush dhe, po të kenë fuqi, ju kthejnë edhe nga feja!”¹⁴⁸

Ky ajet i qetësoi myslimanët. Profeti urdhëroi t'ia sillnin para plaçkën e luftës dhe robërit që nuk ishin prekur gjer aty. Politeistët mekas kishin dërguar shpërblim për lirimin e dy robërve. Por Profeti nuk e pranoi shpërblimin gjersa u kthyen dy shokët e veçuar nga njësi. Ai i kërcënoi kurejshët se, po t'i vrisnin dy shokët, edhe ai do t'i vriste dy robërit.

Kur dy myslimanët u kthyen në Medine, shpërblimi i kurejshve u pranua. Por njëri prej robërve e pranoi Islamin dhe mbeti në Medine.

Ngjarja në Batni En-Nahle u bë njëri ndër shkaqet kryesore që çuan në luftën e Bedrit, ku, për herë të parë në historinë e Islamit, u morën plaçkë lufte (ganimet) dhe robër.

148 Kurani, ?

5. Lufta e Bedrit (17 Ramazan 2 H. / 13 mars 624 e.r.)

Karvani i dërguar nga kurejshët. Kurejshët bënëin përgatitje për ta sulmuar Medinen, për ta vrarë Profetin dhe, si rezultat, për ta zhdukur Islamin. Për t'i përballuar shpenzimet e luftës, ata dërguan në Damask, nëpërmjet rrugës së Medines, një karvan të madh tregtar nën prijësinë e Ebu Sufjanit. I vëllai i Amrit të vrarë në Batni En-Nahle vërtitej nëpër rrugët e Mekës, duke e vajtuar të vëllanë dhe duke i ndërsyer mekasit kundër myslimanëve. Politeistët kishin vendosur ta sulmonin Medinen sapo të kthehej karvani nga Damasku. Profeti i kishte mësuar të gjitha këto si dhe e njihje mirë gjendjen me anë të ekspeditave zbluese të dërguara për këtë qëllim. Fitimi që do t'u siguronte kapja e karvanit të Ebu Sufjanit do të përdorej për të financuar luftën e mundshme me politeistët. Prandaj e kishte ndjekur Profeti karvanin gjer në vendin e quajtur Ushejre kur po shkonte për në Damask, por s'e kishte arritur dot.

Kur mori njoftim se karvani po kthehej, më 12 të muajit të Ramazanit, Profeti doli nga Medineja me 313 vetë duke e lënë aty si imam Abdullah b. Mektumin. Gjatë rrugës, Ebu Lubaben e ktheu në Medine duke e caktuar si mbrojtës të saj. Në Medine u kthyen edhe 8 vetë që kishin justifikim. Kështu, Profetit i mbetën 305 vetë, ndër të cilët 64 ishin muhaxhirë. Ushtria kishte 6 mburoja, 3 kuaj dhe 70 deve. Deveve u hipnin me radhë.

Në kthim, duke mbajtur parasysh mundësinë për t'u sulmuar nga myslimanët, Ebu Sufjani kërkoi ndihmë nga Meka. Të përgatitur prej kohësh për një ballafaqim me myslimanët, mekasit vunë në lëvizje menjëherë një ushtri prej 900-1000 vetësh nën komandën e Ebu Xhehlit. Kjo ushtri ku merrnin pjesë të gjithë parësia e kurejshve veç Ebu Lehebit, kishte 200 kalorës, 700 me deve dhe të tjerët, këmbësorë. Ushtria ishte e armatosur me mburoja, shigjeta, shtiza, shpata, etj. Ebu Lehebi i sëmurë kishte dërguar përfaqësues. Kur Profeti po bënte kërkime për lëvizjen e karvanit, mori lajmin se një ushtri e madhe kurejshe që ndodhej në rrugë në oazin Zefiran në afërsi të Safras, po marshonte drejt Medines. Profeti i mblodhi shokët, ua përshkroi gjendjen dhe u këshillua me ta: *“Kurejshët kanë dalë nga Meka dhe po marshojnë drejt nesh. A ta ndjekim karvanin, apo t'i dalim para ushtrisë?”* Meqë ata kishin dalë nga Medineja pa ndonjë përgatitje ushtarake serioze, shumica kërkoi të ndiqej karvani.

Ebu Bekri dhe Omeri që vunë re se Profeti u mërzit, u ngritën me radhë në këmbë dhe thanë se do të ishte më mirë sikur t'i dilnin para ushtrisë. Por Profeti donte ta dinte mendimin e ensarëve. Në emër të muhaxhirëve, fjalën e mori Mikdad b. Ezved, njëri ndër myslimanët e parë: **“Ne nuk themi siç i tha fisi i vet Hz. Musait, “ti**

dhe Zoti yt shkoni e luftoni kundër armikut se ne po presim këtu!¹⁴⁹ Ne jemi gati të luftojmë djathtas, majtas e pas teje. Ne i bindemi urdhrit të të Dërguarit të Allahut! Ku të shkosh ti, atje do të shkojmë edhe ne!

Edhe Muadh b. Sadi që e mori fjalën në emër të ensarëve, tha:

“O i Dërguari i Allahut! Ne të besuam ty, dëshmuam se Kurani që solle ti është i vërtetë, të dhamë fjalën se do të të dëgjojmë dhe bindemi dhe se do të të mbrojmë përballë armikut. Beto hem në Allahun që të ka dërguar ty si profet të vërtetë, se edhe sikur të na tregosh detin e të na urdhërosh të zhytemi në të pas teje, ne zhytemi pa u lëkundur aspak! Ne dimë se si të luftojmë kundër armikut, se si të qëndrojmë në luftë! Le të mbështetemi në Allahun dhe të marshojmë kundër ushtrisë armike!”

Profeti mbeti shumë i kënaqur nga këto diskutime. Ai tha: *“Atëherë, ejani, ecni drejt begatisë së Allahut. Po ju jap lajmin e gëzuar se Allahu na premtoi njërën nga të dyja (kapjen e karvanit ose disfatën e ushtrisë kurejshe).¹⁵⁰ Fitoren e kemi të sigurtë. Mua më duket sikur po shoh që tani vendet ku do të rrëzohen parësia e kurejshe!”*

Pastaj u nis drejt Bedrit.

Bedri ishte një fshat 3 ditë udhë me deve larg nga Medineja dhe 10 ditë (80 milje) nga Meka. Çdo vit aty organizoheshin panairë, prandaj karvanet që shkonin në Siri, kalonin aty. Ushtria kurejshe arriti e para në Bedër dhe zuri oazin. Kurse karvani kurejshe prej 50 vetësh nën drejtimin e Ebu Sufjanit kishte marrë rrugën e bregdetit sapo Profeti me ushtrinë e tij dilnin nga qyteti, duke u larguar, kështu nga Medineja. Ata i kishin dërguar letër ushtrisë kurejshe që edhe ata të ktheheshin për në Mekë, por Ebu Xhehli që i besonte shumë ushtrisë së vet, kërkonte të luftonte patjetër. Kështu, mekasit s'ishin kthyer, por, pa humbur kohë, kishin marshuar, kishin arritur të parët në Bedër dhe kishin ngritur fushimin mu në krye të oazit.

Gjendja e të dy palëve. Në mëngjesin e ditës së premte më 17 Ramazan të vitit të 2-të të hixhrit (13 mars 624), të dy ushtritë u vunë përballë njëra-tjetrës në fushën e Bedrit. Gjer atëherë, arabët kishin luftuar vetëm për çështje fisnore. Për herë të parë, pjesëtarët e një fisi po viheshin kundër njëri-tjetrit për çështje feje. Do të luftonin kundër njëri-tjetrit vëllezërit, baballarët, ungjët, kushërinjtë, madje ati me të birin. Flamurtari i myslimanëve ishte Musab b. Umejri, kurse i kurejsheve, i vëllai, Ebu Azizi. Velidi, njëri prej djemve të Utbe b. Rebias, do të luftonte në krah të të

¹⁴⁹ Kurani, El-Maide, 24.

¹⁵⁰ Kurani, El-Enfal, 7.

atit, kurse djali tjetër, Ebu Huzejfe, ndodhej mes myslimanëve, kundër të atit. Djali i Ebu Bekrit, Abdullahi, ishte me të atin, kurse djali tjetër, Abdurrahmani, në radhët e politeistëve. Ungji i Profetit, Hamzai, do të luftonte pranë tij, kurse i ungji tjetër, Abbasi, kishte zënë vend në anën tjetër. Aliu, njëri prej djemve të Ebu Talibit që e pati mbrojtur Profetin sa qe gjallë, ndodhej pranë Profetit, kurse djali tjetër, Akili, vëllai i Aliut, ndodhej në radhët e politeistëve. Vëllai i Hz. Hatixhesë, Nevfeli, dhe dhëndërrri i Profetit (i shoqi i Zejnebit), Ebul Asi, zinin vend te politeistët. Për nga numri, armatimi, përvoja dhe fuqia materiale, ushtria armike ishte disa herë superiore ndaj ushtrisë myslimane. Edhe vendi ku kishin fushuar kishte epërsi ndaj fushimit të myslimanëve. Por shiu që ra natën e forcoi truallin ranishte ku ecja bëhej e vështirë dhe plotësoi nevojat e myslimanëve për ujë. Morali i myslimanëve u ngrit, ata filluan të kenë siguri në ndihmën e pafundme të Allahut. Në prag të kësaj lufte që për myslimanët do të thoshte ekzistencë ose vdekje, ata i luteshin Allahut për dinjitetin dhe epërsinë e Islamit!

Lufta fillon. Kurejshët po u afroreshin myslimanëve hap pas hapi. Ishte një pamje e tmerrshme! Një grusht myslimanësh, me qëllim për ta lartësuar emrin e Allahut, po dilnin përballë ushtrisë së madhe të politeistëve të armatosur gjer në dhëmbë! Profeti mori me vete Hz. Ebu Bekrin, u tërhoq nën hijen e përgatitur për të dhe u lut:

“O Zot, ja tek kanë ardhur Kurejshët me tërë madhësitinë dhe krenarinë e tyre për ta zhdukur fenë tënde! Ata po të sfidojnë ty dhe po e nxjerrin gënjeshtar të dërguarin tënd! O Zot, sille në vend marrëvjeshjen se do t’u ndihmosh profetëve dhe premtimin se do të më japësh fitoren mua! Po qe se ky grusht besimtarësh shkatërrohen sot, pas kësaj dite s’ka për të pasur më mbi dhe njeri që të të falet ty!”

Myslmanët që e shihnin Profetin në këtë gjendje, qanin nga emocioni. Më në fund, Profeti doli nga çadra duke kënduar ajetin, **“rreshtat do t’u prishen, do të kthehen e do të ikin”**.¹⁵¹ Kështu e pati paralajmëruar Allahu ndihmën e Tij duke lajmëruar fitoren e myslimanëve!

Të parët filluan politeistët. Shigjeta e hedhur nga Amiri, i biri i Hadramit, vëllai i të cilit qe vrarë në Batni En-Nahle, goditi për vdekje Mihxhan, liberton e Hz. Omerit. Ishte zakon që para betejës të luftonin një a dy vetë nga të dyja anët. Kjo quhej “mubareze”, duel. Nga radhët e politeistëve dolën Utbe b. Rabia nga parësia kurejshe dhe i vëllai Shejbe me të birin Velid. Ata kërkuan trima nga radhët e myslimanëve për t’u ndeshur. Me kërkesën e Profetit, nga radhët e myslimanëve dolën

151 Kurani, Kamer: 45.

Ubejde, Hamzai dhe Aliu. Hamzai dhe Aliu i vranë me goditjen e parë kundër-shtarët e tyre Shejbe dhe Velid, pastaj vrapuan në ndihmë të Ubejdes së plagosur duke e vranë edhe kundërshtarin e tij, Utbe.

Lufta kishte marrë zjarr. Politeistët u hodhën në sulm. Myslimanët iu përgjigjën heroikisht dhe, me ndihmën e Allahut, i shkaktuan disfatë ushtrisë së politeistëve!

Përfundimi: fitore e të drejtës kundër të shtrembrës. Politeistët ikën duke lënë në fushë të luftës 70 të vdekur dhe po aq të plagosur. Nga të vranët e tyre, 24 ishin nga parësia e Kurejshve armiqtë më të ashpër të myslimanëve. Mes të vranëve ishte edhe komandanti i ushtrisë politeiste, Ebu Xhehli. Kurse myslimanët patën 14 të vranë, 6 muhaxhirë dhe 8 ensarë.

Fitorja e Bedrit shkaktoi në Medine gëzim feste. Kurse Meka u vesh në zi. Ebu Lehebi vdiq nga hidhërimi një javë më pas. Por kurejshët nuk mbajtën zi vetëm që të mos gëzoheshin myslimanët. Pas fitores, Profeti ndenji në Bedër edhe tri ditë të tjera. U varrosën të vdekurit, kurse politeistët e vranë u mbuluan në një gropë të hapur për ta.

Gjendja e robërve të Bedrit. Gjatë rrugës së kthimit, në vendin e quajtur Safra, Profeti u ndau fitimtarëve në mënyrë të barabartë plaçkën e luftës. Ai u la pjesë edhe tetë vetëve të kthyer pas me justifikim. Por për robërit ende nuk kishte zbritur ndonjë urdhër. Pasi arritën në Medine, Profeti u këshillua për ta me shokët. Ebu Bekri propozoi të liroheshin të gjithë me shpërblim, kurse Omeri propozoi të ekzekutoheshin të gjithë me vdekje. Profeti dhe shumica e shokëve përkrahën propozimin e Ebu Bekrit. Ata që paguan dëmshpërblimin, u liruan menjëherë, kurse ata që s'qenë në gjendje të paguanin, do të liheshin të lirë pasi t'u mësonin 10 fëmijëve myslimanë shkrim e këndim. Kjo ngjarje tregoi se sa rëndësi i jepte feja Islame dijes dhe se Profeti nuk druhej t'u ngarkonte detyrën e mësuesit as politeistëve!

6. Dëbimi i çifutëve Beni Kajnuka nga Medineja

Profeti kishte bërë në Medine me çifutët marrëveshje dhe kishte dashur të jetonte në paqe me ta, por çifutët mbajtën vazhdimisht një qëndrim armiqësor. Duke përfituar nga çdo rast për t'u kujtuar medinasve armiqësitë e vjetra mes fiseve Evs dhe Hazrexh, çifutët u përpoqën t'i vënë myslimanët kundër njëri-tjetrit. Megjithëse vetë ishin ndjekës të librit (ehli kitab) dhe besonin në një Zot të vetëm, çifutët thoshin se “politeistët ishin në rrugë më të drejtë se myslimanët”. Në mëngjes dukeshin si myslimanë, në mbrëmje ktheheshin e talleshin me myslimanët. Shkruanin vjersha kundër Profetit dhe myslimanëve. Megjithëse nga të

dhënat e Teuratit që kishin në dorë, e dinin se Muhammedi ishte profet i vërtetë, bënin armiqësi kundër tij.

Të parët që e prishën marrëveshjen e bashkëqytetarisë mes myslimanëve dhe fiseve çifute të Medines, qenë fisi Kajnuka. Ndërsa një grua myslimane kishte hyrë në dyqanin e një argjendari çifut kajnukas për të blerë diçka, një çifut që ndodhej aty ia kishte lidhur gruas myslimane, pa e kuptuar ajo, cepin e rrobës në një send të palëvizshëm dhe, kur gruaja kish dashur të dilte, i kishte rënë mbulesa dhe kishte mbetur zbuluar. Një mysliman që kishte hyrë në dyqan për t'i shkuar në ndihmë gruas, e kishte vrarë çifutin provokator, pastaj edhe çifutët e tjerë e kishin vrarë myslimanin.

Mes fisit Kajnuka dhe myslimanëve u krijua konflikt. Profeti u propozoi kajnukasve ta përsërisnin marrëveshjen, por ata s'pranuan. Ata i thanë Profetit: “Mos po na pandeh ti ne si mekasit që s'dinë të luftojnë? Ne jemi gati për luftë!..”

Në mes të muajit shevval, Profeti la si mëkëmbës në Medine Ebu Lubaben dhe, me ushtrinë e tij, e rrethoi fisin Kajnuka. Rrethimi vazhdoi 15 ditë. Pasi s'e morën ndihmën e shpresuar nga fiset e tjera çifute dhe hipokritët, kajnukasit u detyruan të dorëzohen. Ata duheshin ekzekutuar sepse e kishin shkelur marrëveshjen dhe tradhtuar vendin. Ndërkaq, ata ndodheshin nën mbrojtjen e fisit Hazrexh. Pas këmbënguljes së vazhdueshme të Abdullah b. Ubejjit, nga parësia e fisit Hazrexh dhe kreu i hipokritëve, për të mos i vrarë kajnukasit, Profeti urdhëroi që fisi Kajnuka të largohej nga Medineja. Kështu, fisi Kajnuka i përbërë prej rreth 700 vetësh, u largua në drejtim të Sirisë. Një e pesta e pasurisë së konfiskuar prej tyre iu la thesarit të shtetit, kurse pjesa tjetër iu nda fitimtarëve. Edhe toka e tyre iu dha myslimanëve pa tokë. Myslimanët shpëtuan nga të këqijat e kajnukasve që mbaheshin si më guximtarët e çifutëve.

7. Fushata e Sevikut (Dhilhixhe, 2 H. / maj 624 e.r.)

Pas vdekjes së parësisë kurejshe në luftën e Bedrit, në krye të fisit u vu Ebu Sufjani. Ebu Sufjani u betua se nuk do të bashkëjetonte me gratë e tij, nuk do të lahej dhe nuk do të lyhej me erëra të mira gjersa të luftonte me myslimanët dhe të merrte shpazim për humbjen në Bedër. Ai doli nga Meka me 200 kalorës, arriti në fshatin Urajz një orë larg Medines, vrau ensarin Sad b. Amir bashkë me shërbëtorin që po lëronin me qe, u vu zjarrin disa shtëpive dhe hurmave dhe u largua duke thënë se “e kishte çuar betimin në vend”.

Sapo u informua për këtë ngjarje, Profeti me 80 kalorës dhe 120 këmbësorë u

vu menjëherë në ndjekje të Ebu Sufjanit, por nuk e arriti dot. Për të ikur sa më shpejt, mekasit kishin hedhur shumë gjëra, ndër të cilat disa thasë me miell të skuqur që i thoshin sevik, që ranë në duar të myslimanëve. Prandaj kjo fushatë e mori emrin “Fushata e sevikut”.

8. Detyrimi i agjërimit

Edhe më parë Profeti agjëronte 3 ditë në muaj. Gjithashtu, ditën e Ashures e kalonte i agjëruar dhe këtë ua këshillonte edhe shokëve. Në vitin e dytë të hixhretit, një muaj para luftës së Bedrit, në muajin shaban, për myslimanët u bë farz (detyrim) agjërimi i muajit të Ramazanit.

9. Detyrimi i zeqatit

Një adhurim tjetër i legalizuar në vitin e dytë të hixhretit është edhe detyrimi i dhënies së zeqatit për myslimanët e quajtur të pasur sipas kriterëve të caktuar. Si një prej parimeve themelore të Islamit, zeqati është adhurimi material më i rëndësishëm. Kriteret e dhënies dhe marrjes së zeqatit janë përcaktuar në mënyrë të prerë me anë të ajeteve dhe haditheve. Allahu e ka përcaktuar zeqatin si të drejtë të tetë klasave:

“Si një detyrim nga Allahu, zeqati u jepet: të varfërve, të mjerëve, mbledhësve të zeqatit, atyre që kërkohet të afrohen me Islamin, lirimit të skllevërve, borxhlinjve, luftëtarëve në rrugën e Allahut dhe të mbeturve në rrugë.”¹⁵²

10. Falja e namazit të Bajramit të parë

Ditën e parë të muajit shevval të vitit të dytë të hixhretit, Profeti drejtoi namazin e Bajramit të parë për shokët që kishin mbajtur agjërimin e Ramazanit të parë.

Kurse Bajrami i dytë i dhuruar nga Allahu për të forcuar lidhjet mes myslimanëve është Bajrami i kurbanit. Në muajin dhilhixhe të po atij viti u bë vaxhib (domosdoshmëri) falja e namazit të Bajramit të kurbanit dhe therja e kurbanit.

11. Martesa e Hz. Aliut me Hz. Fatimenë

Hz. Fatime ishte vajza më e vogël dhe më e dashur e Profetit. Ajo pati lindur në Mekë atë vit kur Profetit i pati ardhur vahji i parë.

152 Kurani, Et-Teube: 60.

Profeti e martoi Fatimenë në vitin e dytë të hixhretit, pas luftës së Bedrit, me të nipin Ali që e pati rritur në shtëpinë e vet.

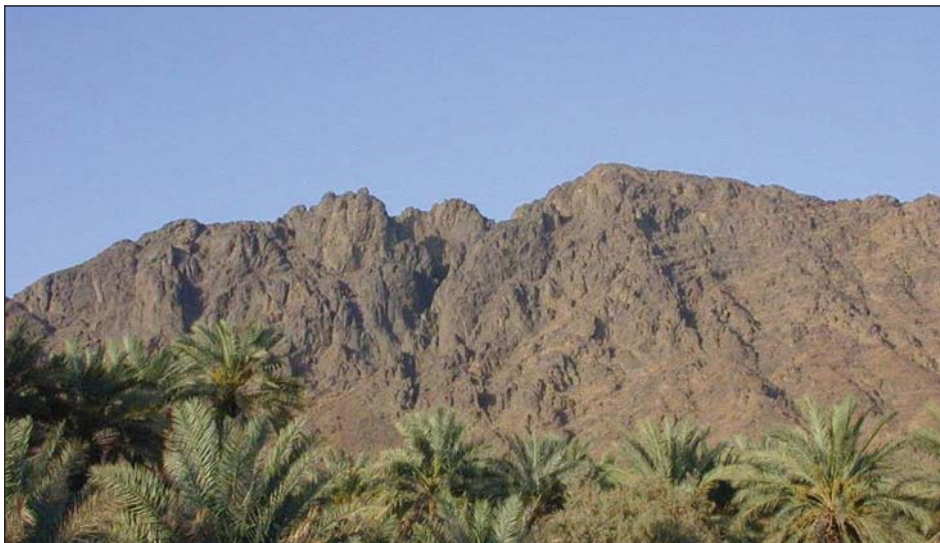
Soji i Profetit ka vazhduar me fëmijët e lindur nga martesja Fatime-Ali. Ata janë pesë: Hasan, Hysen, Muhsin, Ummu Gulsum dhe Zejnep. Hz. Fatimeja ka vdekur në moshën 24-vjeçare, 6 muaj pas vdekjes së Profetit.

B. NGJARJET E VITIT III TË HIXHRETIT

1. Lufta e Uhudit

Shkaku i luftës. Lufta e Uhudit është lufta e dytë e madhe mes myslimanëve dhe politeistëve të Mekës. Eshtë zhvilluar në malin Uhud në veri të Medines 5 km. larg qendrës së qytetit. Shkak për luftën e Uhudit është bërë dëshira e politeistëve mekas për të marrë shpagim për disfatën në Bedër. Siç u tha më lart, kurejshët humbën në Bedër parësinë e fisit si dhe rrugën tregtare për në Siri. Ata dëshironin edhe të merrnin shpagim, edhe ta hapnin rrugën tregtare të Sirisë.

Karvani që u bë shkak për luftën e Bedrit, ishte kthyer nga Siria me fitime të mëdha. Prijësi i karvanit, Ebu Sufjani ende nuk i kishte ndarë fitimet. Ato ruheshin në Darunnedve që konsiderohej si administratë shtetërore. Të afërmit e të vararëve në Bedër i thoshin Ebu Sufjanit: “Muhammedi na ka bërë të këqija të mëdha, na vrau

njerëzit tanë. Me paratë e fituara duam të luftojmë kundër tij!” Edhe pjesëtarët e tjerë të fitimit dëshironin që paratë t'i shpenzonin për të luftuar kundër myslimanëve.

Përgatitjet për luftë. Fitimi prej rreth 50 mijë florinjsh u shpenzua për përgatitjet për luftë. Para dhe ushtarë u mbledhën edhe nga fiset përreth. Numri i ushtarëve të mbledhur arrinte në 3000 vetë. U mbledhën edhe 200 kuaj dhe 3000 deve. 700 ushtarë ishin të pajisur me mburoja. Për ta mbajtur lart moralin e ushtrisë, atë do ta shoqëronin femra me vegla muzikore, skllave këngëtare dhe gratë e parësisë. Ushtria do të merrte me vete edhe një sasi të madhe vere.

Në radhët e ushtrisë merrte pjesë edhe skllavi Vahshi, që ishte marrë si i paguar për ta vrarë Hamzain. Pronari i kishte premtuar Vahshiut se do t'i jepte lirinë, kurse gruaja e Ebu Sufjanit, Hindi, i kishte premtuar një çmim të madh. Vahshiu s'kishte shok në përdorimin e heshtës.

Gjendja në Medine. Ushtria mekase nën komandën e Ebu Sufjanit marshoi drejt Medines. Profeti u informua se mekasit dolën në rrugë nga letra që i dërgonte i ungji Abbas që ndodhej në Mekë. Abbasi e kishte informuar të nipin për të gjitha përgatitjet e politeistëve.

Profeti i mbledhi shokët dhe ua bëri të njohur gjendjen. Profeti dërgoi në të gjitha anët patrulla zbulimi për të kontrolluar të gjitha lëvizjet e politeistëve. Ai mori të gjitha masat e duhura të sigurimit në Medine. Profeti u këshillua me shokët për taktikën e luftës kundër politeistëve. Vetë Profeti si dhe personat e moshuar dhe me përvojë luftarake propozonin një luftë mbrojtëse brenda Medines. I këtij mendimi qe edhe udhëheqësi i hipokritëve, Abdullah b. Ubejji.

Por të rinjtë dhe veçanërisht ata që s'kishin marrë pjesë në luftën e Bedrit, propozonin ta prisnin ushtrinë armike jashtë qytetit dhe të bënin luftë frontale me të. Pas këmbënguljes së këtij grupi që përbënte shumicën e shokëve, Profeti nuk nguli më këmbë në mendimin e tij, por vendosi të dilte nga qyteti për ta pritur armikun jashtë në terren të hapur.

Pas marrjes së këtij vendimi, Profeti drejtoi faljen e namazit të xhumasë. Në hutbe, Profeti i këshilloi shokët të tregonin në luftë durim dhe qëndresë. Pas namazit, hyri në dhomën e vet nga doli i veshur me parzmore dhe i armatosur me shpatë. Në këtë mes, kur Profeti ndodhej brenda, grupi që kishte propozuar luftën në fushë të hapur, u pendua dhe ndërroi mendim. Kur Profeti doli jashtë, ata i thanë:

“O i Dërguari i Allahut! S'na takonte ne të të detyronim ty të veproje kështu! Po deshe, le të bëjmë luftë mbrojtëse brenda qytetit!”

Profeti u tha:

“Profeti nuk ka të drejtë ta heqë parzmoren para se të ndeshet me armikun!”

Pastaj Profeti me ushtrinë e tij prej 1000 vetësh doli jashtë Medines. Në ushtrinë e tij ndodheshin edhe 300 hipokritë. Jashtë Medines, një grup i madh çifutësh deshi të bashkohej me ushtrinë e Profetit. Duke u druajtur se mos e tradhtonin, Profeti nuk e pranoi kërkesën e tyre. Pastaj bëri inspektimin e ushtrisë. I veçoi të vegjlit dhe të dobëtit që nuk mund të luftonin dhe i ktheu prapë në Medine.

Kur ushtria e Profetit arriti në vendin e quajtur Shavft, Abdullah b. Ubejje paraqiti një pretekst të pabazë dhe u nda nga ushtria. Ai tha kështu:

“Muhammedi dëgjoi fjalët e të rinjve dhe jo mendimin tonë. Unë nuk jam për luftën në fushë të hapur!”

Siç kishte ndodhur gjithmonë, hipokritët e tradhtuan Profetin në çastin më kritik. Pas largimit të tyre, numri i ushtrisë myslimane zbriti në 700. Ushtria Islame mbetej e detyruar të luftonte kundër një armiku katër herë më të madh në numër.

Rreshtimi për luftë. Ushtria e politeistëve kishte arritur e para në zonën e malit Uhud dhe kishte ngritur fushimin. Krahun e djathtë e komandonte Halid b. Velidi, kurse krahun e majtë, Ikrime b. Ebi Xhehl. Kur arriti, Profeti e vendosi ushtrinë në pozicionin më të përshtatshëm për luftë. Ai u vendos me ballë nga Medineja duke ia kthyer shpinën malit Uhud. Kalimi që ndodhej mes malit Uhud dhe majës Ajnejn mbetej në anë të majtë. Po të mbahej mirë ky kalim, depërtimi i kalorësve armiq në shpinë të myslimanëve ishte i pamundur. Profeti vendosi në këtë kalim me rëndësi strategjike 50 harkëtarë nën komandën e Abdullah b. Xhubejrit, duke u dhënë këtë porosi të prerë:

“Të mos lëvizni nga vendi edhe sikur të shihni se fituam, edhe sikur të shihni se u shpartalluam! Të mos lëvizni edhe sikur të shihni korbat të ulen mbi kufomat e myslimanëve!”

Pastaj Profeti e inspektoi ushtrinë e rreshtuar për luftë.

Lufta fillon. Lufta filloi ditën e premte më 12 shevval me duele dhe mori zjarr shpejt. Femrat dhe skllavet këngëtare që shoqëronin ushtrinë e kurejshve, përpiqeshin ta nxehnin luftën duke u rënë dajreve e duke kënduar. Në çastet e para, myslimanët arritën një epërsi të madhe. Ata arritën gjer në shtabin armik. Ushtarët kurejshë të shpartalluar dhe femrat që u binin dajreve dhe këndonin, filluan të iknin. Lufta pothuaj kishte mbaruar, myslimanët kishin fituar! Ushtarët myslimanë që ndiqnin armikun që ikte, u vunë të mblidhnin plaçkën e lënë.

Pikërisht në këtë çast, kur harkëtarët e vendosur në kalimin Ajnen, panë se shokët e tyre po mblidhnin plaçkën e luftës, e harruan urdhrin e prerë të Profetit dhe filluan ta linin pozicionin për të zbritur në fushë edhe ata pas plaçkës së luftës. Ata s'iu bindën as komandantit të tyre, Abdullah, i cili mbeti në pozicion vetëm me 7 shokë.

Komandanti i kalorësve armiq, Halid b. Velidi gjuante rastin për ta goditur ushtrinë myslimane pas shpine. Ai kishte bërë disa përpjekje, por ishte prapsur nga harkëtarët. Lufta ende s'kishte mbaruar. Kur pa harkëtarët që po linin pozicionin, Halid b. Velidi u hodh përsëri në sulm. Ai i vrau shpejt Abdullain me të shtatë harkëtarët e mbetur dhe i doli ushtrisë myslimane pas shpine. Ai u hodh në sulm kundër ushtarëve myslimanë të çrregulluar që ishin dhënë pas plaçkës. Nga ana tjetër, ushtarët politeistë që po iknin, panë daljen e Halidit dhe sulmin e tij, e ndalën ikjen, u mobilizuan dhe sulmuan. Gjendja e luftës ishte përmbysur!

Pretendimi për vdekjen e Profetit. Të rrethuar nga të dy anët, myslimanët i zuri paniku. Në këtë mes, një prej politeistëve filloi të thërrasë se Muhammedi ishte vrarë. Veç panikut, në ushtrinë myslimane u përhap pesimizmi dhe dëshpërimi. Një pjesë e myslimanëve sillej përreth e hutuar, një pjesë tjetër ikte me vrap, kurse një pjesë tjetër, duke menduar se, pas vdekjes së Profetit, jeta e tyre s'kishte më kuptim, u hodhën në sulm heroikisht. Me Profetin kishin mbetur pak vetë që e kishin rrethuar duke e mbrojtur me trupat e tyre.

Profeti po kalonte rreziqe të mëdha. Buza iu ça, një dhëmb iu thye, u plagos në ballë. Dy copa të përkrenares së thyer iu ngulën në faqe. Ai u rrëzua në një gropë të hapur nga armiqtë si kurth. Edhe sahabet e paktë që e mbronin, kishin marrë plagë të shumta. Në këtë rrëmujë e sipër, Kab b. Maliku e dalloi Profetin dhe filloi t'u thërrasë myslimanëve me zë të lartë se Profeti ishte gjallë. Myslimanët filluan të mblidhen rreth Profetit.

Skena të rëndësishme nga lufta e Uhudit. Në luftën e Uhudit sahabet treguan shembujt më të mëdhenj të vetëmohimit. Ebu Ubejde b. Xherrah theu dhëmbët duke ia nxjerrë Profetit copat e përkrenares nga faqet. Ebu Duxhane e kishte bërë trupin mburojë për Profetin duke u përkulur mbi të për ta mbrojtur nga shigjetat e armiqve. Sad b. Ebi Vakkas luftonte para Profetit duke lëshuar pa pushim shigjeta mbi armikun. Profeti i jepte shigjeta duke i thënë: “Gjuaj, t'u bëfshin kurban nënë e babë!” Katade bin Numanin e preku në sy një e qëlluar shpate duke e rrezikuar t'ia nxirrte syrin. Megjithëkëtë, atij s'iu dha ta linte të Dërguarin e Allahut. Politeistët e kishin vënë në shenjë Profetin. Afro dhjetë shokë përpiqeshin ta mbronin. Më në fund, të dhjetë ranë dëshmorë. Atëherë u hodh Talha b. Ubejdullah që u përpoq ta mbronte Profetin me dorë. Por e goditi një shigjetë që ia cungoi dorën. Profeti deshi

të ngjitej mbi një shkëmb, por nuk mundi të ngjitej nga lodhja dhe plagët që pati marrë. Atëherë Talha b. Ubejdullah u ul në gjunjë, e mori Profetin në shpinë dhe e çoi gjer atje ku donte. Kishte ardhur koha e namazit dhe Profeti drejtoi faljen për shokët që kishte pranë. Pastaj i nxori shokët në një lartësi të malit. Politeistët nuk mundën t'u afroreshin.

Hz. Hamzai bie dëshmor. Hz. Hamzai luftoi në Uhud heroikisht. Ai vrau shumë politeistë mburracakë. Askush nuk mund t'i bënte qëndresë atij. Skllavi i Xhubejr b. Mutimit, Vahshiu, e mbante vazhdimisht nën vëzhgim Hamzain. Shigjetat e hedhura nga Vahshiu qëllonin gjithmonë në shenjë. I zoti i kishte premtuar se, po ta vriste Hamzain, do t'i jepte lirinë, kurse Hindi e nxiste vazhdimisht për ta vrarë Hamzain në mënyrë që t'i qetësohej zemra. Vahshiu e gjeti, më në fund, rastin dhe i lëshoi një shigjetë Hamzait. Hamzai ra dëshmor. Gruaja e Ebu Sufjanit, Hindi, vrapoi për te kufoma e Hamzait, ia çau barkun, ia nxori mëlçinë dhe e kafshoi duke e marrë shpagimin për të cilin ishte betuar.

Fyerja e dëshmorëve. Myslimanët kishin dhënë 70 dëshmorë. Kurse nga politeistët ishin vrarë 23 vetë. Në këtë mes, gratë hynë në fushën e betejës dhe filluan të dhunojnë të vrarët e myslimanëve. Ua prisnin veshët dhe hundët, i bënin si gjerdan dhe i varnin në qafë. Por myslimanët nuk kishin fuqi të ndërhyenin.

Profeti kishte mbledhur shokët dhe kishte zënë majën e malit. Ebu Sufjani u afrua dhe pyeti nëse Profeti ishte gjallë apo jo. Kur e mori vesh se ishte gjallë, i bëri zë kështu:

“Lufta e ka me radhë. Ne sot morëm shpagim për Bedrin!”

Hz. Omeri ia përcolli fjalët e Profetit:

“Megjithëkëtë, nuk jemi barabar, sepse dëshmorët tanë do të shkojnë në xhennet, kurse të vrarët tuaj, në xhehennem!”

Ebu Sufjani u nis të shkonte duke thënë: “Vitin që vjen takohemi në Bedër!” Kurse Profeti e porositi njërin prej shokëve t'i thoshte se pranojnë.

Pasi mësoi se politeistët e kishin lënë krejt fushën e luftës dhe po shkonin për në Mekë, Profeti vuri njerëz për t'i varrosur të rënët. Pastaj u kthye në Medinë.

Tri faza të luftës. Siç u pa, lufta e Uhudit kaloi nëpër tri faza. Në fazën e parë, myslimanët arritën një epërsi të madhe. Pastaj, kur një pjesë myslimanësh e harruan urdhrin e Profetit duke u dhënë pas interesit material, kjo epërsi u përmbys. Në fazën e tretë, myslimanët u rigrupuan, u tërhoqën në një pozicion mbrojtjeje prej ku i prapsën të gjitha sulmet e armiqve.

Si një provë e madhe për myslimanët, lufta e Uhudit është përshkruar gjerësisht në Kuran. Kjo është tema e ajetit të 60 të sures Al-i Imran. Lufta e Uhudit ka rëndësi edhe për faktin se hipokritët e treguan hapur fytyrën e vërtetë të tyre.

Ndjekja e armikut. Një ditë pas kthimit në Medine, Profeti mendoi se ushtria mekase mund të kthehej sërish. Ai dha urdhër të bëheshin përgatitjet për ndjekjen e ushtrisë mekase. Por nuk lejoi që në këtë ndjekje të merrnin pjesë ata që s'patën marrë pjesë në luftë. Pasi arritën në vendin e quajtur Hamraul Esed, 16 km. nga Medineja, ishte bërë natë. Profeti u tha shokëve të ndiznin shumë zjarre për t'i treguar armikut se pas po i ndiqte një ushtri e madhe. Kështu, u ndezën rreth 5000 zjarre.

Me të vërtetë, pasi kishin bërë një pjesë të rrugës, politeistët kishin pasur ndërmend të ktheheshin në Medine për të bërë plaçkitje. Ndërsa po e diskutonin këtë mes tyre, fiset përreth i lajmëruan se Profeti po i ndiqte me një ushtri të madhe. Të frikësuar, ata ndërruan mendim. Kjo quhet fushata e Hamraul Esedit.

Pjesëmarrja e grave në luftë. Në luftën e Uhudit morën pjesë edhe disa gra myslimane duke filluar me Hz. Aishenë. Ato mjekonin të plagosurit dhe u jepnin ujë. Pati edhe nga ato që morën pjesë në luftime. Nga ata që e patën mbrojtur Profetin në çastet më kritike të luftës, ishte edhe Ummu Umare. Së bashku me të shoqin dhe djemtë, ajo s'ishte larguar për asnjë çast nga Profeti.

Lajmi i rremë i vdekjes së Profetit pati arritur gjer në Medine. Atëherë, e bija Fatime me një grup grash myslimane kishte vrapur për në Uhud. Ajo kishte gjetur të shoqin, Aliun, dhe, bashkë me të, ia kishin mjekuar plagët Profetit.

Për herë të parë në Uhud, gratë myslimane merrnin pjesë në luftë krahas burrave për shërbime të ndryshme ndihme. Me të njëjtin synim, ato morën pjesë rregullisht në të gjitha luftërat e mëpasme.

Varrosja e dëshmorëve të Uhudit. Profeti i varrosi dëshmorët e Uhudit duke mbajtur për radhë njohjen më të mirë të Kuranit sipas dëshmisë së shokëve të gjallë. Mes dëshmorëve ishte edhe flamurtari i Profetit, Musab b. Umejri, një nga të rinjtë më simpatikë dhe të pasur të kurejshve të periudhës paraIslamike. Në mbarim të luftës së Uhudit, për ta mbuluar atë kishte vetëm një hirkë të shkurtër. Profeti urdhëroi që t'i mbulohej koka, kurse mbi këmbët t'i hidheshin gjethe e bar.

Profeti tha për dëshmorët: *“Në ditën e kiametit, unë do të dëshmoj për ta!”* Ai urdhëroi që dëshmorët të varroseshin pa u larë, me trupin dhe rrobat të përgjakura. Ai nuk e fali namazin e të vdekurit për ta.

Vetëedukimi i myslimanëve. Shqetësimet që hoqën myslimanët në luftën e Uhudit ishin, në të vërtetë, për ta, përvojë dhe vetëedukim, ishin shenjë e faktit që nuk mund t'i besohet një shoqërie që jeton me gëzimin e fitimtarit, harenë e triumfit dhe dehjen e fitores dhe që s'e ka shijuar hidhësinë e humbjeve, disfatave dhe fatkeqësive, sepse, po të përballëshin myslimanët një ditë me një fatkeqësi të tillë, mund t'u vinte shumë rëndë dhe mund të pësonin lëkundje në besim.

Prandaj Allahu urdhëron:

“Atëherë kur Profeti ju thërriste nga pas kurse ju largoheshit pa e kthyer kokën pas, ju dhamë dëshpërim pas dëshpërimit që të mos hidhëroheni as për atë që ju iku dore, as për atë që ju ra mbi kokë. Allahu e di se ç'bëni!”¹⁵³

Allahu i vu në provë myslimanët me lajmin mbi vdekjen e Profetit. Dhe myslimanët vërtetuan se do ta vazhdojnë xihadin dhe besimin edhe në të gjallë, edhe pas vdekjes së tij, se, edhe po të vdiste ai, nuk do t'i kapte frika, nuk do të iknin nga lufta, nuk do të lëshoheshin dhe nuk do të nënshtroheshin.

“Muhammedi është vetëm një i dërguar. Të dërguar kanë ardhur e shkuar edhe para tij. A mos vallë, po të vdesë ose të vritet ai, ju do të ktheheni pas. Kush kthehet pas, nuk i bën dëm Allahut. Allahu do t'i shpërblejë falënderuesit!”¹⁵⁴

2. Ngjarjet e tjera

Brenda këtij viti, Profeti u martua me vajzën e Hz. Omerit, Hafsanë, dhe, më pas, me vajzën e Huzejmes, Zejnepin, e cila mbiquhej “nëna e të varfërve” ngaqë tregonte një kujdes shumë të madh për të varfërit. Burri i Hafsasë pati vdekur nga plagët që pati marrë në luftën e Bedrit, kurse burri i Zejnepit pati rënë dëshmor në luftën e Uhudit. Hz. Zejnepi vdiq disa muaj pas kësaj martese.

Një ndër ngjarjet e vitit të tretë të hixhretit është edhe martesja e vajzës së Profetit, Ummu Gulsum, me Hz. Osmanin. Vajza e Profetit, Rukija me të cilën pati qenë martuar më parë Hz. Osmani, pati vdekur gjatë kthimit nga lufta e Bedrit. Për shkak të martesës me dy vajza të Profetit, Hz. Osmani u mbiquajt **“Dhinnurejn”** (i Përndrituri).

153 Kurani, Al-i Imran: 153.

154 Kurani, Al-i Imran: 144.

C. NGJARJET E VITIT IV TË HIXHRETIT

I. Lufta me Beni Nadrin (Rebiulevvel, 4 H. / gusht 625 e. r.)

Çifutët e fisit Beni Nadr banonin në një vend dy orë rrugë nga Medineja. Sipas marrëveshjes mes tyre, po qe se myslimanët mbeteshin të detyruar të paguanin ndonjë shpërblim, fisi Beni Nadr do të kontribuonte me pjesën e vet të caktuar. Kështu, erdhi puna të paguhej shpërblim për vrasjen pa dashje të dy vetëve nga Amr b. Umejje. Profeti mori me vete 10 vetë dhe shkoi te fisi Beni Nadr.

Çifutët e Nadrit u dukën sikur ishin gati ta jepnin pjesën e vet, por, ndërkohë, duke përfituar nga fakti që ai u kishte shkuar gjer nën këmbë, bënë plan për ta vrarë. Ndërsa profeti po rrinte nën strehën e një shtëpie, ata deshën ta vrisnin me një gur që do të binte si rastësisht nga çatia. Por Zoti e njoftoi Profetin, i cili ua bëri të ditur shokëve kurthin e çifutëve dhe u largua për në Medine.

Me këtë sjellje, çifutët e Beni Nadrit e kishin prishur marrëveshjen. Profeti dërgoi tek ta Muhammed b. Meslemen me mesazhin që të largoheshin nga Medineja brenda dhjetë ditëve. Kush nuk do të ishte larguar brenda këtij afati, do të vritej. Çifutët filluan përgatitjet për udhë. Por kreu i hipokritëve, Abdullah b. Ubejji u çoi fjalë fshehtazi:

“Mos u largoni nga Medineja se do t’ju ndihmojmë ne dhe Kurajzat!”

Nadrët i lanë përgatitjet dhe u bënë gati ta mbrojnë veten. Në muajin rebiulevvel, Profeti e rrethoi vendbanimin e tyre. Nadrët u besonin mureve të kalasë, ku patën grumbulluar ushqime për një vit. Rrethimi vazhdoi për 15-20 ditë. Lufta u zhvillua rrugë më rrugë e shtëpi më shtëpi. Profeti urdhëroi të priten hurmat që u bëheshin mbrojtje çifutëve dhe e vështirësonin luftën.

Nadrët nuk e morën ndihmën e premtuar nga hipokritët dhe Kurajzat. Ata kërkuan heqjen e rrethimit për t’u larguar. Atyre iu dha leje për të dalë nga Medineja duke marrë me vete ç’të mundnin. Nadrët u larguan nga Medineja me rreth 600 barrë deve. Një pjesë e tyre emigroi në Siri, një pjesë, në Palestinë. Kurse prijësit e tyre Selam, Kinane dhe Hujej u strehuan në Hajber. Për të mos e shfaqur dëshpërimin, dolën duke kënduar. Prej tyre mbetën 50 mburoja, 50 përkrenare, 340 shpata dhe mallra të tjera që iu ndanë muhaxhirëve dhe të varfërve.

Lufta e Uhudit e tronditi autoritetin e myslimanëve. Por pas largimit të çifutëve të Nadrit nga Medineja, autoriteti dhe pushteti i Profetit mbi fiset politeiste përreth Medines u rrit përsëri.

2. Ngjarja Rixhi

Në zonën rreth Medines jetonin fiset Adel dhe Kare. Pas luftës së Uhudit, ata shkuan te Profeti, i thanë se deshën të bëheshin myslimanë dhe iu lutën t'u dërgonte mësues për t'ua mësuar Islamin. Profeti u dha me vete sahabiun e madh Asim b. Thabit bashkë me disa shokë të tjerë. Grupi arriti në zonën Rexhi pranë oazit Hudhejl. Aty, politeistët që udhëtonin me ta, u ngritën pusi duke kërkuar edhe ndihmën e fisit Hudhejl. Asim b. Thabiti iu përgjigjën kësaj tradhtie me shpata. Ata luftuan trimërisht kundër armiqve disa herë më të shumtë në numër. Më në fund, Asimi dhe disa shokë u vranë, kurse Hudejbi, Zejd b. Desine dhe Abdullah b. Tarik ranë rob.

Hudhejlet i çuan ata në Mekë dhe ua shitën politeistëve kurejshë. Abdullahi u vra ndërsa po përpiquej të ikte. Edhe dy të tjerët u vranë nga politeistët pasi u torturuan. Torturimin dhe vrasjen e tyre, parësia kurejshe e ndoqën me kënaqësi. Madje, mes Zejd b. Desines dhe Ebu Sufjanit u zhvillua një replikë e tillë:

Ebu Sufjani: “Për Zotin, thua, o Zejd, a nuk do të doje tani që në vend tënd të ndodhej Muhammedi, kurse ti të ishe mes familjes tënde?”

Zejdi: “Vallahi, edhe po të ndodhesha tani mes familjes sime, nuk do të desha që Muhammedit t'i ngulej edhe një gjemb në këmbë!”

Në frymën e fundit, Hudejbi u lut kështu: “O Zot! Ne e kumtuam ftesën e Profetit. Edhe Ti njoftoje atë se ç'na punuan. Çoji atij të falat tona. Për mua ka rëndësi të vdes si mysliman e jo ku vdes. Ky trup është për rrugën e Allahut. Po të dojë Ai, i bekon një nga një gjymtyrët e bëra copë-copë!”

Allahu i Lartë i çoi në vend të falat e tyre dhe e njoftoi Profetin për gjendjen e tyre. Profeti me shokët u hidhëruan shumë. Kjo do të thoshte se mohuesit ishin aq mosmirënjohës sa të vrisnin edhe ftuesit dhe mësuesit e dërguar mes tyre!

3. Tragjedia në Biri Maune

Ishte muaji safer i vitit të katërt të hixhretit. Kryetari dhe prijësi i fisit Beni Amir, Ebu Bera Amir b. Malik shkoi në Medine për t'i bërë vizitë Profetit. Ai ishte një njeri i sigurt dhe mik i Profetit dhe myslimanëve. Profeti i kishte sjellë si dhuratë dy kuaj dhe dy deve. Por Profeti i tha: “*Unë nuk mund ta pranoj dhuratën e politeistëve! Po deshe të ta pranoj dhuratën, bëhu mysliman!*”

Ebu Bera nuk u bë mysliman në atë çast, por nga interesimi për Islamin nuk hoqi dorë. Ai i tha Profetit kështu: “O Muhammed! Feja ku më ftove mua është shumë e bukur, shumë e nderuar. Fisi im ma dëgjon fjalën. Po qe se na dërgon disa

nga sahabet për të na i mësuar Kuranin dhe Sunnetin, shpresoj se do ta pranojnë ftesën tënde.”

Profeti nuk u besonte shumë njerëzve të fisit Nexhid. Ai ia shfaqti Ebu Berasë dyshimet e veta: *“Kam frikë për shokët nga populli i Nexhidit!”*

Por Ebu Bera dha garanci: “A mund të preken ata pasi t'i kem marrë unë nën mbrojtje?”

Fakti që Ebu Bera ishte njeri i besueshëm, që mund të mbështetteshe në fjalën e tij, ia shpërndau lëkundjet Profetit. Ai vendosi të dërgonte te fisi Nexhid një ekip prej 70 vetësh, nga të cilët, 6 muhaxhirë dhe të tjerët, ensarë. Që të gjithë ishin suf-fitë. Në krye u caktoi Mundhir b. Amrin. Me vete u dha edhe një letër për popullin e Nexhidit dhe parësinë e fisit.

Ekipi arriti në vendin e quajtur Biri Maune. Ishte një oaz që i përkiste Beni Sulejmes dhe ndodhej në lindje të Medines, mes fiseve Sulejm dhe Amir. Haram bin Milhan mori përsipër t'ia çonte Amir b. Tufejlit letrën e Profetit. Ai ia dorëzoi letrën personit në dorë. Por Amiri e vrau mu aty sjellësin e letrës pa e marrë mundimin as ta hapte letrën.

Por Amir bin Tufejl nuk u mjaftua me kaq. Ai i thirri në ndihmë të bijtë Amir për t'i vlarë edhe pjesëtarët e tjerë të ekipit. Por ata nuk pranuan pasi i patën dhënë qysh më parë fjalën Ebu Berasë se nuk do t'i preknin njerëzit e dërguar nga Profeti.

Pasi mori përgjigje negative nga fisi Beni Amir, Amiri siguroi ndihmën e disa fiseve nga bijtë Sulejm që ishin si ai plot urrejtje kundër myslimanëve. Të gjithë së bashku u nisën për t'i vlarë sahabet e pafajshëm që prisnin te oazi Maune pa ditur gjë aspak mbi ç'kishin ndodhur e po ndodhnin.

Ndërkaq, grupi i sahabeve që pa se shoku që çoi letrën po vonohej të kthehej, ishin nisur për në Nexhid për të marrë vesh si qëndronte puna dhe menjëherë kishin parë para vetes një grup politeistësh me armë në duar.

Sahabet nxorën shpatat dhe u thanë rrethuesve: “Për Zotin, ne s'kemi punë me ju! Ne po shkojmë në rrugën tonë vetëm për të kryer detyrën që na ka dhënë i Dërguari!”

Por politeistët nuk ua vunë veshin këtyre fjalëve. Qëllimi i tyre ishte i prerë: do t'i vrisnin një nga një këta njerëz që kishin dalë në rrugë me qëllimin e shenjtë për t'ua mësuar Islamit njerëzve e për ta përhapur atë.

Sahabet e kuptuan se do të vdisnin. Ata hapën duart dhe iu lutën kështu Zotit:

“Zoti ynë! S'kemi asnjeri për ta njoftuar të Dërguarin tënd, çoja Ti përshëndetjen tonë! Dhe me anë të tij lajmëroje fisin tonë se ne u bashkuam me Zotin tonë i kënaqur Ai me ne dhe të kënaqur ne me Të!”

Po atë çast, Xhebraili ia çoi Profetit lajmin. Ai tha “alehimusselam” dhe u tregoi sahabeve që kishte pranë se politeistët ua kishin vranë shokët. Ai u tha atyre të luteshin për shokët për falje e paqe të përjetshme.

Ndërkaq, politeistët i kishin vranë sahabet përveç njërit që e kishin kujtuar për të vdekur. Por në grup mungonin dy veta që kishin shkuar pas deveve. Kur këta u kthyen dhe panë atë pamje të tmerrshme, nuk e përmbajtën dot veten dhe u vunë në ndjekje të politeistëve. Politeistët e vranë njërin prej tyre, atë që i sulmoi, kurse tjetrin e zunë rob dhe e lanë të lirë më vonë. Kurse Kab b. Zejd që e kishin braktisur me të vranët duke e pandehur për të vdekur, u ngrit dhe u kthye në Medine.

Mallkimi i Profetit. Profeti u dëshpërua shumë për vrasjen tradhëtishtë të këtyre shokëve të zgjedhur. Enes b. Malik thotë: “Nuk e kam parë të Dërguarin e Allahut të dëshpërohet aq shumë sa për shokët e vranë në Biri Maune!”

Dëshpërimi i thellë e çoi Profetin gjer atje sa t'i mallkonte autorët e atij krimi të shëmtuar. Në të gdhirë të natës kur mori lajmin e hidhur, në namazin e mëngjesit, pasi u drejtua nga rukuja e reقاتit të dytë, Profeti bëri këtë mallkim:

“Allahu im, shkatërroji fiset që na sulmuan e na vranë! Allahu im, bëjua vitet të vështira si vitet e zisë të Jusufit! Allahu im, po t'i lë Ty fiset Lihjan, Adal, Kare, Zevkan dhe Usajja, sepse ata dolën kundër Allahut dhe të Dërguarit të Tij!”

Këtë mallkim, Profeti e përsëriti për një muaj me radhë pas çdo namazi të pesë kohëve. Sahabet thanë në fund “amin”.

Kjo lutje e Profetit u pranua. Pas një kohe të shkurtër, në atë zonë filloi thatësira dhe uria. Ujërat dhe shirat u prenë, çdo anë u dogj e u përcëllua.

Duke mos e duruar dot shkeljen në mënyrë kriminale nga i nipi Amir bin Tufejl të garancisë që i pati dhënë Profetit dhe qortimin e tij, Ebu Bera u sëmur rëndë dhe vdiq.

Në tragjeditë Rexhi dhe Biri Maune që ndodhën njëra pas tjetrës, ranë dëshmorë rreth tetëdhjetë sahabe të zgjedhur.

I shpëtuar nga vdekja duke thënë se ishte ndër vendasit, Amr b. Umejje u kthye në Medine. Në rrugë ai hasi dy burra. Duke i pandehur ata për anëtarë të fiseve që

ua kishin vrarë shokët, gjeti rastin dhe i vrau që të dy. Pastaj, kur arriti në Medine, ia tregoi ngjarjen Profetit. Profeti i tha: “Ç'punë të keqe paske bërë!”

Ata dy persona ishin nga bijtë Amir dhe po ktheheshin nga Medineja ku ishin takuar me Profetin, i cili u kishte dhënë me vete një letër garancie dhe paprekshmërie.

Askush veç dy personave të vrarë nuk dinte gjë për letrën e garancisë. Megjithëkëtë, Profeti pagoi dëmshpërblimin e vrasjes së tyre duke treguar, kështu, besnikërinë e tij ndaj fjalës dhe marrëveshjes.

4. Martesa e Profetit me Ummu Selemen

Burri i parë i Ummu Selemes, Ebu Seleme, vdiq nga plagët e marra në luftën e Uhudit. Profeti e donte shumë Ebu Selemen. Pas vdekjes së tij, ai lidhi kurorë me Ummu Selemen, duke e marrë nën mbrojtje këtë të ve me katër fëmijë, pa ndihmë e pa mbrojtje. Përsa i përket pjekurisë dhe virtyteve, Ummu Seleme ishte, pas Hz. Aishesë, më e shquara e grave të Profetit. Gjithashtu, ajo ka vdekur e fundit ndër gratë e tij, në vitin e 59 të hixhretit, në moshën 84-vjeçare.

5. Ndalimi i pijes dhe bixhozit

Në periudhën e Mekës, pijet alkoolike dhe bixhozi nuk qenë të ndaluara. Edhe ndër myslimanët kishte që pinin dhe luanin bixhoz. Profeti nuk u thoshte gjë. Ndalimi i pijeve alkoolike dhe bixhozit është bërë jo menjëherë por në mënyrë graduale. Në Kuran janë katër ajete mbi pijen. Në ajetin e parë të zbritur në Mekë, pija nuk qe ndaluar:

“Nga frutat e hurmës dhe rrushit nxirrni pije dhe merrni një furnizim të mirë...”¹⁵⁵

Pastaj, disa sahabe si Hz. Omeri dhe Muazi i thanë Profetit: “O i Dërguari i Allahut, na udhëzo në lidhje me pijet se vera ta merr mendjen!” Në muajin shevval të vitit të katërt të hixhretit, zbriti ajeti:

“Të pyesin ty për pijen dhe kumarin. Thuaju: “Në to ka disa dobi për njerëzit, por dëmi dhe mëkati i tyre janë më të mëdha se dobia...”¹⁵⁶

Ky qe ajeti i parë që ndalonte pijen. Por, meqë ndalimi nuk qe kategorik, pati njerëz që e lanë për “dëmet”, por pati edhe njerëz që e vazhduan për “dobitë”.

155 Kurani, En-Nahl: 67.

156 Kurani, El-Bekare: 219.

Në një gosti të dhënë nga Abdurrahman b. Avfi, të ftuarit kishin pirë edhe pije alkoolike. Atë ditë në mbrëmje, personi që drejtonte faljen me xhemaat, e këndoi gabim suren “el-Kafirun” sepse kishte pirë, duke ia ndryshuar kuptimin. Për këtë, zbriti ajeti:

“O njerëz, mos ejani në namaz të dehur pa qenë në gjendje të kuptoni se ç’thoni...”¹⁵⁷

Më vonë, të ftuarit në gostinë e Itbas, birit të Malikut nga ensarët, u dehën. Sad b. Ebi Vakkas recitoi një vjershë, ku lavdëronte sojin e vet dhe shante ensarët. Njëri nga ensarët e goditi Sadin në kokë me eshtrenë e nofullës së mishit të devesë dhe e plagosi. Sadi u ankua te Profeti. Atëherë zbriti ajeti që i ndalonte në mënyrë të prerë pijet alkoolike, lojërat me letra, etj:

“O njerëz! Pijet, lojërat me letra, idhujt, falli janë punë të fëlliqura të shejtanit. Rrini larg tyre që të shpëtoni...”¹⁵⁸

Profeti e shpalli menjëherë këtë ndalim. Të gjithë myslimanët e lanë pijen. I derdhën menjëherë pijet që kishin nëpër shtëpi ose dyqane. Në lidhje me pijen, Profeti ka porositur: *“Të gjitha pijet që të dehin janë haram!”¹⁵⁹* dhe *“Eshtë haram edhe pakica e pijes, shumica e të cilës shkakton dehje!”¹⁶⁰*

6. Lindja e Hz. Hysenit

Në muajin shaban të vitit të katërt të hixhrit lindi Hyseni, nipi i Profetit, djali i dytë i Hz. Aliut dhe Hz. Fatimesë.

Ditën e shtatë të lindjes, Profeti theri dy desh si kurban lindjeje për të nipin. Ia vuri emrin duke i kënduar ezan në vesh dhe ia preu flokët.

Si nipi tjetër, Hasani, edhe Hyseni i ngjante Profetit. Profeti qe lutur kështu për të dy: *“Allahu im! Unë i dua këta, duaji edhe Ti!”¹⁶¹*

157 Kurani, En-Nisa: 43.

158 Kurani, El-Maide: 90.

159 Muslim, 3/1575-1576; et-Taxh, 3/141.

160 Ibni Maxhe, es-Sunen, 2/124, hadithi nr. 3392; et-Taxh, 3/142.

161 Tirmidhi, Sunen, 5/661.

Lexim letrar

Sikur po më del shpirti!

A mbetet vend për tjetërkënd në zemrën e dikujt që e sheh atë më të madhen bukuri me sytë e kësaj bote, që mbetet i mahnitur pas asaj bukurie dhe, pastaj, arrin dashurinë që e lartëson njeriun dhe kulmin e fatmirësisë?

Dhe, tani, le ta dëgjojmë nënën tonë, Hz. Aishe, për të marrë vesh se ç'dashuri e ç'të dashur ka parë kjo botë! Ajo tregon:

Një ditë, te i Dërguari i Allahut erdhi një burrë dhe i tha:

“O i Dërguari i Allahut! Unë të dua ty më shumë se jetën! Të dua ty më shumë se birin tim! Disa herë, kur jam në shtëpi, më vjen ndërmend ti. Atëherë shtëpia më vjen e ngushtë, prandaj ngrihem, vij pranë teje, të shoh në fytyrën e bekuar dhe lehtësohem. Kur s'të shoh ty, më duket sikur po më del shpirti. Por mua më vë në mendime një gjë. Nesër që të dy kemi për të vdekur. Ti do të hysh në xhennet dhe do të bashkohesh me të dërguarit e tjerë. Kurse unë, meqë do të mbetem në një vend më poshtë, kam frikë se kurrë s'kam për të të parë më!”

Burri pushoi, por Profeti nuk i tha gjë. Ndërkaq, zbriti ajeti i 69-të i sures En-Nisa:

“Ata që u binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij, do të jenë bashkë me profetët, besnikët, dëshmorët dhe të mirët! Ç'shokë të mirë janë këta!”

Ja, kjo është dashuri dhe ky sahabi është ai i binduri ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij për të cilin bën fjalë ajeti! Zoti ynë na bëftë të merituar të shefaatit të të Dërguarit të Allahut! Amin!

Lexim letrar

Ata që besojnë pa parë

Ka lajme të mira edhe për ata që ndodhen në radhët e fundit të ummetit të Profetit tonë! Këto lajme janë të tilla që do të na gëzojnë ne po aq sa edhe atë sahabin emigrant të Etiopisë që ndjente lumturi të pafundme!

Një ditë, sahabit Ebu Xhumua Habib ibni Siba i kërkuan të tregonte një hadith të dëgjuar nga Profeti. Ai tregoi:

"Do t'ju tregoj një hadith të këndshëm. Një ditë po hanim mëngjes me të Dërguarin e Allahut. Me ne ishte edhe Ebu Ubejde bin Xherrah. Ai e pyeti Profetin:

"O i Dërguari i Allahut! Ne jemi njerëz që e kemi pranuar Islamin dhe kemi luftuar bashkë me ty. A ka më të bekuar se ne?"

"Po, ka, - iu përgjigj i Dërguari i Allahut. – Ata janë njerëzit që do të vijnë pas jush dhe do të më besojnë mua pa më parë!" (Ahmed b. Hanbel, IV, 106)

Kjo do të thotë se nuk është aq e rëndësishme të vish në këtë botë në këtë apo atë periudhë. Më e rëndësishme është të jesh dhe ecësh në gjurmët e Profetit, të lidhesh me zemër pas tij dhe parimeve të sjella prej tij, ta pranosh Islamin me të gjithë kthjelltësinë e tij dhe të përpiqesh për ta jetuar atë si një e tërë!

Sa bukur ka thënë ai:

"Ummeti im është si shiu. S'dihet se cila pjesë e tij është më e bekuar, fillimi apo mbarimi!" (Tirmidhi, Emsal, 6)

PËRMBLEDHJE

1. Kur dhe me ç'qëllim është dhënë leje për xhihad?
2. Ç'do të thotë serijje (ekspeditë) dhe gaza (fushatë luftarake)?
3. Cila është fushata luftarake e parë e Profetit?
4. Kur është ndërruar kibleja?
5. Shpjegoni përfundimet dhe rëndësinë e ngjarjes Batni En-Nahle.
6. Kur dhe kundër kujt u zhvillua beteja e madhe e Bedrit?
7. Si filloi dhe si mbaroi beteja e Bedrit?
8. Jepni të dhëna mbi trajtimin e robërve të luftës së Bedrit.
9. Kundër kujt u zhvillua fushata e Beni Kajnukas? Shpjegoni shkaqet dhe përfundimet e saj.
10. Mes kujt dhe kur u zhvillua lufta e Uhudit? Cilat janë shkaqet e saj?
11. Si qe përgatitur Profeti për luftën e Uhudit?
12. Tregoni për gjendjen e vështirë ku ranë Profeti dhe sahabet në luftën e Uhudit.
13. Jepni shembuj të vetëmohimit të sahabeve.
14. Ç'qëndrim mbajtën hipokritët në luftën e Uhudit?
15. Si përfundoi lufta e Uhudit?
16. Cilat janë mësimet që duhen nxjerrë nga kjo luftë?
17. Kur dhe kundër kujt u zhvillua fushata Beni Nadr? Shpjegoni shkaqet dhe përfundimet e saj.
18. Si është zhvilluar ngjarja Rexhi?
19. Përshkruajeni tragjedinë Biri Maune.
20. Ç'qëndrim pati mbajtur Profeti ndaj këtyre ngjarjeve?
21. Tregoni për martesën e Profetit me Ummu Selemen.
22. Në sa faza u ndalua pija?
23. Tregoni për lindjen e Hz. Hysenit.

PJESA IX

NGJARJET E VITEVE V-VII

TË HIXHRETTIT

ÇËSHTJET

- A. Ngjarjet e vitit V-të hixhretit
- B. Ngjarjet e vitit VI-të hixhretit
- C. Ngjarjet e vitit VII-të hixhretit

PUNË PËRGATITORE

1. Bëni një studim mbi taktikat interesante të luftës të zbatuara në luftëra të ndryshme.
2. Diskutoni me shokët mbi dëmet individuale dhe shoqërore të shpifjes.
3. Si i vlerësoni letrat e Profetit dërguar disa sundimtarëve nga pikëpamja e kumtimit fetar?
4. Ç'metodë duhet përdorur në kumtimin e Islamit? Thoni mendimet tuaja duke pasur parasysh metodën e Profetit tonë.

A. NGJARJET E VITIT V TË HIXHRETIT

1. Lufta e Hendekut

Një emërtim tjetër i kësaj është “Lufta e Ndëshkimit”, sepse është zhvilluar kundër politeistëve mekas dhe aleatëve të tyre që e rrethuan Medinen. Për krijimin e aleancës patën prirë liderët çifutë të Beni Nadrit. Kjo luftë mbrojtëse është lufta më e madhe e udhëhequr nga Profeti.

Bashkëpunimi i çifutëve me politeistët. Çifutët e Beni Nadrit kishin tentuar ta vrisnin Profetin, e kishin prishur, kështu, marrëveshjen e bashkëqytetarisë dhe një vit më parë ishin përzënë nga Medineja. Ndërkaq, parësia e fisit ishte strehuar në Hajber për të kërkuar rrugët e shpagimit ndaj myslimanëve. Një grup prej tyre shkoi në Mekë dhe u propozoi politeistëve bashkëpunim kundër myslimanëve. Qëllimi ishte ta shkelnin kalanë e myslimanëve, Medinen dhe ta zhduknin për fare Islamin. Për të siguruar bashkëpunimin e politeistëve, bënë, para tyre, gjer edhe pohimin se idhujtaria është më e lartë se Islami. Ata u thanë politeistëve:

“Feja juaj është më e bekuar dhe e dobishme se feja e myslimanëve, rruga juaj është më e drejtë se rruga e tyre!”

Duke e bërë të ditur këtë tradhti të çifutëve, Kurani e nxjerr sheshit tërë turpin e tyre!¹⁶²

Të gëzuar për qëndrimin e çifutëve, politeistët mekas pranuan të luftonin së bashku kundër myslimanëve. Pastaj grupi i parësisë çifute shkoi te fisi Gatafan. U thanë se politeistët mekas janë me ta dhe arritën t'i fusin edhe gatafanët në koalicion. Pastaj kaluan edhe te fiset Sulejm, Esed, Fezare, etj. dhe, duke u premtuar prodhimin vjetor të hurmave të Hajberit, i bindën ata për të luftuar së bashku kundër myslimanëve.

Më në fund, si rezultat i përpjekjeve të parësisë çifute u krijua një front kundër myslimanëve. Politeistët mekas dhe aleatët e tyre formuan një ushtri prej 10 mijë vetësh për ta sulmuar Medinen. Ushtrinë do ta komandonte udhëheqësi kurejsh Ebu Sufjan. Në këtë ushtri koalicioni, kurejshët kishin 4000 vetë, kurse 6000 vetë ishin mbledhur nga fiset Gatafan, Sulejm, Murre, Eshxha dhe Esed.

Aleatët ishin në të gjitha drejtimet më të fuqishëm se myslimanët. Një ushtri e madhe si kjo nuk ishte ngritur kurrë më parë. Politeistët mekas, duke marrë edhe

162 shih Kurani, ?

përkrahjen e prijësve çifutë dhe të arabëve idhujtarë, synonin t'i jepnin Islamit në Medine goditjen e fundit për ta mbaruar aty punën e mbetur përgjysëm në Uhud. Gjendja paraqitej shumë e rrezikshme për myslimanët.

Gërmimi i hendekut rreth Medines. Pasi mori informacion mbi këto zhvillime, Profeti mblodhi këshillin e luftës për të diskutuar se si duhej vepruar në situatën e krijuar. Selman Farisiu me origjinë iraniane bëri këtë propozim:

“O i Dërguari i Allahut! Ne në Iran kemi një taktikë lufte të tillë: për ta penguar hyrjen e armikut në qytet, gërmojmë hendek rreth qytetit. Edhe ne kështu të veprojmë!”

Gjer atëherë, kjo mënyrë luftimi nuk njihej te arabët. Profetit iu duk me vend propozimi dhe urdhëroi që përreth Medines, në vendet e përshtatshme për hyrjen e armikut, të hapej hendek.

Gërmimi i hendekut filloi në zonën veriore të qytetit. Pjesët e tjera të qytetit kufizoheshin me muret e jashtme të shtëpive të ndërtuara ngjitur me njëra-tjetrën ose me pemëtore hurmash të dendura. Armiku e kishte të pamundur të hynte këtej. Profeti punoi vetë në hapjen e hendekut. Ai i ndau sahabet në grupe me nga 10 vetë dhe u caktoi pjesë të barabarta për gërmim. Ishte dimër dhe bënte ftohtë. Era që frynte ua ngrinte gërmuesve duar e këmbë. Në qytet kishte mungesë ushqimesh. Sahabet punonin pa ngrënë. Por Profeti ua mbante sahabeve moralin lart. Diku doli një shkëmb i fortë që s'po mundej ta thyente askush. Profeti shkoi në vend. I dha goditjen e parë shkëmbit dhe prej tij u shkëput një e treta. Profeti tha: *“Allahu Ekber, mua m'u dhanë çelësat e Damaskut! Tani jam duke parë pallatet e kuqe të Damaskut!”* Në goditjen e dytë u shkëput gjysma e shkëmbit. Profeti vazhdoi: *“Allahu Ekber, mua m'u dhanë çelësat e Persisë! Tani jam duke parë pallatet e bardha të Kisras!”* Në goditjen e tretë, shkëmbi u copëtua krejtësisht. Profeti tha: *“Allahu Ekber, mua m'u dhanë çelësat e Jemenit! Tani unë jam duke parë portat e Sanës!”* Me këto fjalë, Profeti paralajmëroi se të gjitha këto vende së shpejti do të bëheshin të myslimanëve.

Pavarësisht nga të ftohtit dhe shqetësime të tjera, brenda dy javëve u hap një hendek prej 5.5 km., i gjerë dhe i thellë sa s'mund të kapërcehej me kalë. Ushtritë armike nuk kishin arritur ende në Medine.

Gratë dhe fëmijët u vendosën në kalatë dhe shtëpitë e forta të Medines. Me 3000 luftëtarë, Profeti u dislokua për luftë mbrojtëse në rrëzë të malit Sel.

Politeistët rrethojnë Medinen. Kur arritën në hyrje të Medines, kurejshët dhe aleatët e tyre mbetën të shtangur para asaj që panë. Ndërsa pandehnin se do t'i asgjësonin myslimanët me sulmin e parë, u doli para një hendek i paparë! I ranë rreth e rrotull për të gjetur ndonjë shteg hyrjeje, por më kot. Atëherë focat e secilit fis zunë

një vend më vete përgjatë hendekut dhe filluan të gjuajnë me shigjeta myslimanët që ndodheshin në anën tjetër. Edhe myslimanët iu përgjigjën në të njëjtën mënyrë.

Disa forca armike u përpoqën të kalonin nëpër një pjesë të ngushtë, por u zbrapsën menjëherë.

Myslimanët prej 3000 vetësh përballonin një ushtri armike prej 10000 vetësh. Flamuri i muhaxhirëve ishte në dorë të Zejd bin Harithesë, kurse i ensarëve, në dorë të Sad b. Ubades.

Qëndrimi i politeistëve. Po bënte shumë ftohtë. Natën Profeti nxirrte patrulla për të kontrolluar lëvizjet e armikut dhe për të penguar kalimin e hendekut. Në patrullë dilte edhe Profeti vetë. Ai i këshillonte shokët të bënin durim dhe u premtonte fitore. Hipokritët e quanin premtimin e tij fantazi. “Hipokritët dhe ata me zemër të sëmurë thoshin: **“Allahu dhe i Dërguari i Tij na mbajnë me premtime boshe!”**¹⁶³ Hipokritët që gjatë gërmimit të hendekut përvidheshin pa marrë leje, tani largoheshin hapur nga fronti duke paraqitur pretekste të kota.

Tradhtia e çifutëve të Beni Kurejzas. Ndërsa lufta zhvillohej me gjuajtje shigjetash nga të dy anët, për myslimanët u shfaq edhe një rrezik tjetër. Fisi çifut i Kurejzas, i fundit fis çifut i mbetur në Medine, duke e prishur marrëveshjen dhe duke bashkëpunuar me armikun, do t'i godiste myslimanët nga brenda.

Prijësit e Beni Nadrit kishin shkuar te Kurejzët dhe i kishin bindur ta prishnin marrëveshjen me myslimanët. Ishte vendosur që ata t'i godisnin myslimanët pas shpine.

Kur e mori vesh si qëndronte puna, Profeti mbeti i detyruar të kthente në qytet një forcë prej 500 vetësh në mbrojtje të grave dhe fëmijëve. Myslimanët u trembën shumë. Tani ata ishin vënë mes dy armiqtë. Ky rrethim dhe lufta në këto kushte vazhduan për një muaj me radhë. Nga dendësia e luftimeve, myslimanëve nuk u mbetej kohë të falnin namaz. Ata i falnin namazet e ditës natën. Myslimanët vuanin edhe nga të ftohtit dhe uria.

Për t'i përçarë armiqtë nga brenda, Profeti u çoi fjalë njerëzve të fisit Gatafan se, po të largoheshin nga ushtria, do t'u jepte një të tretën e prodhimit vjetor të hurmave të Medines. Por nuk pati sukses.

Lufta është dredhi. Kur Allahu dëshiron ta ndihmojë një popull, ia hap portat e ndihmës atje ku s'e pret. Kështu ndodhi edhe kësaj here. Nuajm bin Mesud që

163 Kurani, El-Ahzab: 12.

gëzonte besimin e Kurejshve, Gafanëve dhe çifutëve, iku fshehtazi nga ushtria armike, shkoi te Profeti dhe i tha:

“O i Dërguari i Allahut! Unë u bëra mysliman, por këtë fisi im nuk e di. Më thoni ç’duhet të bëj për t’ju ndihmuar!”

Profeti i tha:

“Bëj ç’të të vijë për dore për t’i larguar ata që këtej. Pa dyshim, lufta është dredhi!”

Me manevra të holla, Nuajmi arriti t’i përcante armiqtë. Në fillim shkoi te Kurejzat. Atyre u tha se mekasit dhe ata që kishin ardhur bashkë me ta ishin mërzi-tur nga lufta dhe kishin ndërmend të ktheheshin. Nuajmi i trembi Kurejzat se do të mbeteshin vetëm për vetëm me myslimanët. Pastaj Nuajmi shkoi te Kurejshët dhe fiset e tjera. Atyre u tha se Kurejzat ishin penduar për prishjen e marrëveshjes dhe se do t’i linin pengje Muhammedit për ripërtëritjen e saj. Më në fund, ai arriti ta përcante frontin armik.

Lutja e Profetit dhe fundi i rrethimit. Në një çast kur shqetësimi kishte arritur kulmin, Profeti u lut: “Allahu im! O Ti që zbret Kuranin dhe merr në llogari menjëherë! Shpërndaji këto fiset arabe, prishua bashkimin, tronditua vullnetin!” Pastaj, me gëzim, u dha myslimanëve lajmin e mirë: “Po ju lajmëroj premtimin e Allahut për ndihmë!” Po atë mbrëmje nisi të fryjë era e jugut për të cilën flitet në ajet dhe hadith. Papritmas filloi një shi i fuqishëm me furtunë që i shkuli nga vendi çadrat e armiqve duke ua përfshirë dhe marrë me vete çdo gjë që kishin. Për armikun, kthimi u bë i detyrueshëm. Komandanti i ushtrisë armike, Ebu Sufjani, dha urdhër për kthim. Rrethimi u hoq në muajin dhilkade.

Politeistët ikën duke lënë pas shumë plaçkë, pajisje dhe ushqime. Kështu, myslimanët shpëtuan edhe nga rrethimi, edhe nga uria. Kjo përshkruhet kështu në Kuran:

“O njerëz, kujtoni të mirat e Allahut për ju! Ju ju kishin sulmuar ushtri, kurse Ne dërguam kundër tyre erën si dhe ushtri (engjëj) të padukshme!”¹⁶⁴

“Allahu bëri që mohuesit të ikin me urrejtje dhe zemërim pa arritur asnjë fitore. Besimtarëve u mjaftoi ndihma e Allahut. Allahu është zotëruesi i fuqisë dhe fitores absolute!”¹⁶⁵

Në këtë luftë, nga myslimanët ranë pesë dëshmorë, kurse nga radhët e armiqve u vranë 4 vetë.

164 Kurani, El-Ahzab: 9.

165 shih Kurani, El-Ahzab: 25.

Përfundimi dhe ndikimet e luftës së Hendekut. Kthimi i pasuksesshëm i aleancës politeiste-çifute nga lufta e Hendekut e shpejtoi përhapjen e Islamit ndër fiset arabe. Kjo luftë mbrojtëse u bë një fitore e madhe për myslimanët. Profeti, i cili e falënderonte Allahun për këtë fitore hyjnore, u thoshte myslimanëve:

“Tani e keni radhën ju! Pas kësaj, Kurejshët nuk mund t'ju sulmojnë dot më!”

Me të vërtetë, ky parashikim mrekullor i Profetit u vërtetua nga koha. Kurejshët kurrë më nuk mundën t'i sulmojnë myslimanët!

Lufta e Hendekut të tërheq vëmendjen për gjenialitetin politik dhe ushtarak të Profetit. Ai zbatoi në këtë luftë taktikën e mbrojtjes së fortifikuar me hendeqe të panjohur për arabët, e realizoi mbrojtjen në mënyrë të suksesshme në kushte tejet të vështira dhe arriti ta përcante frontin armik me veprime të zgjuara politike.

2. Fushata Beni Kurejza

Shkaqet e organizimit të fushatës. Kjo fushatë është zhvilluar kundër fisit Kurejza, të fundit fis çifut të mbetur në Medine. Siç është treguar, në Uhud ky fis kishte prishur marrëveshjen mu në pikën më kritike të luftës dhe kishte tentuar t'i godasë myslimanët pas shpine.

Marshimi drejt zonës së fisit Kurejza. Pasi ushtria armike u tërhoq, Profeti u kthye në Medine, hyri në një nga dhomat e tij dhe ishte gati t'i hiqte rrobat e luftës kur papritmas i erdhi vahji, zbulesa hyjnore. Allahu e urdhëronte t'i sulmonte Kurejzat. Profeti mbledhi sahabet dhe i urdhëroi:

“Askush prej jush të mos e falë iqindinë tjetërkund veçse te Kurejzat!”

Myslimanët morën armët dhe u nisën grupe-grupe drejt zonës së Kurejzave. Flamuri ende i pambledhur i luftës së Hendekut mbahej në dorë nga Hz. Aliu!

Kur panë se myslimanët po marshonin drejt tyre, nga frika s'ditën ç'të bënin. U mbyllën menjëherë nëpër kala dhe morën masa mbrojtëse. Profeti i rrethoi dhe i mbajti të rrethuar për 25 ditë.

Ndëshkimi i Kurejzave. Kurejzat u detyruan të dorëzoheshin pa kushte. U vendos që punën e tyre ta gjykonte Sad b. Muadhi, njëri prej prijësve të fisit Evs, ish aleati i tyre.

Gjykatësi vendosi që ata që kishin mbajtur armë, të vriteshin, gratë dhe fëmijët të mbaheshin rob dhe pasuria e tyre t'u shpërndahej myslimanëve. I gëzuar për këtë, Profeti i tha:

“O Sad, pa dyshim, ky është vendimi i Allahut për ta!”

Ndëshkimi për ata që e kishin tradhtuar marrëveshjen dhe ishin bashkuar me armikun, u zbatua menjëherë. Medineja u pastrua nga çifutët dhe myslimanët shpëtuuan prej tradhtisë së çifutëve që e prishnin marrëveshjen në çastet më kritike.

3. Ngjarje të tjera të rëndësishme të këtij viti

a) Martesa e Profetit me Zejnep binti Xhahshin

Profeti e kishte Zejnepin vajzë halle. Ai e pati kërkuar më parë atë për libartin e vet, Zejdin. Por propozimi nuk qe pritur mirë nga familja e saj sepse ajo qe nga një familje fisnike kurejshe, kurse Zejdi, një skllav i liruar. Sipas traditës së arabëve, një zonjë nuk mund të martohej me një skllav. Por familja e saj pranoi kur zbriti ajeti i 36-të i sures El-Ahzab që thoshte:

“Kur Allahu dhe i Dërguari vendosin për diçka, besimtarët burrë e grua nuk kanë më të drejtë të vendosin ndryshe për të. Kush kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij, ka rënë në rrugë të shtrembër!”

Por kjo martesë e bazuar mbi konceptin Islam mbi barazinë e njerëzve duke e parë epërsinë vetëm te devocioni, nuk vazhdoi gjatë. Zejnepi nuk mundi ta pranonte këtë martesë me një skllav të liruar dhe vazhdimisht e përbuzte Zejdin. Përbuzja e filluar nga ky shkak erdhi e u bë e padurueshme për Zejdin. Ky shkoi te Profeti dhe i tha se donte ta ndante të shoqen. Profeti i tha: *“Mbaje gruan dhe kije frikë Allahun!”* Por kur gjendja u keqësua shumë, Zejdi e ndau Zejnepin.

Pas një kohe, Allahu dha një urdhër që prishte edhe një traditë tjetër pagane. Në ajetin e zbritur urdhërohej Profeti të martohej me Zejnepin. Arabët e periudhës pagane paraislamike nuk mund të martoheshin me gratë e ndara të libertëve të tyre sepse i konsideronin ata sikur t'i kishin fëmijë të vet. Ajeti thoshte kështu:

“Pasi Zejdi i preu lidhjet me atë grua, Ne ta kurorëzuam ty në mënyrë që besimtarët të mos e kenë të vështirë për t'u martuar me gratë e ndara të bijve të tyre të adoptuar. Vendimi i Allahut është zbatuar gjithmonë!”¹⁶⁶

Martesa e Profetit me Zejnep binti Xhahshin mbështetet mbi një ide të rëndësishme të së drejtës Islame, e cila nuk e pranon mendësinë e adoptimit të fëmijës, duke e konsideruar atë si fëmijë të vërtetë.

166 Kurani, El-Ahzab: 37.

b) Fisi Muzejne bëhet mysliman

Pas luftës së Hendekut, feja Islame nisi të përhapet me shpejtësi mes fiseve arabe idhujtare. Disa prej tyre e njoftuan Profetin se e kishin pranuar Islamin me anë të delegacioneve që i dërguan. Delegacioni i parë i erdhi Profetit nga fisi Muzejne. Ky delegacion i përbërë prej 400 vetësh shkoi te Profeti në muajin rexhep të vitit të 5-të të hixhretit. Ata u takuan me Profetin dhe i deklaruan se e kishin pranuar Islamin. Profeti e këshilloi delegacionin që donte të bënte hixhret, të rrinte atje ku ishte se edhe ashtu do ta fitonin të mirën (thevabin) e hixhretit. Në pranimin e Islamit nga ky fis luajti një rol të madh kujdestari i idhujve të tyre, Huzai. Ai e kishte kuptuar se adhurimi i idhujve nuk kishte kuptim, e kishte thyer idhullin për të cilin kujdesej dhe kishte shkuar te Profeti, para të cilit kishte deklaruar se bëhej mysliman. Pastaj ishte kthyer te fisi dhe i kishte bindur të bëheshin edhe ata myslimanë!

B. NGJARJET E VITIT VI TË HIXHRETIT

1. Fushata Murejsi (Beni Mustalik)

Kjo fushatë është zhvilluar kundër fisit Mustalik për shkak se ky fis, i cili pati ndihmuar kurejshët në luftën e Uhudit, kishte mbledhur forca për të sulmuar Medinen.

Profeti u informua se prijësi i Mustalikëve, Harith bin Ebu Dirari, kishte bërë përgatitje për ta sulmuar Medinen. Profeti u vu në veprim menjëherë. La si zëvendës në Medine Zejd bin Harithenë dhe, në krye të një ushtrie prej 1000 vetësh, u nis kundër Mustalikëve. Me vete kishte marrë edhe dy nga gratë, Aishenë dhe Ummu Selemen.

Shumë nga munafikët që e patën bërë për parim të gjuanin rastin për t'i vënë myslimanët kundër njëri-tjetrit, morën pjesë në këtë fushatë me dëshirën për të bërë plaçkë. Por, kur erdhi rasti, përsëri bënë çmos për t'i përçarë dhe copëtuar myslimanët.

Profeti u takua me ushtrinë armike pranë oazit Murejsi. Sapo u duk ushtria myslimane, ushtarët e grumbulluar nga fiset e tjera e braktisën Harithin. Rreth tij mbetën vetëm njerëzit e fisit të vet. Para se të fillonte lufta, Profeti i ftoi në Islam, por ata nuk pranuan. Lufta e filluar me hedhje shigjetash, përfundoi shpejt me fitoren e padiskutueshme të myslimanëve. Myslimanët dhanë një dëshmor, kurse

nga radhët e armiqve u vranë 10 vetë. Kurse sasia e plaçkës së luftës ishte mjaft e madhe: 700 robër, 5000 dhen, 2000 deve. Gjatë fushatës Murejsi ndodhën katër ngjarje shumë të rëndësishme: martesë e Profetit me Xhujejrijën, ligjërimi i tejmumit, përpjekja e hipokritëve për të futur intriga mes muhaxhirëve dhe ensarëve dhe ngjarja e parë e shpifjes.

a) Martesa e Profetit me Xhujejrijën

Mes robërve ndodhej edhe vajza e prijësit të fisit, Harithit, Xhujejrija. Burri iu vra në luftë kurse vetë ra rob. Në ndarjen e plaçkës së luftës i kishte rënë në pjesë Thabit b. Kajsit. I ati, Harithi, i kërkoi Profetit t'i mbrohej nderi së bijës. Profeti ia pagoi Thabit b. Kajsit kundërvlerën e saj dhe e la të lirë. Por Xhujejrija nuk u kthye te fisi. Me dëshirën dhe vullnetin e saj, ajo u martua me Profetin. Pas këtij akti, sahabet thanë: “Farefisi i gruas së të Dërguarit të Allahut nuk mbahen rob!” Dhe i lanë të lirë të gjithë robërit. Prandaj Hz. Aishesja pati thënë: “Nuk njoh femër më të dobishme për fisin e vet sa Xhujejrija!” Siç shihet, martesë e Profetit me Xhujejrijën kishte qëllime politike. Në sajë të kësaj martese, të gjithë robërit u lanë të lirë pa paguar asnjë shpërblim. Kjo e lehtësoi hyrjen e tyre në Islam.

b) Ligjërohet tejmumi

Gjatë fushatës, Hz. Aishesë i humbi një varësë floriri dhe nuk u gjet sado që u kërkua. Prandaj nisja e ushtrisë u vonua. Ndërkaq, ushtarët nuk kishin ujë për të marrë abdest. Atëherë, Profeti i zbriti ajeti mbi tejmumin. Të gëzuar, myslimanët bënë tejmum dhe falën namaz.

c) Përpjekja e hipokritëve për të futur intriga mes myslimanëve dhe ensarëve

Pranë oazit Murejsi, një muhaxhir dhe një ensar u zunë për të mbushur ujë. Që të dy i thirrën fiset e veta në ndihmë. Ishte gati të shpërthente një konflikt, por Profeti ndërhyri shpejt dhe e pengoi. Megjithëkëtë, kryetari i hipokritëve, Abdullah bin Ubejji deshi të përfitonte nga rasti. Ai u tha njerëzve që kishte pranë:

“Pa shihini këta muhaxhirët! Përshkohen me ndihmën tonë dhe kërkojnë të na poshtërojnë! S'kemi për t'u dhënë më gjë! Le të shpërndahen e të ikin! Kur të arrijmë në Medinë do ta shohim se si i fisimi do ta përzërë të poshttrin!”

Zejd bin Erkam që i dëgjoi këto fjalë, e njoftoi Profetin. Hz. Omeri deshi ta vriste Abdullah bin Ubejjin, por Profeti nuk e la. Ai i tha Omerit:

“Si mund të ndodhë kjo, Omer! Atëherë njerëzit do të bërtisinin me të madhe se Muhammedi vret shokët e vet!”

Me aftësi të mëdha politike, Profeti, për t'i penguar ushtarët që të merren me diskutimin e kësaj çështjeje, i vuri në udhë pa i lënë të pushojnë. Dhe, kur pushuan, ushtarët e lodhur ranë në gjumë menjëherë pa gjetur rast për diskutim.

d) Ngjarja e shpifjes

Ngjarja më e madhe e ndodhur gjatë fushatës Murejsi është shpifja kundër nderit të Hz. Aishes.

Gjatë kthimit për në Medine, në një vend afër qytetit u dha pushim. Aisheja u largua nga fushimi për nevoja vetjake. Kur u kthye, vuri re se varësen e qafës s'e kishte më. Ajo u kthye prapa për ta kërkuar. E gjeti varësen dhe u kthye, por pa se ushtria ishte larguar. Shërbyesit kishin kujtuar se ajo ndodhej mbi deve brenda kuvlisë së saj dhe ishin larguar bashkë me devenë.

Me mendimin se do ta vinin re mungesën e saj dhe do të ktheheshin për ta marrë, Aisheja u ul të priste. Në këtë mes, aty u duk Safvan bin Muattal që kishte mbetur pas, e vuri re Hz. Aishen, e hipi në devenë e vet dhe, duke ecur me shpejtësi, e arritën ushtrinë.

Marrëdhëniet mes sahabeve dhe Profetit ishin si marrëdhëniet mes babës dhe djemve. Gratë e tij ishin si nënat e tyre. Ata e donin Profetin më shumë se ç'donin prindërit dhe fëmijët e vet. Veç kësaj, Safvan bin Muattal ishte një sahabë i njohur për besimin, drejtësinë, ndershmërinë dhe virtytshmërinë e tij.

Kjo ngjarje nuk ishte diçka mbi të cilën duhej qëndruar. Mirëpo hipokritët filluan ta marrin nëpër gojë. Ata e biseduan këtë ngjarje pas kthimit në Medine. Hipokritët e vlerësuan këtë ngjarje si një rast të papërsëritshëm për të futur intriga mes myslimanëve, për të dobësuar lidhjet e tyre me personin që përfaqësonte pozitën e lartë të të dërguarit hyjnor dhe me familjen profetike. Pati edhe myslimanë, që u bindën nga fjalët e hipokritëve. Kjo ngjarje i dëshpëroi shumë si Profetin, ashtu dhe të gjithë myslimanët. Hipokritët kishin zgjedhur si objekt nënën e myslimanëve. Hz. Aisheja u sëmur nga dëshpërimi. Por, pa kaluar shumë, Allahu bëri të ditur se ajo s'kishte të bënte aspak me shpifjen dhe se ishte krejtësisht e pastër. Kurani thotë:

“Ata që e kanë sajuar këtë shpifje, janë, pa dyshim, një grup mes jush. Por mos e pandehni këtë si një të keqe ndaj jush; përkundrazi, ajo është për ju një e mirë...”¹⁶⁷

167 Kurani, En-Nur: 11.

“A nuk do të duhej që burrat dhe gratë myslimane, kur e dëgjuan këtë shpifje, të mendonin mirë me ndërgjegje dhe të thoshin se ajo ishte vetëm shpifje?”¹⁶⁸

“Ju e merrni këtë shpifje ashtu siç del nga goja e njëri-tjetrit dhe, megjithëse s'keni dijeni mbi vërtetësinë e saj, e përsëritni duke e parë këtë veprim si diçka pa rëndësi, mirëpo ky veprim është një faj i rëndë para Allahut!”¹⁶⁹

“A nuk duhet të thoshit ju, kur e dëgjuat, se ‘s'na ka hije ta bisedojmë këtë gjë se kjo është një shpifje shumë e keqe?’”¹⁷⁰

2. Pakti i Hudejbijes

Ky pakt është nënshkruar me politeistët e Mekës pranë oazit Hudejbije në afërsi të Mekës.

Endrra e Profetit. Profeti kishte parë në ëndërr sikur kishte shkuar në Mekë bashkë me shokët dhe kishte vizituar Qaben. Ai u dha shokëve lajmin e gëzuar se do ta vizitonin Qaben dhe i porositi të përgatiteshin. Kjo i gëzoi veçanërisht muhaxhirët, sepse kishin gjashtë vjet që ishin ndarë nga qyteti që e donin shumë. Meka u rrinte ndër sy!

Qëllimi i Profetit ishte vetëm vizita në Qabe. Ai u nis nga Medina me një karvan prej 1500 vetësh të hënën e parë të muajit dhilkade të vitit të 6 të hixhretit. Si zëvendës në Medine la Abdullah bin Ummun.

Profeti i kishte porositur shokët që të mos merrnin me vete armë të tjera veç shpatave që u duheshin për të siguruar rrugën. Veç kësaj, kishte porositur të merrreshin me vete 70 deve për kurban. Me këto veprime, Profeti donte t'u tregonte politeistëve të Mekës se nuk po shkonte për luftë. Nga gratë kishte marrë Ummu Selemen.

Politeistët kurejshë frikësoheshin nga hyrja e myslimanëve në Mekë. Politeistët kurejshë e kishin marrë vesh se Profeti me shokët po udhëtonin për atje. Ata vendosën që, sido që të bëhej, të mos i lejonin myslimanët të futeshin në Mekë. Njësia kalorsiake që dërguan, ua preu rrugën myslimanëve në Hedejbije. Mekasit nuk u dhanë leje myslimanëve të hynin në Mekë. Ata u dërguan myslimanëve si përfaqësues Budejl bin Verkan, kryetarin e fisit Huzaa. Profeti i tha atij se kishin për qëllim vetëm ta vizitonin Qaben dhe kërkoi leje për këtë. Budejli u kthye në Mekë

168 Kurani, En-Nur: 12.

169 Kurani, En-Nur: 15.

170 Kurani, En-Nur: 16.

dhe ua përcolli prijësve kurejshë qëllimin dhe kërkesën e Profetit. Por prijësit kurejshë nuk i besuan, sepse fisi i tij ndjente afërsi ndaj myslimanëve.

Siç kuptohej, prijësit kurejshë druheshin edhe nga lufta. Ata i dërguan Profetin një përfaqësues tjetër, prijësin e fisit aleat Ehabish, Hulejsin. Kur arriti te myslimanët dhe i pa devetë, Hulejsi u prek shumë. Ai u kthye në Mekë dhe u tha atyre se nuk duhej t'i pengonin myslimanët që kishin shkuar për vizitë.

Kurejshët dërguan një përfaqësues të tretë: Urve bin Mesudin nga fisi Sakif, aftësisë politike të të cilit i besonin shumë. Pasi bisedoi me Profetin, Urveja u kthye në Mekë dhe ua përshkroi kurejshve përshtypjet e tij. Ai kishte mbetur i mahnitur nga besnikëria e myslimanëve ndaj Profetit. Ai u tha kurejshve se asnjë sundimtar nuk është dashur aq shumë, se myslimanët s'kishin për ta lënë kurrë vetëm Profetin.

Prova e dashurisë dhe besnikërisë. Megjithëse qëllimi i myslimanëve dukej sheshit, ata s'arritën dot gjë nga bisedimet. Profeti vendosi të dërgonte vetë një përfaqësues me shpresën se mund të arrinte ndonjë marrëveshje. Ai zgjodhi si përfaqësues Hz. Osmanin që i takonte një familjeje kurejshë të pushtetshme. Kurejshët i thanë Osmanit: “Ti, po të duash, mund ta vizitosh Qaben, por Muhammedin dhe myslimanët kurrsesi nuk mund t'i lejojmë të hyjnë në Mekë.” Kurse Osmani ua bëri të ditur se përse kohë nuk do t'i jepet leje të Dërguarit të Allahut, as ai nuk do ta vizitojë Qaben. Për këtë qëndrim, kurejshët e burgosën Osmanin.

Biatur Ridvan ose Besëlidhja e Pëlqyer. Pasi Osmani s'u kthye, mes myslimanëve u hap fjala se politeistët e kishin vrarë. Kjo fjalë e tendosi atmosferën politike. Profeti u tha shokëve se tashmë s'mund të ktheheshin pa luftuar me kurejshët dhe i porositi të përgatiteshin për luftë. Të mbledhur nën një pemë, sahabet i dhanë besën Profetit se do të luftonin kundër kurejshve gjer në vdekje.

Allahu i Lartë bëri të ditur se ishte i kënaqur me pjesëmarrësit në këtë besëlidhje e cila, për këtë shkak, u quajt “Besëlidhja e Pëlqyer”. Në Kuran thuhet:

“Pa dyshim, Allahu është i kënaqur me besimtarët që të dhanë besën ty nën atë pemë. Ai i di zemrat e tyre, ka zbritur siguri për ta dhe i ka shpërblyer me një fitore shumë të afërt. Allahu i ka shpërblyer ata edhe me shumë pasuri që kanë për të shtënë në dorë. Allahu është Aziz (i Shenjtë) dhe Hakim (Sundues).”¹⁷¹

Marrëveshje dhe paqe. Politeistët kurejshë e dëgjuan shpejt këtë besëlidhje. Rezulëtimi i saj u duk menjëherë. Kjo besëlidhje që e përforconte edhe një herë bindjen absolute të sahabeve ndaj Profetit, i trembi politeistët. Ata i dërguan Profetin

171 Kurani, El-Fet'h: 18-19.

menjëherë një delegacion për të bërë paqe. Delegacionin e kryesonte Suhejl bin Amr. Suhejli e filloi fjalën duke kërkuar falje për qëndrimin e kurejshve. Në fund të bisedimeve u arrit në paktin si më poshtë:

1. Mes palëve vendoset një paqe 10-vjeçare, gjatë së cilës asnjëra palë nuk do ta sulmojë ose provokojë tjetrën.

2. Myslimanët kurejshë që strehohen në Medine pa marrë leje nga kujdestari i vet, do të ekstradohen në Mekë. Por mekasit s'do të jenë të detyruar t'i ekstradojnë myslimanët që mund të strehohen në Mekë.

3. Këtë vit, myslimanët do të kthehen pa e vizituar Qaben. Kjo vizitë do të bëhet një vit më vonë. Gjatë asaj vizite, myslimanët nuk do të mbajnë armë të tjera veç shpatave në mill. Gjatë vizitës së tyre, mekasit do të dalin jashtë qytetit. Vizita do të plotësohet brenda tri ditëve.

4. Fiset arabe mund të bëjnë aleancë si me myslimanët, ashtu dhe me mekasit.

Paqe dhe provë. Dy nga pikat e marrëveshjes dhe disa ndodhi të ngjara gjatë lidhjes së saj i dëshpëruan shumë myslimanët. Ata nuk e kishin parashikuar dot me shikim të parë se ato dy pika të dukura si në dëm të tyre do të sillnin përfundime të rëndësishme në dobi të tyre. Ata e patën shumë të vështirë të pranonin të ktheheshin pa e vizituar Qaben si dhe pikën tjetër që i detyronte t'u kthenin polit-eistëve myslimanët që do të strehoheshin në Medine. Veç kësaj, gjatë përpilimit të dokumentit të paktit, me këmbënguljen e përfaqësuesit kurejsh, në vend të “Bismill'lahir-rahmanir-rahim”, u shkrua “Bismikallahumme” dhe, në vend të fjalës “Resulullah” për Profetin, u shkrua “Muhammedi i biri i Abdullait”. Edhe kjo i dëshpëroi shumë myslimanët. Nervat ishin shumë të tendosura. Pa u tharë mirë boja e marrëveshjes, ndodhi diçka që e rëndoi edhe më tepër gjendjen. Aty arriti nga Meka i biri i Suhejlit, Ebu Xhendeli me prangat nëpër këmbë. I ati e kishte lidhur sepse ishte bërë mysli-man. Ai kërkoi mbështetje nga myslimanët. Suhejli kërkoi t'ia kthenin djalin sipas marrëveshjes, përndryshe ajo do të prishej. Profeti e dorëzoi Ebu Xhendelin për t'i qëndruar besnik marrëveshjes duke e qetësuar me këto fjalë:

“O Ebu Xhendel, bëj durim dhe mos e pri shpresën nga Allahu. Së afërmi, Allahu do ta tregojë rrugën e shpëtimit për ty dhe për ata që ndodhen në gjendjen tënde!”

I prekur dhe i emocionuar thellë nga gjendja e Ebu Xhendelit, Hz. Omeri e humbi kontrollin e vetvetes dhe i doli para Profetit. Mes tyre u zhvillua kjo bisedë:

“A nuk je ti i dërguari i vërtetë i Allahut?” – E pyeti Omeri.

“Po, unë jam i dërguari i vërtetë i Allahut!” – Iu përgjigj Profeti.

“Po ne, a s’jemi në rrugën e të vërtetës?” – E pyeti Omeri.

“Sigurisht, ne jemi në rrugën e të vërtetës!” – Iu përgjigj Profeti.

“Po atëherë, pse e pranojmë këtë poshtërim?” – I tha Omeri.

“Unë jam robi dhe i dërguari i Allahut dhe kurrë nuk dal kundër urdhrin të Tij! As Allahu nuk më çon mua në dëm!” – Iu përgjigj Profeti.

Hz. Omeri pati bërë edhe më parë një bisedë të kësaj mënyre me Hz. Ebu Bekrin. Ebu Bekri ishte më i matur.

Pas përfundimit të marrëveshjes dhe largimit të përfaqësuesve të kurejshve, Profeti u dha urdhër sahabeve të thernin kurbanët, të qethnin flokët dhe të dilnin nga ihrami që patën bërë nijet për umre. Të dëshpëruar rëndë, sahabet u sollën shumë rëndë. Askush nuk luajti nga vendi edhe pasi Profeti e përsëriti urdhrin për të tretën herë. I prekur rëndë, Profeti hyri në çadrën e vet. Duke e parë në këtë gjendje, e shoqja Ummu Seleme hyri pas tij në çadër dhe i tha:

“O i Dërguari i Allahut! Trego mirëkuptim ndaj tyre dhe falua gabimet! Nga dëshpërimi s’dinë se ç’bëjnë! Dil jashtë dhe, pa u thënë asgjë atyre, there kurbanin tënd dhe qethi flokët. Kur të të shohin ty, do të ngrihen menjëherë dhe do të bëjnë siç bëre ti!”

Profeti doli jashtë. E theri kurbanin, thirri berberin dhe qethi flokët. Pas tij, edhe sahabet u ngritën, therën kurbanët dhe qethën flokët. Pastaj u nisën për në Medine.

Pakti i Hudejbijes kthehet në fitore. Kushtet e paktit që në pamje të parë dukeshin në dëm të myslimanëve, filluan të japin fryte që në çastet e para. Fisi Huzaa shkoi te Profeti dhe bëri aleancë me të. Myslimanët ishin ende në rrugë kur u zbulua sureja Feth, e cila bënte të ditur se pakti i porsapërfunduar ishte një fitore e vërtetë. Veçanërisht ajo lajmëronte se ëndrra e Profetit mbi vizitën në Qabe do të realizohej. Këto lajme të mira u dhanë fund dëshpërimit dhe lëkundjeve të myslimanëve. Ata e kuptuan se Profeti kishte pasur të drejtë, kurse ata kishin gabuar. Nenet e marrëveshjes të dukura si në dëm të myslimanëve, shumë shpejt filluan të kthehen në dobi të tyre.

Myslimani mekas Ebu Basir iku nga Meka dhe u strehua në Medine. Kurejshët dërguan dy njerëz për të kërkuar ekstradimin e tij. Sipas marrëveshjes, Ebu Basiri iu

dorëzua njerëzve të kurejshve. Por gjatë rrugës, Ebu Basiri e vrau njërin dhe arriti t'i ikë tjetrit. Ai u kthye përsëri në Mekë. Profeti i tha se s'duhej të qëndronte në Medine, por në një vend tjetër ku të donte.

Ebu Basiri u largua nga Medineja dhe u vendos në një zonë nga kalonte rruga e karvaneve të kurejshve për në Siri. Çështja e Ebu Basirit u muar vesh shpejt në Mekë. Atëherë, mekasit e bërë myslimanë që mundeshin t'u iknin politeistëve, filluan të mblidhen rreth Ebu Basirit. Brenda një kohe të shkurtër, numri i tyre arriti në 300. Me ta u bashkua edhe Ebu Xhendeli. Tani ata u dilnin para karvaneve të kurejshve dhe s'u jepnin leje për të shkuar më tej. Të rënë në vështirësi ekonomike, kurejshët dërguan një përfaqësues në Medine për t'u kërkuar myslimanëve ta anulonin kushtin e ekstradimit të myslimanëve mekas të ikur. Kërkesa e tyre u pranua. Pas kësaj, myslimanët mekas filluan të shkojnë lirisht në Medine.

Një vit pas paktit, myslimanët shkuan në Mekë dhe e vizituan Qaben lirisht. Në përfundim, edhe ky kusht u kthye në dobi të myslimanëve.

Pakti i Hudejbijes ishte një fitore politike e myslimanëve sepse me këtë, politeistët mekas e njihnin shtetin Islam. Pakti përmbante një paqe 10-vjeçare brenda së cilës Profeti mund të vazhdonte në siguri ta kumtonte dhe përhapte Islamin. Profeti gjeti mundësi t'i ftonte sundimtarë të ndryshëm në Islam. Ai u shkroi letra ftese shumë sundimtarëve.

Pas këtij pakti që dha rezultate shumë më të mëdha se fitoret e gjeratëhershme, feja Islame filloi të përhapej me shpejtësi. Numri i njerëzve të bërë myslimanë gjatë dy vjetëve pas paktit, e kaloi numrin e njerëzve të bërë myslimanë gjatë 19 viteve të kaluar. Brenda këtyre dy vjetëve u çlirua Meka, kurse shteti Islam u bë shteti më i madh i Gadishullit Arabik.

3. Ngjarje të tjera të rëndësishme të vitit

a) Halid b. Velidi dhe Amr b. Asi bëhen myslimanë

Me paktin e Hudejbijes u fituan zemrat! Pas kësaj ngjarjeje, komandanti i kalorësisë kurejshe dhe heroi i luftërave të mëdha, Halid b. Velidi, u bë mysliman. Për sukseset e arritura pas kësaj në luftërat, Profeti i dha titullin “Sejfullah” (Shpata e Allahut).

Mysliman u bë edhe Amr b. Asi, ai që do të bëhej më pas njëri nga komandantët më të mëdhenj të myslimanëve dhe pushtuesi i Egjiptit.

b) Martesa e Profetit me Ummu Habiben

Ummu Habibe ishte e bija e Ebu Sufjanit. Ajo qe bërë myslimane në periudhën e Mekës dhe, bashkë me të shoqin, Ubejdullah b. Xhahshin, pati marrë pjesë në grupin e dytë të emigrantëve të Etiopisë. I shoqi që ishte alkoolist, në Etiopi u bë i krishter. Kurse Ummu Habibe, e vendosur në besimin e saj, u nda nga i shoqi. Ajo mbeti e vetëm dhe pa mbrojtje në një vend të huaj, ndërkaq që nuk mund të kthehej as në Mekë të i ati politeist. Në vitin e gjashtë të hixhretit, Profeti dërgoi një njeri në Etiopi ku, i përfaqësuar nga mbreti etiopian, lidhi kurorë me Ummu Habiben. Në ceremoninë e lidhjes së kurorës morën pjesë edhe Xhafer Tajari dhe myslimanë të tjerë. Pas lidhjes së kurorës, mbreti e dërgoi Ummu Habiben në Medine. Para kësaj kurore kishte zbritur ajeti që thoshte: **“Allahu mund të krijojë miqësi dhe dashuri mes jush dhe armiqve tuaj.”**¹⁷² Me të vërtetë, pas kësaj martese, armiqësia e Ebu Sufjanit kundër Profetit filloi të zbutej.

C. NGJARJET E VITIT VII TË HIXHRETIT (628-629)

1. Ftesa e sundimtarëve në Islam

Hz. Muhammedi qe dërguar si profet jo vetëm për arabët, por për të gjithë njerëzimin. Ai kishte për detyrë t'i ftonte të gjithë njerëzit në fenë e Allahut e t'i shpëtonte nga rruga e shtrembër.

Pas kthimit nga Hudejbija ku qe vendosur paqja dhe siguria, Profeti përgatiti letra për sundimtarët e dy shteteve të mëdha, Iranit dhe Bizantit, si dhe të shteteve të tjera fqinje dhe principatave arabe. Në letrat i ftonte sundimtarët të përqaфонin fenë Islame. Letrat ishin të vulosura me vulën ku shkruhej “Muhammedun Resulullah”, “Muhammedi, i Dërguari i Allahut”.

Përmbajtja e letrave ishte pothuaj e njëjtë. Profeti u bënte të ditur sundimtarëve se ishte profet i dërguar nga Allahu për të gjithë njerëzimin, i ftonte ata ta pranenin Islamin, ta linin politeizmin dhe ta adhuronin vetëm Allahun. Ai theksonte se, nëse sundimtarët nuk do ta pranenin ftesën, do të ngarkoheshin edhe me mëkatin e popullit të tyre.

Letra dërguar perandorit bizantin Heraklit është kështu:

172 Kurani, Mumtehine: 7.

“Nga Muhammedi, robi dhe i dërguari i Allahut, të madhit të bizantit Heraklit! Paqe atyre që ecin në rrugën e drejtë! Të ftoj ty në Islam. Hyr në Islam që të shpëtosh! Allahu të shpërbleftë dy herë ty që i besove Allahut, Isait dhe Muhammedit! Po qe se s'pranon, mbi ty ka për të rënë dënimi i të gjithë popullit tënd të mbetur në bestytini!”

Letrës i ishte shtuar edhe ky ajet:

“O ju ndjekës të Librit! Ejani në një fjalë që e pranojmë edhe ne, edhe ju: t'i falemi vetëm Allahut, të mos njohim zot tjetër veç Tij, të mos e lëmë Allahun duke e bërë për zot njëri-tjetrin!”¹⁷³

Sundimtarët që morën letrat e Profetit, mbajtën qëndrime të ndryshme. Perandori bizantin Heraklius e priti përfaqësuesin e Profetit në qytetin e Jerusalemit, ku ndodhej atë çast. Pasi e lexoi letrën, perandori kërkoi të takohej me dikë që e njihnte mirë Profetin. Lideri kurejsh Ebu Sufjan bashkë me shokët e karvanit tregtar që ndodhej atë kohë në Damask, u sollën para perandorit. Në pritje ishin të pranishëm edhe udhëheqës fetarë e shtetërorë të Bizantit.

Herakliti i pyeti mekasit: “Kush është nga ju më i afërt me këtë person që thotë se është profet?” Të pranishmit i thanë se më i afërti i tij ishte Ebu Sufjani. Atëherë perandori e nxori para Ebu Sufjanin, kurse të tjerëve u tha: “Po të mos më japë përgjigje të drejta, rregullojini ju!” Pastaj mes perandorit bizantin dhe Ebu Sufjanit u zhvillua kjo bisedë:

Herakliti: “Ç'prejardhje ka Muhammedi?”

Ebu Sufjani: “Ka prejardhje fisnike!”

Herakliti: “A ka pretenduar kush më parë tek ju për profetësi?”

Ebu Sufjani: “Jo!”

Herakliti: “A ka sundimtarë në fisin e tij?”

Ebu Sufjani: “Jo!”

Herakliti: “Ata që hyjnë në fenë e tij, a janë të fuqishmit, apo të dobët?”

Ebu Sufjani: “Shumica janë të varfërit e të dobët!”

Herakliti: “A shtohen ndjekësit e tij, apo pakësohen?”

Ebu Sufjani: “Vijnë duke u shtuar!”

173 Kurani, Al-i Imran: 64.

Herakliti: “A ndodhi që të jenë kthyer nga feja e tij?”

Ebu Sufjani: “Jo!”

Herakliti: “A ka ndodhur më parë që të ketë gënjyer?”

Ebu Sufjani: “Kurrë!”

Herakliti: “A ka ndodhur që të mos e mbajë fjalën?”

Ebu Sufjani: “Kurrë! Tani ne kemi bërë një marrëveshje me të dhe nuk e dimë si do të silltet.”

Herakliti: “A keni luftuar me të?”

Ebu Sufjani: “Po, kemi luftuar.”

Herakliti: “Si përfunduan luftërat?”

Ebu Sufjani: “Herë ka fituar ai, herë ne.”

Herakliti: “Ç’kërkon prej jush?”

Ebu Sufjani: “Ta adhurojmë vetëm Allahun, të mos njohim zot tjetër veç Tij, t’i braktisim idhujt që u faleshin etërit tanë. Të falim namaz, të jemi të drejtë e të ndershëm, të duam dhe të kujdesemi për të afërmit.”

Pas këtyre përgjigjeve që mori, perandori tha kështu:

“The se ka prejardhje fisnike. Të gjithë profetët kanë pasur prejardhje fisnike. The se askush nga ju më parë s’ka pretenduar për profetësi. Kështu, pra, ai nuk ndjek një çështje të vjetër. The se në prejardhjen e tij nuk ka sundimtar. Prandaj nuk mund të thuhet se ai lufton për pasuri dhe pushtet. The se ai nuk ka gënjyer kurrë. Ai që s’i gënjen njerëzit, nuk mund ta gënjejë Zotin. The se shumica e ndjekësve të tij janë të varfërit dhe të dobëtit. Të tillë kanë qenë gjithmonë ata që u kanë besuar të parët profetëve. The se ndjekësit e tij shtohen përditë. Ata që i besojnë Zotit shtohen, nuk pakësohen. The se askush nuk ka kthyer nga feja e tij. Pasi të zërë rrënjë në zemër, besimi nuk del më prej saj. The se e mban fjalën. Të gjithë profetët kanë qenë njerëz të fjalës. The se ju kërkon t’i faleni vetëm Allahut, të mos njihni zot tjetër veç Tij. Po qe se thua të drejtën, toka ku shkelin këmbët e mia, së shpejti do të bëhet e tij. Unë e kam ditur se do të dalë një profet, por nuk e kam parashikuar se do të dalë prej jush. Do të pranoja çdo vështirësi po ta dija se mund të arrija te ai. Po t’i jem pranë, ia laj këmbët dhe i shërbej!”

Pastaj perandori e lexoi letrën.

Në zemrën e perandorit Heraklit u ndezën shkëndijat e besimit. Ai tha se Muhammedi është profet i vërtetë. Por, pasi funksionarët e fesë dhe shtetit e kundërshtuan me forcë, ai hoqi dorë nga mendimi për ta pranuar Islamin dhe pëlqeu të vazhdonte të mbetej në pushtet. Prandaj ngarkoi mbi vete edhe mëkatën e vet, edhe të popullit të vet. Megjithëkëtë, ai e përcolli përfaqësuesin e Profetit me nderime e dhurata.

Ndër sundimtarët e tjerë mbreti i Iranit, Khosrev, e grisi dhe e hodhi letrën e Profetit. Ai i shkroi një letër guvernatorit të Jemenit, Bazan, që ndodhej nën var-tësinë e tij, ku e urdhëronte ta kapte Muhammedin dhe t'ia dërgonte në Iran. Dy njerëzve që i dërgoi guvernatori i Jemenit, Profeti u tha se Khosrevin e kishin vrarë të bijtë. Pastaj u dha një letër për guvernatorin, ku i shkruante se, po ta pranonte Islamin, do të vazhdonte të qëndronte po në atë post. Kështu, pasi u bë mysliman, Bazani vazhdoi të sundojë si guvernator i Jemenit i ngarkuar nga shteti Islam.

Perandori i Etiopisë, Negus, e priti mirë përfaqësuesin e Profetit dhe thuhet se u bë mysliman. Por nuk mundi ta shpallte këtë gjë dhe të ndikonte që edhe populli i vet të bëhej mysliman. Myslimanët e strehuar në vendin e tij i dërgoi në Medine. Ndëkaq, lidhi kurorën e Ummu Habibes, vajzës së Ebu Sufjanit, e cila ndodhej aty bashkë me myslimanët e tjerë emigrantë, me Profetin. Kur vdiq Nergusi, me urdhër të Profetit u fal në Medine namazi funebër i tij në mungesë.

Edhe sundimtari i Egjiptit, i cili varej nga Bizanti, e priti mirë përfaqësuesin e Profetit. Ai e përcolli atë me një letër dhe dhurata për Profetin. Ai i dha me vete për Profetin edhe një skllave të quajtur Marie që u bë nëna e fëmijës së fundit të Profetit, Ibrahimit, i cili vdiq në moshë të vogël.

Edhe letrat e dërguara emirëve arabë u pritën në mënyra të ndryshme. Emirët e Bahrejnit dhe Omanit e pranuan Islamin, kurse emirët e Damaskut dhe Jemames i përzonë përfaqësuesit duke u sjellë ashpërsisht me ta. Emiri i Damaskut tentoi edhe ta sulmonte Medinen por nuk iu dha leje nga Herakliti.

Përfaqësuesi i dërguar te emiri i Busrës u vra në mënyrë kriminale nga Shurahbili, guvernatori i Mutes i gasanitëve. Ky qe bërë shkaku i luftës së Mutes për të cilën do të flitet më tej.

Siç u pa, shumica e sundimtarëve i pritën mirë përfaqësuesit e Profetit dhe disa prej tyre, ndonëse një pakicë e vogël, e pranuan Islamin.

2. Triumfi i Hajberit

Hajberi ndodhet në rrugën Medine-Siri, 150 km. në veri të Medines. Në atë kohë në qytetin e Hajberit kishte shtatë kala. Popullsia ishte e gjitha çifute. Aty qenë strehuar një pjesë e çifutëve të përzënë nga Medineja, veçanërisht parësia e tyre. Që nga ajo kohë, Hajberi adoptoi një qëndrim krejt armiqësor kundër shtetit Islam. Siç u tregua në lidhje me luftën e Hendekut, parësia e Beni Nadrit e vendosur në Hajber arriti të formonte një aleancë me mekasit dhe fiset e tjera arabe për ta zhdukur Islamin. Kjo ishte aleanca që rrethoi Medinen në luftën e Hendekut. Rreziku që i kërcënohej Islamit nga Hajberi rritej çdo ditë e më shumë.

Ndërkaq, u mor vesh se çifutët e Hajberit, në bashkëpunim me çifutët e Fedekut dhe fqinjët e tyre, gatafanët, po bënë përgatitje kundër myslimanëve. Pastaj u kuptua se ky lajm ishte i vërtetë. Prandaj duhej kaluar në veprim para se armiku të përfundonte përgatitjet.

Njëzet ditë pas kthimit nga Hudejbija, Profeti u nis me një ushtri prej 1600 vetësh drejt Hajberit. Ai kërkoi që në këtë fushatë të merrnin pjesë vetëm pjesëmarrësit e Hudejbijes. Për të tjerët tha se mund të merrnin pjesë vetëm me dëshirën për xhihad, pasi nuk do t'u jepte pjesë nga plaçka e luftës që do të zihej në Hajber.

Si në fushata të tjera, edhe kësaj radhe, sahabet bënë tekbir, recitonin vjersha ku flitej për nderin që kishin fituar duke u bërë myslimanë. Pas një ecjeje të shpejtuar, arritën në Hajber në një kohë nate. Siç kishte vepruar edhe herë të tjera, Profeti priti të zbardhej.

Profeti preu rrugët nga mund të vinte ndihma e gatafanëve. Gatafanët që kishin bërë përgatitje për t'u shkuar në ndihmë hajberasve, u kthyen pas.

Kur u bë mëngjes dhe hajberasit panë jashtë qytetit ushtrinë Islame, u pushtuan nga frika dhe u mbyllën menjëherë nëpër kala. Ata ishin të vendosur për të luftuar. Ata i prapësuan të gjitha propozimet e myslimanëve për t'u marrë vesh. Atëherë Profeti i rrethoi kalatë e hajberasve. Lufta për marrjen e tyre zhvillohej e ashpër, por çifutët nuk dorëzoheshin. U morën 5 kala dhe çifutët u mblodhën në 2 kalatë e fundit Vatih dhe Sulalim. Por, pasi iu pre uji këtyre kalave, të rrethuarit u detyruan të dorëzoheshin. Gjatë luftës për marrjen e kalave ranë në sy trimëritë e Hz. Aliut.

Myslimanët dhanë 15 dëshmorë, kurse nga çifutët u vranë 93 vetë. Çifutët e Hajberit që e humbën tashmë edhe luftën, edhe të drejtën për të qëndruar aty, kërkuan të qëndronin në ato toka si gjysmatarë meqë e njihnin mirë bujqësinë. Kërkesa e tyre u pranua me kusht që Profeti mund t'i nxirrte që atje kur të donte. Myslimanët shtinë në dorë plaçkë të madhe lufte.

Popullsia e Fedekut që e mori vesh humbjen e çifutëve të Hajberit, iu drejtua Profetit, duke i kërkuar paqe po me ato kushte. Kërkesa e tyre u pranua. Ndërkaq, toka e Fedekut që u mor pa luftë, duke u mbështetur në ligjet e plaçkës së luftës, iu la administrimit të Profetit. Edhe çifutët e Tejmas bënë si ta. Kurse çifutët e Vadilkurasë që nisën të luftonin, u dorëzuan që në çastet e para. Edhe ata u lanë në tokat e veta si gjysmatarë. Kështu, të gjithë çifutët e Gadishullit Arabik e njohën sovranitetin e shtetit Islam.

Pas luftës së Hajberit, një grua çifute e ftoi Profetin në shtëpi dhe i nxori mish të helmuar. Por Profeti e kuptoi një ta shtënë në gojë se mishi ishte i helmuar dhe e nxori. Kurse sahabi që hëngri, u helmua dhe vdiq.

Pas triumfit të Hajberit, Profeti u martua me Safijen, vajzën e prijësit çifut, Hujej. Si një myslimane e sinqertë, Safija e ruajti gjer në fund vendin e saj të nderuar si nënë e myslimanëve.

3. Kthimi i emirantëve të Etiopisë në Medine

Kur Profeti me ushtrinë u kthye nga Hajberi në Medine, arriti edhe karvani i emigrantëve mekas të Etiopisë nën drejtimin e Xhafer bin Ebu Talibit. Në këtë karvan ndodhej edhe Ummu Habibe së cilës sundimtari etiopian Nergus i pati lidhur kurore me Profetin. Me kthimin edhe të tyre, myslimanët përjetuan dy gëzime së bashku.

4. Vizita në Qabe

Në vitin e 7 të hixhretit, Profeti vendosi të shkonte në Mekë sipas vendimit që ishte marrë një vit më parë gjatë nënshkrimit të paktit të Hudejbijes. Ai i porositi që të përgatiteshin edhe shokët që patën qenë një vit më parë me të në Hudejbije. Veç tyre, kësaj radhe morën pjesë edhe myslimanë të tjerë, kështu që Profeti doli në rrugë me 2000 vetë si dhe me 70 deve për kurban.

Meqë kjo umre zëvendësonte umren e pakryer një vit më parë, u quajt **“umre-tul kadha”** “umreja e pasme”.

Kur politeistët e Mekës dëgjuan se myslimanët po i afroreshin qytetit, e zbrazën qytetin dhe u tërhoqën në kodrat përreth. Myslimanët hynë në qytet me një gëzim të madh.

Duke hyrë në qytet, myslimanët e buçitën vendin me thirrjet “lebbejk Allahumme lebbejk...” Ata shkuan drejt e në Qabe dhe, pas Profetit, e bënë Qaben

tavaf. Pastaj bënë ecjen mes majave Safa dha Merve. Në Mekë qe përhapur fjala se myslimanët qenë dobësuar nga klima e Medines. Prandaj Profeti i porositi myslimanët që të bënin veprime të gjalla, të ecnin shpejt, me kryet lart dhe duke tundur supet. Ashtu vepronte edhe vetë.

Bilali këndoi ezan mbi Qabe me një zë të fuqishëm e të kthjelltë. Politeistët kurejshë që i vëzhgonin myslimanët nga larg, mbetën të mahnitur nga të gjitha veprimet e tyre. Ata u ndikuan shumë nga myslimanët. Me këtë umre, myslimanët ngadhnjyen mbi zemrat e politeistëve kurejshë. Me të vërtetë, pak kohë më pas, kurejshë të zgjedhur si Halid b. Velidi dhe Amr b. Asi shkuan në Medine dhe u bënë myslimanë.

Sipas marrëveshjes, tri ditë më pas myslimanët u larguan nga Meka. Me këtë vizitë u realizua plotësisht ëndrra që pati parë Profeti para paktit të Hudejbijes.

Gjatë kësaj vizite Profeti bëri edhe martesën e tij të fundit me Mejmune binti Harith. Myslimanët u kthyen të gëzuar në Medine.

Lexim letrar Vetëllogaria

Çështja jonë më e rëndësishme është të bëhemi e të jemi besimtarë të mirë. Dhe për t'u bërë besimtarë të mirë, duhet që çdo çast t'i kërkojmë llogari vetes, pra, mendimet dhe veprimet tona t'i kontrollojmë çdo çast. Në lidhje me këtë, Profeti na porositi kështu: **“Njeri i mençur është ai që e zotëron veten (nepsin, egon) dhe punon për pas vdekjes!”** (Tirmidhi, Kiamet, 25) E shprehur ndryshe, njeri i mençur është ai njeri që i kërkon llogari vetes para se t'i kërkojnë në kiamet!

Hz. Omeri ka një thënie të bukur lidhur me këtë çështje: “Kërkojini llogari vetes para se t’ju kërkojnë! Përgatiteni që tani veten për atë llogaridhënie të madhe para Allahut! Ata që i kërkojnë llogari vetes sa janë në këtë botë, do ta kenë të lehtë llogaridhënien në ahiret!”

Rrugët për t'i kërkuar llogari vetes janë të ndryshme. Njeriu mund ta bëjë vetëllogarinë duke i bërë vetes disa pyetje dhe duke kërkuar përgjigjen e tyre. Le të bëjmë një provë të vogël me veten duke i drejtuar këtë pyetje: “A them, vallë, unë fjalë të mira e të dobishme kur flas?” Sepse e dimë që Profeti ka porositur: **“Kush i beson Allahut dhe Ditës së Pasma, o të flasë mirë, o të heshtë!”** (Buhari, Edeb, 31; Muslim, Iman, 74) Pra, kur të flas, duhet të them fjalë të mira e të dobishme edhe për të tjerët, edhe për veten. Në të kundërt, do të më kërkohet llogari për çdo fjalë të keqe e të dëmshme, sepse Allahu më ka njoftuar se kam pranë një engjëll që më vëzhgon dhe rri gati të shkruajë çdo fjalë që them. (Kaf, 50/18) Unë edhe Allahut i besoj, edhe Ditës së Pasma. Po që se s'jam në gjendje të them diçka që do t'u jepte dobi të tjerëve, duhet të hesht. Librin tim të veprimeve nuk duhet ta mbush me fjalë që do të ishin në dëm tim. Çdo fjalë e padobishme që do të them, do të bëhet shkak që zemra të më ngurtësohet, që unë të largohem edhe më nga Allahu! Në është kështu, atëherë unë duhet ta di se ç'është në dobi e ç'është në dëmin tim!

A mos vallë i përmend unë vëllezërit e mi të fesë në atë mënyrë që s'do t'u pëlqente atyre? A mos vallë unë i **marr nëpër gojë** ata? Po qe se unë flas në mungesë të tyre fjalë që tregojnë për të metat e tyre, vëllezërit e fesë do të hidhërohen kur ta dëgjojnë këtë. Kështu, Profeti ka thënë se është haram të përmendësh në mungesë të dikujt një cilësi fizike të tij, p.sh., se është shtatshkurtër. Profeti i ka ndaluar këto lloj fjalësh që i ka cilësuar si **lojë nderin dhe dinjitetin e njerëzve**. Atëherë, nëse unë marr nëpër gojë të tjerët duke thënë fjalë që do t'i hidhëronin ata, bëj mëkat edhe pse i marr nëpër gojë, edhe pse ua thyej zemrën. Prandaj kurrë s'duhet të veproj kështu!

Mirë, po a i **dëgjoj unë ata që marrin nëpër gojë të tjerët?** Allahu thotë se besimtarët e mirë duhet të largohen nga gjërat e kota e të padobishme. (Mumin, 23/3) Gjithashtu thotë se veshët mbajnë përgjegjësi për fjalët që dëgjojnë. (El-Isra, 17/36) Atëherë, unë ose duhet ta mbroj nderin dhe dinjitetin e vëllait tim mysliman (Tirmidhi, birr, 20), ose duhet të ngrihem dhe largohem nga ato mjedise ku merren nëpër gojë të tjerët dhe ku thuhet gjëra të kota e të padobishme, duke treguar, kështu, mospëlqimin tim për to!

A bart, vallë, unë fjalë që prishin marrëdhëniet e njerëzve me njëri-tjetrin? Profeti ka thënë se **“kush bart fjalë, nuk hyn në xhennet”!** (Buhari, Edeb: 49, 50) Nuk duhet të harrojmë se Profeti ka thënë se ata që bartin fjalë për t'i ngatërruar njerëzit, do të ndëshkohen në zemër!

A ndodh që të **shaj padrejtësisht një mysliman?** Profeti im thotë se sharja dhe fyerja e myslimanit është mëkat, është shmangie nga rruga e drejtë. (Buhari, Iman, 36) A është punë me mend që në këtë jetë të shkurtër unë edhe të bëj mëkat duke e fyer tjetrin, edhe të shmangem nga rruga e drejtë?

Zoti im thotë se **myslimanët janë vëllezër** dhe më urdhëron të sillem me dhembshuri ndaj tyre. (El-Huxhurat, 49/10; El-Hixhr, 15/88) Kurse Profeti më thotë se myslimanët duhet të jenë të lidhur me njëri-tjetrin si pjesët e një ndërtese dhe se **vëllai kurrë nuk ia dorëzon vëllanë armikut**, se myslimani ia largon shqetësimet vëllait mysliman në shqetësim, e mban për dore kur është gati në të rënë dhe ia plotëson nevojat kur është nevojtar, se vëllezërit myslimanë janë të lidhur me njëri-tjetrin si organet e trupit dhe se ata ia qajnë hallet njëri-tjetrit. (Buhari, Mezalim, 3, 5; Edeb, 27; Muslim, Birr, 58, 65, 66; Dhikr, 38) Por sa keq që sot, në të

gjitha vendet e botës myslimanët poshtërohen. Dikush lufton për të ekzistuar, dikush për të jetuar si mysliman!

Profeti im porositi se **“kush nga ju nuk dëshiron dhe kërkon për vëllain e fesë atë që dëshiron dhe kërkon për vete, nuk ka besuar në kuptimin e vërtetë të fjalës”!** (Buhari, Iman, 7) Gjithashtu, duke folur për detyrat e myslimanëve ndaj njëri-tjetrit, Profeti na porositi që të japim e marrim selam me njëri-tjetrin, që ta vizitojmë njëri-tjetrin kur të jemi të sëmurë, ta ndihmojmë njëri-tjetrin për t'i varrosur të vdekurit, t'i ndihmojmë ata që kanë pësuar padrejtësi, t'i përgjigjemi ftesës. (Buhari, Xhenaiz, 2; Mezalim, 5; Muslim, Selam, 4) Mirë, po sa afërsi tregoj unë ndaj vëllezërve të mi myslimanë? Sa interesohem për ta? Sa u ndihmoj vëllezërve që kanë pësuar padrejtësi? Shkurt, sa vlerë u jap atyre?

Si përfundim, Profeti im na i solli urdhrat që mori nga Allahu dhe na tregoi se si duhet jetuar. Ai më tregoi mua se si duhet të bëhem i suksesshëm në provën e kësaj bote. Sa e përvetësoj dhe sa e zbatoj unë mënyrën e jetesës së parashtruar prej tij? Sa i respektoj porositetë e tij, sa i lidhur jam pas sunnetit të tij? **Më e rëndësishme se gjithçka, në ç'masë jam unë mysliman sipas kritereve të tij?**

PËRMBLEDHJE

1. Flisni për përfundimet e luftës së Hendekut.
2. Ç'qëndrim mbajtën hipokritët në çastin e luftës së Hendekut?
3. Flisni shkurt për tradhtinë e çifutëve në luftën e Hendekut.
4. Bëni përmbledhjen e fushatës Beni Kurejza.
5. Flisni për martesën e Profetit me Zejnep binti Xhahsh duke marrë për bazë veçoritë që tërheqin vëmendjen në këtë martesë.
6. Kur dhe mbi ç'ngjarje është bërë farz tejmumi?
7. Flisni shkurt për ngjarjen e shpifjes.
8. Me kë u lidh Pakti i Hudejbijes? Thoni kushtet e tij më kryesore.
9. Kujt i vlejten kushtet e dukura të rënda për myslimanët?
10. Ç'është Biatu'r-Ridvan? Cilat janë ndikimet e tij?
11. Cilat janë përfitimet e Paktit të Hudejbijes?
12. Cilëve sundimtarë u shkroi letra Profeti? Cilat qenë përfundimet e tyre?
13. Cilat janë shkaqet e fitores së Hajberit? Flisni shkurt për luftën dhe përfundimet e saj.
14. Jepni të dhëna mbi vizitën në Qabe.
15. Flisni për ndikimet e kësaj vizite mbi kurejshët.

PJESA X

NGJARJET E VITEVE VIII-XI

TË HIXHRETIT

ÇËSHTJET

- A. Ngjarjet e vitit VIII-të Hixhretit (629-630)
- B. Ngjarjet e vitit IX-të Hixhretit (630-631)
- C. Ngjarjet e vitit X-të Hixhretit (631-632)
- D. Ngjarjet e vitit XI-të Hixhretit (632)

PUNË PËRGATITORE

1. Studioni marrëdhëniet e myslimanëve me politeistët nga lindja e Islamit gjer në triumfin e Mekës.
2. Duke mbajtur parasysh masat e marra nga Profeti në të gjitha fushatat, diskutoni me shokët mbi rëndësinë që i jepte ai jetës së njeriut.
3. Studioni çështjen e rënies dëshmor dhe shkruani në fletore ajetet dhe hadithet që gjetët.
4. Duke i ballafaquar fjalët e Profetit në Hutben e Lamtumirës me vlerat e sotme universale, parashtroni mendimet tuaja mbi këtë çështje.

A. NGJARJET E VITIT VIII TË HIXHRETIT (629-630)

1. Lufta e Mutes (viti i 8 El-Hixhri)

Kjo luftë është zhvilluar në muajin xhemadhijelevvel të vitit të 8 të hixhretit në qytetin e vogël Mute dy konaqe larg Jerusalemit kundër bizantinëve dhe arabëve krishterë. Kjo është lufta e parë e myslimanëve me bizantinët.

Shkaku është vrasja e përfaqësuesit të Profetit. Përfaqësuesi i Profetit u vra duke kaluar nëpër Mute nga Shurahbili, pushtetari i zonës në vartësi të Bizantit. Vrasja e përfaqësuesit ishte shkelje e hapur e të drejtës ndërkombëtare. Pala që e kishte shkelur këtë të drejtë, duhej ndëshkuar.

Profeti përgatiti një ushtri prej 3000 vetësh dhe komandant të saj caktoi Zejd bin Harithenë. Ai dha këtë porosi:

“Po qe se Zejdi vritet, komandën ta marrë Xhafer Ebu Talib dhe, po qe se edhe ky vritet, komandën ta marrë Abdullah b. Revaha.”

Sipas urdhrorit të marrë, ushtria do të shkonte në Mute dhe do ta ftonte popullsinë në Islam. Po qe se popullsia nuk do të pranonte, do të luftonte.

Shurahbili e mori vesh se ushtria myslimane ishte nisur. Ai iu drejtua perandorit të Bizantit nga varej dhe i kërkoi ndihmë. Njësitë e përgatitura për luftë kundër Iranit iu dërguan menjëherë në ndihmë. Në të njëjtën kohë, Shurahbili mblodhi ndihmë edhe nga arabët krishterë të zonës. Sipas historianëve, pranë Shurahbilit u mblodh një ushtri prej rreth 100 mijë vetësh.

Myslimanët dëgjuan mbi këtë forcë kundër të cilës do të duhej të luftonin, kur hynë në tokat e Sirisë. Zejdi e bisedoi çështjen me shokët. Ndërsa po vendosej që të lajmërohej Medineja dhe të pritej urdhri i Profetit për veprim, Abdullah b. Revaha u hodh e tha:

“Shokë, ju po stepeni tani nga ajo gjë për të cilën dolët në rrugë: të bëni xhihad, të bini dëshmorë! Ne nuk luftojmë me epërsi numerike, por me fuqinë e besimit dhe vlerat që na ka dhuruar Allahu! Le të shkojmë para! Dy përfundime të bukura na presin: ose fitorja, ose rënia dëshmor!”

Me fjalët e tij të zjarrta, Abdullah b. Revaha i ngriti shokët peshë. Të emocionuar, u nisën për rrugë. Kur arritën në Mute, u përballën me një ushtri të paktën 30 herë më të madhe se veten. Në histori s'ishte parë që të luftonin dy ushtri me një

ndryshim kaq të madh në numër mes tyre. Për myslimanët dukej sikur s'kishte asnjë alternativë tjetër veçse të binin dëshmorë në rrugën e Allahut.

Lufta filloi. Pas luftimeve heroike, komandanti Zejd b. Harithe ra dëshmor. Komandën e mori Xhafer b. Tajjar. Ai bëri mrekullira. Kur iu pre krahu i djathtë, e rroku flamurin me dorën e majtë. Kur e humbi edhe krahun e majtë, ra mbi flamurin me trupin pa jetë. Pas tij, komandën e mori Abdullah bin Revaha. Ai luftonte duke recituar vjersha. Edhe ai ra dëshmor. Atëherë e mori flamurin Halid b. Velidi që sapo ishte bërë mysliman dhe që merrte pjesë për herë të parë në luftë me ushtrinë myslimane.

Në këtë mes, i Dërguari i Allahut (a.s.) ishte ulur në minber dhe ua përshkruante shokëve të gjitha fazat e luftës si t'i kishte para syve. Ai i përshkruante ngjarjet me hidhërim:

“Zejdi e mori flamurin në dorë... Zejdi u rrëzua, u vra, ra dëshmor!.. Flamurin e mori Xhaferi... Edhe ai ra dëshmor... Tani flamurin e mori Ibni Revaha... Edhe ai ra dëshmor...”

Nga sytë e Profetit filluan të pikojnë lot. Në fushën e luftës duhet të ishte bërë një ndryshim shumë i rëndësishëm që Profeti u emocionua më shumë:

“Tani flamurin e mori në dorë një shpatë prej shpatave të Allahut!..”

Profeti ngriti duart për lutje dhe tha:

“Allahu im! Halidi është shpata jote! Jepi fitoren atij!”

Halid b. Velidi e drejtoi mrekullisht luftën gjersa ra nata dhe ushtria armike u tërhoq në fushim. Gjatë natës, Halidi e ndryshoi rreshtimin e ushtrisë. Krahun e djathtë e nxori në të majtë, kurse krahun e majtë, në të djathtë. Ushtarët e radhëve të para i nxori pas, kurse të pasmit, para. Të nesërmen, armiku pa para vetes një ushtri krejt tjetër, kujtoi se myslimanëve u kishin ardhur përforcime dhe u lëkund. Duke e shfrytëzuar mirë situatën e krijuar, Halid b. Velidi u hodh në sulm. Armiku që s'e priste një sulm të tillë, nuk u mbajt dot përballë atij shpërthimi plot besim dhe filloi të tregojë shenja shthurjeje. Më në fund, armiku u detyrua të bënte një tërheqje taktike. Mirëpo Halid b. Velidi u tregua kësaj radhe se ishte një gjeni ushtarak. Ai nuk ra në taktikën e armikut. Ai e tërhoqi pas ushtrinë myslimane duke luftuar, pa i dhënë mundësi armikut t'ia kuptonte mendimin.

Halidi e ktheu ushtrinë në Medine pa humbje. Kishin rënë dëshmorë vetëm 15 vetë. Në këtë luftë ishte sfiduar me pak forca një fuqi e madhe armike. Lufta e Mutes është lufta e parë Islame kundër një ushtrie krishtere që konsiderohej ndjekëse e

librit. Ushtria Islame tremijëshe doli fituese kundër një armiku njëqindmijësh. Ishte përjetuar kjo e vërtetë e lartë e njoftuar nga Allahu:

“Një grup i vogël, me leje të Allahut, mundi një grup të madh. Pa dyshim, Allahu është me të duruarit!”¹⁷⁴

2. Disa ekspedita

Fiset arabe që jetonin si nomadë në zonat mes Mekës dhe Medines, bënë shpesh grabitje në korijet e Medines dhe Profeti mbetej i detyruar të dërgonte vazhdimisht ekspedita kundër tyre. Ekspedita më e rëndësishme e dërguar brenda vitit të 8 të hixhretit është ajo e Amr b. Asit. Njihet edhe si Ngjarja e Dhatusselasil.

Ishte marrë vesh se disa familje të fisit Kudaa po bënë përgatitje për të grabitur bagëtitë që kullotnin në meritë e Medines. Për të mos u dhënë mundësi atyre për këtë gjë, Profeti dërgoi kundër tyre Amr b. Asin me një njësit prej 300 vetësh. Në rrugë e sipër, Amri dëgjoi se armiku ishte i madh në numër, prandaj kërkoi përforcime. Profeti i dërgoi Ebu Ubejden me 200 vetë, mes të cilëve ndodheshin Ebu Bekri dhe Omeri.

Amri njihej si njeri i aftë ushtarakisht dhe politikisht. Gjatë ekspeditës, ai mori të gjitha masat që iu dukën të domosdoshme, pavarësisht se pati kundërshtime. Megjithëse nata ishte shumë e ftohtë, ai nuk lejoi të ndizej zjarr. Hz. Omeri e kundërshtoi, por Hz. Ebu Bekri i tha kështu:

“O Omer, mendo se pse e caktoi i Dërguari atë komandant; sepse ai i njeh punët e luftës më mirë se ne! Dëgjoja urdhrin dhe zbatoje!”

Të nesërmen, Amri u hodh mbi armikun që u shpartallua brenda një kohe shumë të shkurtër. Por nuk lejoi të ndiqej. Urdhëroi të mblidhej plaçka e luftës dhe të ktheheshin. Gjithashtu, Amri nuk i lejoi shokët që deshën të bënin gusl. Ai e drejtoi faljen me tejemmum.

Pas çdo ekspedite, Profeti dëgjonte mbresat e komandantit dhe ushtarëve. Kështu bëri edhe kësaj radhe. Ushtarët u ankuan për komandantin që s'i lejoi të ndiznin zjarr, ta ndiqnin armikun dhe të laheshin. Kurse Amri e mbrojti veten kështu:

“Po të ndiznim zjarr, armiku do ta kuptonte se ishim pak. S'dhashë leje për ta ndjekur armikun me qëllim që të mos binim në ndonjë pusi. Koha ishte e ftohtë dhe larja mund të qe e rrezikshme për shëndetin, prandaj s'i lejova të laheshin.”

Profeti i miratoi masat e Amrit.

174 Kurani, El-Bekare: 249.

3. Triumfi i Mekës (viti i 8 El-Hixhri)

Shkaku i ekspeditës kundër Mekës dhe i triumfit të saj u bë prishja e paktit të Hudejbijes nga politeistët mekas.

Siç dihet, neni i fundit i marrëveshjes u jepte të drejtë fiseve të tjera të hynin nën mbrojtjen e njëres anë dhe të bënin aleancë me të. Duke u mbështetur në këtë nen, fisi Hudaa kërkoi mbrojtjen e Profetit dhe bëri aleancë me myslimanët. Përkundrazi, fisi Bijtë Bekr pëlqeu mbrojtjen e kurejshve.

Mes këtyre dy fiseve kishte një armiqësi të vjetër. Në muajin shaban të vitit të tetë të hixhrit, fisi Bekr sulmoi fisin Hudaa që ishte bërë mysliman. Fisi Hudaa u sulmua në kohën e faljes. Vrasja e tyre qe një krim. As njerëzit e këtij fisi që arritën të iknin dhe u fshehën në Qabe, nuk shpëtuan dot. Fisi Bekr u ndihmua nga kurejshët, madje disa të rinj kurejshë morën pjesë vetë në bastisje dhe vrasje.

Fakti që kurejshët u dhanë mbështetje dhe ndihmë Bijve Bekr në sulmin kundër fisit Hudaa që ishte aleat i Profetit, ishte një shkelje e drejtpërdrejtë e paktit të Hudejbijes. Me një përfaqësi prej 40 vetësh, Hudaa-të shkuan në Medine, ia paraqitën çështjen Profetit dhe i kërkuan ndihmë. Profeti u dha fjalën se do t'i ndihmonte.

Edhe kurejshët e dinin se kjo ngjarje e prishte marrëveshjen mbi paqen 10-vjeçare të Hudejbijes dhe se, me këtë, kishin bërë një gabim të madh. Për ta përsëritur dhe zgjatur paqen, kurejshët dërguan në Medine prijësin e tyre, Ebu Sufjanin.

Në sajë të informacionit hyjnor, Profeti i lajmëroi shokët qysh në çastin kur ai doli nga Meka për ta përsëritur paqen. Dhe, kur Ebu Sufjani arriti në Medine ku zotëronte një atmosferë e rëndë hidhërimi për të vrarët e fisit Hudaa, askush nuk pranoi të takohej e të bisedonte me të. I detyruar për shkak të qëndrimit mohues të Profetit dhe sahabeve, Ebu Sufjani u kthye në Mekë pa u takuar e pa biseduar me njeri. Duke u treguar mekasve se paqja me myslimanët ishte, tashmë, e pamundur, Ebu Sufjani nuk e fshihte habinë për ato që kishte parë:

“Unë s'kam parë gjër më sot njerëz që të jenë kaq të lidhur as pas sunduesve...”

Profeti dha urdhër për përgatitje për luftë. Fiset afër i thirri në Medine, kurse fiseve larg u çoi fjalë të prisnin ku ishin për t'u bashkuar me ushtrinë në kalim. Veprimet bëheshin në fshehtësinë më të madhe. Profeti dërgoi një patrullë në drejtim të Sirisë edhe për ta zhvendosur vëmendjen e armikut nga Medineja, edhe për ta mbajtur gjithë zonën nën kontroll të rreptë. Profeti dëshironte me këmbëngulje të

arrinte fitoren më të madhe duke mos derdhur gjak. Përgatitjet mbaheshin shumë të fshehta.

Përgatitjet ishin në përfundim e sipër kur muhaxhiri Hatib Ebu Beltea tentoi t'i lajmëronte kurejshët me një letër të fshehtë që do ta çonte një grua. I lajmëruar me rrugë hyjnore, Profeti dërgoi njerëz për ta kapur gruan dhe letrën. Hatibi u justifikua dhe kërkoi falje kështu:

“O i Dërguari i Allahut! Unë nuk e bëra këtë se u ktheva nga feja ose se zgjodha mohimin, por se unë kam në Mekë gruan dhe fëmijët pa asnjë mbrojtje! Unë desha ta mbroj familjen duke i kënaqur mekasit në një farë mënyre.

Duke u mbështetur në premtimin hyjnor për faljen e fitimtarëve të Bedrit, Profeti e fali Hatib Ebu Beltean.

Profeti doli nga Medineja ditën e dhjetë të Ramazanit të vitit të tetë të hixretit me një ushtri madhështore myslimane prej 10 mijë vetësh. Meqë ishin nisur për xhihad, bënë iftar në rrugë.

Kur arritën në vendin e quajtur Dhul Hulejfe, Profeti u takua me të ungjin Abbas që po vinte prej Meke. Abbasi i bërë mysliman prej kohësh, duke e mbajtur fshehur këtë, pati qëndruar në Mekë, prej nga e pati informuar Profetin për veprimet e kurejshve. Tani kishte dalë në rrugë duke menduar se edhe atij i kishte ardhur koha për të emigruar.

I gëzuar për këtë takim, Profeti i tha Abbasit: “Unë jam i fundit i profetëve, kurse ti, i fundit i emigrantëve!”

Mekasit ende nuk dinin gjë se ç'po ndodhte. Ushtria myslimane ngriti fushimin në vendin e quajtur Merru'z-Zahran, një konak larg Mekës. Me urdhër të Profetit, çdo njësit i vogël ndezi një zjarr. Kur e panë pamjen madhështore që u shtrihej para syve, mekasit u tmerruan.

Ebu Sufjani e thirri menjëherë Hakim bin Budejlin dhe doli nga Meka për të kontrolluar kalimet, por u kap nga patrulla myslimane dhe u çua para Profetit. Ebu Sufjani tha Fjalën e Dëshmisë dhe u bë mysliman. Tashmë edhe prijësi i kurejshve i ishte nënshtruar Islamit! Ky ishte hapi më i madh i hedhur për marrjen e Mekës pa derdhur gjak.

Para se ushtria të nisej, Profeti e porositi të ungjin Abbas:

“Merre Ebu Sufjanin dhe nxirre në një pikë sunduese të luginës nga do të kalojë ushtria që ta shohë madhësinë e saj!”

Kjo do të thoshte që të përgatitej shpirtërisht Ebu Sufjani që politeistët mekas të mos përpiqeshin kot për t'iu kundërvënë myslimanëve. Kështu, edhe derdhja e gjakut do të parandalohej.

Për t'ia ngrohur zemrën ndaj Islamit, duke bërë përpjekjet e duhura për përgatitjen e opinionit publik për hyrjen e myslimanëve në Mekë, Profeti e përmendi edhe shtëpinë e Ebu Sufjanit ndër kushtet e sigurisë së Mekës:

“Kush hyn në Qabe, është në siguri. Kush nuk del nga shtëpia e vet jashtë, është në siguri. Kush strehohet në shtëpinë e Ebu Sufjanit, është në siguri.”

Pas kësaj, Profeti i dha urdhër për veprim ushtrisë së ndarë në katër krahë. Profeti i cili tetë vjet më parë, vetë i katërt e me dy deve, ndahej i zyrtë nga Meka, tani, me favorin e Allahut, po hynte në qytetin e bekuar me një fuqi madhështore prej dhjetë mijë vetësh. Atë ditë ai ishte një pjesëtar i përzënë e i hidhëruar, kurse sot, një ngadhnyes që po e bënte të tijin atë qytet. Megjithëkëtë, ai po hynte në qytet jo krenar, por kokulur, i thjeshtë e falënderues. Ashtu po hynin edhe sahabet, shokët e tij!

Ushtria Islame nuk u përball me asnjë qëndresë. Profeti bashkë me shokët u drejtuan për në Qabe duke kënduar Suren e Fitores (El-Fet'h) dhe e bënë shtatë herë tavaf. Në këtë mes, kurejshët u mblodhën në Qabe për të dëgjuar vendimin që do të jepej për ta. Para tyre, i Dërguari i Allahut (a.s.) mbajti hutben që u drejtohej jo vetëm të pranishmëve, por gjithë njerëzimit:

*“Nuk ka zot tjetër veç Allahut! Allahu është i vetëm e i pashoq! Allahu e çoi në vend premtimin, e ndihmoi robin e Tij dhe ia shpërndau të gjithë armiqtë! Përveç traditës së shërbimit në Qabe dhe dhënies ujë vizitorëve të saj, të gjitha zakonet dhe traditat e vjetra, të gjitha konfliktet pasurore e të gjakut i kam vënë nën këmbë! O kurejshë, Allahu i dha fund krenarisë suaj pagane, mbajtjes me të madh me etërit dhe sojin! Të gjithë njerëzit janë krijuar prej Ademit, kurse Ademi, prej dheut!”*¹⁷⁵

Pas kësaj, Profeti këndoi ajetin:

“O njerëz! Me të vërtetë, Ne ju krijuam ju prej një mashkulli e një femre dhe ju ndamë në fise e kombe që të njiheni. Më i epërmi nga ju te Allahu është, pa dyshim, ai që e ka më shumë frikë Atë. Pa dyshim, Allahu ka dijani për çdo gjë!”¹⁷⁵

Profeti iu drejtua me këto fjalë posaçërisht popullit të Mekës:

“O kurejshë! Ç'mendoni se do të bëj unë tani për ju?”

175 Kurani, El-Huxhurat: 13.

Kurejshët iu përgjigjën: “Ne themi se do të na bësh të mirë, sepse ti je një vëlla fisnik dhe bujar, ti je biri i një vëllai fisnik dhe bujar!”

“Edhe unë, ashtu siç u tha profeti Jusuf të vëllezërve, po ju them: Sot nuk ka qortim për ju! Allahu ju faltë! Pa dyshim, ai është mëshiruesi më i madh! Shkoni, jeni të lirë!” – U tha Profeti.

Kurse në një ligjërim tjetër, Profeti tha:

“Sot është një ditë faljeje. Sot është dita kur Allahu do t’i forcojë dhe lartësojë kurejshët me Islamin!”

Në ditën e triumfit të Mekës mori faljen, pasi u bë myslimane, edhe Hindi, grua-ja që pati organizuar në luftën e Uhudit vrasjen e Hamzait, ungjit të Profetit.

Edhe grua-ja e Ebu Xhehlit u fal pasi u bë myslimane.

Habir bin Esedi ishte një armik i Islamit. Ai e pati rrëzuar me qëllim të bijën e Profetit, Zejnebin, nga deveja kur po emigronte nga Meka për në Medine. Zejnebi që ishte shtatzënë, e dështoi fëmijën dhe vetë u plagos rëndë. Në ditën e triumfit të Mekës, Habir bin Esedi doli para Profetit, shprehu besimin dhe kërkoi falje. Profeti e fali edhe atë! Sepse në Kuran Allahu e urdhëronte:

“Ti zër rrugën e faljes, fal dhe urdhëro për mirë dhe mos shih ç’thonë injorantët!”¹⁷⁶

Kur erdhi koha e mesditës, Bilali u ngjit në Qaben e pastruar nga idhujt qysh në mëngjes dhe këndoi ezan. Zëri i tij kumbonte në të gjithë Mekën.

Pas faljes së namazit të mesditës, Profeti u ngjit në kodrën Safa. Atje ai mori besën e mekasve. Në fillim burrat i dhanë besën Profetit për “besim dhe xhihad”. Pastaj i dhanë besën gratë. Në lidhje me besën e grave, Allahu i Lartë urdhëron:

“O i Dërguar! Kur të të vijnë gratë për të të dhënë fjalën se nuk do të njohin zot tjetër veç Allahut, se nuk do të vjedhin, se nuk do të kurvërojnë, se nuk do t’i mbysin fëmijët, se nuk do të shpifin, se nuk do të të kundërshtojnë ty për asnjë punë të mirë, pranoje fjalën e tyre dhe kërkoi falje për to. Pa dyshim, Allahu është Gafur dhe Rahim!”¹⁷⁷

Besëdhënia e grave u bë me fjalë dhe duke e zhytur dorën në një enë me ujë ku e pati zhytur edhe Profeti.

176 Kurani, El-Araf: 199.

177 Kurani, Mumtehine: 12.

Kur hyri në Qabe, Profeti ia la detyrën e shpërndarjes së ujit Zemzem përsëri Abbasit. Po ashtu edhe shërbimet për Qaben ia la atij që i kryente në traditë, Osman b. Talhasë.

Profeti mbeti në Mekë gjer në pesëmbëdhjetë ditë pas fitores. Në këtë mes, disa nga ensarët dyshuan se mos ai nuk do të kthehej më në Medine, meqë Allahu ia kishte mundësuar ta fitonte vendin ku ishte lindur dhe rritur.

Triumfi i Mekës që faqja e fundit e luftës mes myslimanëve dhe politeistëve mekas që po vazhdonte qysh prej njëzet vjetësh dhe një prej pikave kthesë të historisë së Islamit. Ky triumf e shpejtoi shumë përhapjen e Islamit dhe, dy vjet më vonë, i gjithë Gadishulli Arabik u bë mysliman!

4. Lufta e Hunejnit (6 Shevval 8 H. / 27 dhjetor 630)

Hunejni është një luginë mes Mekës dhe Taifit, afërsisht 16 km. larg Mekës. Në periudhën paraIslamike, në anë të kësaj luginë organizoheshin panairë ku poetët arabë bënin konkurse poetike. Lufta e Hunejnit u zhvillua 16 ditë pas triumfit të Mekës (e shtunë, 6 shevval) kundër fisit Hevazin dhe aleatëve të tij.

a) Shkaku i luftës. Hevazini ishte një ndër fiset më të mëdha të Gadishullit Arabik. Triumfi mbi Mekën dhe thyerja e të gjitha idhujve të Qabes e frikësuan fisin. Ata menduan se, po të mos merrnin masa, një ditë mund ta pësonin edhe ata vetë. Me nxitjen e kryetarit të fisit, poetit të ri, Malik b. Avfit, filluan menjëherë përgatitjet për luftë. Me ta u bashkua edhe fisi Thekif i Taifit. Këto dy fise të mëdha përfshinë në aleancë edhe fise të tjera të vogla si fisi i të bijve Sad (fisi i mëndeshës së Profetit, Halime). Kështu, ata mblodhën në luginën e Hevazinit një ushtri prej afro 20 mijë vetësh. Ata e konsideronin këtë një luftë për jetë a vdekje. Ose do ta zhduknin Islamin, ose do të vdisnin të gjithë. Prandaj kishin marrë me vete familjet, bagëtinë dhe gjërat e çmuara e me vlerë.

b) Fillimi i sulmit mbi armikun. Profeti po merrej në Mekë me administrimin e qytetit. Sapo mësoi se armiku ishte mbledhur në Hunejn, la në Mekë Attab b. Esidin dhe, me një fuqi prej 12 mijë vetësh, marshoi drejt armikut. 10 mijë vetë ishin ushtria që kishte triumfuar Mekën, kurse 2 mijë vetë, kurejshë mekas të sapobërë myslimanë. Kishte edhe rreth 80 kurejshë politeistë që ende s'e kishin pranuar Islamin. Safvan b. Umejje ishte njëri nga këta. Ushtria myslimane ishte e përsosur si nga numri, ashtu dhe nga armatimi dhe pajisjet. Myslimanët kurrë s'kishin pasur një ushtri të tillë. Prandaj ata ishin krenarë për një ushtri të tillë dhe thoshin se ajo tashmë ishte e pamposhtshme. Të dyja ushtritë u takuan në luginën e Hunejnit. Por

ushtria myslimane arriti aty e dyta, afër mëngjesit, atëherë kur armiku kishte zënë pikat zotëruese dhe kishte ngritur prita, prandaj myslimanët u detyruan të vendosehin në pikat e ulëta.

c) Myslimanët bien në pritë. Pararoja myslimane përbëhej prej mekasve të bërë myslimanë rishmë si dhe prej anëtarëve të fisit Sulejm. Ata ranë në pritë ndërsa përparonin në terrin e paraagimit nën komandën e Halid b. Velidit por pa kujdes dhe pa marrë masa mbrojtëse. Për pasojë, ata ranë befasisht nën shiun e shigjetave të armikut, u shpërndanë dhe u tërhoqën. Në gjysmëterrin e atij mëngjesi të hershëm, mbi ta filloi sulmi armik që vinte nga të gjitha drejtimet. Tërheqja e pararojës përfshiu edhe forcat që vinin pas. Në luginën e ngushtë ku majat dhe kalimet ishin zënë të gjitha nga armiku, myslimanët u zunë në befasi të plotë. Ata s'po e kuptonin dot se ç'po ndodhte. Filloi një rrëmujë dhe panik i përgjithshëm. Ushtria që dukej se ishte e pathyeshme, u shtur pa filluar ende lufta dhe secili filloi të ikte nga të mundte. Por Profeti i hipur mbi mushkë, vazhdonte të bënte përpara mbi armikun. Me të kishin mbetur vetëm rreth 80-100 vetë nga sahabet më të shquar, ndër të cilët i ungji Abbas, i biri i djalit të të ungjit Harith, Ebu Sufjani i cili, duke mbajtur frerët e mushkës, përpiquej t'ia pengonte përparimin, Ebu Bekri, Omeri, Aliu, Usame, etj. Kjo disfatë e menjëhershme tregoi se ç'mendonin në të vërtetë disa nga myslimanët e rinj me besimin ende të dobët. Me një buzëqeshje plot kuptim, Ebu Sufjani tha: “Tashmë kjo ikje do të mund të ndalet vetëm në det!” Kelede bërtiti: “Ja, ku u prish sot kjo magji!” Kurse i vëllai Safvan, ende politeist, i bërtiti: “Pusho, t'u thaftë goja! Më mirë të më sundojë një kurejsh, se sa një hevazin!” Kurse i biri i Ebu Talhasë së vvarë në luftën e Uhudit, Shejbe, shkoi aq larg, sa të thoshte: “Sot po më merret mua shpagim nga Muhammedi!” Lajmi i disfatës shkoi gjer në Mekë, ku u përhapën thashetheme të tilla si: “Muhammedi vdiq, ushtria u shpërnda, arabët do të kthehen në fenë e vjetër...” Kurse Attab b. Esidi që kishte lënë Profeti zëvendës, u përpoq ta qetësonte popullsinë: “Nëse Muhammedi ka vdekur, Allahu është i pavdekshëm, ligji i Tij është në fuqi!”

d) Qëndresa e Profetit dhe disfata e armikut. Në një çast të rëndë si ky, Profeti qëndroi dhe u thirri myslimanëve: “O robtë e Allahut, ejani këtu! Unë jam i dërguari i Allahut! Unë jam nipi i Abdylmuttalibit!” Pastaj, me porosi të Profetit, Abbasi thirri me zë të kumbueshëm: “O ensarë që dhatë besën në Akabe! O sahabe që dhatë besën nën atë pemë se s'keni për t'u kthyer pas! Muhammedi është këtu! Ejani tek ai! Mblidhuni rreth tij! Me të dëgjuar zërin e Abbasit, myslimanët u kthyen duke u përgjigjur: “Lebbejk, lebbejk!” Ensarët filluan ta thërresin njëri-tjetrin: “O evsë, o hazrexhë!” Lufta filloi përsëpari me të gjithë furinë e saj. Profeti iu lut Zotit t'u japë fitoren, pastaj mori një grusht dhé dhe e hodhi në drejtim të armikut. Asnjë armik s'mbeti pa i hyrë dhé në sy. Me ndihmën e Zotit, armiku pësoi disfatë.

Armiku u shtur dhe filloi të ikë duke lënë pas gra, fëmijë, bagëti. Myslimanët filuan ndjekjen duke vrarë dhe marrë rob kë të mundnin. Në këtë mes, kur mori vesh se po vriteshin edhe fëmijët, Profeti thirri: *“Kujdes, fëmijët të mos vriten!”*

Njëri nga sahabet i tha: “O i Dërguari i Allahut! A s'janë ata fëmijët e politeistëve?” Profeti i dha këtë përgjigje me kuptim të thellë:

“A s'ishit edhe ju fëmijët e politeistëve para se të bëheshit mysli-manë? Çdo fëmijë lind me krijim Islam dhe i tillë mbetet gjersa t'i vijë goja. Pastaj prindërit e bëjnë atë ose çifut, ose të krishterë!”¹⁷⁸

Armiku që po e fitonte luftën, u mund, kurse mysli-manët që ishin në prag të humbjes, dolën fitues. Politeistët lanë në fushën e betejës 70 vetë, kurse nga mysli-manët ranë 4 dëshmorë. Kjo luftë përshkruhet kështu në Kuran:

“(O besimtarë!) Pa dyshim, Allahu ju ndihmoi juve në disa vende (Bedr, Hendek, Hudejbije, Hajber, Mekë) dhe në ditën e Hunejnit. Atë ditë ju krenoheshit që ishit shumë, mbaheshit me të madh. Por atë ditë numri i madh nuk ju vlejti për asgjë, bota e gjerë ju erdhi e ngushtë dhe ju ikët ku mundët. Pas kësaj disfate, Allahu zbriti mbi të Dërguarin dhe mysli-manët mëshirën dhe qetësinë, dërgoi ushtarë të padukshëm, mohuesit i çoi në disfatë. Ja, ky është ndëshkimi për qafirët!”¹⁷⁹

5. Lufta e Evtas

Një pjesë e armikut që pësoi disfatë në Hunejn, u mblodh në luginën Evtas që ndodhet po në atë zonë. Në krye të tyre ndodhej luftëtari i vjetër, Durejd b. Simme. Kurse një pjesë tjetër u tërhoq në Taif së bashku me fisin Thekif. Në krye të tyre ishte kryetari i fisit Hevazin, Malik b. Avf. Ata bënë përgatitjet e duhura dhe donin të luftonin përsëri. Prandaj Profeti dërgoi kundër tyre në Evtas një njësi ushtarake nën komandën e Ebu Amirit, të ungjit të Ebu Musa el-Esh'ariut. Në luftën që u zhvillua, Durejdi u vra, po ashtu, edhe Ebu Amiri ra dëshmor. Kur u plagos, Ebu Amiri ia la komandën të nipit, Ebu Musa el-Eshari. Ebu Musai e fitoi luftën. Ai u kthye në bazë me shumë robër dhe plaçkë lufte. Mes robërve ishte edhe motra e qumështit, Shejma, nga fisi Sad. Pasi u tha njerëzve se ishte motra e qumështit e Profetit, e çuan te ai. Profeti e njohu menjëherë. Sytë iu përlotën nga hidhërimi. Ia shtroi hirkën, e uli mbi të, filloi ta pyeste mbi familjen dhe shëndetin dhe i nxori për

178 Megazi, 3:903.

179 Kurani, Et-Teube: 25-26.

të ngrenë. Pastaj i dha me vete një skllav, një skllave, dy deve dhe disa dhen dhe, sipas dëshirës së saj, e nisi për shtëpi.

6. Rrethimi i Taifit

Pas disfatës së Hunejnit, fisi Thekif u tërhoq në vendin e vet, Taif. Me ta ishte edhe kryetari i fisit Hevazin, Malik b. Avfi. Për të marrë rezultatin e duhur të luftës së Hunejnit, duheshin ndjekur edhe ata që u tërhoqën në Taif. Profeti e dërgoi Halid b. Velidin me pararojë prej një mijë vetësh për ta rrethuar Taifin. Pasi grumbulloi nën ruajtje robërit dhe plaçkën e luftës të zënë në Hunejn dhe Evtas në vendin e quajtur Xhirane afro 16 km. nga Meka, edhe Profeti vetë, në krye të ushtrisë, marshoi për në Taif. Taifi ishte një qytet i vjetër në juglindje të Mekës, i rrethuar me mure të larta. Brenda kalasë kishte depozitime të mëdha ushqimesh dhe armësh. Rrethimi vazhdoi mbi njëzet ditë. Për herë të parë në këtë luftë, myslimanët përdorën mjete speciale rrethimi si hobe dhe kulla të lëvizshme për shembjen e mureve mbrojtëse. Përgatitjen e këtyre mjeteve ua kishte treguar myslimanëve Selman Farisiu. Por muret e Taifit ishin shumë të forta. Veç kësaj, taifasit i qëllonin myslimanët me shigjeta nga pozicionet e mbrojtura të mureve duke mos i lejuar të afroreshin e të hapnin të çara në to. Madje, nga shigjetat ishin vrarë 12 myslimanë. Në një çast, Halid b. Velidi u kërkoi taifasve të nxirrnin luftëtarë për duel. Taifasit iu përgjigjën: “Ne s’kemi asnjë njeri për të ta nxjerrë ty! Ne do të vazhdojmë të mbrohemi gjersa të na mbarohen të gjitha ushqimet. Pastaj do të luftojmë të gjithë gjersa të vdesim!” Do të shkonte shumë kohë gjersa ushqimet e taifasve të mbaroheshin dhe ata të dilnin për të luftuar. Profeti u këshillua me shokët. Nevfel b. Muavije tha: “Dhelpra është mbyllur në strofull. Po të shtrëngohet për shumë kohë, edhe mund të dalë, por po të lihet ku është, brenda në strofull, nuk vjen dëm prej saj!” Nga këshillimi doli se zgjatja e rrethimit s’kishte ndonjë dobi. Profeti u lut: “Allahu im! Drejtoji thekifët dhe dërgoji tek ne!” Profeti e ngriti rrethimin dhe u nis për Xhirane për ta ndarë plaçkën e luftës. Një vit më vonë (në vitin e nëntë të hixhretit), taifasit dërguan në Medine një përfaqësi për të njoftuar se e kishin pranuar Islamin.

7. Ngjarjet e tjera të rëndësishme të këtij viti

a) **Çështja e robërve dhe plaçkës së luftës.** Në luftërat e Hunejnit dhe Evtas u mblodhën 6 mijë robër meshkuj e femra, 24 mijë deve, 40 mijë okë (afërsisht 5 ton) ar dhe argjend dhe shumë plaçka të tjera me vlerë që mbaroheshin nën ruajtje në Xhirane. Në asnjë luftë gjer atëherë nuk qenë zënë kaq robër dhe mall. Veçanërisht arabët beduinë (nomadë) të bërë rishmë myslimanë kërkuan qysh ditën e parë të

fitores së Hunejnit të ndahej plaçka e luftës. Profeti iu përgjigj se ndarja do të bëhej pas kthimit nga Taifi.

b) Robërit lihen të lirë. Por Profeti nuk e ndau plaçkën e luftës menjëherë pas kthimit nga Taifi. Me qëllim që t'i shpëtonte robërit, priti kërkesën e hevazinëve. Kurse myslimanët beduinë prisnin me padurim që t'u jepeshin robër e plaçkë. Më në fund, erdhi një përfaqësi nga hevazinët. Shumica e tyre tashmë ishin bërë myslimanë. Aty ishin edhe përfaqësuesit e fisit Sad të cilit i përkiste mëndesha e Profetit, Halimja. Përfaqësuesit i thanë Profetit: “O i Dërguari i Allahut, ne jemi fisnikë! Ne presim të na i kthesh robërit dhe mallrat!” Ungji i qumështit i Profetit, Zubejri, i tha: “O i Dërguari i Allahut! Mes robërve janë edhe hallat dhe tezet e tua të qumështit, kurse ti je më i dobishmi i njerëzve që mund të të kërkohet ndihmë!”

Pasi i dëgjoji përfaqësuesit, Profeti u tha: “Unë ju prita gjer më sot, por ju u vonuat shumë. Njerëzit rreth meje presin ndarjen e robërve dhe plaçkës së luftës. Tani zgjidhni: a doni gratë e fëmijët, apo mallrat?” Përfaqësuesit i thanë: “Sigurisht, duam gratë dhe fëmijët! Nderin e familjes s'e ndërrojmë me asgjë!” Profeti u tha: “Robërit që na bien në pjesë mua dhe bijve Abdylmuttalib janë të lirë, jua kemi falur! Kurse për faljen e robërve të tjerë, ngrihuni pas namazit e u kërkoni myslimanëve të tjerë t'ua falin duke më paraqitur mua si shefaatçi të tyre.” Përfaqësuesit e Hevazinit bënë siç i mësoi Profeti. Pas namazit, ata u ngritën në këmbë e thanë: “Duke e bërë shefaatçi të Dërguarin e Allahut, ne kërkojmë nga vëllezërit myslimanë të na i falin gratë dhe fëmijët!” Ata folën me fjalë prekëse. Pasi lavdëroi dhe falënderoi Allahun, Profeti iu drejtua sahabeve: “Shokë të mi! Unë i lashë të lirë të gjithë robërit që na bien në pjesë mua dhe bijve Abdylmuttalib. Kështu të veprojnë edhe ata ndër ju që dëshirojnë t'ua kënaqin zemrat vëllezërve për ta marrë shpërblimin nga Allahu. Kurse atyre që s'duan ta japin pjesën e vet pa shpërblim, unë do t'ua shpërblej një rob me gjashtë deve në rastin më të parë që do të na falë Zoti!” Të gjithë myslimanët thirrën: “Edhe ne ia falëm pjesën tonë të Dërguarit të Allahut!” Kështu, brenda një çasti u liruan gjashtë mijë robër. Ky është një rast unik në historinë e njerëzimit. Para një qëndrimi kaq dinjitoz, hevazinët u bënë që të gjithë myslimanë. Vetëm kryetari i fisit, Maliku, ndodhej në Taif. Profeti u tha përfaqësuesve: “Po qe se Maliku vjen dhe bëhet mysliman, jo vetëm do t'ia kthej të gjithë familjen dhe mallrat, por do t'i jap shtesë edhe 100 deve!” Maliku e mori vesh, arriti te Profeti dhe u bë mysliman. Ai u kthye te fisi me familjen, mallrat dhe njëqind deve. Profeti e caktoi atë nëpunës të fisit për mbledhjen e zeqatit.

c) Ndarja e plaçkës së luftës. Pas çlirimit të robërve, u erdhi radha ndarjes së mallrave. Në fakt, beduinët i bënë vazhdimisht presion Profetit për t'ua ndarë bagëtitë dhe mallrat pa e lënë kurrë të qetë. Profeti u tha:

“O njerëz! Pse tregoheni të padurueshëm? Edhe sikur bagëtia të jenë sa numri i drurëve të kësaj lugine, do t'jua ndaj!”

Pastaj Profeti hoqi një qime nga deveja që kishte pranë dhe u tha:

“Unë s'kam të bëj me plaçkën tuaj jo një deve, por as një qime si kjo! Edhe një të pestën që marr, prapë të varfërve tuaj ua shpërndaj. Çdo gjë që të keni marrë, qoftë ajo edhe pe e gjilpërë, ta vini në vend menjëherë sepse në ditën e kiametit ajo është pretekst për ndëshkimin më të rëndë!”

Pastaj Profeti filloi t'i shpërndante bagëtitë dhe mallrat. E gjithë sasia u nda në pesë pjesë. Një e pesta iu la thesarit të shtetit, kurse pjesa tjetër iu shpërnda luftëtarëve.

Arabët kishin respekt shumë të madh për kurejshët pse ridhnin nga soji i Hz. Ibrahimit dhe ishin ruajtësit e Qabes. Kur me paktin e paqes të Hudejbijes myslimanët u njohën nga kurejshët, fiset arabe filluan të dërgonin në Medine përfaqësi bisedimesh. Në vitin e tetë të hixhretit, Meka, qendra e arabëve idhujtarë e politeistë u triumfua, fisi i kurejshve u bë mysliman. Kjo pati ndikim shumë të madh mbi myslimanët. Ata e kuptuan se tashmë asnjë forcë nuk mund t'u dilte përballë myslimanëve. Islami po përhapej në të gjithë Gadishullin Arabik. Fiset që jetonin në zona të ndryshme të gadishullit, po dërgonin te Profeti përfaqësi për t'u bërë myslimanë ose për ta njoftuar se ishin bërë myslimanë si dhe për të mësuar bazat e fesë Islame që kishin pranuar. Numri i tyre e kalon shtatëdhjetën. Përfaqësia e fundit që ajo e fisit Neha të Jemenit që arriti në Medine në muajin shevval të vitit të 11 të hixhretit. Shumica e përfaqësive patën ardhur në vitin e nëntë të hixhretit, prandaj ai vit u mbiquajt “senetul vufud”, “viti i përfaqësive”. Profeti merrej vetë me përfaqësitë që i vinin, i ushqente dhe gostiste dhe bisedonte me ta sipas gjendjes dhe zakoneve të fisit të tyre. Pastaj, kur largoheshin, u jepte dhurata si dhe mësues që t'u mësonin fenë. Ai i porosiste kështu mësuesit:

“Lehtësoni, mos vështirësoni. Përgëzoni, mos frikësoni dhe mos krijoni urrejtje!”¹⁸⁰

d) Poeti Kab pranon Islamin. Kabi është i biri i poetit Dhuhejr, një ndër poetët e cilësuar “muallaka”, poezitë e të cilëve, në periudhën pagane paraIslamike vareshin në muret e Qabes. Edhe Kabi ishte një poet i fuqishëm si i ati. Por ai vazh-

dimisht i satirizonte Profetin dhe Islam. Prandaj ishte ndër personat për të cilët Profeti kishte urdhëruar të vriteshin kudo që të kapeshin. Kur u triumfua Meka, Kabi iku në Taif. Kur edhe popullsia e Taifit u bë myslimane, s'gjente dot më vend për t'u strehuar. Kabi kishte një vëlla që e quanin Buxhejr. Ai i dërgoi një letër Kabit ku i shkruante se Profeti i falte ata që bëheshin myslimanë dhe e këshillonte të shkonte në Medine e të bëhej mysliman. Buxhejri i shkruante se nuk kishte rrugë tjetër shpëtimi. Kabi përgatiti një poezi lavdëruese për Profetin dhe arriti fshehtazi në Medine. Të nesërmen në mëngjes shkoi në faltore dhe e fali namazin e agimit nën drejtimin e Profetit. Pas namazit, i doli para Profetit, ra në gjunjë dhe i tha: "O i Dërguari i Allahut, Kabi u pendua për të kaluarën dhe u bë mysliman. Po ta sjell këtu, a e fal?" Pasi mori përgjigje miratuese, e tregoi se kush ishte: "Unë jam, Kab b. Dhuhejri!" Njëri nga ensarët iu hodh menjëherë sipër Kabit për ta vrarë, por Profeti nuk e lejoi. "Ai u pendua, - tha profeti, - dhe erdhi si mysliman!" Kabi nxori kasiden që kishte përgatitur dhe nisi ta recitojë: "I Dërguari i Allahut është një dritë me anë të të cilës ndrit çdo gjë! Është një prej shpatave të Allahut, e zhveshur për ta prerë të keqen e për ta hedhur!.." Vargje si këto e kënaqën shumë Profetin. E nxori menjëherë hirkën ose byrden e vet dhe ia hodhi kraheve Kabit. Prandaj kjo kaside u bë e njohur me titullin "Kaside Byrde".

e) Shembja e faltores Dirar. Hipokritët ndërtuan një faltore pranë faltores së Kubas. Qëllimi i tyre ishte ta përpjesëtonin xhemaatin e faltores së Kubas për të krijuar përçarje mes myslimanëve. Kur Profeti po kthehej nga fushata e Tebukut, një përfaqësi e tyre i doli para Profetit me lutjen që të drejtonte një falje namazi në faltoren e tyre. Mu në atë çast zbritën ajetet 107-108 të sures Et-Teube. Profetit nuk i jepej leje të falte namaz në atë faltore të ndërtuar jo për adhurim, por për intrigë dhe përçarje. Në ajete thuhej: "Kurrsesi të mos falësh namaz në faltoren e tyre!" Pasi u kthye në Medine, Profeti ngarkoi Malik b. Duhshemin dhe Man b. Adijjin që ta shembnin menjëherë faltoren e hipokritëve. Ata e zbatuan menjëherë urdhrin e Profetit. Dy muaj më vonë vdiq kreu i hipokritëve, Abdullah b. Ubejj. Myslimanët shpëtuan nga të këqijat e tij!

B. NGJARJET E VITIT IX TË HIXHRETIT (630-631)

1. Fushata e Tebukut (viti i 9 El-Hixhri)

Tebuku është një zonë në veri të Medines, mes Medines dhe Damaskut dhe në largësi të barabarta nga të dy qytetet.

Fushata e Tebukut është zhvilluar kundër bizantinëve. Është fushata e fundit, ku ka marrë pjesë Profeti. Megjithëse përfundoi pa asnjë luftim, kjo është fushata e myslimanëve e përgatitur kundër shtetit më të madh të kohës dhe kur myslimanët nxorën, në kushte shumë të vështira, një ushtri prej 30 mijë vetësh. Në këtë kuptim, kjo fushatë është një fitore ushtarake e politike.

Kjo fushatë është si vazhdim i luftës së Mutes. Për shkak se pati mbetur i lënduar nga përfundimi i luftës së Mutes, perandori i Bizantit mendonte ta pushtonte tërë Gadishullin Arabik pa u lënë mundësi myslimanëve të përforcoheshin. Për këtë ai mendonte t'i përdorte arabët krishterë.

Ndërsa punët qëndronin kështu, karvanet tregtare që vinin në Medine i lajmëronin myslimanët për përgatitjet e armikut dhe u thonin se së shpejti do të sulmoheshin nga armiku.

Profeti shpalli mobilizimin e përgjithshëm. Veprimet ushtarake të zhvilluara gjer atëherë mbaheshin të fshehura që të mos i merrte vesh armiku. Por në rastin e fushatës së Tebukut gjendja ndryshonte, sepse ishin ditët më të nxehta të verës, armiku ishte i fuqishëm, kurse vendi ku do të shkohej, ishte larg. Për më tepër, për shkak të prodhimit të pakët të atij viti, myslimanët kalonin vështirësi ekonomike.

Duke përfituar nga e gjitha kjo, hipokritët u kthyen përsëri në intrigat e tyre të vjetra dhe u përpoqën ta prishnin gjendjen shpirtërore të myslimanëve. Kurani e parashtron kështu këtë situatë:

“Ata që e shohin të shëmtuar luftën në rrugën e Allahut, thanë: “Mos dilni në luftë në këtë të nxehtë!” Thuaju: “Zjarri i xhehennemit është më i nxehtë!” Sikur ta dinin!”¹⁸¹

Më tej, Kurani përshkruan dallimet kryesore mes myslimanëve dhe hipokritëve.

“(O i Dërguar!) Po qe se do të bëhej fjalë për një interes material të afërt dhe një udhëtim të lehtë, ata (hipokritët) do të bënin si t'u thoshe ti dhe do të të ndiqnin pas. Po rruga me vështirësi atyre iu duk larg. Ç'është e vërteta, ata do të të betohen për Allahun se po të kishin fuqi, do të dilnin së bashku me ju. Por Allahu e di se ata janë me të vërtetë gënjeshtarë!”¹⁸²

“Kurse ata që i besojnë Allahut dhe ditës së ahiretit, nuk të kërkojnë leje për të (mos) luftuar me pasurinë dhe jetën e tyre. Allahu i njeh mirë të devotshmit!”

181 Kurani, Et-Teube: ?

182 Kurani, Et-Teube: 42.

“Leje të kërkojnë vetëm ata që s'i besojnë ditës së ahiretit, që kanë dyshim në zemra dhe përpëlitën në dyshime!”¹⁸³

Ndërsa i qorton rëndë, kështu, hipokritët, Zoti i paralajmëron besimtarët me ajetet si më poshtë:

“O ju që keni besuar! Ç'ndodh me ju që, kur ju thuhet të dilni për të luftuar në rrugën e Allahut, s'luani vendit? Apo e pëlqeni jetën e kësaj bote ndaj ahiretit? Por dobia e përkohshme e jetës së kësaj bote është shumë e pakët ndaj dobisë së përhershme të jetës së pasosur!”

“Po qe se s'dilni të luftoni, Allahu ju ndëshkon me një dënim shumë të hidhur dhe sjell një popull tjetër në vend tuaj. Me këtë, ju s'i sillni dëm Allahut. Allahu ka mundësi për çdo gjë!”¹⁸⁴

“Dilni në luftë të vështirë apo të lehtë! Luftoni në rrugën e Allahut me pasurinë dhe jetën tuaj! Po ta dinit, kjo është më e dobishme për ju!”¹⁸⁵

Pas zbritjes së këtyre ajeteve, përgatitjet u shpejtuan shumë. Për shkak të krizës ekonomike, u hap një fushatë ndihme. Ebu Bekri dha tërë pasurinë, kurse Omeri, gjysmën. Si sasi, ndihmën më të madhe për luftën e dha Osmani. Ai dha 300 deve me të gjitha pajisjet dhe 1000 dinarë. Kurse gratë falën të gjitha stollitë.

Një pjesë hipokritësh përpiqeshin të ndikonin mbi myslimanët me besimin ende të dobët me qëllim që t'i pengonin për të shkuar në luftë. Ata kishin bërë si qendër të veprimtarisë së tyre shtëpinë e çifutit Suvejlim. Kur e mori vesh Profeti, dërgoi Talhanë me disa shokë për ta shembur shtëpinë e Suvejlimit. Çifutët u shpërndanë dhe nuk guxuan më të merrnin iniciativa të tilla.

Nga ana tjetër, të ndikuar nga paralajmërimi hyjnor, myslimanët po merrnin pjesë në përgatitje pa asnjë përjashtim, saqë dukej sikur Medineja do të mbetej e zbrazët. Kishin mbetur pas vetëm kategoria e njerëzve të përcaktuar në këtë ajet:

“Nuk është e drejtë që besimtarët të dalin që të gjithë në luftë. Një grup nga çdo pjesë e popullsisë të rrinë për të marrë njohuri të gjera mbi fenë e për t'i paralajmëruar, pastaj, njerëzit e tyre kur të kthehen, në mënyrë që të ruhen!”¹⁸⁶

183 Kurani, Et-Teube: 44-45.

184 Kurani, Et-Teube: 38-39.

185 Kurani, Et-Teube: 41.

186 Kurani, Et-Teube: 122.

Sipas këtij urdhri hyjnor, për të siguruar prapavijën, Profeti la në Medine Aliun dhe Muhammed b. Meslemen.

Më në fund, me gjithë shqetësimet dhe kushtet e vështira, ushtria u nis me madhështi. Por atë e prisnin shumë shqetësime të reja për përballimin e të cilave duhet të tregonte durim të madh. Kushtet e vështira të kësaj fushate ishin:

1. Ishte thatësi e madhe.
2. Duhej përshkuar një rrugë e gjatë, një rrugë shkretëtire e papërshtatshme për ecje në këmbë.
3. Ishte stina e vjeljes së prodhimeve.
4. Bënte i nxehtë i padurueshëm.
5. Pandehej se ushtria e madhe bizantine ishte shumë e fuqishme.

Kështu, për shkak të këtyre vështirësive, kjo luftë u quajt “gazvetul usre” (lufta e vështirësive), ushtria, “xhejshul usre” (ushtria e vështirësive) dhe ditët e fushatës, “saatul usre” (kohët e vështirësive).

Profeti u nis nga Medineja me një ushtri prej 30 mijë vetësh duke lënë në Medine Aliun si mëkëmbës. Në majën e quajtur “Veda”, kryehipokriti Abdullah b. Ubej që kishte ardhur gjer aty, u kthye prapë bashkë me njerëzit e tij. Kurse disa hipokritë që kishin marrë pjesë me dëshirën për të bërë plaçkë, vazhduan rrugën por, në kohë të ndryshme të fushatës u përpoqën të thurnin intriga. Veprimtaria e tyre u bë e ditur në kohën e duhur me anë të ajeteve kur'anore dhe fytyra e tyre e vërtetë u zbulua.

Pas një udhëtimi të gjatë, ushtria myslimane arriti në Tebuk. Por atje nuk vihej re ndonjë përgatitje as te bizantinët, as te arabët që i mbështesnin ata. Shpejt u kuptua se armiku s'kishte ndërmend të luftonte. Profeti ndenji në Tebuk 20 ditë. Gjatë asaj kohe ai bëri marrëveshje me sunduesit e qendrave të tilla si Ejle, Xherba, Ezruh dhe Mina. Ata pranuan sovranitetin e shtetit Islam dhe taksën e xhizjes. Më në fund, pasi u këshillua me shokët, Profeti dha urdhër për kthim.

Kur arritën në Kuba, hipokritët që kishin ndërtuar një faltore, i kërkuan Profetit të drejtonte një falje namazi në faltoren e tyre. Me anë të një ajeti, Allahu e njoftoi Profetin se ajo ishte një fole intrigash ku do të mblidheshin hipokritët. Kurani e cilësoi faltoren si “mesxhidu dirar” (faltore dëmsjellëse). Në Kuran thuhet:

“Ti mos u fal kurrë aty! Eshtë më e drejtë të falesh në faltoren e ngritur qysh në ditën e parë mbi devocionin. Aty ka burra që e pëlqejnë të pastrohen dhe Allahu i do të pastrit!”¹⁸⁷

Fushata e Tebukut ishte një fushatë plot vështirësi e shqetësime. Sahabet bënë 1000 km. vajtje-ardhje. Kur iu afruan Medines pothuajse s'njiheshin. Megjithëkëtë, Profeti u tha:

“Po kthehemi nga lufta e madhe për në luftën e vogël!”¹⁸⁸

Të habitur, sahabet i thanë: “O i Dërguari i Allahut! Shih si jemi bërë! A ka luftë më të madhe se kjo?”

Profeti u tha:

“Kthehemi te lufta e madhe me vetveten!..”

Lufta me vetveten (nefsin, egon) është lufta e vetëedukimit të ndjenjës dhe ndërgjegjes. Synimi është lartësimi moral për të arritur nivelin e “njeriut të përsosur”.

Populli i Medines e priti me emocion Profetin dhe ushtrinë Islame.

Siç vepronte pas çdo kthimi nga lufta, Profeti u vu të dëgjojë justifikimet e atyre që s'kishin marrë pjesë në luftë. Rreth 80 vetë që s'kishin marrë pjesë në luftë, ia paraqitën Profetit justifikimet e tyre. Profeti gjykoi sipas fjalëve të tyre, kurse zemrat ia la Allahut. Por ishin edhe tre ensarë të sinqertë që s'kishin asnjë justifikim për mospjesëmarrjen e tyre në fushatë. Ata ia paraqitën punën Profetit siç ishte.

Ata ishin tre: poeti Kab b. Malik, Murare bin Rabiul Amri dhe Hilal bin Umejjetul Vakfi. Ata nuk gënjen. Ata i deklaruan Profetit se ishin shmangur pa justifikim dhe kërkuan falje.

Përveç Kabit, dy të tjerët kishin marrë pjesë në luftën e Bedrit. Prandaj e kishin shumë të vështirë ta pranonin izolimin që po u bëhej. Veçanërisht e ndjenin veten ngushtë nga Profeti që u shmangej edhe t'i shihte ndër sy. Më në fund, pas pesëdhjetë ditë izolimi, u erdhi falja me këtë ajet:

“Allahu e pranoi edhe pendesën e tre vetëve të shmangur nga lufta. Toka e gjërë u bë e ngushtë për ta dhe ndërgjegjja i mundonte. Ata e kuptuan se s'ka

¹⁸⁷ Kurani, Et-Teube: 108.

¹⁸⁸ Bejhaki dhe Sujuti.

shpëtim tjetër veç mbështetjes te Allahu! Allahu e pranon pendimin dhe është mëshirues!”

“O besimtarë! Kini frikë Allahun dhe bëhuni me besnikët!”¹⁸⁹

Profeti i pati lindur nga skllavja egjiptiane Marie një djalë, që e quajtën Ibrahim. Pas kthimit nga Tebuku, Ibrahim u sëmur dhe vdiq.

2. Ngjarjet e tjera të rëndësishme të këtij viti

a) Viti i përfaqësive (hixhri 9). Ishte triumfuar Meka, ishte fituar lufta e Hunejnit, një vit pas rrethimit, popullsia e Taifit ishte bërë myslimane dhe, më në fund, fushata e Tebukut ishte mbyllur me sukses. Në Gadishullin Arabik, para Islamit tashmë s'kishte mbetur asnjë pengesë.

Nisur nga kjo, fiset arabe që e kuptuan mirë lartësinë dhe madhësitinë e Islamit, filluan të dërgojnë te Profeti përfaqësi për t'i paraqitur besnikërinë e tyre. Përfaqësitë që vinin nga kufijtë e Jemenit, Hadramevit, Bahrejnit, Amanit, Sirisë dhe Iranit, njoftonin se ishin bërë myslimanë ose paraqisnin dëshirën për t'u bërë myslimanë si dhe kërkonin mësuës që t'ua mësonin Islamin. Në këtë mënyrë, Islami po përhapej në të gjithë Gadishullin.

Profeti i priste mirë të ardhurit, i gostiste, bisedonte me ta sipas gjendjes, zakoneve dhe traditave të tyre duke u shtresuar në zemra dritën, bukurinë, qetësinë dhe lumturinë e Islamit. Për të dhe për myslimanët, tashmë, vuajtjet e vjetra ia kishin lënë vendin një favori të begatë. Dhe Allahu i Lartë e urdhëronte kështu të Dërguarin e Tij në lidhje me ndjenjën e falënderimit për këto favore:

“Kur të vijë fitorja e Allahut dhe çlirimi dhe kur të shohësh njerëzit të hyjnë tufa-tufa në fenë e Allahut, falënderoje Zotin tënd, pendohu dhe kërko prej Tij falje sepse ai e pranon pendesën dhe fal!”

Kështu, viti i nëntë i hixhretit, kur Islami u përhap në të gjithë Gadishullin Arabik dhe kur në Medine filluan të vijnë përfaqësi nga të gjitha anët për ta mësuar Islamin, u quajt “viti i përfaqësive”.

b) Haxhi bëhet farz (detyrim). Haxhi që është një ndër pesë kushtet themelore të Islamit, në vitin e nëntë të hixhretit u bë farz (detyrim). Këtë vit, Profeti nuk shkoi vetë por ngarkoi Ebu Bekrin si udhëheqës të haxhit. Ebu Bekri u nis për në

¹⁸⁹ Kurani, Et-Teube: 118-119.

Mekë së bashku me 300 vetë. Pak pas nisjes së Ebu Bekrit u zbuluan ajetet e para të sures Et-Teube që trajtojnë marrëveshjet e bëra me politeistët. Profeti deshi që këto ajete të këndohen në Mekë, prandaj nisi me to njeriun e familjes së vet, Aliun.

Në hutbet e mbajtura para haxhit, Ebu Bekri u tregoi myslimanëve se si duhej kryer haxhi. Kurse Aliu, pasi i këndoi ajetet e para të sures Et-Teube para myslimanëve në Mina ditën e parë të Bajramit, bëri këtë sqarim:

“Unë jam dërguar t’jua bëj të ditura këto katër çështje:

1. Pas këtij viti, politeistët nuk do të lejohen më të afrohen në Qabe.
2. Qabeja nuk do të bëhet më tavaf zhveshur.
3. Askush veç myslimanëve nuk do të hyjë në xhennet.
4. Marrëveshjet e bëra më parë nuk do të prishen pa u mbaruar afati.”

Pastaj haxhi u plotësua nën drejtimin e Ebu Bekrit.

Feja jonë është fe e bashkimit dhe unitetit. Myslimanët janë vëllezër. Besimtarët e vërtetë duhet të lidhen me njëri-tjetrin si tullat në mur. Bashkimin dhe unitetin mes myslimanëve e sigurojnë adhurimet e bëra detyrim nga Allahu. Kështu, në namazet e pesë kohëve, banorët e lagjes mbledhen bashkë, njihen dhe afrohen me njëri-tjetrin dhe diskutojnë për të gjitha problemet që kanë. Kjo bashkësi që zgjerohet në namazet e xhumasë, në namazet e Bajramit merr brenda shtresa më të mëdha. Kurse mbledhja e përgjithshme në Arafat me pjesëmarrje nga e gjithë bota Islame, është një lloj kongresi Islam që siguron unitetin e përgjithshëm të myslimanëve.

Njëra prej ngjarjeve të rëndësishme të vitit të nëntë të hixhretit është edhe dërgimi në zonat myslimane i nëpunësve administratorë dhe të mbledhjes së zeqatit. Nëpunësit dërgoheshin nga Medineja ose zgjidheshin nga popullsia e zonës përkatëse. Në këtë vit filloi, në përmasa të caktuara, vjelja e zeqatit.

C. NGJARJET E VITIT X TË HIXHRETIT (631-632)

1. Përhapja e Islamit në Arabi

Dielli i Islamit lindi në Mekë, por gjatë 13 vjetëve të periudhës së Mekës myslimanët u detyruan të përballonin shqetësime të mëdha. Në fillim politeistët u tallën me myslimanët, pastaj përdorën kundër tyre dhunën. Myslimanët u detyruan ta

braktisin çdo gjë dhe të emigrojnë. Islami u përhap në një hapësirë të çelur me anë të besëlidhjeve të Akabes. Medineja, qyteti i Profetit, u bë, pas hixhretit, djepi i Islamit. Shteti Islam i themeluar në vitin e parë të hixhretit, brenda një kohe të shkurtër u fuqizua. Në vitin e tetë të hixhretit u triumfua Meka, qendra e politizimit dhe idhujtarisë. Me fitoret e Mekës dhe Hunejnit, shteti Islam u bë shteti më i madh i Gadishullit Arabik.

Qysh nga pakti i Hudejbijes, fiset arabe filluan të dërgonin me dëshirën e vet përfaqësi në Medine. Kjo veprimtari politike arriti intensitetin e vet më të lartë në vitin e nëntë të hixhretit. Me përjashtim të disave, të gjitha përfaqësitë ktheheshin pasi e kishin pranuar Islamin. Atyre u jepeshin me vete mësues të fesë, administratorë, dhe nëpunës të zeqatit. Në vitet 9-10 të hixhretit, Islami u përhap në të gjithë Arabinë. Islami u bë zotërues në të gjithë Gadishullin Arabik. Me përjashtim të pak çifutëve dhe krishterëve që jetonin në disa zona dhe që nuk e kishin pranuar Islamin, e gjithë popullsia e gadishullit u bë myslimane.

2. Haxhi i Lamtumirës (Dhilhixhe 10 H. / mars 632 e.r.)

Haxhin e tij të parë e të fundit, Profeti e kreu në vitin e 10 të hixhretit. Ai quhet Haxhi i Lamtumirës, sepse në të Profeti u dha lamtumirën sahabeve, shokëve të tij, dhe sepse nuk e arriti më kohën e haxhit. Një emër tjetër i këtij haxhi është edhe Haxhetul Islam.

Përgatitjet e haxhit filluan në fillim të muajit dhilhixhe të vitit të dhjetë pas hixhretit. Profeti i porositi edhe myslimanët të përgatiteshin për haxh. Në Medine filluan të mblidheshin karvane haxhi nga të katër anët e gadishullit.

Profeti u nis nga Medineja me 100 mijë vetë më 25 të muajit dhilkade pas namazit të drekës. Ai kishte marrë me vete të gjitha gratë dhe vajzën e tij Fatime. Në Medine la si mëkëmbës ensarin Ebu Duxhane. Atë natë bëri konak në Dhulhulejfe. Të nesërmen u la dhe hyri nën ihram për haxh. Edhe sahabet hynë nën ihram. Prej aty filluan thirrjet “lebbejk”. Kur Profeti thoshte “lebbejk”, thirrjen e përsërisnin të gjithë myslimanët dhe ajo jehonte nga të gjitha anët. Ky karvan arriti në Mekë pas dhjetë ditësh. Meka u mbush plot e përplot me haxhinj. Thuhet se numri i myslimanëve që e dëgjuan Profetin në El-Arafa ditën e nëntë të dhilhixhes, i kalonte të 124 mijët. Në hutben e tij të pavdekshme Profeti parashtrroi parimet themelore e të larta të Islamit. Kjo hutbe që u quajt Hutbeja e Lamtumirës, u drejtohet jo vetëm myslimanëve, por gjithë njerëzimit. Ajo bart një vlerë të madhe në historinë e Islamit. Tema themelore e kësaj hutbeje që përmbahet në gjashtë librat e famshëm të hadithit, janë të drejtat e njeriut.

Po atë ditë pas namazit të iqindisë, ndërsa Profeti ndodhej ende në Arafat, iu zbulua ajeti i fundit i Kuranit. Aty thuhej:

“O besimtarë! Sot mohuesit e kanë humbur shpresën se do ta shuajnë fenë tuaj. Mos kini më frikë prej tyre, por prej Meje. Sot plotësova për ju fenë tuaj dhe dhuntinë time ndaj jush, zgjedha për ju Islamin si fe!”¹⁹⁰

Nga ky ajet, Ebu Bekri e kishte kuptuar se Profetit i ishte afruar vdekja dhe kishte qarë me hidhërim.

Pas plotësimit të haxhit, Profeti u kthye në Medine.

U kuptua se me këtë haxh, detyra profetike e Profetit po merrte fund. Sureja Nasr dhe ajeti i fundit i zbuluar gjatë haxhit u interpretuan si shenja të vdekjes së afërme të Profetit.

3. Hutbeja e Lamtumirës (9 dhilhixhe 10 hixhri/8 mars 632)

Më 9 dhilhixhe, ditën e xhuma pas dreke, hipur mbi devenë e vet Kasva, Profeti mbajti Hutben e Lamtumirës para 124 mijë myslimanëve të mbledhur në luginën e Arafatit dhe, në emër të tyre, drejtuar gjithë njerëzimit.

Ai tha:

“Falënderimi i përket vetëm Allahut. Atë e falënderojmë dhe ndihmën prej Tij e kërkojmë. Askush nuk mund ta shmangë atë që Allahu e vë në rrugë të drejtë dhe askush nuk mund ta drejtojë atë që Allahu e shmang nga rruga e drejtë! Dëshmoj se s'ka zot tjetër veç Allahut dhe dëshmoj se Muhammedi është robi dhe i dërguari i Tij!

O njerëz! M'i dëgjoni me kujdes fjalët! Nuk e di, ndoshta pas këtij viti s'do të mund të bashkohem më me ju këtu përjetësisht!

O njerëz! Ashtu siç është e shenjtë kjo ditë, ashtu siç është i shenjtë ky muaj, ashtu siç është i shenjtë ky qytet, ashtu janë të shenjta edhe jeta, pasuria dhe nderi juaj, çdo lloj dhunimi i të cilave është i ndaluar!

O njerëz! Nesër do të takoheni me Zotin tuaj dhe, pa dyshim, do të jepni llogari për të gjitha qëndrimet dhe veprimet tuaja! Kujdes, pas meje në asnjë mënyrë të mos ktheheni në zvetënimin tuaj të vjetër e të vrisni njëri-tjetrin!

Shokë të mi! Kush të ketë një amanet, t'ia japë të zotit. Është hequr çdo lloj kamate, e kam vënë nën këmbë. Por duhet të jepni borxhin themelor. As mos bëni

¹⁹⁰ Kurani, El-Maide: 3.

padrejtësi, as mos u goditni nga padrejtësia. Më në fund, me urdhër të Allahut, është ndaluar marrja e kamatës. Kam vënë nën këmbë çdo formë të këtij zakoni të mbrapshtë të mbetur nga koha e injorancës. Kamata e parë që hoqa, është kamata e xhaxhait tim, Abbasit, të birit të Abdylmuttalibit.

Shokë të mi! Janë hequr plotësisht edhe të gjitha gjakmarrjet e mbetura nga koha e injorancës. Gjakmarrja e parë që hoqa, është gjakmarrja e kushërit tim, Rebiait, të nipit të Abdylmuttalibit.

O njerëz! Sot djalli e ka humbur përjetësisht forcën e rivendosjes së ndikimit dhe sundimit të tij në tokat tuaja. Por ju, veç këtyre gjërave që ndalova, nëse në gjëra që do t'ju dukeshin të vogla, do t'i vinit për shtat atij, kjo do ta kënaqte atë. Për ta ruajtur fenë, duhet të ruheni edhe prej gjërave të tilla!

O njerëz! Respektoni të drejtat e grave! Trajtojini ato me dashuri dhe dhembshuri! Ju këshilloj që për to të keni frikë Allahun. Ju i morët gratë si amanet nga Zoti; ju u bekuat me nderin dhe virtytin e tyre duke dhënë fjalën në emër të Zotit! Ju keni të drejta mbi gratë, por edhe gratë kanë të drejta mbi ju! E drejta juaj është që ato të mos e marrin nëpër këmbë nderin e familjes suaj, kurse e drejta e grave mbi ju është që t'u siguroni atyre, në mënyrë legale, çdo lloj veshjeje dhe ushqimi. Nuk i lejohet gruas që t'i japë dikujt tjetër nga malli i të shoqit pa lejën e tij! Kini kujdes që skllëverit t'i ushqeni me atë që hani vetë dhe t'i vishni me atë që visheni vetë. Po qe se bëjnë një gabim që nuk mundni ta falni, jepuni lejë të shkojnë, por kurrë mos i mundoni! Sepse edhe ata janë rob të Zotit!

O besimtarë! Dëgjomani dhe mbajeni në mend mirë fjalën time! Myslimani është vëlla me myslimanin e, kështu, që të gjithë myslimanët janë vëllezër. Nuk lejohet cenimi i çfarëdo të drejte që i përket vëllait tuaj të fesë përderisa ta ketë dhënë vetë me kënaqësi! Mos bëni padrejtësi! Dhe mos iu nënshtrohi padrejtësisë! Mos grabitni të drejtat e popullit!

Shokë të mi! Mos i bëni padrejtësi as vetes suaj! Mbi ju rëndon edhe e drejta e vetes.

O njerëz! Çdo fajtor përgjigjet vetë për fajin e tij. Asnjë fëmijë nuk e vuan dënimin e fajit të kryer nga i ati! Dhe asnjë prind nuk bëhet përgjegjës për fajin e të birit!

O njerëz! Zoti i ka dhënë në Kuran gjithsekujt të drejtën që i takon. Nuk është e domosdoshme lënia e testamentit për trashëgimtarin. Fëmija është i atij në shtratin e të cilit ka lindur. Ai që kryen marrëdhënie jashtëkurore, përjashtohet nga e drejta prindërore. Një të pafismë që pretendon përkatësi gjinie tjetër nga ajo e të atit ose një mosmirënjohës që vazhdon lidhjet me dikë tjetër veç zotërisë së tij, e zëntë

zemërimi i Allahut, urrejtja e engjëjve dhe mallkimi i njerëzve! Zoti nuk i pranon as pendimet, as drejtësinë e as dëshmitë e njerëzve të tillë!

O njerëz! Zoti juaj është një. Edhe ati juaj është një: që të gjithë jeni të bijtë e Ademit. Kurse Ademi është prej dheu. Më i çmuari prej jush për Allahun, është më i devotshmi ndaj Tij. Arabi nga joarabi nuk ka asnjë përparësi veç devocionit ndaj Allahut!

O njerëz! Koha, e cila është në një ndërrim të pandërprerë, ka ardhur në gjendjen e ditës kur Allahu krijoi qiejt e tokën. Një vit është sa dymbëdhjetë muaj. Katër nga këta janë muaj të ndaluar. Tre nga këta janë, njëri pas tjetrit, Dhilkade, Dhilhixhe dhe Muharrem, kurse i katërti, Rexheb (mes Xhemadhijelahira dhe Shaban). Këtë vit, muajt e ndaluar erdhën në vendin e tyre të vjetër. Stina e haxhit rastisi në ditën e dhjetë të Dhilhixhes.

O besimtarë! Po ju le një amanet që, po të mbaheni fort pas tij, nuk e ngatëroni rrugën assesi. Ai amanet është Kurani, libri i Allahut!

O njerëz! Adhurojeni Allahun, falni pesë kohët namaz, agjëroni muajin e Ramazanit dhe bindjuni urdhrave të mia që të hyni në xhennet!

O njerëz! Ruhuni nga teprimi. Teprimi ka qenë shkaku i shkatërrimit të paraardhësve. Veprimet e haxhit mësojini prej meje. S'di në se do të takohemi këtu me ju pas këtij viti! Këto këshilla, ata që ndodhen këtu, t'ua përcjellin atyre që s'ndodhen. Mundet që ai tjetri, duke e kuptuar më mirë fjalën se ai që e dëgjoi vetë, ta ruajë atë!

O njerëz! Nesër do t'ju pyesin për mua; ç'keni për t'u thënë?

Të gjithë të pranishmit thanë me një zë: “Dëshmojmë dhe vërtetojmë se dërgesën e plotësive, detyrën në vend e çove, na porosite e na këshillove!”

Pastaj Profeti i pyeti pjesëmarrësit tri herë: “A e kumtova fenë?” Dhe të tri herët mori përgjigjen: “E kumtove!”

Pas kësaj, Profeti ngriti drejt qiellit gishtin e dëshmisë dhe tha tri herë:

Ji dëshimtar, o Zot! Ji dëshimtar, o Zot! Ji dëshimtar, o Zot!

4. Universaliteti i Islamit

Islami është një fe e dërguar për gjithë njerëzimin. Muhammedi (a.s.) është profeti i gjithë njerëzimit. Ai u ngarkua me detyrën për ta ftuar gjithë njerëzimin në fenë e fundit dhe më të përsosur të dërguar nga Allahu. Me ardhjen e Islamit, feja hebraike dhe krishtere që, megjithëse të dërguara nga Allahu, qenë korrigjuar nga

njerëzit dhe e patën humbur vlefshmërinë, u shfuqizuan. Feja e vetme e vlefshme për Allahun është Islami. Allahu urdhëron:

“Feja e vetme e pranuar te Allahu është Islami.¹⁹¹ Kush kërkon fe tjetër veç Islamit, ta dijë se nuk do t'i pranohet dhe në ahiret ai do të jetë ndër të humburit!”¹⁹²

Ja dhe disa ajete që tregojnë se Islami është dërguar për gjithë njerëzimin:

“Ky Kuran është këshillë për të gjithë njerëzimin. Drejtësinë e njoftimeve të tij do ta kuptoni më vonë!”¹⁹³

“Ne të dërguam ty vetëm paralajmërues dhe përgëzues për të gjithë njerëzimin. Por shumica e tyre nuk e dinë!”¹⁹⁴

“Thuaj: “O njerëz! Unë jam i dërguari i Zotit të qiejve e të tokës tek të gjithë ju!”¹⁹⁵

Edhe Profeti vetë, duke u dërguar sundimtarëve dhe popujve të asaj kohe letra për t'i ftuar në Islam, ka treguar se është profeti i gjithë njerëzimit.

Profeti i porosiste kështu përfaqësuesit që dërgonte: “Unë jam dërguar si mëshirë për të gjithë njerëzimin. Çojuani mesazhin tim sundimtarëve!”

Në letrën drejtuar sundimtarit Kisra të Iranit, Profeti i shkruan kështu: “Pa dyshim, unë jam profeti i dërguar për të gjithë njerëzimin. Unë jam dërguar për t'i paralajmëruar njerëzit dhe për t'ua bërë të qartë se mohuesit do të pësojnë ndëshkimin e rëndë të Allahut!”

Siç kuptohet edhe nga këta ajete dhe hadithe, feja Islame është universale. Ajo u drejtohet gjithë njerëzve. Feja Islame është feja e vetme e pranueshme te Allahu. Shpëtimi i vërtetë i njerëzimit varet nga pranimi i kësaj feje dhe jetesa sipas kërkesave të saj.

D. NGJARJET E VITIT XI TË HIXHRETIT (632)

1. Profeti sëmuret dhe ndërron jetë

Rreth fundit të muajit safer, Profeti përgatiti një ushtri për ta dërguar në vendin ku qe zhvilluar lufta e Mutes. Në krye të ushtrisë caktoi Usamen, djalin e ri të Zejdit që pati rënë dëshmor në Mute. Por pa u nisur ushtria, Profeti u sëmur.

191 Kurani, Al-i Imran: 19.

192 Kurani, Al-i Imran: 85.

193 Kurani, Sad: 87-88.

194 Kurani, Sebe: 28.

195 Kurani, El-Araf: 158.

Kjo sëmundje që u bë shkak për vdekjen e Profetit, filloi në ditët e fundit të muajit sefer. Sëmundja i filloi tek ndodhej në dhomën e të shoqes Mejmune. Ditët e para të sëmundjes Profeti i kaloi me radhë nëpër shtëpitë e bashkëshorteve. Kurse 13 ditët e fundit kur sëmundja iu rëndua, i kaloi vetëm në dhomën e Aishesë pasi u mori leje bashkëshorteve të tjera. Temperatura i rritej çdo ditë. Në fillim të kësaj periudhe 13 ditore, Profeti dilte në faltore dhe drejtonte faljen. Kurse tri ditët e fundit nuk mundi të dalë as në faltore. Ditën e fundit kur mundi të dalë në faltore, zhvilloi biseda të rëndësishme me sahabet. Ai u tha se, si të gjithë njerëzit, edhe ai do të vdiste dhe i porositi të mos kishin frikë nga vdekja. Ai i porositi shokët të silleshin mirë ndaj muhaxhirëve dhe ensarëve të parë. Duke iu drejtuar veç e veç muhaxhirëve dhe ensarëve, ai përmendi virtytet dhe vlerat e secilit dhe i porositi të silleshin mirë me njëri-tjetrin. Profeti porositi që të nisej ushtria. Gjithashtu kërkoi të mbylleshin të gjitha dyert e faltores veç derës së Ebu Bekrit. Për tre ditët e fundit që s'doli dot në faltore, caktoi ta zëvendësonte si imam Ebu Bekrin. Gjatë këtyre tri ditëve, vetëm një herë mundi të dilte në faltore.

Ditën e hënë më 13 të muajit rebiulevvel, sëmundja iu lehtësua pak. Nga dhoma e Aishesë që komunikonte me faltoren, pa shokët që po falnin namazin e mëngjesit. Kur e vunë re se ishte përmirësuar, shokët u gëzuan shumë. Por Profeti u kthye në dhomë dhe u shtri përsëri. Ai filloi të lagte duart në një enë me ujë dhe ta fërkonte fytyrën duke thënë vazhdimisht Fjalën e Njësisë. Po atë ditë, e dorëzoi shpirtin duke thënë: “Te miku i madh, te miku i madh!” Ishte 63 vjeç.

Lajmi i vdekjes së Profetit u përhap brenda një kohe të shkurtër duke shkaktuar mbi sahabet një ndikim jashtëzakonisht të madh. Ata u turbulluan aq shumë, sa që harruan se edhe Profeti ishte njeri i vdekshëm si ta. Omeri i kërcënoi me vdekje ata që do të guxonin të thoshin se Profeti kishte vdekur. Nga ky hutim ata i shpëtoi miku besnik i Profetit, Ebu Bekri. Ai ishte në shtëpi kur e mori lajmin. Ebu Bekri vrapoi drejt e në faltoren profetike. Pa ia vënë veshin grumbullit të madh të njerëzve, u fut në dhomën e Aishesë. Ia zbuloi fytyrën Profetit dhe, duke qarë, iu drejtua me këto fjalë:

“Nënë e babë t'u bëfshin kurban në rrugën tënde, o i Dërguari i Allahut! I bukur ishe në të gjallë, i bukur je edhe i vdekur!”

Pastaj u përkul, ia puthi fytyrën dhe doli jashtë. Atje iu drejtua grumbullit të njerëzve të hutuar:

“Po qe se mes jush ka që e adhurojnë Muhammedin, ta dinë mirë se Muhammedi ka vdekur. Kurse ata që e adhurojnë Allahun, ta dinë se Allahu nuk vdes, por është i përjetshëm!”

Dhe këndoi këtë ajet të Kuranit:

“Muhammedi është vetëm një i dërguar. Edhe para tij kanë ardhur e shkuar të dërguar. Mos vallë, po qe se ai vdes ose vritet, ju do të ktheheni pas? Dhe kush kthehet pas nuk i sjell asnjë dëm Allahut. Allahu do t'i shpërblejë falënderuesit!”¹⁹⁶

Fjala e Ebu Bekrit i qetësoi të pranishmit. Njerëzit e pranuan të vërtetën e vdekjes së Profetit sado e hidhur që t'u dukej. Profeti vdiq të hënën pas dreke, por kufoma e tij u përgatit vetëm të nesërmen. E lau Aliu me ndihmën e Abbasit me të bijtë dhe Usames me Shukranin. Pasi u qefinos, kufoma u vendos në një shtrat dërrase në dhomën e Aishesë. Pastaj, me radhë, meshkujt, femrat dhe fëmijët në grupe të vegjël u futën në dhomë dhe falën namazin funebër të tij pa imam.

Kishte mendime të ndryshme mbi vendin se ku duhet të varrosej, por Ebu Bekri kujtoi hadithin që thoshte se profetët varrosen aty ku vdesin. Kështu, varri u hap në dhomën e Aishesë dhe ai u varros në natën mes të martës dhe të mërkurës.

2. Ebu Bekri zgjidhet kalif

Pas vdekjes së Profetit duhej zgjedhur një person i cili, në vend të tij, ta drejtonte shtetin Islam dhe t'i jepte vazhdimësi unitetit Islam. Personi që e drejton shtetin Islam sipas rregullave të Islamit, quhet kalif, zëvendës, ndjekës. Për shkak të rëndësisë që i jepnin bashkimit dhe unitetit Islam, sahabet nuk donin ta kalonin as edhe një ditë pa kalif, sepse, në të kundërt, mund të ndodhte përçarje dhe ndarje. Prandaj sahabet e zgjedhën Ebu Bekrin kalif po atë ditë që vdiq Profeti, para se të varrosej.

Vdekja e Profetit i kishte hutuar myslimanët. Siç u tha edhe më sipër, fjala bindëse e Ebu Bekrit i solli në vete myslimanët. Pas fjalës së tij, Ebu Bekri dhe sahabet më në zë shkuan në dhomën ku ndodhej kufoma e Profetit për t'i ndihmuar të afërmit, duke kryer, kështu detyrën e tyre. Në këtë kohë, ata dëgjuan se ensarët ishin mbledhur në sofatin Beni Saide për ta zgjedhur kalif njërin ndër ta. Ebu Bekri, Omeri dhe Ebu Ubejde shkuan menjëherë atje dhe morën pjesë në bisedimet që po bëheshin.

Meqë Profeti nuk e pati caktuar se kush do ta zëvendësonte, ensarët kërkonin që kalifi të zgjidhej prej tyre me mendimin se kjo ishte e drejta e tyre. Ebu Bekri, Omeri dhe Ebu Ubejde u futën pikërisht kur Sad b. Ubade që ensarët deshën ta zgjidhnin kalif, po fliste duke mbrojtur mendimin se e drejta e kalifatit u takonte ensarëve:

196 Kurani, Al-i Imran: 144.

“O ensarë! Epërsia juaj në Islam nuk është te asnjë fis tjetër. Profeti pati qëndruar shumë vjet në fisin e vet dhe i pati ftuar ata në Islam, por shumë pak prej tyre besuan. Allahu e deshi lumturinë tuaj, prandaj ju nderoi me Islamin. Ai jua la juve mbrojtjen edhe të Profetit, edhe të sahabeve. Të gjitha fiset arabe u detyruan të binden në sajë të shpatës suaj. I Dërguari i Allahut iku nga kjo botë i kënaqur nga ju. Dhe tani, prijësia është e drejta juaj. Ne s'mund t'ia japim këtë tjetërkujt!”

Omeri e dëgjonte Sadin me padurim. Ai kërkonte të fliste. Por Ebu Bekri ia bënte me shenjë që të pushonte. Pasi mbaroi Sadi, Ebu Bekri mbajti një fjalë të rëndësishme që ndikoi mbi të gjithë. Ai tha:

“Arabët më parë u faleshin idhujve. Allahu u dërgoi atyre një përfaqësues që i ftoi ata në besimin monoteist (tevhid). Por arabëve u erdhi e vështirë ta braktisnin fenë e vjetër. Por dolën muhaxhirët e parë që i besuan të Dërguarit dhe e përkrahën atë. Së bashku me të, ata përballuan të gjitha të këqijat e politeistëve. Kështu, në Kuran, ata u përmendën para jush. Ata, muhaxhirët, janë miqtë, shokët besnikë të të Dërguarit të Allahut. Ata janë nga fisi i Profetit. Ata janë më të denjë për prijësi!”

O ensarë, edhe vlerat tuaja në fe dhe shërbimi ndaj Islamit nuk mund të mohohen. Allahu ju zgjodhi ju që t'u jepnit ndihmë fesë dhe të dërguarit të Tij, ia caktoi të Dërguarit si vend hixhreti vendin tuaj. Pas muhaxhirëve të parë, nuk ka njeri që të arrijë shkallën tuaj. Por fiset arabe njohin vetëm kurejshët për prijësi. Prijësinë e dikujt tjetër s'e pranojnë!”

Pas fjalës së Ebu Bekrit, disa ensarë propozuan zgjedhjen e dy kryetarëve nga një për secilën anë. Omeri u hodh e tha se nuk mund të bëhen dy kryetarë. Ebu Ubejde e përkrahu. Ai u tha ensarëve:

“O ensarë, ju ia dhatë ndihmën e parë kësaj feje! Mos u bëni, tani, prishësit e parë të saj!”

Ensarët filluan të zbuteshin. Disa prej tyre thanë se muhaxhirët kishin të drejtë. Duke e parë këtë zbutje të atmosferës së mbledhjes, Ebu Bekri propozoi si kandidatë Omerin dhe Ebu Ubejden për të zgjedhur njërin prej tyre. Por Omeri e kundërshtoi:

“Atje ku është Ebu Bekri, s'i jepet besë tjetërkujt! Ai është më i virtytshmi i muhaxhirëve. I Dërguari e caktoi atë si zëvendës në namaz që është adhurimi më i rëndësishëm në fenë tonë!”

Omeri ia kapi dorën Ebu Bekrit dhe i dha besën. Atë e ndoqën ensarët Beshir b. Sad dhe Ebu Ubejde. Siç shihet, zgjedhja e Ebu Bekrit kalif është bërë si përfun-

dim i këshillimit mes sahabeve të mbledhur në sofatin Beni Saide dhe sipas parimit Islam që amaneti t'i jepet atij që është i denjë për të.

Në këshillimin për zgjedhjen e kalifit nuk morën pjesë Aliu dhe hashimitët që në atë kohë po merreshin me përgatitjen e kufomës. Prandaj besëdhënia e tyre u vonua. Një ditë pas zgjedhjes, Ebu Bekri shkoi në faltoren profetike dhe mori besën e të gjithë sahabeve. Pastaj u ngjiti në minber ku mbajti këtë fjalë historike që përcaktonte çelësat e politikës që do të ndiqte ai në drejtimin e shtetit Islam:

“O njerëz! Megjithëse nuk jam më i dobishmi ndër ju, jam sot udhëheqësi juaj. Më ndihmoni nëse e kryej detyrën me të drejtë dhe ma tregoni të drejtën nëse gaboju. Drejtësia është besnikëri dhe siguri, kurse gënjeshtria është tradhti dhe pasiguri. I dobëti ndër ju është i fortë gjersa ta marrë të drejtën që i takon, sepse do të jem unë që do ta ndihmoj, kurse i forti ndër ju do të jetë i dobët gjersa t'ia japë tjetrit të drejtën që ia ka marrë, sepse unë jam në krah të atij që ka të drejtë. Po qe se një komb e lë luftën në rrugë të Allahut, e humb fuqinë dhe bëhet lodër e armikut. Po qe se në një popull përhapen e keqja dhe imoraliteti, Allahu dërgon mbi atë popull një fatkeqësi të madhe!

O myslimanë! Bindmuni mua përse kohë unë u bindem Allahut dhe të Dërguarit dhe kundërshtomëni nëse unë dal kundër tyre!”

Zgjedhja e Hz. Ebu Bekrit kalif e shpëtoi shoqërinë Islame nga rreziqe të mëdha, e forcoi unitetin Islam. Në punët e tij ai kurrë nuk u largua nga urdhrat e fesë dhe rruga e Profetit. Ai zbatoi një politikë Islame, i zbatoi një për një të gjitha urdhrat e Islamit dhe bëri që të mbisundojë drejtësinë.

3. Jehonat e vdekjes së Profetit

Medineja, e cila qe gëzuar shumë kur pati emigruar Profeti, me vdekjen e tij u mbyt në zi. Ndërsa Medineja ishte në zi, lajmi i vdekjes së Profetit u përhap brenda një kohe të shkurtër mes fiseve arabe. Eshhtë thënë se asnjë lajm tjetër s'është përhapur kaq shpejt në Gadishullin Arabik sa ky. Kundërveprimet e fiseve arabe që pak më parë i qenë nënshtruar Islamit, ndaj lajmit të vdekjes së Profetit, qenë shumë të ndryshme. Nga njëra anë, profetëve të rremë që patën filluar të dilnin qysh në të gjallë të Profetit, iu shtuan të tjerë. Nga ana tjetër, disa fise shfaqën dëshirën të shkëputeshin nga pushteti i Medines për të jetuar si më parë si fise të pavarura. Ata shpallën se nuk do t'ia dërgonin zeqatet Medines. Me intervale të shkurtra vinin lajme se ndonjëri prej këtyre fiseve ishte kthyer nga feja ose kishte ngritur krye kundër pushtetit të Medines. Kthimi nga feja dhe kryengritja vazhduan të

përhapeshin gjithnjë e më shumë. Pothuajse në çdo fis ku arrinte lajmi i vdekjes së Profetit, ndizej menjëherë dëshira për kryengritje.

Fiset arabe që porsa ishin bërë myslimanë, nuk kishin mundur t'i kuptonin parimet e larta të fesë Islame, zemra nuk u ishte lidhur sinqerisht me Islam. Kundërshtuesit ose kryengritësit ndaheshin në dy grupe: ndjekësit e profetëve të rremë dhe ata që nuk donin t'ia paguanin zeqatin pushtetit të Medines. Ndërkaq, Ebu Bekri që nuk mendonte gjë tjetër veç mbrojtjes së themelit të Islamit, luftoi kundër të dy grupeve. Ai nuk u tërhoq para asnjë rreziku. Si rezultat, ai e tregoi se ç'burrë i madh shteti ishte.

Megjithëse lajmet lidhur me kundërshtuesit vinin një pas një, Ebu Bekri e nisi ushtrinë e Usames në atë drejtim dhe me atë detyrë që pati caktuar Profeti. Ai e hodhi poshtë propozimin që ushtria të dërgohej për të shtypur kundërshtuesit. Ai tha se nuk mundej t'ia ndryshonte rrugën një ushtrie të nxjerrë nga Profeti. Gjithashtu ai hodhi poshtë propozimin për ta zëvendësuar Usamen e ri me njërin prej sahabeve më të shquar duke thënë se kurrë nuk mund ta hiqte nga detyra një komandant të caktuar nga Profeti. Duke e përcjellë ushtrinë ndërsa komandanti i saj ishte kaluar kurse vetë në këmbë, Ebu Bekri dha këto porosi:

“Ju do të luftoni në vende të huaja. Kurrë mos bëni padrejtësi, mos dhunoni. Mos i kapërceni kufijtë e treguar nga feja. Askënd mos gjymtoni. Gratë dhe fëmijët mos i prekni. Pleqtë dhe të sëmurët mos i vrisni. Në kisha dhe manastire do të shihni njerëz duke bërë adhurim. T'i lini në hallin e tyre. Mos i digjni dhe shkatërroni pemët frutore. Mos i therni dhentë, lopët dhe kafshët e tjera veçse për t'i ngrënë!..”

Pasi e përcolli ushtrinë e Usames, Ebu Bekri mblodhi ushtarë të tjerë dhe organizoi mbrojtjen e Medines nga kryengritësit. Ai e komandoi vetë ushtrinë kundër kryengritësve që sulmonin Medinen.

Dy muaj e gjysmë më vonë, ushtria e Usames u kthye fitimtare. Kjo ndikoi shumë mbi fiset arabe kryengritëse. Filloi të thuhet se shteti Islam i Medines ishte aq i fuqishëm sa të dërgonte ushtri në tokat e Bizantit. Disa fise hoqën dorë nga kundërshtimi dhe kryengritja. Ebu Bekri e rriti numrin e ushtrisë së Usames me ushtarë të rinj, e ndau në 11 njësi me komandantë të veçantë mbi krye dhe i dërgoi veç e veç kundër fiseve që kishin ngritur krye ose kundërshtonin të paguanin zeqatin. Sipas porosisë së marrë nga kalifi Ebu Bekr, komandantët në fillim i ftonin fiset të ktheheshin në Islam, pastaj, po të mos pranonin, luftonin kundër tyre. Ushtritë e dërguara nga Ebu Bekri, brenda një viti i shtruan të gjitha intrigat dhe

kundërshtimet. Ata siguruan qetësinë në të katër anët. Brenda një kohe të shkurtër, kalifi i madh e shuajti tërë zjarrin e kryengritjes dhe kthimit nga feja. U krijuan përsëri bashkimi dhe uniteti Islam.

Pas rikrijimit të bashkimit dhe unitetit Islam, Ebu Bekri filloi pushtimet jashtë Gadishullit Arabik duke filluar me frontin e Irakut, pastaj të Sirisë.

4. Trashëgimi i Profetit

Kur vdiq, Profeti nuk la asnjë lloj trashëgimi material në mall ose para. Trashëgimi material i tij përbëhej vetëm prej mushkës së bardhë të shalës dhe disa armëve. Një mburojë hekuri e kishte lënë peng te një çifut për të marrë ushqime. Kjo mburojë u gjend te çifuti pas vdekjes së Profetit. Ai u pati dhënë lirinë të gjithë skllevërve të vet, kurse pasurinë e kishte dhuruar në rrugën e Allahut.

Në lidhje me gjërat e lëna pas nga Profeti, Amr b. Huvejris pati thënë kështu:

“Kur vdiq, i Dërguari i Allahut nuk la asnjë derhem, asnjë dinar, asnjë skllave dhe asnjë mall. Vetëm mushkën e bardhë, armën dhe një parcelë të dhuruar!”

Profeti i pati dhuruar kopshtet me hurma të Fedekut të shtëna në dorë pa luftë dhe të lëna me ajet atij për t'i administruar, një vreshtë në Medine dhe pjesën e tij të një parcele në Hajber. Duke menduar se këto parcela i kanë mbetur asaj si trashëgim nga i ati, Hz. Fatimeja iu drejtua kalifit Ebu Bekr. Kalifi iu përgjigj asaj me këtë hadith të Profetit:

“Ne profetët nuk lëmë trashëgim. Pasuria që lëmë është sadaka!”

Trashëgimi më i madh shpirtëror i Profetit është feja Islame që do ta bëjë të lumtur njerëzimin gjer në kiamet!

Lexim letrar Udhëtarit të Medines

Oudhëtar i vendit të lumtur, ti po shkon në **Medinetu'r-Resul**, në qytetin e të Dërguarit të Allahut! Para së gjithash, ti duhet ta kuptosh rëndësinë e vizitës që po bën, duhet ta dish se ke arritur lumturinë që s'i bie në pjesë çdo njeriu. Dhe, për ta vlerësuar dhe përdorur mirë këtë rast që po të jepet, duhet ta njohësh mirë çdo vend ku do të shkosh, duhet të mësosh se si duhet të sillësh atje. Duhet ta mendosh se kë pati marrë në gjí dikur ai vend i bekuar që do t'ia thithësh ajrin për disa ditë dhe kë ka marrë sot.

Dikur, ata që jetonin nën hijen e Qabes së madhërishme, e panë të tepërt Mekën për të dashurin e Allahut dhe e detyruan atë të largohej nga vatra e nga vendi. Kurse Medineja e bekuar që po ta hap ty prehrin tani, pesëmbëdhjetë shekuj më parë ua hapi prehrin profetit të botëve dhe shokëve të tij të vyer!

Ndërsa mekasit me shpata në duar bënë plane për ta vrarë Profetin, medinasit e prisnin atë në qytetin e tyre me këngë. Medinasit u dhanë atij dhe myslimanëve të tjerë mekas të përzënë, si ai, nga vatrat, strehim, mbrojtje dhe dashuri. Ata e mbrojtën Profetin në fushat e betejës me trupat e tyre. Ata u bënë **ndihmës, ensarë**. Ata e sakrifikuan çdo gjë për Islamin. Ja, pra, ti po viziton vendin e atyre njerëzve të mëdhenj!

Para se të ngrihesh fluturim për në Medine, përpiku ta kuptosh mirë rëndësinë e vendit ku do të shkosh. Mos harro se të arrish atje, të rrish atje, ta ndjesh atë vend është për ty një dhunti që s'gjendet. Duke menduar se një rast të tillë s'ke për ta shtënë dot më në dorë, përgatite veten për t'i shfrytëzuar mirë ditët e numëruara kur do të ndodhesh atje.

Dhe thuaj me vete se Allahu e zgjodhi Medinen si **vatër emigrimi** për njeriun e dashur. Edhe ai e quajti Medinen të shenjtë dhe e ndaloj prerjen e pemëve në territorin e saj. Ai i mallkoi ata që do të sajoni aty ndonjë gjë të re në kundërshtim me Kuranin dhe Sunnetin. Ai tha se toka

e pastër e Medines ka për t'i hedhur jashtë njerëzit e këqinj. Ai e bëri të qartë se atje myslimanët do ta merrnin veten përsëri, se besimi do të bleronte përsëri. Ai pohoi për ato toka që qe lutur të begatoheshin, se do të mbroheshin nga engjëjt, se atje djalli s'kishte për të hyrë kurrë. Profeti iu lut Allahut ta bënte Medinen të dashur për besimtarët. Dhe aq të dashur e bëri Allahu Medinen për Profetin dhe sahabet, sa edhe kur ndodheshin në Mekë, s'donin të vdisnin veçse në Medine. Prandaj Zoti ua dorëzoi trupat e bekuar të Profetit dhe shumë sahabeve tokës së Medines!

Kur të afrohesh në Medine e ta shohësh malin Uhud, mos harro se i Dërguari i Allahut pati thënë me konsideratë të lartë për të: **“Uhudi na do ne, edhe ne e duam atë!”**

Kur ta shohësh nga larg **xhaminë profetike** ose, siç quhet ajo, **Mesxhidu'n-Nebevi** (Faltorja Profetike), falënderoje Allahun që po ta bën të mundur këtë lumturi! Dhe mendo se atje Profeti pati drejtuar namazin për dhjetë vjet me radhë. Mos harro se Profeti ka thënë se **“përveç namazit të falur në Qabe, namazi i falur në faltoren time është më i dobishëm se një mijë namaze të falur në faltoret e tjera”** dhe shfrytëzoje mirë rastin që të ka rënë në dorë.

Sa herë që të hysh në xhaminë profetike, para se të ulesh, përpiqu ta tregosh respektin tënd për këtë faltore të bekuar duke falur namazin me dy reqate të respektit për faltoren, **tahiyyetu'l-mesxhid**.

Dhe kurrë mos harro që me çdo rast të bësh salavat për Profetin duke thënë, **“Allahumme sal'li ala sejjidina Muhammedin ve ala ali Muhammed”**, të këndosh Kuran dhe të bësh pendesë duke thënë, **“Estagfirullah el'ledhi la ilahe il'la hu el-hajje'l-kajjume ve etubu ilejh”**.

Ti duhet të shkosh për vizitë edhe në **xhaminë e Kubas** tre kilometra nga Medina, të ndërtuar nga i Dërguari i Allahut dhe shokët e tij. Për atë faltore, Profeti ka thënë: **“Kush lahet e pastrohet në shtëpinë e vet dhe pastaj shkon në faltoren e Kubas dhe fal dy reqate namaz, fiton një sevab umreje!”** Vetë Profeti, pothuaj çdo të shtunë, herë shaluar e herë në këmbë, shkonte dhe falte atje dy reqate namaz. Po pate mundësi, edhe ti lëre vizitën ditën e shtunë dhe fal dy reqate namaz atje. Ndërkaq duhet ta

dish edhe se Sad ibni Ebi Vakkas pëlqente të falte dy reqate namaz në faltoren e Kubas dhe të shkonte dy herë në Jerusalem.

Ti duhet ta vizitosh edhe varrezën Baki pranë xhamisë profetike dhe të lutesh për ata njerëz të lumtur që shtrihen aty. Edhe Profeti shkonte në të shumtën e kohës natën dhe pendohej e lutej për ta.

Të shkosh në Medine, ta vizitosh të Dërguarin e Allahut, është lumturi e madhe!

PËRMBLEDHJE

1. Kundër kujt u zhvillua lufta e Mutes? Cilat qenë shkaqet e saj? Tregoni ekuilibrin e forcave dhe përshkruajeni luftën shkurt.
2. Flisni për ekspeditën e Amr bin Asit.
3. Shpjegoni shkaqet e triumfit të Mekës dhe përgatitjet që bëri Profeti. Shpjegoni trajtimin që iu bë mekasve.
4. Tregoni kontributin e triumfit të Mekës në përhapjen e Islamit.
5. Flisni shkurt për luftën e Hunejnit dhe tregoni anët e ngjashme të saj me luftën e Uhudit.
6. Flisni shkurt për rrethimin e Taifit dhe tregoni pse u hoq.
7. Flisni për ndarjen e plaçkës së luftës dhe trajtimin e robërve.
8. Tregoni kush janë Muellefe-i Kulub.
9. Tregoni shkurt përgatitjet për fushatën e Tebukut dhe qëndrimin e hipokritëve. Flisni për ata që nuk morën pjesë në këtë fushatë dhe gjendjen e tre myslimanëve që u ndëshkuan për këtë shkak.
10. Ç'kuptoni me vitin e përfaqësuesve?
11. Flisni shkurt për kryesimin e haxhit nga Hz. Ebu Bekri.
12. Jepni të dhëna të shkurtra mbi haxhin e lamtumirës të Profetit.
13. Cilat janë çështjet kryesore që trajtohen në Hutben e Lamtumirës?
14. Ç'kuptoni me universalitetin e Islamit?
15. Pëshkruani shkurt sëmudjen dhe vdekjen e Profetit.
16. Ku, kur dhe nga kush u zgjodh kalif Hz. Ebu Bekri?
17. Si kundërvepruan sahabet ndaj vdekjes së Profetit?
18. Jepni të dhëna mbi kryengritjet dhe ndërrimet e fesë të ndodhura pas vdekjes së tij.
19. Jepni të dhëna mbi trashëgimin e Profetit.
20. Jepni të dhëna mbi moralin e Profetit.

PJESA XI

MORALI I BUKUR I PROFETIT TONË

ÇËSHTJET

- A. Ai ishte më i bukuri në pamje e shprehi
2. Ishte i durueshëm
3. E mbante fjalën
4. Zotëronte ndjenjë të lartë turpi
5. Nuk ia përplaste tjetrit të metat në sy
6. Ishte i thjeshtë
7. Ishte shumë i ndjeshëm ndaj njerëzve që kishte përreth
8. I donte shumë fëmijët
9. Bënte shaka të ëmbla
10. I pëlqenin punët e sakta e me vazhdueshmëri
11. I lutej Allahut vazhdimisht

PUNË PËRGATITORE

1. Cilat janë gjërat që pëlqeni më shumë te njerëzit që doni?
2. Diskutoni me shokët se kush ndikon më shumë tek ju, fjalët apo veprimet e mësuesit.
3. Gjeni ajete dhe hadithe lidhur me moralin dhe lexojini në klasë.

1. AI ISHTE MË I BUKURI NË PAMJE E SHPREHI

I Dërguari i Allahut ishte njeriu me pamjen më të bukur. Po ashtu edhe me shprehinë më të mira. Si shtat, ai kishte tipin më të përshtatshëm: as shumë i gjatë, as i shkurtër.

Enes b. Malik (r.a.) thotë: “Në jetën time unë s'preka mëndafsh e kadife më të butë se dora e të Dërguarit të Allahut dhe nuk ndjeva aromë më të këndshme se aroma e tij!”

Profeti i cili thotë se *e ka edukuar Zoti me edukatë të bukur, për të cilin Kurani thotë se është dërguar për të plotësuar moralin e bukur* dhe se e vlerëson me shprehjen **“ti ke një moral të lartë”**, ndaj askujt nuk i kursente buzëqeshjet dhe sjelljet e mira. Ai e lavdëronte të mirën dhe e shante të keqen. Çdo punë e tij ishte e matur dhe pa kontradikta në vetvete. Ai nuk druhej t'ua hiqte vërejtjen myslimanëve. As e cenonte të drejtën, as e linte pa e çuar në vend.

Profeti ulej e ngruhej me Allahun në gojë. Kur hynte në ndonjë kuvend, nuk shkante mu në krye të vendit, por ulej në fund dhe kështu i këshillonte edhe myslimanët të vepronin. Kuvendi i tij ishte kuvendi i diturisë, ndjenjës së turpfit, durimit dhe amanetit. Në kuvendin e tij nuk flitej me zë të lartë, nuk bisedohej kundër dikujt, nuk viheshin në shesh gabime dhe të meta të ndokujt.

Profeti sillej vazhdimisht ndaj të tjerëve fytyrëqeshur dhe butë. Ai nuk ishte zemërashpër, nuk grindej me askënd. Ai nuk bërtiste, nuk thoshte fjalë të këqija. Ai nuk merrej me gjëra të kota.

Ai i duronte fjalët dhe sjelljet e ashpra të të huajve dhe malësorëve. Ai nuk ia priste fjalën tjetrit veç në merrte nëpër këmbë të drejtën.

E qeshura e tij ishte buzëqeshje. Kur buzëqeshte, dhëmbët i bardhë i dukeshin si margaritarë.

Kur ecte, i Dërguari i Allahut i ngrinte këmbët nga toka gjallërisht, nuk i hiqte zvarrë, ecte drejt, pa u anuar, hapat i hidhte të gjera, ecte pak i përkulur para sikur po zbriste nga një e tatëpjetë, ecte i qetë e pa u sforcuar. Kur shihte në ndonjë anë, kthej andej me të gjithë trupin. Kur ishte me shokët, ecte pas tyre. Kur takohej me dikë, përshëndeste i pari. Kur takohej me dikë, Profeti i jepte dorën dhe nuk e hiqte i pari, gjithashtu, nuk e hiqte vështrimin nga ai para se ta hiqte vetë personi.

Në lidhje me sjelljet dhe veprimet e Profetit në shtëpi, Hz. Aisheja (r.anha) thotë: “Ai bënte siç bënin të gjithë meshkujt në shtëpi. I arnonte rrobat dhe

këpucët e grisura, ndihmonte në punët e shtëpisë dhe, kur vinte koha e namazit, ngrihej e falej.”

Përveç se në luftë, Profeti nuk ka ngritur dorën ndaj dikujt.

2. Ishte i durueshëm

Eshtë e pamundur të përmenden dhe numërohen sjelljet e këqija, sharjet, fyerjet dhe torturat që i janë bërë Profetit. Por për cilën prej tyre është ngritur për të marrë shpëtim! Atë ditë kur hyri triumfues në Mekë, ai i kishte falur të gjitha mundimet e 21 vjetëve duke treguar se ishte **më i durueshmi** sepse durimi i vërtetë është durimi që nuk merr shpëtim.

Por durimi i Profetit nuk duhet matur vetëm me ngjarjet që kanë pasur lidhje me të. Atij i ka rënë në pjesë të duronte edhe në emër të besimtarëve si profet dhe në emër të bashkësisë si udhëheqës i së cilës ishte. Ishin pikërisht padrejtësitë ndaj besimtarëve dhe bashkësisë që e patën dëshpëruar më shumë atë. Në këto raste i ftonte njerëzit të tregonin durim duke u treguar se kishte **edhe më keq** apo se **durimi ishte ndriçim**. Disa herë i nxiste njerëzit të tregonin qëndresë, t'u vinin gjoksin vështirësive duke i sqaruar se fitorja arrihet me durim. Një ndër myslimanët e parë, Habbab bin Eret (r.a.) që pati vuajtur shumë tortura, tregon:

“Një herë, kur i Dërguari i Allahut po rrinte nën hijen e Qabes i mbështetur në kaftanin e vet, shkova e iu ankova për mundimet që na bënin politeistët. Ai tha:

“Në të kaluarën ka pasur besimtarë që janë goposur të gjallë, që u janë sharruar gjymtyrët, që u janë grirë mishrat dhe, që, prapë s'janë kthyer nga feja. Pa dyshim, Allahu i Lartë do ta plotësojë dhe do ta bëjë sunduese këtë fe, sa që një kalorës të udhëtojë nga Sana në Hadramevt duke patur frikë vetëm nga Allahu dhe nga ujëti se mos ia sulmojnë dhentë! Por ç'e do se ju tregoheni të paduruar!”

Shpesh Profeti e këshillonte edhe veten për durim duke e kujtuar se “ka edhe më keq”. Ibni Abbasi tregon:

“Kur po ndante plaçkën e luftës së Hunejnit, i Dërguari i Allahut po u jepte disave më shumë. Prandaj, një burrë tha: “Në këtë ndarje nuk ka drejtësi, nuk mbahehet parasysh pëlqimi i Allahut!” Unë ia përcolla këto fjalë të Dërguarit të Allahut. Ai u skuq dhe tha: “Po të mos bëjnë drejtësi Allahu dhe i dërguari i Tij, kush ka për të bërë?” Pastaj shtoi: “Allahu e mëshiroftë Musain! Megjithëse ai u akuzua më keq

se kaq dhe hoqi mundime, duroi!” Atëherë dhe unë i dhashë fjalën vetes se kurrë më nuk do t’ia përcjell atij fjalët e të tjerëve.”

3. E mbante fjalën

Pa dyshim, mbajtja e fjalës është virtyti më i bukur. Besimi dhe besueshmëria arrihen duke e mbajtur fjalën. Nga marrëveshjet midis individëve e gjer te ato midis shteteve, siguria dhe konsiderata varen nga mbajtja e fjalës pavarësisht nga çmimi. Të cilësohesh si “njeri që s’e mban fjalën” dhe “fjalës së të cilit nuk i besohet”, kjo bie në kundërshtim me “besnikërinë” që është cilësi e thelbit të besimit, për pasojë, kemi të bëjmë me shenjë hipokrizie.

Profeti është më i shquari përse i përket mbajtjes së fjalës. Ai e kishte këtë virtyt edhe para se të bëhej profet. Ky është njëri ndër virtytet më të shquar të Profetit, si rrjedhojë e të cilëve edhe armiqtë e patën mbiquajtur “emin”, “i besueshmi”.

Modelin më të përsosur të besnikërisë Profeti e pati treguar gjatë nënshkrimit të marrëveshjes së Hudejbijes. Ishte përfunduar dhe po nënshkruhej marrëveshja kur aty arriti me këmbë të lidhura me zinxhirë Ebu Xhendeli, i biri i Suhejl bin Amrit që përfaqësonte politeistët mekas në këtë marrëveshje. Ebu Xhendelin e kishin lidhur se ishte bërë mysliman. Ebu Xhendeli kërkoi mbrojtjen e Profetit, mirëpo, sipas marrëveshjes së saponënskruar, ai i duhej kthyer të atit. Profeti respektoi fjalën që kishte dhënë dhe e dorëzoi Ebu Xhendelin vetëm duke e këshilluar të duronte se Allahu do të tregonte një rrugëzgjdhje.

Profeti e mbante fjalën jo vetëm para mikut, por edhe para armikut dhe kjo ishte një gjë e posaçme për të!

Sipas një hadithi të përcjellë nga Abdullah bin Omeri (r.a.), Profeti ka thënë kështu:

“Në ditën e kiametit, për njeriun që nuk e ka mbajtur fjalën, ngulet një flamur dhe shpallet: “Ky njeri që është i biri i filanit, e ka thyer fjalën!..”

Të bëhesh mysliman që e mban fjalën është një hap i rëndësishëm për të arritur idealin e myslimanit të formuar.

4. Zotëronte ndjenjë të lartë turpi

Ndjenja e turpit për të cilën Profeti na ka thënë se rrjedh prej besimit, është një nga vlerat më të larta njerëzore. Edhe këtu ai qëndronte në shkallën më të lartë. Si në ndjenjën e turpit ndaj Allahut, ashtu dhe në ndjenjën e turpit ndaj njerëzve, Profeti ndodhej para kujtdo. Abdullah bin Omer tregon:

“Kur pati hasur në një person që po e kritikonte shokun se ishte shumë i turpshëm, Profeti i pati thënë: “Mos e prek, turpi rrjedh nga besimi!”

Edhe Imran b. Husajn tregon se Profeti ka thënë se *turpi sjell vetëm dobi*.

Këto tregojnë se ndjenja e turpit është shenjë besimi e cila është vazhdimisht pretekst dobish dhe mbarësish. Me të vërtetë, në një hadith tjetër, Profeti ka thënë: “Ndjenja e turpit dhe besimi janë dy shokë të ngushtë që s'ndahen nga njëri-tjetri. Atje ku mungon njëri, mungon edhe tjetri!”

Shkelja e hapur e gjërave të ndaluara, kryerja sheshit e akteve të këqija, mosruajtja e të drejtave të njerëzve apo edhe të kafshëve, përdorimi i fjalëve të këqija dhe sjellja në mënyrë të shëmtuar, veprimi në kundërshtim me zakonet, traditat dhe rregullat e moralit të përgjithshëm, janë shenja paturpësie, pra, shenja të mungesës së ndjenjës së turpit. Janë të kota përpjekjet për t'i treguar këto si të pranueshme ose reale.

Njerëzve që i kapërcejnë kufijtë e turpit, që u është dobësuar ndjenja e turpit, që, siç shprehet populli, “u ka plasur cipa”, u shemben edhe kufijtë e haramit, u shformohen edhe vlerat morale, gjë që është një falimentim i madh.

H.z. Aisheja (r.anha) thoshte për Profetin: “I Dërguari i Allahut nuk bënte zhurmë në pazar, nuk i përgjigjej të keqes me të keqe. Po të shihje diku ndonjë të metë, e kthente kokën në anën tjetër!”

Gjithashtu thuhet se kur Profeti mbetej i detyruar të fliste për një gjë që s'i pëlqente, shprehej në mënyrë të tërthortë për të.

5. Nuk ia përplaste tjetrit të metat në sy

Kur Profeti njihej me një fjalë ose veprim të papëlqyeshëm të dikujt, e vinte në dukje këtë duke e përgjithësuar: “Ç'po ndodh me disa që flasin (ose veprojnë) kësh-

tu e ashtu?”¹⁹⁷ Për shembull, një ditë Profeti sheh një njeri duke u larë sheshit. Pastaj shkron në faltore dhe, pasi e lartëson dhe e falënderon Allahun, thotë: *“Allahu i Lartë është zotëruesi i ndjenjës së turpit, mbuluesi i të metave dhe turpeve. Atij i pëlqen kur dikujt i vjen turp ose mbulohet. Kur dikush prej jush lahet, të mbulohet!”*¹⁹⁸

Siç shihet, Profeti ynë që është edhe mësuesi ynë i madh, nuk ua përplaste ndër sy njerëzve të metat dhe gabimet. Por i vinte në dukje dhe porosiste ruajtjen prej tyre dhe mospërsëritjen e tyre.

Megjithëkëtë, në disa raste të veçanta, Profeti ka bërë edhe qortime dhe paralajmërime të hapura, veçanërisht për njerëz që i ka dashur shumë, si Ebu Dheri, Muadh bin Xhebeli dhe Usame bin Zejdi dhe kur gabimi ka qenë serioz. Për shembull, gjatë një debati, Ebu Dheri i kishte thënë Bilalit “i biri i gruas zezake”. Dhe Profeti e kishte qortuar rëndë Ebu Dherin duke i thënë: *“Kurse ti je njeri me shprehi injorante”*. Profetit iu ankuan se Muadh b. Xhebeli e falte namazin e mëngjesit shumë gjatë. Profeti ia hoqi vërejtjen me fjalët: *“A mos do të shkaktosh ngatërresa?”* Gjatë një ekspedite, Usame bin Zejdi kishte vlarë një njeri megjithëse ai kishte thënë Fjalën e Dëshmisë. Zejdi justifikojë se personi e kishte thënë Fjalën e Dëshmisë dhe ishte bërë mysliman vetëm për t’i shpëtuar vdekjes. Dhe Profeti e pati qortuar rëndë duke e përsëritur disa herë: *“A mos ia hape zemrën dhe ia pe?”*

Nga ana tjetër, Profeti i miratonte dhe lavdëronte hapur, mes njerëzve, personat dhe veprimet që duheshin miratuar dhe lavdëruar.

Profeti porosiste që gabimet e myslimanëve të fshiheshin, të mbuloheshin, që të mos bëheshin kërkime për fshehtësitë e tyre, që çdo gabim i parë dhe i dëgjuar të mos u thuhej atyre që s’e dinin, që të mos bëheshin thashetheme. Në lidhje me këtë çështje, Ebu Ejub el-Ensariu na përcjell se Profeti ka thënë: *“Ai që në këtë botë ia mbulon gabimin një besimtari, Allahu ia mbulon gabimin (nuk e turpëron) në kiamet.”*

Një ditë te Profeti vjen një beduin dhe Profeti e pret me respekt dhe i gjen vend për të fjetur. Beduini e fëlliq shtratin dhe të nesërmen herët ikën. Mirëpo e kishte harruar shpatën ku kishte fjetur dhe kthehet për ta marrë. Kur ç’të shohë? Vetë Profeti po e pastronte shtratin! Profeti bën sikur s’ka ndodhur gjë dhe i thotë vetëm kaq: *“Ja ku e ke shpatën!”* Beduini preket, kërkon falje dhe bëhet mysliman.

¹⁹⁷ Ebu Davud. Edeb, 6.

¹⁹⁸ Nesai, Tahare, 7.

6. Ishte i thjeshtë

Një nga vetitë më të shquara të Profetit ishte edhe thjeshtësia dhe përlulësia. Profeti bisedonte me çdo njeri, qoftë ai mik ose armik, njeri i thjeshtë ose përfaqësues i një shteti si dhe me pjesëtarët e familjes, në mënyrë të thjeshtë, larg dukjes dhe pa u mbajtur më të madh. Ai kurrë s'pati dashur të kishte mundësi të ndryshme nga sahabet dhe të dukej i ndryshëm prej tyre.

Një ditë te Profeti vjen një beduin që, sapo del para tij, nga emocioni zë e dridhet. Dhe Profeti e qetëson duke i thënë: *“Eja në vete, o vëlla! Unë s’jam sundimtar! Unë jam biri i një gruaje kurejshe që ka ngrënë bukë thatë!”*¹⁹⁹

Ebu Hurejre tregon:

“Një ditë kishim dalë me të Dërguarin e Allahut në treg për të blerë veshje. I Dërguari i Allahut i tha shitësit: *“Mate!”* Shitësi kërceu vendit dhe deshi t’ia puthte dorën, por ai nuk e lejoi dhe i tha kështu:

“Kështu bëjnë iranianët me mbretërit e tyre, kurse unë s’jam mbret, unë jam vetëm njëri prej jush!”

Pastaj e morëm rrobën dhe unë desha ta mbaj vetë. I Dërguari i Allahut nuk pranoi dhe më tha: *“Eshtë më e përshtatshme që plaçkën ta mbaj vetë i zoti!”*²⁰⁰

Profetit i pëlqente shumë që punën e vet ta bënte vetë. Edhe kur kishte punë që duheshin bërë bashkë me sahabet, punonte bashkë me ta. Ashtu pati punuar ai në hapjen e hendekut përreth Medines gjatë përgatitjeve për luftën e Hendekut. Gjatë një udhëtimiti u bë pushim dhe shokët u vunë për të gatuar. Dhe Profeti që nuk i lanë asnjë detyrë, tha: *“Të paktën unë të mbledh shkarpa për të ndezur zjarr!”* Por shokët nuk deshën ta lejojnë. Atëherë ai u tha: *“Nuk më pëlqen të ndahem nga shokët!”*

I thjeshtë siç ishte, Profetit tonë të dashur më shumë nuk i pëlqenin mendjemadhësia, krenaria dhe shtirja.

7. Ishte shumë i ndjeshëm ndaj njerëzve që kishte përreth

Profeti interesohet nga afër me njerëzit që kishte përreth pa bërë dallim. Ai pyeste për ata që vinte re se mungonin. Po qe se, në lidhje me ta, kishte ndonjë gjë që mund ta bënte, menjëherë e bënte. Ai u shkonte për vizitë të sëmureve, merrte

199 Kadi Ijaz, Shifa, I, 103.

200 Ebu Davud, Edeb, 58.

pjesë në vuajtjet e tyre, ndërhynte që t'u pagueshin borxhet borxhllinjve, interesohej për njerëzit e vdekur dhe i ngushëllonte familjet e tyre.

Ishte një mysliman zezak që merrej me fshirjen dhe pastrimin e faltores. Një ditë Profeti nuk e pa më atë dhe pyeti se ku ishte.

“Vdiq!” – I thanë. Profeti i pyeti njerëzit:

“A nuk duhej të më lajmëronit edhe mua?”

Shokët nuk i kishin dhënë rëndësi personit prandaj dhe nuk e kishin lajmëruar Profetin për vdekjen e tij. Profeti u tha:

“Ma tregoni varrin!”

Shokët ia treguan varrin dhe Profeti fali aty namazin e të vdekurit për myslimanin zezak. Dhe pastaj u tha të pranishmëve: “Këto varre janë plot errësirë (që është mundim për të vdekurit). Me namazin e falur për ta, Allahu i ndriçon.” Sipas një rrëfimi tjetër të këtij hadithi, Profeti ka thënë: “Unë e pashë atë në xhennet tek mblidhte thërrimet e faltores!” Kështu, Profeti u tregonte njerëzve se ishte gabim t'u caktoje vlerën përfundimtare njerëzve vetëm duke parë gjendjen e tyre në shoqëri.

8. I donte shumë fëmijët

Profeti ishte njeriu më i dhembshur për fëmijët. Për nipërit Hasan dhe Hysen thoshte: “*Këta janë borzilokët e mi në këtë botë!*” Ai e merrte Usamen, të birin e libertit të tij, Zejd, në një gju dhe Hasanin në gjurin tjetër dhe lutej: “*Zoti im, ki mëshirë për këta, unë ndjej shumë mëshirë për ta!*” Pra, dashuria e Profetit nuk ishte vetëm për të nipërit.

Profeti thoshte: “*Kush nuk tregon dhembshuri për të vegjlit, nuk është i yni!*”²⁰¹ Ai i nxiste vazhdimisht prindërit dhe të mëdhenjtë të tregoheshin të kuptueshëm ndaj fëmijëve.

Sipas thënieve të sahabeve të ndryshëm, Profeti i merrte fëmijët, i përqafoje, i hipte në kafshën e shalës, i përshëndeste, i pyeste për shëndetin, i vizitonte kur sëmureshin, bënte shaka me ta, i hipte mbi supe ose mbi shpinë dhe nuk u fliste po që se e fëlliqnin dhe nuk i lejonte as të tjerët që të ndërhynin. Jusuf bin Abdullah tregon: “I Dërguari i Allahut ma vuri emrin Jusuf, më mori në prehër dhe ma ledhatoi kokën!” Abdullah bin Busr thotë se, në shtëpinë e tyre, e kishin gostitur Profetin, se ai pas buke kish bërë lutje për njerëzit e shtëpisë dhe, duke ia fërkuar kokën, kishte thënë për të:

201 Ebu Davud, Edeb, 58.

“Ky djalë do të jetojë një shekull!” Abdullah bin Xhafer thotë: “Kur i Dërguari i Allahut kthehej nga udhëtimi ose lufta, unë me Hasanin dhe Hysenin dilnim për ta pritur. Ai na merrte mbi kafshë dhe ashtu hynim në Medinë!” Enes bin Maliku (r.a.) thotë se Profeti i përshëndeste fëmijët me shprehjen “Selamu alejkum ja sibjan” (selam, o fëmijë). Gjithashtu ai tregon se, një herë, e kishte pyetur të vëllanë që i kishte ngordhur zogu i vogël që e donte shumë: “O Eba Umejr, ç'u bë zogu yt i vogël?” Dhe pastaj e kishte ngushëlluar.

Mahmud bin Rebi tregon se si luante Profeti me fëmijët duke i spërkatur me ujë. Kurse Jala bin Murre tregon se, një radhë, tek po shkonte diku ku e kishin ftuar, Profeti kishte dashur ta merrte me vete edhe të nipin Hysen që po luante në rrugë, se si Hyseni kishte zënë të vraponte dhe se si Profeti e kishte ndjekur pas me vrap si fëmijë.²⁰²

Kur e kishte parë Profetin ta puthte njërin prej të nipërve, Akra bin Habis i kishte thënë: “Unë kam dhjetë fëmijë, por asnjërin nuk e kam puthur gjer më sot!” Kurse Profeti ia kishte kthyer: “S'ka mëshirë për atë që s'tregon mëshirë!”

Gjithashtu, një medinas i ka thënë Profetit: “Kam një djalë që më erdhi në moshë, por që akoma nuk e kam puthur qoftë edhe një herë!” Profeti i është përgjigjur: “Ç'mund të të bëj unë po qe se Allahu ta ka shkukur mëshirën prej zemre?”

9. Bënte shaka të ëmbla

Profeti nuk ka nënvleftësuar asgjë për t'i mësuar ummetit, bashkësisë së tij, se ç'është më e pastra, më e bukura, më e dobishmja dhe më e ëmbla.

Shakatë e Profetit kishin patjetër një anë të vërtetë. Profeti nuk e ka përdorur gënjeshtren as në shaka dhe ka porositur të mos përdoret.²⁰³ Enes b. Malik (r.a.) që i pati shërbyer Profetit me gjithë zemër për dhjetë vjet me radhë, thotë se, kur Profeti donte të ngacmohej me të, i thoshte: “Ore ti me dy veshë!”²⁰⁴

Enes b. Maliku na ka përcjellë disa shaka të Profetit.

Një ditë, një njeri naiv i kërkoi Profetit një kafshë për t'i hipur. Profeti i tha:

“Mirë, po të japim të voglin e një deveje femër!”

202 Ibn Maxhe, Mukaddime, 11.

203 shih Ahmed b. Hanbel, II, 352, 364; Darimi, Istizan, 66.

204 Tirmidhi, Birr, 57; Ebu Davud, Edeb, 92.

Njeriu e kundërshtoi: “Ç'ta bëj unë të voglin e devesë femër, o i Dërguari i Allahut?”

“Pse, - e pyeti Profeti, - a s'janë deveja e vogël ose e madhe pjella të një deveje femër?”

Ishte një sahabë jo fort i pashëm që jetonte në shkretëtirë. Gjithmonë, kur shkonte e vinte, i sillte Profetit lule dhe fruta të shkretëtirës, kurse Profeti i jepte atij gjëra që i duheshin. Një ditë, Profeti e pa atë në treg, i shkoi pa e ndjerë nga pas, ia zuri sytë me duar dhe tha: “A dëshiron kush ta blejë këtë skllav?” Personi e njohu kush ishte dhe tha: “O i Dërguari i Allahut, kush do ta donte një skllav të shëmtuar si unë? Edhe sikur të më shesësh, s'besoj se do të fitosh gjë!” Profeti ia ktheu: “Ata që të vlerësojnë nga pamja, mund të mos japin gjë, por vlerën te Allahu e ke të madhe!”

Një herë, një grua kishte shkuar te Profeti për ta pyetur për disa gjëra. Profeti e pyeti:

“Hë, më duket se ti je gruaja e atij burrit me të bardhë në sy!”

Gruaja nisi ta sqaronte Profetin se i shoqi nuk kishte ndonjë mangësi në sy. Profeti i tha me të qeshur:

“Po a ka njeri pa të bardhë në sy?”

Po kështu, një ditë, një grua i tha Profetit: “O i Dërguari i Allahut! Lutiu Allahut për mua që të hyj në xhennet!” Profeti i tha:

“Allahu nuk fut në xhennet gra plaka!”

Gruaja u mërzi. Për t'ia hequr mërzi, Profeti i tha:

“Gratë plaka hyjnë në xhennet jo me gjendjen e tyre pleqërore, por me gjendjen e tyre rinore...”²⁰⁵

10. I pëlqenin punët e sakta e me vazhdueshmëri

Adhurimi që i pëlqente më shumë Profetit ishte adhurimi i vazhdueshëm. Një herë e kanë pyetur Profetin: “Cili është adhurimi më i pranueshëm te Allahu?” Dhe ai është përgjigjur: “*Qoftë edhe i pakët, adhurimi që bëhet vazhdimisht!..*”

Kur Profeti bënte një punë, e bënte saktë dhe në mënyrë të rregullt. Akame (r.a.) thotë: “E pyeta nënën e myslimanëve, Aishenë: “O nëna e myslimanëve, si

205 shih Kurani, Vakia: 35-38.

ishite mënyra e adhurimit e të Dërguarit të Allahut? A ndodhte që të caktonte ndonjë gjë të veçantë për një ditë të caktuar?” “Jo, - m'u përgjigj ajo, - adhurimi i tij ishte i vazhdueshëm!”

Kurani e urdhëronte kështu atë: **“Vazhdo me adhurim ndaj Zotit tënd gjersa të të vijë vdekja!”**²⁰⁶

Shprehija e adhurimit e fituar në ditët e Ramazanit, shijimi i adhurimit mund të vazhdohet edhe pas tij vetëm me adhurim, sepse lumturia e vazhdueshme është e mundur me adhurim të vazhdueshëm.

Meqë ekziston mundësia e vazhdimit të adhurimit, Profeti ka porositur që, pavarësisht nga shkaqet, të mos kërkohet vdekja, por jeta. Ebu Hurejre (r.a.) na përcjell se Profeti ka thënë kështu:

“Askush prej jush të mos e kërkojë vdekjen! Po qe se njeriu është i mirë, ka mundësi që, duke jetuar, t'i shtojë vlerat e veta, kurse po qe se është i keq, ka mundësi që, duke jetuar, të pendohet dhe të fitojë pëlqimin e Allahut!”

Ndërsa pëlqen dhe porosit vazhdimësinë në punët e mira dhe adhurimet, Profeti kërkon që adhurimet të mos shihen si garanci për të hyrë në xhennet. Ai ka thënë se askush nuk do të mund të hyjë në xhennet vetëm me adhurimet, pa favorin e Allahut. Kështu, bëhet e qartë se vështrimi me sy të keq i atyre që s'kryejnë adhurimet nuk është i drejtë.

Ebu Hurejre tregon: “I Dërguari i Allahut na tha: “Askënd nuk mund ta çojë në xhennet adhurimi (pa qenë bujaria dhe mëshira e Allahut)!” “A mos vallë edhe ty, o i Dërguari i Allahut?” – E pyetën shokët. “Po, edhe mua s'mund të më çojnë në xhennet vetëm adhurimet e mia pa favorin dhe mëshirën e Allahut! Prandaj, kujdes, ruhuni nga qëndrimet e skajshme në adhurim! Ecni në rrugë të drejtë dhe ashtu përpiquni t'ia afroheni Allahut! Mbani rrugën e mesme në veprimet tuaja! Ndiqni rrugën e mesme që t'ia arrini qëllimit!”²⁰⁷

11. I lutej Allahut vazhdimisht

Më shpesh, Profeti lutej kështu: “Allahu im që i ndërron zemrat, bëje zemrën time të palëkundur në besim!”

Pa dyshim, është Allahu i Lartë ai që i kthen zemrat nga ngjyra në ngjyrë, nga

206 Kurani, En-Nahl: 110.

207 Buhari, Rikak, 183

trajta në trajtë, nga besimi në mohim, nga mohimi në besim, nga besimi në hipokrizi, nga hipokrizia në besim! Por as që mund të bëhet fjalë që Allahu i Lartë t'ia kthente Profetit zemrën në ndonjë drejtim tjetër veç Islamit! Sepse për të Allahu i Lartë pati thënë: **“Ti je i dërguar i rrugës së drejtë!”**²⁰⁸ Dhe ai qe falur për të shkuarën dhe për të ardhmen.²⁰⁹

Atëherë, kjo lutje e bërë shpesh nga Profeti, është për të na e tërhequr vëmendjen neve, ummetit. Krejt siç lutej Hz. Jusufi: “Zoti ynë, më bëj të vdes si mysliman dhe më bashko me të mirët!”²¹⁰

Zemra e njeriut që nuk është si syri dhe goja që mund të mbyllen, është e hapur dhe e ekspozuar ndaj çdo ideje, mendimi, kundërshtimi, pranimi, qëllimi. Dhe zemrën e cila është “vendvështrim hyjnor” mund ta sundojë vetëm Allahu!

Rënia në rrugë të gabuar pasi ta kesh shijuar rrugën e drejtë, është fatkeqësia më e madhe. Për të mos rënë në këtë përfundim të hidhur, para së gjithash duhet mbështetur në vullnetin hyjnor dhe duhet kërkuar ndihmë prej tij. Kështu, në Kuran ka ajete lutjeje që na e tërheqin vëmendjen në këtë drejtim. Për shembull, ajeti i 8 i sures Al-i Imran thotë:

“Zoti ynë, mos na i shmang zemrat pasi të na kesh vënë në rrugë të drejtë dhe na jep mëshirë nga lartësia jote se Ti je bamirës i madh!”

Nëse Profeti që ka një besim të “pafajshëm”, lutet vazhdimisht që Zoti ta mbajë fort në besim, ç'mbetet për ne që, ndonëse e kemi besimin “të mirë”, s'kemi asnjë garanci? Kjo duhet menduar mirë!

Të gjitha ligjet hyjnore kanë dashur një gjë të përbashkët: ta ruajnë zemrën nga “shkarja”. Dhe ne, myslimanët, e bëjmë këtë duke u mbështetur te Allahu me anë të kësaj lutjeje të Profetit:

“Allahu im që i ndërron zemrat, bëma zemrën time të palëkundur në besim!”

208 Kurani, Jasin: 3-4.

209 shih Kurani, Feth: 2.

210 Kurani, Jusuf: 12.

Lexim letrar Lutje nga buzët e Profetit

Ja disa nga lutjet që Profeti nuk i lëshonte nga buzët:

Allahu im! Mbështetem tek Ti nga dobësia, përtacia, frika, koprracia, pleqëria e thellë dhe mundimi i varrit!

Allahu im! Mbështetem tek Ti nga dituria e padobishme, nga zemra e pandjeshme, nga vetvetja e pangopshme dhe nga lutja e papranueshme!²¹¹

I kërkoj falje Allahut, veç të cilit s'ka zot tjetër, që është i gjallë amshueshmërisht dhe nga i cili varet ekzistenca e çdo gjëje, që e drejton gjithësinë!

Allahu im! Më ndihmo të të kujtoj e të të përmend Ty, të të falënderoj për të mirat që më jep, të të adhuroj ashtu siç e meriton Ti!²¹²

Allahu im! Kërkoj nga Ti orientim, devocion dhe pasuri ndjesore!²¹³

O Allah që i kthen zemrat nga një gjendje në tjetrën! Mos ma ndaj zemrën nga feja!²¹⁴

Allahu im! Ti je Zoti im! Nuk ka veç Teje të denjë për adhurim! Ti më krijove mua, unë jam rob i Yt! Me sa kam mundësi, po qëndroj në fjalën që të kam dhënë! Mbështetem tek Ti nga e keqja e mëkateve të mia! I kujtoj me mirënjohje para Teje të mirat që më ke dhuruar dhe i pohoj mëkatet! Falmë mua! S'ka dyshim se nuk ka tjetër veç Teje që t'i falë mëkatet!²¹⁵

Kur mërzhiteshim dhe dëshpëroheshim, Profeti bënte këtë lutje që na

²¹¹ Muslim, Dhikr, 73; Nesai, Istiadhe, 13, 65.

²¹² Ebu Davud, Vitr, 26.

²¹³ Muslim, Dhikr, 72.

²¹⁴ Tirmidhi, Kader, 7, Daavat, 90.

²¹⁵ Buhari, Daavat, 2, 16; Ebu Davud, Edep, 100, 101.

e këshillonte edhe neve:

*Allahu im! Unë jam robi Yt i dobët. Jam biri i një nëne dhe babe robër të Tu! E gjithë qenia ime është në dorën Tënde! Vendimi yt për mua është i vlefshëm kurdoherë, i drejtë kurdoherë!*²¹⁶

Kur dilte nga shtëpia, bënte këtë lutje:

*Me emrin e Allahu! U mbështeta te Allahu dhe iu dorëzova Atij! Vetëm Allahu të jep forcë për t'u shmangur nga mëkati, për të bërë adhurim!*²¹⁷

Kur fillonte ngrënien, lutej kështu:

*Falënderuar qoftë Allahu që na ngop me të mira, që na e shuan etjen me ujë dhe që na mban si myslimanë!*²¹⁸

Kur binte në shtrat, Profeti shtrihej në krah të djathtë duke e vendosur pëllëmbën nën faqen e djathtë. Lutja më e shkurtër që bënte, ishte kjo:

Allahu im! Vdes (bie në gjumë) dhe ringjallem (zgjohem) duke përmendur emrin Tënd!

Kurse kur zgjohej, lutej kështu:

*Lavdi Allahut që do të na ringjallë pas vdekjes dhe do të na mbledhë para Tij!*²¹⁹

216 Ahmed b. Hanbel, Musned, I, 391, 452.

217 Tirmidhi, 3423.

218 Tirmidhi, 3457; Ebu Davud, 3850.

219 Ebu Davud, 5049.

PËRMBLEDHJE

1. Si ishte morali i Profetit tonë? Shpjegojeni shkurt.
2. Përshkruajeni me një shembull qëndrimin e Profetit para vështirësive.
3. Tregoni një shembull të mbajtjes së fjalës nga Profeti.
4. Shpjegojeni hadithin e Profetit mbi besimin dhe ndjenjën e turpit.
5. Ç'qëndrim mbante Profeti ndaj veprimeve të gabuara?
6. Tregoni me shembuj thjeshtësinë e Profetit.
7. Tregoni me shembuj se si merrte pjesë Profeti në hidhërimin e të tjerëve.
8. Tregoni me shembuj për dashurinë e Profetit për fëmijët.
9. Tregoni shembuj të shakave të Profetit.
10. A e këshillonte Profeti vazhdimësinë në punë?
11. Jepni shembuj nga lutjet e Profetit.

PËRMBAJTJA

PJESA I

PROFETËT QË PËRMENDEN NË KURAN

[Nga Ademi (a.s.) te Ejubi (a.s.)] 5

Hz. Ademi (a.s.)	7
Hz. Idrisi (a.s.)	8
Hz. Nuhu (a.s.)	9
Hz. Hudi (a.s.)	10
Hz. Salihu (a.s.)	11
Hz. Ibrahim (a.s.).....	13
Hz. Ismaili (a.s.)	15
Hz. Luti (a.s.)	16
Hz. Is'haku (a.s.).....	17
Hz. Jakubi (a.s.)	18
Hz. Jusufi (a.s.)	18
Hz. Ejubi (a.s.)	21
Lexim letrar: <i>Krijimi i njeriut</i>	22
PËRMBLEDHJE	26

PJESA II

PROFETËT QË PËRMENDEN NË KURAN

[Nga Ademi (a.s.) te Ejubi (a.s.)] 27

Hz. Shuaibi (a.s.).....	29
Hz. Musai (a.s.)	30

Hz. Haruni (a.s.)	32
Hz. Daudi (a.s.)	33
Hz. Sulejmani (a.s.)	36
Hz. Dhulkifli (a.s.)	37
Hz. Iljasi (a.s.)	38
Hz. Eljesa (a.s.)	39
Hz. Junusi (a.s.)	39
Hz. Zekerija (a.s.)	41
Hz. Jahja (a.s.)	42
Hz. Isai (a.s.)	44
Lexim letrar: <i>Veçoritë e rrëfimeve të Kuranit</i>	47
PËRMBLEDHJE	50

PJESA III

PROFETËT DHE SHKAQET E DËRGIMIT TË TYRE	51
A. FEJA E VËRTETË DHE NJERËZIT	53
B. SHKAQET E DËRGIMIT TË PROFETËVE	54
Lexim letrar: <i>Ikni, të shpëtoni!</i>	57
PËRMBLEDHJE	59

PJESA IV

GADISHULLI ARABIK PARA ISLAMIT	61
A. BOTA DHE NJERËZIMI PARA PROFETIT TONË.....	63
B. GJENDJA NË GADISHULLIN ARABIK.....	66
1. Gjendja fetare	66
2. Gjendja morale.....	68

3. Përbërja politike	69
4. Gjuha dhe letërsia	70
C. NGJARJA E ELEFANTIT	70
Lexim letrar: <i>Salavati Sherif për Profetin</i>	72
PËRMBLEDHJE	74

PJESA V

JETA E PROFETIT MUHAMMED (A.S.) PARA PROFETËSISË.....	75
A. BIOGRAFIA E PROFETIT.....	77
B. PERIUDHA E FËMINISË SË HZ. MUHAMMEDIT (A.S.).....	77
1. Lindja.....	77
2. Prejardhja.....	78
C. HZ. MUHAMMEDI (A.S.) PRANË MËNDESHËS	79
D. VIZITA NË MEDINE	80
E. PERIUDHA E RINISË SË HZ. MUHAMMEDIT (A.S.).....	81
1. Kujdestaria e Ebu Talibit.....	81
2. Udhëtimet.....	81
F. PJESËMARRJA NË BETEJËN FIXHAR	84
G. PJESËMARRJA NË MBLEDHJEN HILFU'L-FUDUL	84
H. PERIUDHA MARTESORE E HZ. MUHAMMEDIT (A.S.)	85
1. Jeta tregtare.....	85
2. Fëmijët e Profetit.....	86
I. GJYKIMI NË MEREMETIMIN E QABES (605 e.r.).....	87
Lexim letrar: <i>Një natë</i>	89
Lexim letrar: <i>A mos do ta shkatërrosh veten?</i>	90
PËRMBLEDHJE	92

PJESA VI

VITET E PARA TË PROFETËSISË SË HZ. MUHAMMEDIT (A.S.)	93
A. ZBULESA E PARË DHE FTESA NË ISLAM	95
1. Veçimi në Hira	95
2. Ardhja e vahjit ose zbulesës së parë.....	95
3. Ftesa në Islam dhe myslimanët e parë.....	97
4. Falja e parë në Islam	98
5. Myslimanët e parë.....	99
a) Hz. Aliu pranon Islamin.....	99
b) Hz. Ebu Bekri bëhet mysliman.....	99
6. Fillimi i ftesës së hapur (613-614)	99
7. Ftesa e njerëzve të afërt	100
B. SJELLJET E POLITEISTËVE MEKAS NDAJ MYSLIMANËVE	101
1. Periudha e talljeve dhe fyerjeve.....	101
2. Periudha e torturave	102
a) Kurejshët i drejtohen Ebu Talibit	102
b) Kurejshët i drejtohen Hz. Muhammedit.....	103
c) Mundimet që hoqën myslimanët e parë.....	104
C. EMIGRIMI NË ETIOPI	105
a) Ata që emigruan për herë të parë në Etiopi (615 e.r.).....	105
b) Emigrimi i dytë në Etiopi (616 e.r.)	106
c) Debati mes përfaqësuesve të kurejshve dhe Xhaferit.....	106
D. HZ. HAMZAI DHE HZ. OMERI BEHËN MYSLIMANË	108
1. Hz. Hamzai bëhet mysliman	108
2. Hz. Omeri bëhet mysliman	109
E. POLITEISTËT SHPALLIN BOJKOTIMIN	111
1. Prerja e të gjitha marrëdhënieve dhe izolimi i myslimanëve (616 e.r.)	114

a) Ditë të hidhura.....	112
b) Grisja e marrëveshjes së bojkotimit	112
F. VITI I DËSHPËRIMIT (VDEKJA E EBU TALIBIT DHE HZ. HATIXHES, UDHËTIMI NË TAIF)	113
1. Dy hidhërimet të mëdha	113
2. Udhëtimi në Taif (620 e.r.).....	114
G. FTESA E FISEVE NË ISLAM DHE BESËLIDHJET E AKABES.....	116
1. Ftesa e fiseve në Islam	116
2. Besëlidhjet e Akabes (Dhilhixhe, 621 dhe 622 e.r.)	118
H. MREKULLIA ISRA-MIRAXH (Rexhep, 621 e.r.)	121
a) Miraxhi i Hz. Muhammedit (a.s.)	121
b) Qëndrimi i politeistëve ndaj mrekullisë së miraxhit	123
c) Konkluzionet e legalizuara në miraxh	124
I. EMIGRIMI NË MEDINE	126
1. El-Hixhreti ose emigrimi i myslimanëve në Medine	126
2. El-Hixhreti i Profetit (a.s.)	127
3. Arritja në Medine.....	131
4. Rëndësia e hixhretit në historinë e Islamit	133
Lexim letrar: <i>Torturimi</i>	135
PËRMBLEDHJE	137

PJESA VII

VITI I PARË NË MEDINE.....	141
A. GJENDJA SHOQËRORE E POLITIKE NË MEDINE	143
a) Popullsia	143
b) Gjendja fetare dhe niveli shoqëror.....	145
c) Gjendja qytetare dhe ekonomike.....	146

B. NDËRTIMI I FALTORES PROFETIKE.....	148
C. VËLLAZËRIA MES ENSARËVE DHE MUHAXHIRËVE.....	149
D. BASHKËQYTETARIA MES MYSLIMANËVE DHE ÇIFUTËVE.....	150
E. MARTESA E PROFETIT ME HZ. AISHEN.....	151
F. PËRCAKTIMI I FORMËS SË EZANIT.....	151
G. RREZIQET QË I PRISNIN MYSLIMANËT NË MEDINE.....	152
1. Politeistët idhujtarë.....	152
2. Hipokritët dhe hezitantët.....	153
3. Çifutët.....	154
H. NUMËRIMI I PARË I POPULLSISË NË MEDINE.....	156
Lexim letrar: <i>Biri im!</i>	157
PËRMBLEDHJE.....	160

PJESA VIII

NGJARJET E VITEVE II-IV TË HIXHRETIT.....	161
A. NGJARJET E VITIT II TË HIXHRETIT.....	163
1. Dhënia e lejes për xhihad.....	163
2. Ekspeditat dhe fitoret e para.....	164
3. Ndërrimi i kibles.....	165
4. Ngjarja Batni En-Nahle.....	165
5. Lufta e Bedrit (17 Ramazan 2 H. / 13 mars 624 e.r.).....	167
6. Dëbimi i çifutëve Beni Kajnuka nga Medineja.....	170
7. Fushata e Sevikut (Dhillixhe, 2 H. / maj 624 e.r.).....	171
8. Detyrimi i agjërimit.....	172
9. Detyrimi i zeqatit.....	172
10. Falja e namazit të Bajramit të parë.....	172
11. Martesa e Hz. Aliut me Hz. Fatimenë.....	172

B. NGJARJET E VITIT III TË HIXHRETIT	173
1. Lufta e Uhudit	173
2. Ngjarjet e tjera	179
C. NGJARJET E VITIT IV TË HIXHRETIT	180
1. Lufta me Beni Nadrin (Rebiulevvel, 4 H. / gusht 625 e. r.)	180
2. Ngjarja Rixhi.....	181
3. Tragjedia në Biri Maune.....	181
4. Martesa e Profetit me Ummu Selemen	184
5. Ndalimi i pijes dhe bixhozit.....	184
6. Lindja e Hz. Hysenit	185
Lexim letrar: <i>Sikur po më del shpirti</i>	186
Lexim letrar: <i>Ata që besojnë pa parë</i>	187
PËRMBLEDHJE	188

PJESA IX

NGJARJET E VITEVE II-IV TË HIXHRETIT	189
A. NGJARJET E VITEVE V-VII TË HIXHRETIT	191
1. Lufta e Hendekut.....	191
2. Fushata Beni Kurejza.....	195
3. Ngjarje të tjera të rëndësishme të këtij viti	196
B. NGJARJET E VITIT VI TË HIXHRETIT	197
1. Fushata Murejsi (Beni Mustalik)	197
2. Pakti i Hudejbijes	200
3. Ngjarje të tjera të rëndësishme të vitit.....	204
C. NGJARJET E VITIT VII TË HIXHRETIT (628-629)	205
1. Ftesa e sundimtarëve në Islam	205
2. Triumfi i Hajberit.....	209

3. Kthimi i emirantëve të Etiopisë në Medine	210
4. Vizita në Qabe	210
Lexim letrar: <i>Vetëllogaria</i>	212
PËRMBLEDHJE	215

PJESA X

A. NGJARJET E VITIT IX TË HIXHRETIT (630-631).....	219
1. Lufta e Mutes (viti i 8 El-Hixhri)	219
2. Disa ekspedita	221
3. Triumfi i Mekës (viti i 8 El-Hixhri)	222
4. Lufta e Hunejnit (6 Shevval 8 H. / 27 dhjetor 630)	226
5. Lufta e Evtas.....	228
6. Rrethimi i Taifit.....	228
7. Ngjarjet e tjera të rëndësishme të këtij viti	229
B. NGJARJET E VITIT IX TË HIXHRETIT (630-631)	232
1. Fushata e Tebukut (viti i 9 El-Hixhri)	232
2. Ngjarjet e tjera të rëndësishme të këtij viti	237
C. NGJARJET E VITIT X TË HIXHRETIT (631-632)	238
1. Përhapja e Islamit në Arabi.....	238
2. Haxhi i Lamtumirës (Dhilhixhe 10 H. / mars 632 e.r.)	239
3. Hutbeja e Lamtumirës (9 dhilhixhe 10 hixhri/8 mars 632)	240
4. Universaliteti i Islamit	242
D. NGJARJET E VITIT XI TË HIXHRETIT (632)	243
1. Profeti sëmuret dhe ndërron jetë.....	243
2. Ebu Bekri zgjidhet kalif.....	245
3. Jehonat e vdekjes së Profetit	247
4. Trashëgimi i Profetit	249

Lexim letrar: <i>Udhëtarit të Medines</i>	250
PËRMBLEDHJE	253

PJESA XI

MORALI I BUKUR I PROFETIT TONË	255
1. Ai ishte më i bukuri në pamje e shprehi	257
2. Ishte i durueshëm.....	258
3. E mbante fjalën.....	259
4. Zotëronte ndjenjë të lartë turpi.....	260
5. Nuk ia përplaste tjetrit të metat në sy.....	260
6. Ishte i thjeshtë.....	262
7. Ishte shumë i ndjeshëm ndaj njerëzve që kishte përreth	262
8. I donte shumë fëmijët.....	263
9. Bënte shaka të ëmbla	264
10. I pëlqenin punët e sakta e me vazhdueshmëri.....	265
11. I lutej Allahut vazhdimisht	266
Lexim letrar: <i>Lutje nga buzët e Profetit</i>	268
PËRMBLEDHJE	270
PËRMBAJTJA	271

A series of 20 horizontal dotted lines for writing.

A series of 22 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for handwriting practice.